

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'DE TÜRKÇE KELİMELE
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN:

Abdusselam AKSU

DANIŞMAN:

Prof. Dr. Adnan KARAIŞMAİLOĞLU

Kırıkkale – 2022

KABUL-ONAY

Prof. Dr. Adnan Karaismailoğlu danışmanlığında, Abdusselam Aksu tarafından hazırlanan “Ferheng-i Rûz-i Suhen’de Türkçe Kelimler” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından yapılan savunma neticesinde OY BİRLİĞİ ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

19.01.2022

JÜRİ

İMZA

Başkan: Prof. Dr. Adnan Karaismailoğlu

.....

Üye: Doç. Dr. Yakup Şafak

.....

Üye: Prof. Dr. Ali Temizel

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20...

Doç. Dr. Abdussamed Yeşildağ

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum *Ferheng-i Rûz-i Suhen'de Türkçe Kelimler* adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma ve yönteme başvurmaksızın yazıldığını, faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

19.01.2022

Abdusselam Aksu

ÖNSÖZ

İran'nın son dönem sözlük yazımında önemli araştırmacılarından biri Hasan Enverî'dir. Bu araştırmacı dil ve edebiyat alanında, geniş bir yelpazede çalışmalar yapmış ve kıymetli eserler meydana getirmiştir. Hasan Enverî'nin çalışmalarının başında sekiz ciltlik *Ferheng-i Bozorg-i Suhen*, iki ciltlik *Ferheng-i Fişurde-i Suhen* ve güncel Farsçaya yönelik olan tek ciltlik *Ferheng-i Rûz-i Suhen* sözlükleri gelir. *Ferheng-i Bozorg-i Suhen* geniş kapsamlı, misalli bir sözlüktür. *Ferheng-i Fişurde-i Suhen* ise misalleri oldukça azaltılmış ve çok az kullanılan kelimeleri kapsamayan bir çalışmadır. *Ferheng-i Rûz-i Suhen* ise diğerlerinin aksine eski ve kullanımdan düşmüş kelimeleri içermeyen, sadece günümüz Farsçasında kullanılan kelimeleri barındıran kapsamı geniş bir sözlüktür.

Bu çalışmada, günümüz Farsçasında kullanılan köken itibariyle Türkçe ek ve kelimeler, güncel Farsçanın önemli sözlüklerinden sayılan *Ferheng-i Rûz-i Suhen* taranarak derlenmiştir. Sözlük, hâlihazırda Farsçada aktif bir şekilde kullanılan ek ve kelimeleri barındırdığı için, bu çalışmada mezkûr sözlükten yola çıkılarak bugünkü Farsçada kullanılan Türkçe unsurlar tespit edilmeye çalışılmış, böylelikle de Türkçeden kaç ek ve kelimenin Farsçaya geçmiş olduğunu, kullanım alanları ve yoğunlukları ve dağılımları birlikte belirlenmeye gayret gösterilmiştir.

Günümüz Farsçasındaki Türkçe unsurların hem niceliğini hem de niteliğini saptayabilmek ve iki dil arasındaki –özellikle Türkçeden Farsçaya geçen– kelime bazlı ilişkiyi gösterebilmek, bu çalışmanın ulaşmak istediği hedeflerdendir.

Bu tezin konusunun belirlenmesinden yazım aşamasının her kademesine kadar önemli ve kıymetli düşünceleri, bilgileri ve önerilerini esirgemeyen, çalışmanın sabırla ilerlemesine tahammül gösteren danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Adnan KARAİSMAİLOĞLU'na bütün katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Abdusselam AKSU

... / ... / 2022

ÖZET

Farsça ve Türkçe uzun geçmişleri, kadim beraberlikleri, birbirleriyle derin ilişkileri ve etkileşimleri olan iki komşu dildir. Çeşitli zaman dilimlerinde, pek çok farklı alanda etkileşimler gerçekleşmiş ve bu etkileşimlerin bir kısmı günümüze kadar gelmiştir.

İslâmiyet'in ilk dönemlerinde, Türklerin İran coğrafyasına gelip yerleşmesiyle birlikte, din birliğinin de etkisiyle Türkçe ve Farsça arasındaki etkileşimler ve kelime geçişleri artmıştır. İslâm öncesinde başlayan ve sonrasında hızla artan bu geçişler tek taraflı olmamış, Türkçe aldığı kelimelere karşılık olarak birçok alanda pek çok kelimeyi Farsçaya ödünç vermiştir. Bunların bir kısmı geçmişte kullanılıp daha sonraları terk edilmişken, bir kısmı da gündelik konuşma, resmî, siyasî, meslekî, askerî ve argo gibi çok çeşitli alanlarda kullanılarak günümüze ulaşmış ve böylece bugünkü Farsçada varlıklarını korumuşlardır. Bu kelimelerin telaffuzları, anlamları ve kullanımları zaman zaman bugünkü Türkçeden farklılık gösterebilmektedir.

Bu çalışmada, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*'e göre Farsçaya geçmiş ve hâlâ kullanılmakta olan Türkçe kelimelerin sayılarıyla beraber anlamları, tellaffuzları, kökenleri ve Türkçe karşılıkları verilmiş, ayrıca köken itibarıyla ihtilaflı olan veya Türkçe olduğu bilinen ancak sözlüğün Türkçe olarak belirtmediği kelimeler üzerinde de durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Farsça, Türkçe, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*, sözlük, kelime.

ABSTRACT

Persian and Turkish are two neighboring languages that differ from each other in origin, with their long histories, ancient associations and deep relationships throughout history. They have interacted in many areas in various time periods, and have come together with each other's influence.

In the first periods of Islam, as the Turks came and settled in Iran, the interaction and word exchange between Turkish and Persian increased with the effect of religious unity. These exchanges, which started before and rapidly increased after Islam, were not one-sided, and Turkish gave many words to Persian in many different fields in response to the words it received. Some of these were used in the past and later abandoned, and some of them have preserved their existence in today's Persian by being used in various fields such as daily speech, official, political, professional, military and slang. The existence, pronunciation, meanings and usage of these words are also different from Turkish today.

In this study, according to the *Ferheng-i Rûz-i Suhen* dictionary, the numbers of Turkish and Mongolian elements that were transferred to Persian and still in use, their meanings, pronunciations, roots and Turkish equivalents were given, and the words that were disputed or Turkish and the dictionary did not take were emphasized.

Key Words: Persian, Turkish, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*, dictionary, word.

KISALTMALAR VE ŞEKİLLER

A.	Arapça
Al.	Almanca
C.	Cilt
Ç.	Çince
Çev.	Çevirmen
F.	Farsça
Fr.	Fransızca
H.	Hintçe
Haz.	Hazırlayan
hş.	Hicri şemsi yıl
İ.	İngilizce
İs.	İspanyolca
Karş.	Karşıtı
Knş.	Konuşma dili
L.	Latince
M.	Moğolca
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra
Muar.	Muarreb
Muz.	Muzari
ö.	Ölümü
R.	Rusça
S.	Süryanice

s.	Sayfa
T.	Türkçe
Tay.	Tayca
TDK.	Türk Dil Kurumu
TDV.	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	Ve benzeri
Y.	Yunanca
yy	Yüzyıl
y.y.	Yayımlanma yeri yok
y.t.	Yayımlanma tarihi yok
?	Kökeni bilinmeyen veya şüpheli
→	Bu maddeye bakınız
👉	Türetilmiş unsurlar

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Bu çalışmada *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nin belirlediği transkripsiyon sisteminden yararlanılmıştır.

Ş	ص	'	ا،ء
Ž	ض	B	ب
Ṭ	ط	P	پ
Z	ظ	T	ت
‘	ع	S	ث
Ġ	غ	C	ج
F	ف	Ç	چ
Ḳ	ق	H	ح
K	ک	Ḥ	خ
G	گ	D	د
L	ل	Z	ذ
M	م	R	ر
N	ن	Z	ز
H	ه	J	ژ
V	و	S	س
Y	ی	Ş	ش

Sesli harflerin transkripsiyonu ise şu şekilde yapılmıştır:

Uzun sesliler: َ, ِ : Â; ِ, ِ : Î; ُ : Ū;

Kısa sesliler: َ : E; ِ : Î; ُ : O, U.

Kelime sonlarında okunmayan “h” (هـ) harfinden önceki ses “e” sesi olarak tercih edilmiştir. Örneğin: خانه : hâne. Ayrıca Türkçede kullanılan bazı Arapça veya Farsça kelimeler Türkçe yazıldığı gibi verilmiştir. Örneğin, muzari, muarreb.

İÇİNDEKİLER

KABUL-ONAY	i
KİŞİSEL KABUL	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR VE ŞEKİLLER.....	vi
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
GİRİŞ	1
A. TARIHTE FARŞÇA VE TÜRKÇE.....	2
B. TARİHİ SÜREÇTE TÜRKÇE VE FARŞÇANIN TEMASI	4
1. ÇALIŞMANIN YÖNTEM VE SİSTEMİ.....	10
A. KELİME KÖKENİNİN BELİRLENMESİ	10
B. KELİMENİN TÜRKÇE KISMININ GÖSTERİLMESİ	11
C. TÜRKÇE KELİME VEYA EKTEN TÜRETİLEN UNSURLARIN GÖSTERİLMESİ.....	11
D. TÜRKÇE EK ALMIŞ ANCAK BELİRTİLMEMİŞ KELİMLER.....	13
E. FARKLI TELAFFUZ VE YAZILIŞLARI OLAN KELİMELER	13
F. ARAPÇA VEYA FARŞÇA DİL KURALLARINA GÖRE ÇEKİMLENEN KELİMELER.....	14
2. İKİ KADİM DİLİN ETKİLEŞİMİ	16
A. FARŞÇADA TÜRKÇENİN VARLIĞI.....	16
B. TÜRKÇEDE FARŞÇANIN VARLIĞI	17
3. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN.....	20
A. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'İN MUHTEVASI.....	20
B. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'DE TÜRKÇE UNSURLAR.....	21
a. Türkçe Unsurların Sayısı	21
b. Sözlüğün Türkçe Olarak Belirtmediği Kelimeler	23

c. İhtilafı kelimler	24
d. Yakın veya Benzer Kelimeler	26
e. Sözlükte Türkçe Kelimelerle Kullanılmış Cümleler	29
4. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'DE GEÇEN TÜRKÇE UNSURLAR DİZİMİ	33
A. FARŞA ALFABEYE GÖRE DİZİLİM	33
B. TÜRKÇE ALFABEYE GÖRE DİZİLİM.....	195
SONUÇ	355
KAYNAKÇA.....	358
Dijital Kaynakça	367
DİZİN.....	369

GİRİŞ

Bu çalışma, günümüz Farsçasında aktif bir şekilde kullanılan Türkçe unsurları tespit etmeye yönelik bir araştırmadır. Araştırmanın sonunda güncel Farsçadaki mevcut Türkçe kelime ve eklerin kaç adet olduğu, ne şekilde kullanıldığı, nasıl türetildiği gibi konuları açıklamayı hedeflemektedir. Böylelikle bu araştırma, Farsça ve Türkçe arasındaki ilişkilere, özellikle de iki dilin günümüzdeki etkileşimine katkı sunmaya çalışmaktadır.

Bugün iki komşu dil olarak varlıklarını sürdüren Farsça ve Türkçenin uzun bir tarihi beraberlikleri olmuştur. İslâmiyetten sonra İran’da kurulan ilk devletlerden biri olan Sâ mânîler (819-999) devrinden itibaren iki dil arasındaki etkileşimler artmış ve “Türk, hakan, hatun” gibi Türkçe sözcükler veya Türklerin gözlerinin çekiciliği gibi betimleyici unsurlar Fars edebiyatında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonraki Gazneliler (XI. yy) devrinde, Türkçe edebiyat yazılı olarak yaygınlaşmamışsa da sözlü olarak geliştiği Menûçehrî gibi şairlerin bazı ifadelerinden anlaşılmaktadır.¹ Farsçaya geçen Türkçe unsurlar daha sonraki Selçuklu, Harezm, Moğol ve Timur dönemlerinde de devam etmiştir. Özellikle Safeviler döneminde, Türkçe, başta saray ve ordu olmak üzere İran coğrafyasında yaygın bir şekilde konuşulmuştur. Bu dönemde Türkçe, edebiyat dili olarak da benimsenmiş, şiir yazar pek çok şairin yanı sıra, bizzat Savefi padişahı Şah İsmail de Türkçe bir divan kaleme almıştır. Dilsel etkileşimler, özellikle de Türkçenin Farsçaya verdiği kelimeler ve bu kelimelerin kullanımı Kaçarlar (1779-1925) döneminde de sürmüş, ödünç alınan bu kelimeler, 1950’li yıllara kadar başta edebiyat olmak üzere Farsçanın pek çok alanında yoğun bir biçimde kullanılmıştır. İran’da edebiyat dilini Farsçalaştırma faaliyeti 1960’lı yıllarda başlamış ancak yine de güncel konuşma dili ve argoda pek çok Türkçe unsurun varlığını devam ettirdiği tespit edilmiştir.²

Bu çalışmada, Farsçaya geçen ve hâlihazırda çeşitli alanlarda kullanılan Türkçe kelimeler, ekler, pekiştirmeler, söz grupları ve türevleri, Farsçanın güncel sözlüklerinden olan *Ferheng-i Rûz-i Suhen* üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır.

¹ Yusuf Azmun, “Farsçadaki Türkçe Sözcükler Üzerine”, *V. Lefke Edebiyat Buluşması-Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi* (29-30 Nisan 2004), haz. Prof. Dr. Günay Karaağaç, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 243-244.

² Yusuf Azmun, “Farsçadaki Türkçe Sözcükler Üzerine”, s. 246-248.

Bu çalışmada, günümüz Farsçasında kullanılan 390 Türkçe kelime, ek vb. ile bunlardan türetilen 501 unsurun olduğu tespit edilmiştir. Bu kelime ve eklerin kökenleri sözlüğün verdiği köken bilgisine dayanmaktadır. Verilen bazı kelimelerin kökenleri hususunda, çeşitli kaynaklarda sözlüktekinden farklı açıklamalara denk gelinebilir. Bu yüzden köken bilgisi verilmiş kelimelerin kökeni ile ilgili herhangi bir tartışmaya girililmemiştir. Bunun yerine sözlüğün kökenini Türkçe olarak belirtmediği, ancak kaynaklara göre Türkçe olan ya da olma ihtimali taşıyan kelimeler de ayrı listeler olarak çalışmaya eklenmiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki kaynaklar, pek çok kelimenin köken bilgisi konusunda tam bir mutabakata varmamış, farklı gerekçelerle ayrı görüşler belirtmiş ve birbirleriyle çelişecek sonuçlara ulaşmışlardır. Bu da ihtilaflı bir kelimenin aslının Farsça veya Türkçe olduğunu belirlemede zorlukları beraberinde getirmiştir.

Tespit edilen Türkçe kelime ve eklerin Farsça yazılışı, kökeni, telaffuzu, sözlük anlamı ve Türkçe karşılıkları, alfabetik olarak listelenmiş ve ilgili sütunda verilmiştir. Alfabetik sıralama hem Farsça hem de Türkçe yazılışlara göre iki farklı liste halinde yapılmıştır. Ayrıca Türkçe bir kelime başka bir dil üzerinden veya yabancı bir kelime Türkçe üzerinden Farsçaya geçmişse belirlenmiştir. Aynı şekilde Türkçe ek yabancı kelimeye ya da yabancı ek Türkçe kelimeye eklenmişse bunların da sayıları tespit edilmiştir.

A. TARİHTE FARŞÇA VE TÜRKÇE

Hint-Avrupa dil ailesinin en önemli kollarından biri, “Aryai” veya “Hint-İran” diye tanımlanan dil grubudur.³ Adından da anlaşıldığı üzere Hindistan ve İran dillerini kapsamaktadır. İran dillerinin gelişim ve dönüşümü üç evrede incelenmiştir: 1. Eski İran Dilleri 2. Orta İran Dilleri ve 3. Yeni İran Dilleri.

Eski İran Dilleri: Tarihte İranî dillerle yazılmış en eski bulgu veya metinlerden başlar ve Ahameniş İmparatorluğunun yıkılmasıyla son bulur. Orta İran Dilleri: Eşkâniler devrinden başlayarak İslâmiyet’e kadar olan süredir. Ancak bazı İran dilleri İslâmiyetten sonraki ilk asırlara kadar herhangi bir dönüşüm geçirmeden varlığını sürdürmüştür. Yeni İran Dilleri: İslâmiyet’ten başlayıp günümüze kadar gelen, başta

³ Pervîz Nâtil Hânlerî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî I*, Neşr-i Lû, Tahran, 1365 hş., s. 157.

bugünkü İran'ın idarî, eğitim, yazı ve iletişim dili olan Farsçanın da aralarında bulunduğu, günümüz İran coğrafyasında konuşulan dilleri ve lehçeleri kapsamaktadır.⁴ Eski İran dillerinin en önemlilerinden biri, Eski Farsçadır (Fârsî-i Bâstân). Bu dil özellikle İran'ın dağlık bölgeleri ve merkezine yerleşmiş olan Pars halklarının konuştuğu dildir.⁵ Orta İran Dilleri arasında yer alan ve bugünkü İran'ın kuzey batı ve güney batı bölgelerinde kullanılmış olan Eşkânî Pehlevîsi ve Sâsânî Pehlevîsine, Eski Farsçanın doğrudan devamı ve Yeni Farsçanın öncülü olarak kabul edildiği için Orta Farsça da denilmiştir.⁶ İslâm'ın İran topraklarına gelmesiyle beraber (650) Orta İran Dilleri değişime uğrayıp Yeni İran Dillerine dönüşmeye başladı. Yaklaşık 300 yıl sonra, miladi 10. asırdan itibaren, bugün İran'da yaygın olarak kullanılan Yeni Farsça veya Deri Farsçası (Farsî-i Derî) da denilen dil ortaya çıktı. Farsçayla beraber bugün yaşayan diller arasında yer alan ve İran'ın pek çok farklı bölgesinde konuşulan, Türkçe ve Arapça dışındaki diller, Yeni İran Dilleri grubunu oluşturmaktadır.⁷

Dilbilimde bir dil ailesi veya dil topluluğu olarak da bilinen Altay Dilleri arasında Moğol, Kore, Japon dilleriyle beraber Türkçe de yer alır ve bu diller günümüzde Ege Denizi'nden Japon Denizi'ne, Balkanlardan Kafkasya'ya kadar Asya coğrafyasının geniş bölgelerine yayılmıştır.⁸ Türkçenin devreleri ana hatlarıyla şu şekildedir: Eski Türkçe, Orta Türkçe, Yeni Türkçe ve Modern veya Çağdaş Türkçe. Eski Türkçe, Türklerin Müslümanlığı kabulünden evvel Asya'nın Doğu Türkistan bölgesinde muhtelif alfabelerle kullanmış olduğu devreye denir. Bu dönemde kullanılan Uyгурca ve Göktürkçe başlıca eski Eski Türk dillerindendir. Orta Türkçe, Müslümanlığın kabûlüyle (X. yy) başlayıp XV. yüzyıla kadar süren devredir. Orta Türkçe; XI. yüzyıl Karahanlı Türkçesinden başlayıp Harizm Türkçesi, İdil Bulgarcası, Çağatayca, Kıpçak Türkçesi, Memlük Kıpçak dili, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesine kadar gelmektedir.⁹ Yeni Türkçe devri ise genellikle XV. ila XX. Yüzyılları arasındaki zaman olarak kabul edilmektedir. Günümüze (XI. yy) kadar devam eden sonraki dönem ise Modern veya Çağdaş Türkçe devri olarak

⁴ Pervîz Nâtil Hânlerî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî* 1, s. 159.

⁵ Abbas Hâ'îfî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî*, İntişârât-i Dânişgâh-i Gilân, (y.y.), 1382 hş., s. 15.

⁶ Mihrî Bâkirî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî*, Neşr-i Ketre, Tahran, 1382 hş., s. 81-82.

⁷ Mihrî Bâkirî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî*, s. 112; Abbas Hâ'îfî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî*, s. 46.

⁸ Osman Nedim Tuna, "Altay Dilleri Teorisi", *Türk Dünyası El Kitabı İkinci Cilt-Dil-Kültür-Sanat*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1992, s. 7.

⁹ Nuri Yüce, "Türk" maddesi, "Dil ve Edebiyat" bölümü, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, 41. C., İstanbul, 2012, s. 497.

görülmektedir. Bu devre, bugün canlı olan ve yazı dili olarak kullanılan lehçe ve şiveleri kapsamaktadır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki Türkçenin tarihi devirleri hakkında birbirinden farklı pek çok görüş mevcuttur.¹⁰

B. TARİHİ SÜREÇTE TÜRKÇE VE FARŞÇANIN TEMASI

Türklerin ilişki kurduğu en önemli topluluklardan biri İranî halklardır ve muhtelif dönem ve bölgelerde çeşitli etkileşimleri olmuştur. MÖ 1. veya MS 1. yüzyılda kurulan ve İranî bir dil kullanan Kuşan İmparatorluğunun yönetimi altında İranî, Tohar, Türk ve Moğol gibi halkların yaşadığı düşünülmektedir. Ancak çok daha erken bir tarihten başlayarak, MÖ 8. ila MS 4. yüzyılları arasında Avrasya bozkırlarını gezen İranî göçebe topluluklarının yüksek ihtimalle meskûn Türk halklarıyla temas ettikleri ve bu ilk temasların izlerinin Firdevsî'nin meşhur eseri *Şahnâme* 'ye yansıdığı öne sürülmektedir. Bu eserin konularından biri olan İran-Turan mücadelesinin dayanağı esasen Zerdüştilerin kutsal metinleri olan *Avesta* kitabıdır. Dolayısıyla Türklerle İranlıların bu eski zamanlardan beri sürekli bir ilişki halinde olduğu ve bu ilişkinin neredeyse kopmadan bugüne kadar devam ettiği söylenebilir.¹¹

Doğu sınırları İndus nehriyle Sirderya'ya (Seyhun) kadar uzanan Perslerle beraber (MÖ 550-MÖ 331) –veya daha öncesinde– İran dilleri Türk dilleriyle karşılıklı olarak temas etmeye başlamış¹² olsa da bu dönemlerdeki temasların hangi İranî dille Türk dili veya lehçeleri arasında olduğu, hangi toplumsal bağlar üzerinden dillerin temas kurduğu tespit edilememiştir.¹³ Sürer Eker, İranî dillerin Türkçeyle etkileşmesini dört döneme ayırarak incelemiş ve bu devrelerden ilkinin “Eski Persçe ve birinci fetret dönemindeki ilişkiler” olarak adlandırmıştır.¹⁴ Ancak tarihte açık olarak bilinen ilk Türk ve İranî kavimleri arasındaki doğrudan etkileşimler ise MS 370 yıllarında gerçekleşmiştir. Sâsânîlerden (226-651) bugüne değin bu coğrafyayı mesken edinen Türklerle İranlıların beraberlikleri sadece uzun bir tarihi süreç olarak

¹⁰ Fevzi Karademir, “Türk Dilinin Tarihi Dönemleri Adlandırma Sorunu”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Yıl: 2016, Sayı: 5/2, s. 553.

¹¹ Cihangir Kızılözen, *Farsçada Türkçenin En Eski İzleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2019, s. 20-21.

¹² Sürer Eker, “Türk İran Dil Temasları-I Türk-İran Dilbilimsel Coğrafyasına Genel Bir Bakış”, *Bengü Belâk. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 494.

¹³ Mustafa Balcı, *Türkçe-Farsça İlişkileri*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 2014, s. 42.

¹⁴ Sürer Eker, “Orhon Yazıtları: İran Dilleri İle İlk Temaslar ve Benzer Birkaç Öge Üzerine”, *III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (26-29 Mayıs 2010), 1. C, s. 322.

kalmamış, aynı zamanda derin ilişkileri de beraberinde getirmiştir.¹⁵ Dolayısıyla MÖ veya MS ilk devirlerden başlayarak yaklaşık iki bin yıllık bir süre boyunca Orta Asya, Kafkasya, İran, Mezopotamya ve Anadolu coğrafyalarında kesintisiz bir şekilde devam eden ortak yaşam,¹⁶ bu kavimlerin birbirleriyle olan etkileşimlerinin çok boyutlu ve karmaşık olmasına, muhtelif konularda birbirlerinden etkilenmelerine neden olmuştur.

İslâmiyet'in İran coğrafyasına gelmesinden yaklaşık iki yüz sene sonra, 821'de, İranlılar Tâhirilerle birlikte ilk kez İran coğrafyasında yönetim sahibi oldular ve bağımsızlığa doğru ilk adımlarını attılar. Tâhirîler edebiyata önem vermiştir ancak bu daha ziyade Arap edebiyatı olmuştur. Bu dönemde Farsçaya dair eserler bulunmamaktadır.¹⁷ Tâhirileri sona erdiren Saffârilere (861-1003) döneminde İlk Farsça şiirler yazılmaya başlandı. Özellikle Tâhirilerin son dönemlerinde Türkler, Araplarla aralarının kötü olmasından dolayı İranlıların kurduğu yeni yönetimde bulunmuş¹⁸ ve böylece İslâm sonrasındaki dönemlere ait ilk Türk-İran birlikteliği gerçekleşmiştir. Maverâunnehir'de kurulan Sâmânîlerle (820-1000) beraber İslâmiyet Türkler arasında yayılmaya başlamıştır.¹⁹ Bunda devletin ordusunda Türk komutanların yer alması ve özellikle Alp-Tegin'in yetkin bir pozisyona sahip olması etkili olmuştur.²⁰ Bu tarihlerde, mezkur bölgede yoğun olarak yaşayan Türkler, ilk nüvelerini vermeye başlayan Fars edebiyatına kendi kültür ve inanış biçimleriyle etki ederken, aynı zamanda kendi edebiyatlarının da temelini atmaya başlıyorlardı. Dolayısıyla bu bölgede, yazın dili olmaya başlayan Farsçanın yanısıra Türkçe de kullanılmaya başlanmıştır.²¹ Fars edebiyatının daha bu ilk gelişim döneminde, Yeni Farsçayla şiir söyleyenler arasında yer alan ve İran edebiyatının öncülerinden kabul edilen Rûdekî'nin şiirlerinde bile Türkçe unsurlar yer almıştır. Ayrıca bu dönemin Farsça şiirleri yalnızca İranlıların saraylarında değil, Türklerin saraylarında da büyük ilgiyle

¹⁵ Günay Karaağaç, "Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi", *II. Uluslararası Türk Uygarlığı Kongresi-Türk Uygarlığının Dünya Uygarlığı İçindeki Yeri*, (4-6 Ekim 2004), Bıkkık, 2005, s. 430.

¹⁶ Sürer Eker, "Türk İran Dil Temasları-I Türk-İran Dilbilimsel Coğrafyasına Genel Bir Bakış", *Bengü Belâk. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 492.

¹⁷ Bedî'uzzaman Furûzânfer, *Târîh-i Edebiyât-i İran-Be'd ez İslâm Tâ Pâyân-i Tîmûrîyân*, Vezaret-i Ferheng ve İrşâd-i İslâmî, Tahran, 1383 hş., s. 65-66.

¹⁸ Bedî'uzzaman Furûzânfer, *Târîh-i Edebiyât-i İran*, s. 71.

¹⁹ V. V. Barthold, *Orta Asya Türk Tarihi Dersleri*, (Haz.: Hüseyin Dağ), Çağlar Yayınları, Ankara, 2004, s. 55.

²⁰ Ebu Dülef, *İran Seyahatnamesi*, (Çev.: Serdar Gündoğdu), "Giriş", Kronik, İstanbul, 2018, s. 53.

²¹ Adnan Karaismailoğlu, "Karşılaştırmalı Edebiyat Açısından Klasik Türk Edebiyatıyla İran Edebiyatı", *Bilig*, Güz 2002, Sayı: 23, s. 145-146.

karşılanmıştır.²² Bu da Türklerin ve Türkçenin Fars edebiyatından yararlanmaya başladıklarını göstermektedir. Aynı şekilde dönemin destan yazar bazı şairleri, Turan efsanelerini aktarırken o dönem yaşayan Türklerin kültüründen beslenmişlerdir.²³

Karahanlılar 840 yılında, Doğu Türkistan'da, tarih sahnesine çıktılar ve daha sonra Sâmânîlere son verdiler. Bu devlet hanedanının Müslüman olması, Türkler içinde Müslümanlığın yayılmasının önünü iyice açtı ve oluşturdıkları kültürle Türkçenin de diğer dillerle beraber yazın dünyasında daha çok yer almasını sağlayarak *Divanü Lügatü't-Türk* ve *Kutadgu Bilig* gibi önemli eserlerin meydana gelmesinin zeminini hazırladı.²⁴ Karahanlılar Sâmânîlere son verdikten sonra Sâmânî topraklarını kendileri gibi Türk olan Gaznelilerle bölüştüler (999). Daha sonra Gazneliler İran'dan Horasan'a kadar olan geniş bir coğrafyaya yayıldı.²⁵ Sâmânîlerle birlikte devlette görev almaya başlayan Türklerin varlığı Gazneliler döneminde iyice arttı. İran'ın neredeyse tamamına hükmeden Gazneliler, saray ve orduda Türkçe konuşuyorlardı.²⁶ Bu ve benzeri sebeplerden dolayı, bu dönemde Farsça yazılan edebî ve tarihi eserlerde pek çok Türkçe unsura rastlanmıştır. Örneğin; beyit sayısı, konusu, edebi gücü ve "halis Farsça"sıyla İran edebiyatının en değerli eserlerinin başında gelen Firdevsî'nin *Şâhnâme*'sinde Türkçe birçok kelime bulunduğu tespit edilmiştir.²⁷ Aynı şekilde Farsça yazılan ilk tarihi kaynaklar arasında önemli bir yeri olan ve Gazneli Mahmut dönemini anlatan *Târih-i Beyhakî*'de de pek çok Türkçe sözcük belgelenmiştir.²⁸

XIII. ila XIV. yüzyılları arasında gerçekleşen Moğol istilasının sonucunda ilim merkezleri yok edildi, İslâmiyet'in İran'a hâkim olmasından itibaren İranlıların kurduğu ilmî ve edebî gelenek giderek unutuldu ve o güne değin gelişerek süren Fars dili ve edebiyatının gelişimi sonraki zamanlarda zayıflamaya başladı.²⁹ Cengizhan İran topraklarına gelmeden evvel hem bazı Türk-Moğol kabilelerini bir araya getirmiş hem de Türkistan başta olmak üzere önce Türk diyarlarına saldırdıktan sonra İran

²² Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, Alfa, İstanbul, 2014, s. 412-413.

²³ V. V. Barthold, *Orta Asya Türk Tarihi Dersleri*, s. 79.

²⁴ Selim Koca "Türkler-'Türk-İslâm Devletleri'", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 42. C., TDV Yayınları, İstanbul, 2012, s. 480.

²⁵ Erdoğan Merçil, "Gazneliler", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 13. C., TDV Yayınları, İstanbul, 1996, s. 481.

²⁶ Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, s. 410.

²⁷ Seccâd Aydinlû, "Nigâhî Be Vâjehâ-yi Turkî-i Şâhnâme-i Firdovsî", *Metn-şinâsî-i Edeb-i Farsî (İlmî-Pejûheşî)*, Sayı: 2, Yaz 1397 hş., s. 15.

²⁸ Mehdi Rezai, "Tarih-i Beyhakî'deki Türkçe Unsurlar Üzerine", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Sayı: 8, Yaz 2013, s. 1089.

²⁹ Zebîhullah Şafâ, *Târîh-i Edebiyât Der Îrân*, C. 3-1, Tahran, 1369 hş., s. 303.

topraklarına ulaşmıştır.³⁰ Bu da Moğolların gelmesinden sonra, devlet teşkilatı ve askeriyeyle ilgili kelimelerin Türkçeden ve Moğolcadan Farsçaya intikal etmesine sebep olmuştur.³¹

Moğol istilasından sonra başlayan Fars dili ve edebiyatındaki zayıflama, Timur hanedanının (1370-1405) başa geçmesiyle devam etti. Bunun da birinci sebebi; Türkçenin, Moğolların akınlarından sonra İran coğrafyasında çok rağbet görmesi ve gâlip olmanın etkisiyle Türk kabilelerin sarayda, idari işlerde, orduda ve bazı bölgelerde halk olarak yayılmalarıdır.³²

Fars dili ve edebiyatındaki zayıflama Timurlulardan sonra Safevî (1501-1736) hanedanı döneminde de sürdü. Farsçanın Azerbaycan lehçesi bu dönemde bazı bölgeler dışında, tamamen ortadan kalktı. Türklerin bu bölgeye yerleşip uzun bir müddet kalmaları, yönetmeleri ve 13. asırdan itibaren daha başka Türk ve Moğol topluluklarının da eklenmesiyle bölgenin konuşulan dili nerdeyse tamamen Türkçe oldu. Safevî sultanlarının özellikle Türkçeye kıymet vermeleri, divan ve devlet işlerinde Türkçe terimler kullanmaları, devlet erkânı ve orduda Türkçe konuşmaları ve hatta Safevî hanedanının kurucusu olan Şah İsmail'in "Ĥatâyî" mahlasıyla Türkçe şiirler yazması; aynı şekilde Osmanlı padişahlarının da Farsça şiirler kaleme almaları, edebiyat ilminde Farsçayı tedris etmeleri ve yaymaları, iki dilin ve edebiyatlarının tarihsel etkileşimleri açısından önemli ve dikkate değer durumlardır.³³ Türkçenin İran'daki varlığı Kaçarlar (1796-1925) döneminde de ilgi görmüştür. Türkçe neredeyse Farsçadan daha yaygın bir şekilde, yöneticiler ve halk arasında kullanılmış, Fars olanlar bile Türkçe öğrenmişlerdir, öyle ki Osmanlı'dan İran'a giden elçilik heyeti, herkesin Türkçe bildiğini ve tercüman bulundurmaya gerek duyulmadığını resmî bir yazıyla bildirmiştir.³⁴

Osmanlı imparatorluğu boyunca Safevilerde olduğu gibi, Türkçe ile Farsça, özellikle I. Mehmet'ten (1387-1421) itibaren, gerek sarayda gerekse de halk arasında

³⁰ Ahmet B. Ercilasun, *Başlangıcından Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, s. 369.

³¹ Batol Maryam Gharakhany, "Geçmişten Günümüze Farsça ve Türkçe Arasındaki Etkileşimler", *III. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi-Bildiriler Kitabı IV*, s. 110; Zebîhullah Şafâ, *Muhteserî Der Tehevvul-i Nazm ve Neşr ve Nazm-i Fârsî*, Çâphâne-i Dânişgâh, (y.y.), s. 42.

³² Zebîhullah Şafâ, *Muhteserî Der Tehevvul-i Nazm ve Neşr ve Nazm-i Fârsî*, s. 55-56.

³³ Zebîhullah Şafâ, *Muhteserî Der Tehevvul-i Nazm ve Neşr ve Nazm-i Fârsî*, s. 68-69.

³⁴ Namiq Musalı, "Kaçarlar Döneminde Türk Kimliği ve Türkçenin Konumu Meseleleri Üzerine", *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2018, Cil: 2, Sayı: 4, s. 143.

ve Mevlevî dergâhları başta olmak üzere tasavvuf ehli içinde büyük bir ilgiyle konuşulmuş ve yayılmıştır. Sözgelimi, Avnî mahlasıyla Türkçe şiirler yazan ve divanı bulunan Fatih Sultan Mehmet, Hafız'ın meşhur bir gazeline Farsça nazire yazmıştır.³⁵ I. Selim (Yavuz) (1512-1520) Selîmî mahlasıyla yazdığı Farsça şiirlerle, Fars edebiyatının önemli şairlerinden biri olmuştur. Oğlu Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) da babası gibi Fars edebiyatıyla meşgul olup Muhibbî mahlasıyla pek çok Farsça şiir kaleme almıştır. Ayrıca Sultan III. Murat (1546-1595) da Türkçe, Farsça ve Arapçayı kullanarak şiirler yazmıştır.³⁶

Modern zamana gelene kadar İran'da Farsçayla beraber Türkçe ve diğer yerel diller hiçbir engelle karşılaşmadan bölge dilleriyle çeşitli etkileşimlerde bulunarak, başta edebiyat olmak üzere çeşitli alanda varlıklarını sürdürdü. Ancak Kaçar Hanedanlığı (1789-1925), 1906 yılında kabul ettiği anayasayla Farsçayı ülkenin resmî dili haline getirdi ve buna dayalı dil politikası uygulamalarıyla, pek çok farklı dil konuşan ülkedeki etnik grupların iletişim dilinin Farsça olmasını sağladı. Sonrasında Pehlevî Hanedanlığı, tek dil ve tek ulus politikasını geliştirerek Farsçaya daha da önem verdi ve “Fars olmayan halkların kültürel haklarını katı bir şekilde” sınırlandırdı.³⁷ 1979'daki İslâm devriminden sonra farklı dillerde eğitim yapılması, bu dillerin basını-yayında kullanılması serbest hale geldi. İran İslâm Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani döneminde (2013-2021) önce Senendec Kürdistan Üniversitesinde Kürt Dili ve Edebiyatı (2015) ile Tebriz Üniversitesinde Azerbaycan Türkçesi ve Edebiyatı (2016) gibi bazı mahalli dillerin lisans düzeyinde bölümleri açılmış, sonrasında Gülistan ve Kuzey Horasan eyaletleri üniversitelerinde de Türkmen Türkçesi dersleri konularak öğretilmesinin önü açılmıştır.³⁸ Ayrıca ilkokullarda iki kredilik dersler konulmuşsa da, iki dilli (anadilli) eğitim sistemine geçilmemiştir.³⁹ Dolayısıyla İran'da

³⁵ <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10595,avnfatihdivanimuhammednurdoganpdf.pdf?0>, erişim tarihi: 17.05.2021; Selim Sırrı Kuru, “İki Şehrin Şiiri: Gazelde İstanbul ve Galata İkilişi”, *YILLIK: Annual of Istanbul Studies*, Yıl: 2020, C.: 2, s. 133.

³⁶ Elnaz Maleki, “Türk Kültür ve Dilinin Fars Kültür ve Diliyle Etkileşimi”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 17, C.: 173, Sayı: 173, 2014, s. 141-142.

³⁷ Kayhan İnan “Geçmişten Günümüze İran'ın İzlediği Dil Politikaları ve Türkçe Öğrenimi”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 9, Kasım-Aralık 2013, Sayı: 55, s. 1209.

³⁸ Ali Temizel, “Ruhani Döneminde Etnik Politikalar: Mahalli Dillerin Öğretimi Örneği”, *VIII. Uludağ Uluslararası İlişkiler Kongresi-Küresel ve Bölgesel Sistemde Devlet ve Devlet dışı Aktörler (28-29 Kasım 2016)*, Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 2016, s. 111.

³⁹ Umut Başar “İran'da Azerbaycan Türkçesinin Öğretimi”, *İran Araştırmaları Merkezi (İRAM)*, Ankara, 2019, s. 6, 9; erişim adresi: https://iramcenter.org/iranda-azerbaycan-turkcesinin-ogretimi/?send_cookie_permissions=OK/; erişim tarihi: 17.05.2021.

Farsça dışındaki diğer yerel diller Farsçanın etkisi altında varlıklarını sürdürmektedirler.

Osmanlı devletinin son dönemleriyle Türkiye Cumhuriyeti döneminde İran'dakine benzer uygulamalar gerçekleşmiştir. Devletin resmî dilinin Türkçe olduğu ve devlette görev alacak kişilerin bu dili bilmeleri gerektiği ilk olarak 1876'da kabul edilen Kânûn-i Esâsî'de geçmiştir. Daha sonra 1921, 1924 ve 1961 anayasalarında devletin resmî dilinin Türkçe olduğu ilk üç madde içerisinde belirtilmiştir.⁴⁰ İran'da olduğu gibi Türkiye'de de üniversitede pek çok komşu ve yabancı dilin yanısıra yerel dil ve edebiyat bölümleri açılmıştır. Orta öğretimde ise seçmeli derslerle ilgili milli eğitim bakanlığı, "ülkemizde var olan yaşayan diller ve lehçeleri gelecek kuşaklara aktarabilmek ve bu alanda toplumun da ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren seçmeli olarak uygulanmaya başlanan Yaşayan Diller ve Lehçeler (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) dersi kapsamında okutulan" dilleri belirlemiştir.⁴¹

Son yüz yılda, Türkiye'de Türk Dil Kurumu, İran'da ise Ferhengistân gibi devletin resmî dil kurumları kurulmuş, "sade" bir dil ortaya çıkarmak amacıyla dildeki yabancı kelimelerin kaldırılıp yerlerine "öz Türkçe" ve "öz Farsça" kelimeleri bulma, türetme ve kullan(dır)ma girişimlerinde bulunulmuştur; ancak bütün çabalara rağmen bu "yabancı" kelimeler dildeki yerlerini günümüze kadar koruyabilmişlerdir.⁴² Bugün hâlâ Farsça ve Türkçede yüzlerce yabancı unsurun bulunması bunun somut delilidir. Ayrıca bugün İran'da, Farsçayla Türkçe, tarihteki gibi hâlâ bir etkileşim içindedir ve ülkenin pek çok vatandaşı iki dilli olarak yaşamını sürdürmektedir.⁴³

⁴⁰ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceli-anayasalar/1921-anayasasi/>, erişim tarihi: 17.05.2021.

⁴¹ <http://tegm.meb.gov.tr/www/2020-2021-egitim-ogretim-yilinda-okutulacak-secmeli-derslerin-secimine-iliskin-aciklama/icerik/655>, erişim tarihi 17.05.2021.

⁴² <https://cheshmandaz.org/2019/02/09/56020/>, erişim tarihi, 17.05.2021.

⁴³ Adnan, Karaismailoğlu, "Tarih Boyunca Türkler ve Farsça: Modern Yaklaşımlara Bir Eleştiri", *Sosyal Bilimler*, Yıl: 2013, C.: 3, Sayı: 1, s.13.

1. ÇALIŞMANIN YÖNTEM VE SİSTEMİ

A. KELİME KÖKENİNİN BELİRLENMESİ

Bu çalışmada sözlüğün kökenini Türkçe olarak belirttiği her bir kelime veya ek saptanmaya çalışılmış ve ilgili sütunda **T.** harfiyle belirtilmiştir. Sözlükte Türkçe olarak verilmesine rağmen kökünün kesin olarak tespit edilmediği ve şüpheli olduğu kelimeler de **T.?** olarak verilmiştir; örneğin, sözlüğe göre bilezik, bileklik anlamlarına gelen **elengû (النَّوْ)** kelimesinin kökeni belli değildir, o yüzden de köken bilgisinin belirtildiği sütunda **T.?** olarak girilmiştir.

Bileklik; bilezik.	Halka şeklinde, kıymetli bir madde veya başka bir şeyden yapılan ve bileğe takılan bir ziynet eşyası.	Elengû	T.?	النَّوْ
-----------------------	--	--------	-----	---------

Bazen bir kelime başka bir dilden, Türkçe aracılığıyla Farsçaya geçmiştir. Bu durumda kaynak dilden alındığı belirtilmiştir. Örneğin, Türkçede sık kullanılan “efendi” (افندی) kelimesinin sözlüğe göre aslı Yunancadır ve Türkçe üzerinden Farsçaya geçmiştir. Bu durum sözcüğün kökeninin verildiği sütunda “**T. Y.’dan**” diye belirtilmiştir.

1. Efendi, beyefendi. 2. Bir şeyin efendisi olmak; zengin, kudretli.	1. Türk erkekleri için kullanılan bir saygı ifadesi. 2. Zengin veya kudretli kişi.	Efendî	T. Y.’dan	افندی
--	--	--------	-----------	-------

B. KELİMENİN TÜRKÇE KISMININ GÖSTERİLMESİ

İki veya daha fazla farklı dilden oluşan birleşik kelimelerde, her bir parçanın alındığı dil belirtilmiş ve kelimenin içindeki Türkçe kısım kısa tire (-) işareti kullanılarak diğer parçalardan ayrı gösterilmiştir. Örnek olarak; Arapça, Farsça ve Türkçeden oluşan **اعلاڭلى** kelimesinin bileşenleri şu şekilde gösterilmiştir: **E‘lâ-gul-î**.

Kurak iklimde biten bir ot; gazel-boynuzu.	Susuz toprakta biten, yaprakları ve sapı tüylü, pembe çiçekleri olan, kuraklığa dayanaklı nohut gillerden zararlı bir ot.	E‘lâ-gul-î	A. F. T.	اعلاڭلى
--	---	------------	----------	---------

Bu tür kelimeler için köken bilgisinin verildiği sütunda, birleşik kelimenin her bir parçasının kökeni Farsça yazılışlara göre değil Türkçe yapılan transkripsiyona göre sıralanmıştır. Örneğin, **اعلاڭلى** kelimesinin kökeni, bizim verdiğimiz **e‘lâ-gul-î** okunuşuna göre, köken bilgisi sütununda **A. F. T.** şeklinde verilmiştir. Böylece kelimenin ilk parçası olan **اعلا** (**e‘lâ**) kısmının Arapça (**A.**), ikinci kısmı oluşturan **ڭلى** (**gul**) parçasının Farsça (**F.**) ve sondaki **ى** (**î**) ekinin de Türkçe (**T.**) olduğu kolayca anlaşılabilmesi hedeflenmiştir. Bu yöntem, Türkçenin kullanıldığı cümle, deyim ve atasözleri için de geçerlidir.

C. TÜRKÇE KELİME VEYA EKTEN TÜRETİLEN UNSURLARIN GÖSTERİLMESİ

Türkçeden alınmış bir kelimedenden birleşik kelime, cümle veya atasözü türetilmişse bu, aslî unsurdan hemen sonraki satırda özel bir işaret (☞) kullanılarak belirtilmiştir. Örneğin; Türkçeden alınan “top” (**توپ** - **tûp**) sözcüğünden türetilen birleşik kelime, tamlama ve cümlelerde ilgili işaret konularak **توپبازى** (**tûp-bazî**),

توپ خالی (tûp-i hâlî) ve مثلِ توپ صدا کردن (misl-i tûp şedâ kerdn) şeklinde verilmiştir. Türetilen bu unsurlar aşağıda olduğu gibi gösterilmiştir.

1. Top; futbol topu, voleybol topu...	1. Bazı oyunlarda kullanılan, o oyuna ait, farklı ebat ve cinslerde olan genellikle küre şeklindeki araç...	Tûp	T.	توپ
Topla oynamak.	Topla oynamak.	Tûp-bâzî	T. F.	توپ بازی
Bir haberin top patlama sesi gibi hızlıca yayılması.	(Knş.) Bir haberin hızlıca yayılması ve herkesin dikkatini çekmesi.	Misl-i tûp şedâ kerdn	A. T. A. F.	مثلِ توپ صدا کردن

Bu durum Türkçeden alınan bazı ekler için geçerli değildir. Sözelimi, yaygın bir şekilde kullanılan “-cî” soneki, kendi başına bağımsız bir madde olarak verildiği “ç” harfi dışında, eklendiği kelimenin alfabetik sırasına göre dizilimi yapılmıştır. Örnek olarak, میانجی (miyân-cî) kelimesindeki “-cî” eki, bağlandığı “miyân” kelimesinin alfabetik sıralamadaki yerine göre, yani “mîm” (م) harfinde verilmiştir.

Sözlük, bazı Türkçe kelimelerin önüne veya sonuna bir ek ya da kelime eklendiğinde sözcüğün anlamını değiştiriyorsa o sözcüğü ayrı ve bağımsız bir madde olarak vermiştir, ancak biz bunu, türetilen unsurlar için kullandığımız işareti (ت) kullanarak aslî unsurdan sonraki satırlarda gösterdik. Örneğin; sözlükte اوغور (ûğûr) kelimesinden türetilmiş olan بداغور [bed-u(’u)ğûr] maddesi, türetildiğine dair herhangi bir işaret konulmadan ve en azından bir parçasının Türkçe olduğu belirtilmeden, başka sayfada bağımsız bir madde olarak verilmiştir. Fakat biz bu kelimeyi aslî unsur olan اوغور (ûğûr) sözcüğünden türetildiğini belirtmek için hemen sonrasındaki satıra ilgili işareti (ت) kullanarak ekledik. Böylece anlamı farklı da olsa türetildiği kelimeyle beraber olmasını sağlayarak, hem türetilen unsurların yerini kolayca tespit etmek hem de ilgili kelime ve türevlerini aynı anda görmeyi hedefledik.

D. TÜRKÇE EK ALMIŞ ANCAK BELİRTİLMEMİŞ KELİMLER

Sözlük doğrultusunda köken itibariyle Türkçe olduğunu tespit ettiğimiz ancak sözlüğün yukarıdaki “bed-uğur” sözcüğünde olduğu gibi Türkçe olarak vermediği sözcükleri de belirlemeye çalıştık. Örneğin; sözlük ساق (sâḳ) kelimesinin Türkçe kökenli olduğunu ve “sağ” anlamına geldiğini yazarken, aynı köke Farsça bir kelime eklenerek oluşturulan ve anlamı, “Düğün töreninde gelin ve damadın yanında bulunan ve genellikle gelin veya damadın sağ tarafında duran kişi; karş. solduş.” olarak girilen ساق‌دوش (sâḳ-dûş) birleşik kelimesinin Türkçe olduğu verilmemiştir. Hâlbuki aynı şekilde türetilen ve karşıtı olarak gösterildiği سلدوش (sol-dûş) kelimesi için Türkçe ve Farsça köklerinden meydana geldiği belirtilmiştir. Özellikle bu durum Türkçe ekler için de geçerlidir. Sözelimi, “-cî, -cî” ekleriyle oluşturulan pekçok sözcüğün Türkçe kısmı için köken belirtilmemiştir, ancak biz bu kelimeleri de çalışmamıza dâhil etmeye gayret gösterdik. Örneğin, سانسورچی (sânsûr-çî) kelimesi için herhangi bir köken verilmezken, biz bu kelimenin Fransızca ve Türkçeden (Fr. T.) meydana geldiğini, sözlüğün her iki parça için verdiği köken bilgisine dayanarak gösterdik.

E. FARKLI TELAFFUZ VE YAZILIŞLARI OLAN KELİMELE

Bazen bir kelimenin farklı şekillerde, özellikle yakın seslerin birbirinin yerine kullanılmak suretiyle yazıldığı durumlar vardır. Bu tür durumlarda biz, sözlüğün asıl olarak kabul ettiği –ve açıklamasını yaptığı– kelimenin anlamını olduğu gibi verirken, diğer yazılış biçiminin açıklamasına da, “bakınız” anlamına gelen ok işaretiyle (→) asıl kelimeye göndermede bulunduk. Mesela, otak sözcüğü اتاق (otâḳ) şeklinde yazıldığı gibi, اطاق (otâḳ) olarak da verilmiştir. Bu durumda birincisinin (اتاق) açıklamasını sözlükte geçtiği gibi tam verirken, ikincisinin (اطاق) açıklamasını da, → Otâḳ şeklinde verdik.

1. Oda.	1. Dört duvarı, tavanı ve kapısı olan, oturmak veya ilgili işi yapmak için kullanılan	Otâḳ	T.	اتاق
---------	---	------	----	------

	dairenin bir bölümü...			
	→ Otâk.	Otâk	T.	اطاق

Böylelikle bir sözcüğün açıklamasında ok (→) işareti görüldüğünde onun asıl kelimeyi gösterdiği ve bu kelimenin de onun farklı bir telaffuz veya yazılış formu olduğu anlaşılabilir. Böylesi durumlarda alfabetik sıralamaya riayet edilmiş, bu sözcükler alt alta verilmemiştir. Örneğin, Türkçeden Farsçaya geçen ve **بخچه (bohçe)**, **بنجه (boğçe)** ve **بقچه (boğçe)** diye farklı şekillerde telaffuz ve yazılışı olan “bohça” kelimesi alfabetik sıraya göre üç ayrı yerde verilmiştir.

Sözlük, telaffuz için İran Farsçasının Tahran konuşma ağzını esas almış, fakat İran’ın muhtelif bölgelerindeki şive ve ağızlarda kullanılan telaffuz farklılığını da belirtmiştir. Örneğin; Türkçede “ön, önce, ilk” anlamlarına gelen **جلو** kelimesi, **ci(u)lu[v]** şeklinde gösterilmiştir. Böylece “cilo[v]” diye telaffuz edildiği gibi, “culu[v]” diye de telaffuz edilebildiği gösterilmiştir. Köşeli parantez içindeki “v” harfinin ses değerinin de bazı durumlarda çıkarıldığı, bazılarındaysa düşürüldüğü için bu şekilde belirtilmiştir.

F. ARAPÇA VEYA FARŞÇA DİL KURALLARINA GÖRE ÇEKİMLENEN KELİMELE

Farsçaya geçen Türkçe kelimlerden birkaçı Arapça kurallarına göre çoğul yapılmış veya Farsça gramerine göre çekimlenmiştir. Örneğin; “han” kelimesi Arapça çoğul yapma usulüyle “Ḥevânîn” (**خوانین**) şeklinde yapılmıştır. Han kelimesi harflerinin arasına Arapça gramere göre başka harfler girdiği için, Türkçe ve Arapça kısım birbirinden ayrılıp belirtilmemiştir.

Bazı kelimler de Farsça fiil çekimine uğramıştır. Örnek olarak, Türkçede “çapulcu, çapulculuk” gibi kullanımları olan ve yağma anlamına gelen “Çâp” (**چاپ**) kelimesi Farsça fiil çekimine uyulurak “Çâp-îden” (**چاپیدن**) yani yağmalamak anlamına gelecek şekilde çekimlenmiştir.

Bugünkü Türkçede “göç” diye kullanılan kelime, Farsçada “Kûç” (**کوح**) olarak hem etken fiil kuralına göre “Kûç-îden” (**کوحیدن**), göçmek, göç etmek] hem de ettirgen

fiil kuralına göre “Kûç-ânden” [(كوچاندن), göçertmek, göç ettirmek] olmak üzere iki farklı şekilde çekimlenmiştir.

2. İKİ KADİM DİLİN ETKİLEŞİMİ

A. FARŞÇADA TÜRKÇENİN VARLIĞI

Yeni Farsçanın ortaya çıkıp ilk ürünlerini vermeye başladığı dönemde, edebî metinlerde Türkçe nsurlar yer edinmiştir. Sözelimi Rûdekî'den önce yaşamış olan Ferâîlâvî'nin şiirinde Türk adı geçmiş,⁴⁴ daha sonraki zamanlarda, Fars edebiyatının ilk önemli ediplerinden sayılan Rûdekî'nin de şiirlerinde bazı kelimelerin olduğu tespit edilmiştir.⁴⁵ Bu dönemin şairlerinden Dakîkî ve daha sonra ondan etkilenen Firdevsî, Turanlılarla ilgili yazdıkları efsaneleri eserlerinde işlerken kendi devirlerinde yaşayan Türklerin özelliklerini katarak dönemin edebî metinlerini oluşturmuşlardır.⁴⁶ “Öz Farsça” kullanıp yabancı kelimeleri en aza indirmeye çalışan Firdevsî, sadece Türklerin özelliklerini yazdıklarına yansıtmamış, aynı zamanda büyük eseri *Şâhnâme*'de de birçok Türkçe kelime kullanmıştır.⁴⁷ İslâmiyet'ten önceki ilişkilerde bazı Türkçe kelimeleri bırakıp yerine Farsça kelimeleri alan Türkler, bunun karşılığında, özellikle İran'da hâkimiyeti sağladıkları zamanlardan itibaren pek çok Türkçe kelimeyi Farsçaya vermişlerdir.⁴⁸ Ayrıca Ferruhî gibi aslen Türk olup Farsça şiir söyleyen ve böylece anadilinden Farsçaya birçok sözcük taşıyan şairler de olmuştur.⁴⁹ Özellikle Karahanlılar (840-1212) devrinde Arapça ve Farsça bilen büyük âlimler yetişmiştir. Bu dönemde Farsça aristokrat çevrelerde kullanılmış ve bu vesileyle pek çok Türkçe sözcük bu dile geçmiştir. Halk arasında, sarayda ve orduda konuşulan Türkçe, himaye edilmek istenen ancak Türk olmayan âlim veya devlet görevlileri tarafından da öğrenilmiştir. Örneğin, Sûzenî (ö. 1173) ve Hayyam (1048-1131) gibi bilindik şairlerin şiirlerinde de Türkçe kelime, beyit veya bölümlere rastlanmıştır.⁵⁰ Dilsel ve kültürel alışveriş, İslâmiyet'in bu ilk zamanlarıyla başlamış, sonraki dönemlerde artarak devam etmiş ve kalıcı hale gelmiştir. Özellikle Türkçeden Farsçaya başta devlet teşkilatı, askerlik, siyaset, maliye ve akrabalıkla ilgili pek çok

⁴⁴ Adnan, Karaismailoğlu, *Klasik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri*, Akçağ yayınları, Ankara, 2019, s. 49-50.

⁴⁵ Mehmet Fuat Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, Alfa, İstanbul, 2014, s. 413.

⁴⁶ V. V. Barthold, *Orta Asya Türk Tarihi Dersleri*, (Haz.: Hüseyin Dağ), Çağlar Yayınları, Ankara, 2004, s. 79.

⁴⁷ Seccâd Aydinlû, “Nigâhî Be-Vâjehâ-yi Turkî-i Şâhnâme-i Firdovsî”, *Metn-şinâsî-i Edeb-i Farsî (İlmî-Pejûheşî)*, Sayı: 2, Yaz 1397 hş., s. 15.

⁴⁸ M. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken, İstanbul, 1980, s. 189.

⁴⁹ Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2014, s. 414.

⁵⁰ Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, s. 416; Nimet Yıldırım, “Sûzenî” *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 38. C., TDV Yayınları, s. 3.

alandaki kelime, ek, isim, fiil, unvan, rütbe, terim, deyim, söz grubu gibi unsurlar geçmiştir. Çünkü Sâmânîler ve Gaznelilerde Türk devlet gelenekleri belirgin hâle gelmeye başlamış, Karahanlı ve Selçuklularda ise iyice artmıştır.⁵¹ Sonrasında İlhanlılarından kalan kurumlarla, bu gelenekler Safevi devrinde de etkinliğini sürdürmüştür. Bu dönemde, Türkçe saray ve ordu aristokrasisinin anadili olduğu için en büyük gelişmeyi göstererek Farsçayla beraber devlet işlerinde ve edebiyatta kullanılmıştır.⁵² Böylece Türkçe unsurların Farsçaya girmesi özellikle Gazneli ve Selçuklularla başlamış ve kesintisiz son zamanlara kadar artarak devam etmiştir.⁵³

Farsçada Türkçenin varlığı Kaçarlar devrinde de devam etti ve 1950’li yıllara kadar Fars edebiyatında yaygın bir şekilde kullanıldı. 1960’lı yıllarda edebiyat dilini Farsçalaştırmaya yönelik çalışmalar yapılmaya başlandı, ama yine de bugün hâlâ gündelik konuşma dili ve argoda pek çok Türkçe unsur varlığını devam ettirmektedir.⁵⁴ Tabii olarak sadece konuşma dili ve argoda değil, askerlik, akrabalık, giyim-kuşam, süsleme, ev aletleri, coğrafya gibi alanlar başta olmak üzere birçok farklı alan ve konuda Türkçenin varlığı söz konusudur. Ayrıca Türkçe Farsçayı sadece kelime, ek deyim vb. konularda etkilemekle kalmamış, özellikle Farsçayı ses ve söz dizimi gibi bazı yapısal konularda da değiştirip dönüştürmüştür.⁵⁵

B. TÜRKÇEDE FARŞANIN VARLIĞI

İslâmiyet’ten sonraki ilk devletlerden olan ve Şam’ı merkez alan Emevîlerin yerini Abbasîler alınca, Farsların da etkisiyle hilâfet Irak’a nakledildi ve yine onların katkısıyla edebiyattaki Şam ve bedevi özellikler bırakılıp Irak’a ait unsurlar tercih edilmeye başlandı.⁵⁶ Abbasilerde ilk olarak Farsların, daha sonrasında ise Türklerin etkileri belirginleşti. İranlılar VIII. ve IX. bilhassa X. yüzyılda Arapça edebiyata güçlü

⁵¹ Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, s. 414; Mehmet Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, s. 224.

⁵² Mehmet Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, s. 387; Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, s. 62.

⁵³ Mehmet Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, s. 424.

⁵⁴ Yusuf Azmun, “Farsçadaki Türkçe Sözcükler Üzerine”, s. 246-247-248.

⁵⁵ Farzaneh Doulatabadi, “Fars Edebiyatında Nesir” *Sivrihisarlı Sinan Paşa ve Nesir Edebiyatı*, Sivrihisar Belediyesi, İstanbul, 2017, s. 503-504; Süre Eker, “Türk İran Dil Temasları-I Türk-İran Dilbilimsel Coğrafyasına Genel Bir Bakış”, *Bengü Belâk. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 492.; Mustafa Balci, *Türkçe-Farsça İlişkisi*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 2014, s. 76.

⁵⁶ Adnan Karaismailoğlu, *Klasik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2019, s. 31.

bir şekilde karşı koydular ve sonrasında Türkler de buna ciddi bir direnç gösterdiler.⁵⁷ Aslında Türklerin İslâm'dan sonra ortaya çıkan Yeni Farsçayla karşılaşmaları, bu dilin oluşmaya başladığı ilk zamanlara kadar iner. Bu dönemlerde, Türklerin kurduğu ilk Müslüman devlet olan Karahanlıların sarayda ve halk arasında konuşulan dil Türkçe, ilmî ve dinî konularda Arapçaydı. Farsça ise edebî dil olarak yavaş yavaş gelişim göstermiş, eski halk şiir geleneği terk edilerek aruz vezniyle Farsça şiirler söylenmeye başlanmıştır.⁵⁸ Daha sonra gelen Türk devletleri bu gelişimi daha da ileriye götürmüştür. Nitekim eğitimde din ve edebiyat alanları çok önemliydi ve edebî eğitimin temeli Farsça, kaynaklarıysa bu dilin şairleriydi. Hatta asıl dilleri Türkçe olduğu halde kendi aralarında Farsça konuşan şairler vardı.⁵⁹

Özellikle İslâmiyet'ten sonra İran'da kurulan ilk devletlerden olan Sâ mânîler ve Gaznelilerden başlayarak Farsça çeşitli alanlarda kullanılıp gelişmeye başlamış, ilgi görmüş ve bir edebî gelenek oluşturabilmiştir.⁶⁰ Bu edebî gelenekten Türkler de yararlanmıştır. Nitekim Ali Şîr Nevaî bu durumdan yakınıp kendi döneminde edebiyata ilgi duyan gençlerin dönemin “moda”sına uyup Farsça şiirler söylediklerini, kendisinin de gençliğinde bu durumdan etkilenip Farsça şiirler yazdığını belirtmiştir.⁶¹ Fars edebiyatının gelişmeye başladığı bu ilk dönemlerde ortaya çıkan ve dönemin önemli eserleri olan Yusuf Has Hacib'in *Kutatgu Bilig*'i, Kaşgarlı Mahmut'un *Divanü Lugâti't-Türk*'ü ve Edib Ahmet'in *Atabetü'l-Hakayık*'ı Firdevsî'nin *Şahnâme*'sinden farklı şekillerde etkilenmişlerdir.⁶² Daha sonraları Anadolu'ya gelen Türklerin bu coğrafyada kaleme aldıkları ilk metinlerde de yine şekil, vezin ve düşünce bakımından Fars edebiyatından derinlemesine etkilenmiş olduğu görülmüştür.⁶³ Anadolu'daki Türklerin saraylarında da Fars edebiyatı “moda” haline gelmiştir. Buna karşılık Türkçe edebiyat da güçlenip yaygınlaşmış, ancak bu aynı oranda Farsçanın etkisini de arttırmıştır.⁶⁴ Osmanlı şairlerinin model ve esin kaynağı, özellikle Hafız, Sa'dî, Hakanî, Camî gibi Farsça şiir söyleyen şairler olmuştur. Eğer şairlik iddiasında olan biri, Farsçayı bilmiyorsa o kişi edebiyat çevrelerince gerçek bir şair olarak kabul

⁵⁷ Adnan Karaismailoğlu, *Klasik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri*, s. 28-29.

⁵⁸ Mürsel Öztürk, “Farsçanın Türk Kültüründeki Yeri”, *Tarihten Günümüze Türk-İran İlişkileri Sempozyumu*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2003, s. 105.

⁵⁹ Mehmet Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2015, s. 222.

⁶⁰ Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2014, s. 412.

⁶¹ Emîr Nizâmuddîn Alî Şîr Nevaî, *Muhakemetü'l-luğeteyn*, (Çev.: Turhân Genceî), Çâphâne-i Firdovsî, Tahrân, 1327 hş. s. 25-26.

⁶² Mürsel Öztürk, “Farsçanın Türk Kültüründeki Yeri”, s. 105.

⁶³ Mehmet Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, s. 225.

⁶⁴ Mehmet Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, s. 420.

görmemiştir.⁶⁵ Bundan dolayı Türkçe, özellikle edebiyat, sanat, din ve birtakım bilim alanlarında Farsçadan kelime, ek, deyim, tabir, terim veya gramer özelliklerini ödünç almış, kullanmış ve günümüze kadar taşımıştır. Ödünç alınan bu dil unsurlarının günümüz Türkiye Türkçesinde hâlâ gök bilimi, anatomi, hukuk, edebiyat, din bilimleri, coğrafya, askerlik vb. alanlarda aktif ve yaygın bir şekilde kullanımı söz konusudur.⁶⁶

Türkçe ve Moğolca ses bilgisi, yapı, söz dizimi, ortak ek ve kelimeler ve anlam bakımından önemli benzerlik veya ortaklığa sahiptir. Bu başlıkların altında sıralanan pek çok alt başlık ve o alt başlıkların altında uzayıp giden onlarca konu mevcuttur.⁶⁷ Hatta “Şu kadarı kesindir ki Türkçe bir sözcüğün etimolojisi üzerinde çalışırken Moğolcaya başvurmamak, sözcüğün Moğolcada bir karşılığının olup olmadığını araştırmamak çalışmayı eksik” bırakacağı belirtilmiştir.⁶⁸ Ayrıca sözlükte, iki dil arasındaki köken bilgisi konusunda kaynaklarla uyuşmayan bazı bilgilere denk gelinmiştir. Buna örnek olarak “keşik” ve “maral/meral” kelimeleri getirilebilir. Sözlük “keşik” (كشيك) kelimesinin kökenini Türkçe olarak belirtilmiş, ancak kaynaklar bu konuda ihtilaf etmiştir.⁶⁹ Aynı şekilde “me(i)ral” (مرال) kelimesinin kökeni de sözlüğe göre Türkçedir, ancak kaynaklar bunun Moğolca olduğunu belirtmiştir.⁷⁰ Bütün bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda, sözlüğün Moğolca olarak belirttiği az sayıdaki kelimeler de tespit edilip çalışmaya dâhil edilmesi uygun görülmüştür.

⁶⁵ Halil İnalcık, *Şair ve Patron*, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2019, s. 18-19.

⁶⁶ Doğan Özlük, *Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2019, s. 114-115-116.ş

⁶⁷ Bu konuyla ilgili, şu çalışmalara bakılabilir: Feyzi Ersoy, *Türk-Moğol Dil İlişkisi ve Çuvaşça*, yayımlanmamış doktora tezi, Ankara, 2008; Zeynep Korkmaz, “Türkçe ile Moğolca Arasında Ortaklaşan Unsurlar ve Moğolcanın Türk Dili Araştırmalarındaki Yeri”; Ahmet Temir, “Türkçe ile Moğolca Arasındaki İlgiler”.

⁶⁸ Oçun Ünal “Klasik ve Orta Moğolca Söz Varlığında Türkçe Kökenli Kelimeler I (A-D)”, *Journol of Old Turkic Studies*, Yıl: 2019, C. 3, Sayı: 2, s. 504.

⁶⁹ <https://sozluk.gov.tr/>, erişim tarihi: 11.02.2021; <http://lugatim.com/s/ke%C5%9Fik>, erişim tarihi: 11.02.2021. TDK kelimenin Moğolca olduğunu, Kubbealtı ise Türkçeden Moğolcaya geçtiğini belirtmiştir.

⁷⁰ <https://sozluk.gov.tr/>, erişim tarihi: 11.02.2021; <http://lugatim.com/s/maral>; erişim tarihi: 11.02.2021.

3. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN

A. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'İN MUHTEVASI

Son dönemde yazılan en önemli sözlüklerin başında birkaç farklı formatta hazırlanan *Suhen* sözlükleri gelmektedir, öyle ki Farsça sözlük yazımı “*Suhen* öncesi” ve “*Suhen* sonrası” diye iki döneme ayrılmıştır.⁷¹ Bu sözlüklerden biri olan *Ferheng-i Ruz-i Suhen*, içinde günümüz Farsçasında kullanılan kelimelerin toplanmış olduğu en önemli güncel sözlüklerden biridir. Sözlüğün içindeki maddeler hikâye, roman, biyografi, makale, basın-yayın, ders kitapları gibi yazılı kaynaklar derlenerek ve ayrıca çeşitli meslek gruplarıyla yapılan alan araştırmalarıyla elde edilmiş bilgiler ışığında oluşturulmuştur.⁷² Sözlükteki maddelerin telaffuzu (Latin harfleriyle transkripsiyonu) başkent Tahran ağızı baz alınarak yapılmış, ancak telaffuz farklılığı olan durumlarda da bu, parantez içinde belirtilmiştir. Yazımı farklı olan kelimeler ise alfabetik sıraya göre, bağımsız bir şekilde girilmiştir. Aslî maddelerin kökeni, kelimenin transkripsiyonundan hemen sonra açılan köşeli parantez içinde kısaltılmış şekilde verilmiştir. Eğer bir kelime Fransızca, Almanca, İngilizce gibi Latin harfleri kullanan bir dilden alınmışsa, bu kelimenin o dildeki orijinal hali veya Arapçadan alınan kelimenin Arapçaya göre doğru yazılışı da eklenmiştir. Aynı şekilde köken bilgisinden hemen sonra başka bir parantez açılarak o kelimenin türü (isim, sıfat, fiil vs.) de belirlenmiştir. Bunlarla beraber kelimelerin dildeki temayülü, anlam bakımından “ahlaki”, “toplumsal” ve tarihsel kullanımına göre değerlendirilmiştir. Ahlaki; saygı, aşağılama, hakaretimiz, küfür, mizah, edep dışı, edepli, beddua gibi gruplardan oluşmaktadır. Toplumsal; konuşma, amiyane, çocuk dili gruplarını kapsamaktadır. Tabu olan kelimeleri belirtmek için de üçgen içinde ünlem (△) işareti konulmuştur. Ayrıca aslî veya fer‘î (türetilmiş) bir madde veya türevleri belli bir alanda veya meslek grubunda kullanılıyorsa, bu bilgi açıklama kısmında parantez içinde gösterilmiştir.⁷³ Örnek olarak; Türkçede ticaret odası anlamına gelen اتاق بازرگانی (Otâk-i bâzîrgânî) maddesinin tanım bölümünde parantez içinde “iktisadî” diye belirtilmiş, böylece bu kelimenin iktisat alanında kullanılan bir kavram olduğuna dikkat çekilmiştir.

⁷¹ Ferhad Kurbânzâde, “Neqd ve Ber-resî-i Mecmû‘e-ferhenghâ-yi Suhen”, *Ferheng-nivîsî*, Yıl: 1394, Sayı: 10, s. 183.

⁷² Hasan Enverî, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*, İntişârât-i Suhen, 1393 hş., s. önsöz 11.

⁷³ Hasan Enverî, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*, İntişârât-i Suhen, 1393 hş., s. önsöz 12-14.

Bir madde için gerekli bilgiler verildikten sonra bu maddenin tanım ve açıklamasına geçilmiştir. Bir kelimenin gündelik Farsçada kaç farklı anlamının olduğu sırasıyla açıklanmış, bazen de örnek cümle veya kullanım şekli verilerek dilde nasıl kullanıldığı gösterilmiştir. Peşinden bu kelimeden türetilen unsurlara geçilmiş ve yine bu unsurların tanımları, kullanım örnekleri altına sıralanmıştır. Bir maddenin açıklaması yapılırken, en yaygın tanımdan başlayıp en az bilinen tanıma doğru sıralanmıştır. Açıklama kısımları gerekmediği sürece çok fazla detaya girilmeden genellikle bir veya birkaç cümleyle izah edilmiştir. Teknik bir konu olmadığı sürece, sade ve açık bir dil kullanılmış ve anlama zorluğunun önüne geçilmiştir.

Yaklaşık olarak 1400 sayfadan oluşan sözlük, kültürel ve sosyal kavramlardan bilim, siyaset, gündelik hayat ve sanat alanlarında kullanılan kelime, ek, tabir, terim, pekiştirme ve diğer unsurlara kadar topladığı dil malzemesiyle güncel Farsçanın kapsamlı sözlüklerinden biridir. *Ferheng-i Rûz-i Suhen*'de, eski dönemlerde ödünçlenen veya son dönemlerde Farsçaya geçen ve halen kullanılan pek çok yabancı kelimenin kökeni belirtilmiş olması, başta Asya ve Avrupa dilleri olmak üzere, 22 farklı yabancı dilden alınmış olan sözcükleri barındırması, bugünkü Farsçanın dünya dilleriyle olan etkileşimine de bir yönüyle ışık tutmaktadır.

B. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'DE TÜRKÇE UNSURLAR

Tespit edildiği kadarıyla, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*'in belirttiği üzere günümüz Farsçasında kullanılan unsurlar aşağıda sıralandığı gibidir.

a. Türkçe Unsurların Sayısı

1. Herhangi bir yabancı unsur almamış –birleşik olanlar da dâhil– kullanılan Türkçe kelime sayısı 292'dir. Bu kelimlerden türetilmiş unsurların –birleşik kelimeler, deyimler, atasözleri, söz kalıpları– sayısı ise 452'dir.
2. Türkçe ve yabancı bir kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu 19 kelime ve bunlardan türetilmiş sadece 1 unsur bulunmaktadır.

3. Köken itibariyle yabancı kelime olup Türkçe üzerinden Farsçaya geçen kelime sayısı 6, bu kelimelerden türetilen unsurların sayısı ise 5 tane olarak tespit edilmiştir.
4. Köken itibariyle Türkçe olup başka dil üzerinden Farsçaya geçen 3 kelime bulunmaktadır.
5. Türkçe ek almış yabancı kelimelerin sayısı 41'dir ve bunlardan 5 unsur türetilmiştir.
6. Yabancı ek almış Türkçe kelimelerin sayısı 4'tür ve bunlardan yalnızca 2 unsur türetilmiştir.
7. Türkçe oluşu (sözlüğün verdiği köken bilgisine göre) ihtilafli olan 13 kelime ve bunlardan da türetilen 13 unsur bulunmaktadır.
8. Doğrudan cümle veya pekiştirme şeklinde ödünçlenen 3 Türkçe unsur bulunmuştur.
9. Moğolca kelimeler 7, bunlardan türetilen unsurların sayısı da 21'dir.
10. Türkçe ve Moğolcadan oluşan yalnızca 2 kelimenin varlığına rastlanmıştır.

Bu tabloya göre Türkçeden Farsçaya doğrudan veya dolaylı olarak geçen ve hâlihazırda kullanılan toplam kelime ev eklerin sayısı 390 tanedir. Bu kelime ve eklerden türetilen unsurların sayısı da 501 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla bugünkü Farsçada 891 Türkçe kelime, ek, pekiştirme, söz grubu ve onlardan türetilmiş unsurlar, aşağıdaki dizim tablolarında detaylandırıldığı şekilde aktif olarak kullanıldığı bulgulanmıştır. Ayrıca sözlüğün kökenini başka bir dil olarak belirttiği, ancak muteber kaynakların Türkçe olarak kabul ettiği 20, kaynakların ittifak etmediği 34 ve aralarında kesin bir bağ kurulamamış ancak ses ve anlam bakımından birbirine yakın veya benzer 35 kelime tespit edilmiştir.

b. Sözlüğün Türkçe Olarak Belirtmediği Kelimeler

Ağız, doğumdan sonraki ilk süt.	Âğûz	آغوز
Ördek ve kaza benzeyen yabani bir kuş.	Ânķût	آنقوت
Elek.	Elek	الك
Alev.	Elu[v]	الو
Bir tür kap. Bir çeşit yemek. Bir patates türü.	İstâmbûlî, İslâmbûlî	استانبولی، اسلامبولی
Sıkıntı, rahatsızlık, yüzü asmak, yüzü ekşitmek; boğum, boğma, boğmak: Bir şeyin daralarak boğum haline gelen tarafı.	Buğ	بغ
Tek.	Tek	تك
Çakı, bıçak.	Çâķû	چاقو
Çimen.	Çemen	چمن
Çilek.	Çîlek, çiyâlek	چیلک، چیاک
Dayı.	Dâyî	دایی
Sürme.	Surme	سرمه
Sakız.	Sakķiz	سقز

Kumaşa ipe nakış işlemek, kanaviçe.	Sukme-dûzî	سکمه-دوزی
Kuğu.	Qû	قو
Kâkül.	Kâkul (M.)	کاکل
Körük, küre.	Kûre	کورہ
Bir ölçü birimi (yaklaşık bir metre).	Gez	گز
Yele.	Yâl	یال
Yonca.	Yûnce	یونجه

c. İhtilafî kelimler

Aş, yemek.	Âş	آش
Seksek oyunu.	Ekerdûker	اکردوکر
Umut.	Umîd	امید
Baba.	Bâbâ	بابا
Balaban, oynatılan ayı, nefesli bir çalgı, bir kuş türü.	Bâlâbân	بالابان
Bulgur.	Bilgûr	بلغور
Bayat.	Beyât	بیات

Pul.	Pûl	پول
Tabanca.	Tepânçe	تپانچه
Turumtay, yırtıcı bir kuş.	Turumtây	ترمتای
Torba.	Tûbre	توبره
Kaynamak, coşmak.	Cûş	جوش
Çığırmaq, çığlık.	Cîğ	جیغ
Çabuk, çevik.	Çâbuk	چابک
Çarşaf, örtü, çadır.	Çâdur	چادر
Çopur, çöpür, çiçek bozuğu yüzlü.	Çupûr	چپور
Çalış-(mak), çabalamak.	Çâleş	چالش
Çene.	Çâne	چانه
Kırışik, çürük.	Çurûk	چروک
Çubuk, çöp.	Çûb	چوب
Sirke.	Sirke	سرکه
Tanbur, saz.	Ṭenbûr	طنبور
Kara.	Kârre	قاره

Kapuz, dar ve derin geit (Farsada burun, damak).	ep�z.	قپوز
Halı.	�l�	قالی
Kalender.	elender	قلندر
Kaytan.	iy�tan	قيطان
Kepenek.	Kepenek	کپنکی
K�rk.	Kurk	کرک
K��k.	K��k	کوچک
Geven.	Geven	گون
Ben.	Men	من
Nene.	Nene	ننه
Hep, hepsi.	Heme	همه

d. Yak n veya Benzer Kelimeler

Nem ve rutubetin bir yere nüfuz etmesi ve sürülmesi, izinin kalması (T�rke: Aarmak, beyazlařmak).	�g�r	آغار
---	------	------

Engel.	Engel	انگل
O (Eski Türkçede “ol”).	Û	او
Büyük.	Bozorg	بزرگ
Teleme, bir çeşit peynir.	Deleme	دلمه
Tutam, tutak.	Tutek (Bir çeşit ekmek)	توتک
Tükürük (eskiden tüpkür veya tüfkür).	Tuf	تف
Tepme, tepiş-(me), (Farsçada çarpma, atma, kalp atışı.)	Tepiş	تپش
Tepmek, tepinmek.	Tepîden	تپیدن
Cıvcıv, çocuk, cüce.	Cûce	جوجه
Cırcır böceği.	Cîrcîrek	جیرجیرک
Çiş, idrar.	Ciş	جیش
Çekiç.	Çek[k]uş	چکش
Çekmek, suyunu çekmek; bir şeyden suyun çekilmesi, damlaması.	Çekîden	چکیدن
Nasır.	Çığır	چغر
Nasır.	Çığirme	چغرمه

Çatal (eski dilde çatgal).	Çengâl	چنگال
Dağdağan.	Dâgdâgân	داغداغان
Duman, tüt-(mek), tütsü.	Dûd	دود
Dün.	Dî (Bazı ağızlarda “dîne” olarak da geçer. Eski dilde dün akşam için “dûş”.)	دی
Kırışıklık, (Türkçedeki seğirme’ye yakın).	Sigirme	سگرمه
Şır(ıl) şır(ıl).	Şırşır	شرشر
Şiş (eski dilde siş).	Sîh	سیخ
Uskuru, vida ve cıvata dişleri.	Ğılâvîz	قلاویز
Keklik.	Kebk	کبک
Küf, kepek.	Kepek.	کپک
Kuluçka, gurk.	Kurç	کرچ
Kenar, kıyı.	Kenar, keran	کنار، کران
Kök, köklemek, ayarlamak, kurmak.	Kûk	کوک
Kim.	Kî	کی
Kurt.	Gurg	گرگ

Yaymak, sermek, göster(mek).	Goster(den)	گستر(دن)
Mama, meme, emzik.	Meme	ممه
Yardım.	Yârî	یاری
Boş gezen, yaylana yaylana gezen.	Yellelî	یللی

e. Sözlükte Türkçe Kelimelerle Kullanılmış Cümleler

Misafirler aşiretçe gelmişlerdi.	Mihmân-hâ îlî âmede bûdend.	مهمان‌ها ایلی آمده‌بودند!
Öne gel bakayım.	Biyâ ci(u)lu[v] bibînem!	بیا جلو ببینم!
Başını öne çıkardı.	Sereş râ âvurd ci(u)lu[v]	سرش را آورد جلو.
Diğerlerinin önünde yola koyuldu.	Ci(u)lu[v] -i dîgerân be- râh uftâd.	جلو دیگران به راه افتاد.
Düğünü birkaç gün öne aldılar.	‘Erûsî râ çend rûz ci(u)lu[v] endahî tend.	عروسی را چند روز جلو انداختند.
Biraz sonra ona söyle de haberi olsun.	Ci(u)lu[v] -ter be-’û be-gû tâ heber dâşte başed.	جلوتر به او بگو تا خبر داشته باشد.

Ziyafette afiyetlenmek her liyakatsizin bildiği şeydir.	Sûr-çerânî râ her nene- hân um-i şul(l)e-pezî beled est.	سورچرانی را هر ننه‌خانم شله‌پزی بلد است.
İyi terzi biliyor musun?	Heyyât-i hûb râ surâğ dârî?	خیاط خوب سراغ داری؟
O padişah haremının gözde kadınıydı.	Û zen-i so(v)gulfî -i herem-i pâdişâh bûd.	او زنِ سوگلی حرم پادشاه بود.
Yay gibi yerden fırladı.	Mis̱l-i fener ez câ cest.	مثل فنر از جا جست.
Kırbaç gibi git ve gel.	Şellâkî boro(v) ve ber- gerd.	شلاقى برو برو و برگرد.
Yağmur kırbaç gibi yağıyor.	Bârân şellâkî mî-bâred.	باران شلاقى مى بارد.
Çocuklar ekmek parçalarını kapıştılar.	Beççe-hâ tikke-hâ-yi nâ râ ez-hem mî- kâpî dend.	بچه‌ها تکه‌های نان را از هم مى‌قاییدند.
İnsanlar havaya atılan bildirileri kaptılar.	Merdum i‘lâmiye-hâ râ ki der-hevâ mu‘eller mî- zedend, mî- kâpî dend.	مردم اعلامیه‌ها را که در هوا معلق می‌زدند، مى‌قاییدند.
Böyle bir teklifi reddetmemelisin, eğer benim önüme böyle durum çıksaydı iki elimle kapardım onu.	Pîşnihâd-i çunîn şuglî râ ne-bâyed red kunî, eger çunîn mo(v)kî‘iyyetî pîş-i men mî-âmed, du-destî mî- kâpî demiş.	پیشنهاد چنین شغلى را نباید رد کنی، اگر چنین موقعیتی پیش من می‌آمد، دودستى مى‌قاییدم.

Sen eyer kaşına sahip çık da at yarışı kolay.	Tu kâç -i zîn râ nîgeh dar, esb-devânî pîşkeşet.	تو قاچ زین را نگه دار، اسب‌دوانی پیشکشت.
Tartmadan (anlamsız) konuşuyor.	Ke(u)treî herf mî-zened.	کتره‌ای حرف می‌زند.
O dayak yemeye alışkın, gördüğü hiçbir zorluğa bir şey demiyor.	Û kotek -horeş meles est, her-çi sehtî be-bîned hîç- çîz nemî-gûyed.	او کتک‌خورش ملس است هرچه سختی ببیند هیچ‌چیز نمی‌گوید.
Saat on ikiye kadar benim nöbetimdi.	Tâ sâ'et-i devâzdeh kişîk - i men bûd.	تا ساعت دوازده کشیک من بود.
Bir asker koruma (muhafız) olarak durmuş.	Yek serbâz be- kişîk îstâde est.	یک سرباز به کشیک ایستاده‌است.
İmdat! Boğuluyorum.	Komek! Men dârem gerķ mî-şevem.	کمک! من دارم غرق می‌شوم.
Bugünlerde sıcaklık da pahalılık gibi fırtına estiriyor.	În rûz-hâ germâ hem mişl-i girânî kûlâk kerde est.	این روزها گرما هم مثل گرانی کولای کرده‌است.
Evrakları birbirine zımbalayın.	U(v)râķ râ be-yekdîger mengi(e)ne kunîd.	اوراق را به یکدیگر منگنه کنید.

Ev sahibi onları kısıkaca aldı, hafta sonu evi boşaltmaları gerekir.	Şâhib-ḥâne ânâ râ lâ-yi mengi(e)ne guzâşte est, bâyed âḥer-i hefte ḥâne râ ḥâlî kunend.	صاحب‌خانه آنها را لای منگنه گذاشته‌است، باید آخر هفته خانه را خالی کنند.
Yavaş yavaş acıkıyordum.	Yevâş yevâş dâşt gurusne-em mî-şod.	یواشیواش داشت گرسنه‌ام می‌شد.
Yavaş yavaş mırıldanıp bir şey söylüyordu.	Yevâş yevâş çizî zîr-i leb mî-guft.	یواشیواش چیزی زیر لب می‌گفت.

4. FERHENG-İ RÛZ-İ SUHEN'DE GEÇEN TÜRKÇE UNSURLAR DİZİMİ

A. FARŞÇA ALFABEYE GÖRE DİZİLİM

TÜRKÇE KARŞILIĞI	SÖZLÜĞÜN VERDİĞİ ANLAM	TÜRKÇE TELAFFUZ	KÖK	KELİME
	(Knş.) → Âbcî.	Â-bâcî	T. M.	آباجى
1. Abla. 2. Büyük kız kardeş için saygı hitabı; abla. 3. Kadınlar için kullanılan hitap.	1. Kız kardeş (genellikle daha büyük kız kardeş için). 2. Büyük kız kardeş için saygı hitabı. 3. Kadınlar için kullanılan bir hitap şekli.	Â-bcî	T. M. Âğâ-bâcî'den kısaltılmış	آبجى
Çay ocağı vb. yerlerde meşrubat satan veya hazarlayan kişi; çaycı, kahveci.	Çay ocağında çalışan ve görevi çay vb. şeyleri hazırlamak olan çalışan.	Âbdâr-çî	F. F. T.	آبدارچى، آب-دارچى
1. Sinemada filmi perdeye yansıtan kişi. 2. Oto tamircisi.	1. Projeksiyonla filmi gösteren kişi. 2. İşi araba lastiği tamir etmek olan kişi; oto tamircisi.	Âpârât-çî	R. T.	آپاراتچى، آپاراتچى
1. Ata. 2. Büyük-baba; ata.	1. Baba. 2. Büyükbaba.	Âtâ	T.	آتا

Aşk acısından yanıp kavrulan; âşık.	Âşık; gönül veren; çok seven.	Âc u dâğ	T.? F. F.	آج وداغ
İngiliz anahtarı.	Vidaları açıp sıkımda kullanılan araç.	Âçâr	T.	آچار
1. Kurbağacık İngiliz anahtarı. 2. Tamirat işlerinde yetenekli kişi. 3. Birçok farklı işte kullanılabilen kişi.	1. Bir dişi hareketli, bir dişi sabit, tek elle kullanılan, ayarlanabilir İngiliz anahtarı. 2. Birçok farklı işte, özellikle tamir işlerinde becerikli olan kimse. 3. Birçok farklı işte kullanılabilen kişi.	Âçâr-firânse	T. Fr.	آچارفرانسه
Vidaların gevşek olup olmadığını kontrol etmek.	Vidaların sıkılığı ve gevşekliğini kontrol etmek ve gevşek vidaları sıkıkmak, özellikle araçlarda.	Âçâr-keşî	T. F.	آچارکشی
Satrançta şahın mat olmaması için bir taşın yerleştirilmesi ve eğer o taş oyanatılırsa şahın mat olacağı durum; açmaz.	Satrançta bir taşın, genellikle şahı, koruması altına almasıdır ve eğer o taş hareket ettirilecek olursa şah	Âçmez	T.	آچمز

	mat olur, bu yüzden o taş hareket ettirilmez.			
Çıkmaza sokmak; yakalamak, tutuklamak.	(Knş.) Çıkmaz sokağa sokmak; tutsak etmek.	Âçmez kerden	T. F.	آچمز کردن
Azık.	Genellikle günlük tüketim veya yolculuk için saklanan yemek ve yiyecek.	Âzûke	T.	آذوقه
Paldım.	At, katır ve eşeğin kuyruğunun altından geçirilen, eyer veya semere dikilen deri.	Âşû(u)rme	T.	آشورمه
	→ Âkâ.	Âgâ	M.	آغا
	→ Âkâ: ağa Cevâd.	Âk	M.	آق
1. Erkeklerle hitap; ağa; bey; beyefendi. 2. Erkek isimlerine eklenen unvan; bey; beyefendi. 3. Erkek. 4. Saygın kişiler için kullanılan hitap; bey. 5. Aile efradının ailenin	1. (Saygı ifadesi) Erkekleri işaret etmek ve hitap etmek için kullanılır. 2. (Saygı ifadesi) Erkek isimlerine eklenen unvan. Eğer isme getirilirse genellikle tamlamasız olur: Âkâ	Âkâ	M.	آقا

büyüğü için kullandığı hitap; bey; bey baba; peder bey. 6. Küçük erkek çocuklarına hitap için kullanılır; küçük bey. 7. Davranışları beğenilen erkekler için hitap. 8. Bir için erbabı, ustası.	Rizâ; eğer soyadına gelirse tamlama “y”siyle birlikte okunur: Âkâ-yi Hâtemî. 3. (Saygı ifadesi) Erkek. 4. Büyükler, saygın kişiler ve din büyükleri için kullanılan hitap şekli. 5. (Knş.) Çocuk ve eşlerin ailenin babası veya büyükbabası için kullandığı hitap. 6. (Knş.) Baba veya büyükbabanın çocuk ya da torunlarına sevgi hitabı. 7. (Knş.) Edepli, ahlaklı ve beğenilen (erkekler için). 8. (Knş.) İşin ehli ve erbabı.			
1. Bey(efendi) olmak (çocuklar için). 2. Bey olmak; adam olmak (genç erkekler için).	(Knş.) 1. Güzel ve münasip davranışları olan (çocuklar için). 2. Üstü başı düzgün olan (genellikle	Âkâ şoden	M. F.	آقا شدن

	ergen erke çocuklar için kullanılır).			
Kendi efendisi olmak; kendi işinin patronu olmak.	(Knş.) Kendisi için çalışan, başkalarından maaş almayan kişi.	Âkâ-yi hod (ve nu[v]ker-i hod) bûden.	M. F. (F. M. F.) F.	آقای خود (و نوکر خود) بودن
Gol kralı.	Bir futbol devresinin maçlarında en çok gol atan kişi.	Âkâ-yi gol	M. İ.	آقای گل
Salon beyefendisi.	(Knş.) Başkalarına emir veren, yasak koyan ve kendi hakkının diğerlerden daha fazla ve daha büyük olduğunu kabul eden kimse.	Âkâ-bâlâser	M. F.	آقابالاسر
Büyükbaba.	(Knş.) Genellikle büyükbabalar a yapılan hitap.	Âkâ-bozorg	M. F.	آقابزرگ
Küçük bey.	(Knş.) Erkek çocukları için saygılı bir hitap.	Âkâ-piser	M. F.	آقاپسر
1. Baba veya büyükbabaya hitap. 2. İtirazlı konuşmada hitap; beyefendi.	(Knş.) 1. Baba veya büyükbaba için kullanılan bir sevgi hitabı. 2. Konuşmada	Âkâ-cân	M. F.	آقاجان

	genellikle itirazlı hitap.			
Ağabey.	(Knş.) Büyük erkek kardeş için kullanılan hitap.	Âkâ-dâdâş	M. T.	آقاداتاش
1. Yeğenin dayıya hitabı; dayı bey. 2. Baldır; basen; kalça.	(Knş.) Konuşmada yeğen dayıya söyler. 2. (Mizah) (Argo) Gelişmiş üst arka baldır, basen.	Âkâ-dâyî	M. F.	آقادی
1. Muhatabın oğlu için hitap. 2. Beyzade.	(Saygı ifadesi) 1. Muhatap kişinin erkek çocuğu için hitap. 2. Büyüklerin çocukları için kullanılan hitap.	Âkâ-zâde	M. F.	آقازاده
Ağalık, beylik huyu.	Büyüklük ahlakı ve davranışı olan.	Âkâ-meniş	M. F.	آقامنش
1. Ağabeylik; büyüklük. 2. Reislik; başkanlık.	1. Büyüklük; iyi huyluluk. 2. Reislik; başkanlık.	Âkâ-yî	M. F.	آقای
Bir tür ince pamuk kumaş.	Bir tür ince pamuk kumaş.	Âk-bânû, Âkâ-bânû	M. F.	آقبانو، آقابانو
1. Seyyid erkeğin eşi. 2. Kendisi seyyid olan kadın;	(Knş.) 1. Seyyid erkeğin eşi. 2. Seyyid olan kadın;	Zen-â(’â)kâ	M. F.	زن آقا

seyyide. 3. Üvey anne.	seyyide. 3. Üvey anne.			
Güzel demnlemiş bir tür çay; tavşan kanı.	Demini aldıktan sonra açık bir rengi, acı bir tadı ve hoş kokusu olan bir çay.	Âk-per	T. F.	آق پر
Armağan; hediye.	Yoldan gelenlerin getirdiği veya yola çıkanlara verilen hediye.	Âkûr-[r]â-y(')î	T. F.	آقورایی
1. Benekli. 2. Karışık, karmaşık.	(Knş) 1. Kaplanın postu gibi şekilli ve renkli olan. 2. İç içe.	Âlâ-pelengî	T. F.	آلاینگی
1. Çardak. 2. Barınak. 3. Paravan; daraba; panel duvar.	1. Dört direkli, tavanı çubuk ve ağaç yapraklarından yapılmış barınak. 2. Ağaç dal ve yaprakları veya sağlam kumaştan yapılmış çadır şeklindeki bir tür kulübe. 3. Bir yeri başka yerlerden ayırmak için kumaş, hasır vb.den yapılan ince ve geçici her türlü duvar. Paravan.	Âlâçîk	T.	آلایق
Enişte, damat.	(Knş.) Kız kardeşin eşi.	Âyi[e]zne	T.	آیزنه

Çadır; barınak.	Çadır; barınak.	Obe	T.	ابه
1. Oda. 2. Koltuk (arabalar için). 3. Römork; kasa.	1. Dört duvarı, tavanı ve kapısı olan, oturmak veya ilgili işi yapmak için kullanılan dairenin bir bölümü. 2. Yolcuların oturması için yapılan arabanın bir bölümü. 3. Yük araçlarının yük yüklenen yeri.	Otâk	T.	اتاق
Ticaret odası; esnaf odası.	Farklı esnaf gruplarından meydana gelen, ticaret işlerini düzenleyen ve daha iyi olması için çalışan ticaret bakanlığına bağlı bir kurum.	Otâk-i bâzîrgânî	T. F.	اتاق بازرگانی
Müşahede odası.	Müşahede odası.	Otâk-i bihbûdî	T. F.	اتاق بهبودی
1. Kontrol odası. 2. Reji.	1. Mekanizma- nın veya mekanizma topluluğunun kontrol edildiği ve gerekli emirlerin verildiği yer. 2. Televizyon veya radyo	Otâk-i fermân	T. F.	اتاق فرمان

	programının stüdyolarında bilimsel teçhizatın, yönetmenin ve programın diğer araçlarının hazır bulunduğu ve oradan stüdyodaki sunucuya gerekli komutların verildiği yer.			
Oda arkadaş(lar)ı.	Beraber aynı odada yaşayan iki veya birkaç kişi.	Hem-otâk	F. T.	هم اتاقی
Konaklamak; dinlenmek.	Bir yerde geçici ikamet etmek (özellikle yolculukta).	Otrâk	T.	اتراق
1. Ütü. 2. Ütülü; ütülenmiş.	1. Yalıtkan bir sapı, düz metal bir tabanı olan, kömür veya elektrikle ısınan, elbise ve kumaşların kırışıklıklarını gidermede kullanılan ve pantolon, etek gibi elbiselerde korozyon (paslanma, aşınma) aşınma olana kadar kullanılan araç. 2. (Knş.)	Utû	T.	اتو

	Ütülenmiş elbise.			
Ütü yapmak, ütölemek.	Ütünün ısınmış alt kısmını yavaşça elbise, kumaş vb. üzerinde hareket ettirilerek kırıxıklıkların giderilmesi işlemi.	Utû kerden (zeden, keşîden)	T. F.	اتو کردن (زدن، کشیدن)
Ütülü.	(Knş.) Ütülü, ütülenmiş.	Utû giriften	T. F.	اتو گرفتن
Jilet gibi (olmak).	(Knş.) (Mizah) Kişinin çok düzenli ve süslenmiş olması, fiyakalı.	Utû-i şelvâr-i kesî herbuze kaç kerden	T. F. F. F. T. F.	اتوی شلوار کسی خربزه قاچ کردن
Ütü yapma veya ütü çekme.	Kumaş, elbise vb.ine ütü yapma işi ve eylemi.	Utû-keşî	T. F.	اتو کشی
1. Ütüsü yapılmış elbise; ütülü. 2. Bakımlı; özenli; düzenli.	1. Ütüyle kırıxıklığı ve buruşukluğu giderilmiş elbisenin durumu. 2. (Knş.) Görünüşü ve giyinişi güzel ve düzenli olan.	Utû-keşîde	T. F.	اتو کشیده
1. Ocak (yemek pişirme için). 2. Ocak (aile için).	1. Yemek pişirmek ve ısıtmak için kullanılan bir araç. 2. Aile; sülale.	Ocâk	T.	اجاق

Ocağı tûtmek; soyu sürmek.	(Knş.) Çocuk sahibi olmak.	Ocâk-i kesî rûşen şoden	T. F.	اجاق کسی روشن شدن
Ocağı sönmek (soyu devam etmeyen için).	(Knş.) Çocuk sahibi olmamak.	Ocâk-i kesî kûr bûden (mânden)	T. F.	اجاق کسی را کور بودن (ماندن)
Mikrodalga fırın.	Yemek pişirmek veya ısıtmak için kullanılan, mikrodalga- larla çalışan ocak.	Ocâk-i mîkrûviyû (mâkrûviyû)	T. İ.	اجاق میکروویو (ماکروویو)
Gazocağı.	Gazla yanan ocak.	Ocâk(-i) gâz	T. Fr.	اجاق گاز
1. Hadım edilmiş; kısır- laştırılmış. 2. Kısır.	1. İnsan veya hayvanların erkeğine özel olan yumurtalıkla- rın alınması. 2. (Knş.) Erkeklik sıfatına sahip olmayan özelliği.	Ehte	T.	اخته
1. Hadım etmek; kısırlaştırmak . 2. Üstünlük kurmaya çalışıp onur kırmak. 3. Eti terbiye etmek veya kuru meyveyi taze yenmesi için ıslatmak.	1. İnsan veya hayvanın erkeğinin yumurtalıkla- rının alınması. 2. Birine üstün gelmek amacıyla onun irade ve şahsiyetini kırmak ve yok etmek. 3. Çiğ etin gevrek olması için kar ya da buzun içine koymak veya kuru	Ehte kerdan	T. F.	اجاق اخته کردن

	meyvelerin ıslak yenmesi için suya koymak.			
Arkalık adında geleneksel bir elbise.	Genellikle kaşmir ve kadife olan kısa ve süslü bir giysi.	Erhâluḳ	T.	ارخالق
Ördek.	Uç(a)mayan, ayak parmakları perdeli, gagası büyük ve geniş, yüzücü evcil kuş.	Ordek	T.	اردک
Turna balığı.	Kemikli iskeleti, pullu derisi ve ince uzun yapısı olan etçil tatlı su balığı.	Ordek-mâhî	T. F.	ماهی اردک
1. Park kurma yeri, doğa parkı, piknik yeri, mesire alanı. 2. Kamp, piknik. 3. Yedek kulübesi. 4. Kamp alanı. 5. Askeri birlik; askeri kamp. 6. Padişahın ordugâhı. 7. Savaş giden asker grubu. 8. Kalabalık; bir ordu; ordu gibi.	1. Şehrin dışında yer alan ve grupların spor, piknik, eğitim çalışmaları gibi amaçlarla gittiği yer. 2. Genellikle kısa süreli veya günübirlik olan her türlü eğitim, çalışma ya da spor toplantısı. 3. Maçlardan önce veya maç esnasında takım sporcularının	Ordû	T.	اردو

	geçici dinlenme yeri. 4. Dağcıların dağın eteklerinde dinlendikleri yer. 5. Askerlerin savaşa gitmek veya gösteri yapmak için ikamet ettikleri yer. 6. Sefere veya avlanmaya çıkan padişah ve çevresinin dinlendiği yer. 7. Görev için savaşa giden bir grup asker. 8. Büyük bir topluluk.			
Kamp kurmak; konaklamak; dinlenmek.	İkâmet etmek; yolculukta bir yerde durmak.	Ordû zeden	T. F.	اردو زدن
Hazırlık kampı; antranman.	Genellikle önemli spor müsabakasından önce, sporcuların maça girmek amacıyla hazırlık yapmaları için oluşturulan kamp.	Ordû-i tedârikâtî (âmâdegî)	T. A. F. F.	اردوی تدارکاتی (آمادگی)
1. Ordu; Kışla; birlik. 2. Cenah; cephe; blok: Komünist	1. Ordunun şekillendiği yer. 2. Ekonomik, ideolojik ya	Ordû-gâh	T. F.	اردوگاه

cenah; Doğu bloku. 3. Esir veya mülteci kampı.	da siyasi ortak çıkarlar gözeterek birtakım devlet ve hükümetlerin bir cephede yer alması: kapitalizm cephesi, komünizm cephesi. 3. Mülteci veya savaş esirlerinin tutulduğu yer.			
Hediye; armağan.	Yoldan gelen kişinin getirdiği şey.	Ermeğân	T.	ارمغان
1. Bir tür ipek veya pamuklu kumaş. 2. Bu kumaştan yapılan önlük.	1. İpek veya pamuklu bir çeşit kumaş. 2. Bu cins kumaştan dikilmiş gri önlük.	Ormek	T.	ارمک
1. Görgüsüz; kültürsüz. 2. İriyari; izbandut.	(Knş.) (Argo) 1. Kaba yapılı; küstah; görgüsüz. 2. İri cüsseli.	Erne'ût	T. Y.'dan	ارنئوت
Özbekistan Cumhuriyeti'nde yaşayan, Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse. ⁷⁴ Özbek.	Moğolların bir boyu.	Ozbek	M.	ازبک

⁷⁴ <https://sozluk.gov.tr/>; erişim tarihi: 15.01.2022; <http://lugatim.com/s/%C3%B6zbek>; erişim tarihi: 15.01.2022, <https://www.turkadar.com/?c=&ad=%C3%B6zbek>; erişim tarihi: 15.02.2022. Sözlükte, Özbek kelimesinin Moğolca, Özbeklerin de Moğolların bir boyu olarak açıklansa da diğer kaynaklar, Özbek kelimesinin Türkçe ve Özbeklerin de Türklerin bir boyu olduğu belirtilmiştir.

Görgüsüz.	(Hakareta- mız) Bilinçsiz, kültürsüz.	Ozgel	T.	ازگل
	→ Otâk.	Otâk	T.	اطاق
	→ Otrâk.	Otrâk	T.	اطراق
	→ Utû.	Utû	T.	اطو
Kurak iklimde biten bir ot; gazel- boynuzu.	Susuz toprakta biten, yaprakları ve sapı tüylü, pembe çiçekleri olan, kuraklığa dayanaklı nohut gillerden zararlı bir ot.	E'lâ-gul-î	A. F. T.	اعلاگلی
	→ Ūgûr.	Ugûr	T.	اغر
Şûr makamının bir bölümü, Afşarî.	(İran musikisi) Şûr makamında bir bölüm.	Efşâr	T.	افشار
1. Şûr makamının bir nağmesi. 2. İran halı dokumasında bir çeşit süsleme.	1. Şûr makamının nağmelerin- den: âvâz-ı efşârî. 2. İran halı dokumasında, genellikle tek renk zemin üzerine kuş veya turunc süsleme yöntemi.	Efşâr-î	T. F.	افشاری
1. Efendi, beyefendi.	1. Türk erkekleri için	Efendî	T. Y.'dan	افندی

2. Bir şeyin efendisi olmak; zengin, kudretli.	kullanılan bir saygı ifadesi. 2. Zengin veya kudretli kişi.			
Sahte kabadayı.	(Knş.) (Mizah) Görünüşte cesur görünen ancak kavga ve tehlike anında korkak olan kişinin durumu.	Efendî-pîzî	T. F.	افندی پیزی
	→ Ūğûr.	Uğur	T.	اقر
	→ Âkûr- [r]ây-(')î	Ukûr-rahî	T. F.	اقور راهی
	→ İle.	İl	T.	ال
	→ İle kerden u bile kerden	İl kerden u bil kerden	T. F. F. T. F.	ال کردن و بل کردن
1. Eşek. 2. Aptal; salak.	1. Eşek. 2. (Knş.) (Hakaret) Anlayışsız; şuursuz; ahmak.	Ulâğ	T.	الاغ
Tehditler savurmak; vururum öldürürüm.	(Knş.) (Öldürürüm; mahvederim), tehditle söylenen kaba söz; bağırıp çağırma.	Uldurum [u] buldurum	T. F. T.	الدرم [و] بلدرم
Boş tehditlerde bulunmak.	Genellikle temeli ve gerçekliği olmayan bir konuşma veya tehdit;	Uldurum [u] buldurum kerden	T. F. T. F.	الدرم [و] بلدرم کردن

	bağırıp çağırarak.			
1. Örnek; ideal; model. 2. Numune; örnek; kalıp.	1. Bir kişi veya şeyin diğer kişi veya şeylere ölçü ve numune olması. 2. Kâğıt, ahşap veya mukavva üzerine çizilen ve terzilik, el sanatları ve ayakkabıcılık gibi mesleklerde, çeşitli parçaları ona uygun kesmek için kullanılan tasarım: Örnek giysi.	Olgû	T.	الگو
	→ Olgû berdârî.	Olgû keşîden	T. F.	الگو کشیدن
1. Numune; kalıp; tasarım. 2. Özenmek; öykünmek; örnek almak.	1. Bir şeyi yapmak için numune hazırlamak. 2. Bir kişiyi veya şeyi taklit etmek ya da ona öykünmek.	Olgû-berdârî	T. F.	الگو برداری
Bileklik; bilezik.	Halka şeklinde, kıymetli bir madde veya başka bir şeyden yapılan ve bileğe takılan	Elengû	T.?	النگو

	bir ziynet eşyası.			
Öyle.	Öyle.	İle	T.	اله
Yalandan tehdit etmek; şöyle böyle yapmak; “fena yapmak”.	Bilinmeyen bir eylemi işaret etmek ve genellikle sert ama yalandan tehdit etmek, “öyle böyle yamak”.	İle kerden u bile kerden	T. F. F. T. F.	اله کردن و بله کردن
Öyle böyle.	Öyle böyle.	İle u bile	T. F. T.	اله و بله
		Ummâ	T.	اما
1. Kötü beslenmeden kaynaklanan hastalık. 2. Depresyona girmek.	(Knş.) 1. İlgili gerekli besini almadığından dolayı çıkan hastalığa yakalanmak, özellikle hamile kadınlar için. 2. Depresyona girmek.	Ummâ kerden (şoden)	T. F.	اما کردن (شدن)
1. Yahniye benzeyen bir yemek.	1. İçinde küçük hamur topaklarının bulunduğu bir çeşit yemek. 2. Özel bir yemek türünde, aynı isimden olan küçük hamur topaklarının dökülmesi.	Umâc	T.	اماج
		Umme	T.	امه

	→ Ummâ kerden.	Umme kerden	T. F.	امہ کردن
Parçacı; parça alıp satan; hurdacı.	Bir cihazı meydana getiren parçalarını birbirinden ayıran ve satan kişi.	O[v]râk-çî	A. T.	اوراقچی، اوراقچی
Mersin balığı.	Yumurtaları havyar olarak tüketilen, yenilen, kıkırdaklı balık; östrojen; havyar balığı.	Ûzûnburûn	T.	اوزون برون
Uğur.	Tâlih, baht: kötü uğur, iyi uğur.	Ûğûr	T.	اوغور
1. Uğurlar olsun. 2. Yolculuk nereye?	(Knş.) 1. Yolculuğun iyilik ve güzellikle olsun; iyi yolculuklar. 2. Muhatabın maksadını sormak için kullanılır; nereye gidi-yorsun(nuz)?	Ûğûr be-ḥayr	T. F. F.	اوغور به خیر
	→ Ûğûr.	Ûḳûr	T.	اوڤور
Uğursuz.	Kötü düşünen; uğursuz.	Bed-u('u)ğûr	F. T.	بداغور
Üvey.	Üvey.	U[v]ge-'(y)î	T. F.	اوگه‌ای
	→ Eyâḳ.	Eyâḡ	T.	ایاغ

1. Kadeh. 2. Arkadaş; dost. 3. Ayak.	1. İçki kadehi. 2. Dost. 3. Ayak.	Eyâk	T.	ایاق
Biriyle dost olmak.	(Knş.). Biriyle dost ve yoldaş olmak.	Bâ kesî eyâk bûden	F. F. T. F.	با کسی ایاق بودن
Îz; işaret; ayak izi.	Îz; işaret; ayak izi.	Îz	T.	ایز
1. İzi kaybetmek. 2. Hataya düşürmek; yanlış sevketmek.	(Knş.) 1. İzi kaybetmek. 2. Başkalarını hataya düşürmek.	Îz gum kerden	T. F. F.	ایز گم کردن
1. Ahmak; salak. 2. Eşek; merkep.	1. (Hakaret) anlayışsız ve şuursuz kişi. 2. Eşek.	Îş[ş]ek	T.	ایشک
1. Aşiret; boy; oba; oymak; kabile. 2. Grup; topluluk.	1. Aynı soydan gelen, ortak kültür ve ekonomisi olan ve genellikle çadırlarda yaşayan göçebe bir grup insan: Kâçâr ili, Kaşkây ili. 2. Grup veya topluluk.	Îl	T.	ایل
1. Aile; ırk; soy; boy. 2. Akrabalar ve tanıdıklar.	1. Aile, ırk, soy. 2. (Knş.) (Mizah) Akrabalar ve tanıdıklar.	Îl u tebâr	T. F. F.	ایل و تبار
1. Aşiretler; boylar; obalar; oymaklar; kabileler.	1. Ülkenin farklı yerlerine dağlan aşiretler. 2.	Îl-ât	T. A.	ایلات

2. Aşiretin yaşadığı yer.	Aşiretin yaşadığı yer.			
1. Kabilesel. 2. Aşiret gibi (kalabalık).	1. İlle (aşiretle) ilgili. 2. (Knş.) (Mizah) Çok kişi, bir aşiret gibi: misafirler aşiretçe gelmişlerdi.	Îl-î	T. F.	ايلي
Aşiretler; boylar; obalar; oymaklar; kabileler.	Aşiretler; boylar.	Îl-iyât	T. A.	ايلييات
1. Kabilesel. 2. Aşiretten olan; yörük. 3. Aşiret gibi (gelenek görenek olarak).	1. Aşiretle ilgili. 2. Aşiret mensubu; konargöçer.3. Aşiret halkı tarzında veya ona benzer.	Îl-iyat-î	T. A. F.	ايليياتى
Bataklık.	Çukur, rutubetten sulanmış ve genellikle içinde otların bulunduğu yer.	Bâtlâk	T.	باتلاق
	→ Bâci(e)nâk.	Bâci(e)nâğ	T.	باجناغ
Bacanak.	Eşleri kız kardeş olan iki veya birkaç erkeğin birbirine nispet edilmesi.	Bâci(e)nâk	T.	باجناق

1. Kulübe; gişe; büfe. 2. Baca.	1. Bir idarenin küçük bir bölümü ya da özel bir işe tahsis edilen oda veya içinde özel hizmetlerin verildiği yer. Bilet satış gişesi, posta kulübesi, telefon kulübesi. 2. Tavan vb. yerde pencere veya küçük kapı.	Bâce sondaki	T.?	باجه
1. Bacı. 2. Kadınları küçük düşürücü ifade.	(Knş.) 1. (Genellikle) tanınmayan kadınlar için kullanılan hitap. 2. Kadınlara karşı kullanılan (genellikle küçük düşürücü) bir ifade.	Bâcî	T.	باجی
1. Abla. 2. Okuryazar olmayan yaşlı kadın.	(Knş.) 1. Genellikle büyük kız kardeşe verilen unvan. 2. Halk arasında yaşlı, okuryazar olmayan ve ümmi kadın.	Şâ-bâcî	F. T. (Şâh-bâcî'den kısaltılmış)	شبابجی
Barut.	Potasyum nitrat, kömür ve kükürtün karışımı olan, siyah renkli	Bârût	T. Fr.'dan: Poudre	باروت

	ve patlayıcı özelliğe sahip madde.			
1. Bir çay türü. 2. Sert bir tütün türü: barut gibi. 3. Barut rengi gibi: barut renkli. 4. Barut renginde.	1. Bir çay türünün özelliği. 2. Bir çeşit sert tütünün özelliği. 3. Renklerin karışımından barut rengi gibi: Kahveye çalan siyah. 4. Bu renge sahip.	Bârût-î	T. F.	باروتی
Lokum.	Genellikle içine badem veya ceviz içi konulan ve nişasta, şeker, üzüm suyu gibi karışımlarla hazırlanan lüle şeklindeki tatlı.	Bâsluk	T.	باسلق
Basma resim.	(Resim) Basılmış resim.	Bâsme	T.	باسمه
1. Basılmış resim. 2. Basma kalıp.	1. (Resim) Basılmış. 2. Yapay; gerçek dışı; klişe: yapay gülüş.	Bâsme-'(y)î	T. F.	باسمه‌ای
Kapüşon.	Mont (hırka) veya yağmurluğa bağlı bir çeşit büyük başlık.	Bâşluk	T.	باشلق
Kar tavuğu.	Güvercine benzeyen, haki ve	Bâkırkire	T.	باققره

	kahverengi tüyleri, sivri uçlu kanatları, kısa ayakları olan ve hızlı uçan bir kuş.			
Baklava.	Un, şeker, yağ, yumurta, badem, fıstık ve kakuleyle hazırlanan ve elmas, kare veya üçgen şeklinde kesilen bir tatlı türü.	Bâklevâ	T.	باقلوا
Küçük çocuğa bir hitap şekli; bala.	(Knş.) Yetişkin kişinin çocuğa kullandığı sevimli ifade; can oğul; can kız.	Bâlâm-cân	T. F.	بالام جان
	→ Boğçe.	Boğçe	T.'den.	بخچه
Pranga; köstek; bukağı.	Dört ayaklı hayvanların veya mahkûmların el ve ayaklarına bağlanan, genellikle büyük bir ağırlığın bağlı olduğu halka ve zincir; pranga.	Buğu[v]	T.	بخو
Prangaya vurmak; bukağılamak.	Dört ayaklı hayvanların veya mâhkûmların el ve ayaklarına	Buğu[v] kerden (zeden)	T. F.	بخو کردن (زدن)

	pranganın bağlanması.			
Serseri; düzenbaz; hilekâr.	(Knş.) (Hakaretamız) Serseri, hilekâr, arsız ve sahtekâr.	Buḥu[v]-bur	T. F.	بخوبر
Büyük baş hayvanların toynağıyla ayak bileği arasındaki kısım.	Pranganın bağlandığı, atın toynağının yukarısının incelen kısmı.	Buḥu[v]luḡ	T.	بخولق
1. (Adi) kartopu çiçeği. 2. Bu bitkinin çiçeği.	1. Küme şeklinde ufak çiçekleri olan, küçük ağaç veya çalıda biten süs bitkisi. Bazı türlerinin meyvesi yenilir. 2. Bu bitkinin çiçeği.	Budâḡ	T.	بداغ
Pürüzalır; rayba; matkap; burgu makinesi.	Boruların veya demir silindirlerin içini genişletmek için kullanılan dökme demir araç.	Burḡû	T.?	برقو
Raybayla boru vb. şeyleri genişletmek.	Raybayla boru vb. şeylerin genişletilmesi.	Burḡû zeden	T.? F.	برقوزدن
Bir çeşit et suyu yemeği.	İçinin et, hububat, sebze ve başka şeylerle hazırlandığı	Bozbâş	T.	بزباش

	bir et suyu çeşidi.			
Tuzak; Pusu; kapan.	Tuzak.	Bozḥû	T.	بزخو
Bezek, bezemek; süslemek; makyaj.	Yüzün süslenmesi.	Bezek	T.	بزک
Özenip bezenmek.	(Knş.) Çok ve çarpıcı süslenmek.	Bezek [u] dûzek	T. F. T.	بزک [و]دوزک
Makyaj yamak; bezenmek; süslenmek.	Yüzü süslemek.	Bezek kerdên	T. F.	بزک کردن
Hafif makyaj.	(Knş.) Az ve hafif makyaj veya makyajdan geri kalan.	Teh-bezek	F. T.	ته‌بزک
Bahadır; cesur; kavga dövüş huyu.	Cesaret ve güç sahibi veya kavga ve dövüş huyu.	Be-zen-behâdur	F. F. T.	بزن بهادر
Bostancı.	Bostanın ürünlerini (kavun, karpuz, salatalık) yetiştirmek ve gözetmekle sorumlu olan kişi; bostancı.	Bustân-çî	F. T.	بستانچی
Tuzak; pusu; kapan.	Tuzak.	Buşḥû	T.	بسخو
1. Tabak; çanak; kap. 2. Bu tabağın içindekiler.	1. Genellikle yuvarlak, geniş ve biraz derinliği olan yemek yeme kabı. 2. Bu	Boşḳâb	T.	بشقاب

	tabağın içindekiler.			
Ümidini kırmak.	(Knş.) (Atasözü) Kişiyi ümitsiz bırakmak.	Poşt-i boşkâb keşîden (rîhten)	F. T. F. (F.)	پشت بشقاب کشیدن (ریختن)
Uçan cisim; ufo.	Bilinmeyen bir şeyin veya olgunun gökyüzünde ya da yeryüzünde kısa süreli görünmesi.	Boşkâb- perende	T. F.	بشقاب پرنده
1. Çanak, tabak şeklinde. 2. Kaside bitkisi.	1. Tabak gibi bir şekli olan: çanak anten, çanak sayfa. 2. Nane familyasından , yaprakları dişsiz, birkaç yıl yaşayan bayağı otlardan bir grup bitki.	Boşkâb-î	T. F.	بشقابی
Tabak ve çeşitleri.	Ev kap kakak çeşitleri.	Kâse-boşkâb	F. T.	کاسه- بشقاب
Eskici.	Gezerek kap kakak satan veya eski ve yıpranmış ev eşyası karşılığında yenisini veren.	Kâse- bozaşkâb-î	F. T. F.	کاسه- بشقابی
Geçit; boğaz.	Geçit, boğaz.	Boğâz	T.	بغاز
	→ Bokçe.	Boğçe	T.	بغچه
1. Bohça. 2. Bohça bezinin bağlanmış	1. İçine eşyaların konulduğu büyük mendil	Bokçe	T.	بقچه

şekli. 3. Bir tel, ip için.	veya kumaş. 2. Bu kumaşın içindekilerle beraber bağlanmış şekli. 3. Bir tel, ip için.			
Bohça ve bohça eşyası	(Knş.) Bohça ve eşyalar.	Bokçe [u] bendîl	T. F. F.	بۆچە [و] بندیل
1. Bağlanmış bohça; bohçalamak. 2. Üst baldır; basen; kalça. 3. Bohça yapmak.	1. Bağlanmış bohça. 2. (Amiyane) (Argo) Üst baldır; basen. 3. Bohça hazırlamak ve bağlamak.	Bokçe-bendî	T. F.	بۆچە بندى
Küçük bohça.	Küçük el bohçası.	Dest-bokçe	F. T.	دست بۆچە
Öyle; öyle böyle.	(Knş.) → İle. Öyle ve böyle.	Bil	T.	بل
Bıldırcın.	Küçük, sert ve eğri gagalı, kısa kanatlı ve yüksek sesli bir kuş.	Bildirçîn	T.	بىلدىرچىن
İşlenmiş bir deri; sahtiyan.	İşlenmiş bir çeşit deri.	Bulgâr	T. L.'den: Bulgarus, Avrupa'da bir ülke	بلغار
Kayıkçı.	Belem (kayık) süren kişi.	Belem-çî	F. T.	بىلمچى، بىلمچى
Öyle; öyle böyle.	(Knş.) → İle. Öyle ve böyle.	Bile	T.	بله
Tapu; tapu senedi;	Mülk ve onun üzerine	Bunçâk	T.	بىنچاق

mülkiyet senedi.	yapılan işlemlerin yazılı olduğu büyük bir belge ya da ona göre mülkiyet senedi çıkarılan geçmiş veya gayrı resmi mülkiyet senedi.			
Boran.	Kar ve yağmurun şiddetli yağışı.	Bûrân	T.	بوران
Ķâp-bazî oyununda kemiğin geniş ve kap'ın gelmesi tarafı.	Ķâp-bazî oyununda kemiğin geniş ve kap'ın gelmesi tarafı. Karş. cık.	Bûk	T.	بوك
Su teresi.	Su teresi.	Bûlâğ'ûtî	T.	بولاغ اوتى
Musikide bazı makamların bölümlerinin adı.	(İran musiki) Birkaç makamın bölümlerinin adı.	Beyât	T.?	بيات
Beyât-i İsfehân	Humayûn makamının bölümlerinden.	Beyât-i isfehân	T. F.	بيات اصفهان
Beyât-i Türk.	Şûr makamının bölümlerinden: Âvâz-i beyat-i turk; âvâz-i beyât-i zend.	Beyât-i turk (zend)	T. T.	بيات ترك (زند)
Beyât-i râci'.	İsfahan makamında bir nağme,	Beyât-i râci' (râci'e)	T. A.	بيات راجع (راجعه)

	humâyûn makamının bölümlerinden.			
Beyât-i ‘Acem.	Râstpencgâh ve humâyûn makamlarında bir bölüm.	Beyât-i ‘ecem	T. A.	بیاتِ عجم
Beyat-i Kürd.	Şûr makamının bölümlerinden.	Beyat-i kurd	T. F.	بیاتِ کُرد
1. Nene; nine. 2. Teyze. 3. Kız; kupa kızı, maça kızı.	1. Ailenin yaşlı kadını, özellikle büyükanne için saygı ifadesi. 2. Nispeten yaşlı her kadına hitap için veya onun hakkında konuşurken kullanılan ifade. 3. Üzerinde kadın resmi olan iskambil kâğıtları.	Bîbî	T.	بی بی
Tavuk dolma.	Pirinç, kırık bezelye, kimyon ve yeşilliğin tavuğun karnına doldurulup pişirilmesiyle hazırlanan bir tür yemek.	Hâle-bîbî	A. T.	خاله بی بی
1. Bayrak. 2. Jimnastikte bir hareket.	1. Bayrak. 2. Jimnastikte elleri açma ve ayakları birbirinden ayırıp ileriye bakmaları	Biyreğ	T.	بیرق

	şeklindeki hareket.			
Bir bayrağın altında olmak, toplanmak.	Birine tabi olmak ve onun himayesi altında olmak.	Zîr-i (der zîr-i, be zîr-i) biyreğ-i kesî bûden (reften...)	F. T. F	زیر (در زیر، به زیر) بیرق کسی بودن (رفتن...)
Elektronikçi.	Kablosuz cihazlarla çalışan kişi.	Bî-sîm-çî	F. T.	بی سیمچی
Baykuş.	Baykuş.	Biyğûş	T.	بیغوش
(Argo) Küfür belirten el hareketi.	(Knş.) (Küfür) Bir şeye karşı çıkmak ve birini küçük düşürmek anında baş parmağı göstermek suretiyle yapılan harekete denir.	Bîlâh	T.	بیلاخ
(Argo) Küfür belirten el hareketini yapmak; hareket çekmek.	(Knş.) (Küfür) Baş parmağını göstererek bir şeye karşı çıkmak veya birini küçük düşürdüğünü göstermek.	Bîlâh dâden	T. F.	بیلاخ دادن
Papak; kalpak.	Koyun derisinden yapılan bir tür başlık.	Pâpâh	T.	پاپاخ
Hobi alanı; eğelnce alanı.	Kişinin boş zamanının çoğunu geçirdiği yer.	Pâ-tûk	F. T.	پاتوق

	→ Pâ-tûk.	Pâ-tûk	F. T.	پاطوق
	→ Kâîpâtî.	Pâtî	T.	پاتی
Pan-Türkizim.	Türklerin birliğini savunan teori.	Pân-turk-îsm	Fr. T. Fr.	پان ترکیسم
1. (Argo) Bok; dışkı. 2. Çok değersiz ve önemsiz şey.	(Knş.) (Küfür) 1. Dışkı. 2. (Argo) Çok değersiz ve önemsiz kişi veya şey.	Poş	T.	پخ
1. Bayrak; perçem; flama. 2. Çeşitli spor müsabakalarında (yan) hakemlerin elinde veya belirli yerlerde dikili olan bayrak. 3. Jimnastikte halka veya barfikse dayanarak bedeni yatay hale getirme hareketi. 4. Tohumun üretildiği gülün erkek kısmı.	1. Belirli bir şekle, renge ve çizime sahip bir ülkenin, bölgenin, grubun vb. nin özel sembolü veya simgesi olan kumaş: Olimpiyat bayrağı, İran bayrağı. 2. Futbolda korner veya hatayı, araba yarışının başlaması ve bitışı gibi, çeşitli spor müsabakalarında özel amaçları açıklamak için kullanılan, belirli bir şekli ve rengi olan kumaş. 3. Jimnastikte sporcunun halka veya barfiks çubuğunda,	Perçem	T.	پرچم

	çeşitli hareketlerle ellerine dayanarak bedenini yatay hale getirmesi. 4. İçindeki bir bölmede tohumun üretildiği gülün erkek kısmı.			
Beyaz bayrak (teslim veya barış simgesi olarak) kaldırmak.	Savaşın iki tarafından birinin barışmak veya teslim olmak için havaya kaldırdığı kumaş.	Perçem-i sefid	T. F.	پرچم سفید
Bir kişi ve şeyin bayrağı altında toplanmak.	Birinin taraftarı ve takipçisi olmak.	Zîr-i perçem-i kesî cem‘ şoden (âmeden)	F. T. F. F. F.	زیر پرچم کسی جمع شدن (آمدن)
1. Bayraktar; alemdar. 2. Bayraktarlık yapmak.	1. Bayrağı taşıyan kişi; bayraktar. 2. Bir düşünceyi veya akımı tanıtan, yayan ya da önderliğini yapan kişi.	Perçem-dâr	T. F.	پرچمدار، پرچمدار
Postacı; kargocu.	Mektup ve paketleri sahiplerine götürmekle görevli kişi: mektup götüren.	Pust-çî	Fr. T.	پستچی، پستچی
	→ Bûk.	Puk	T.	پک

Kötülük; kötü bir şey, pis bir şey; pislik.	Çaresizlik, felaket, bedbahtlık.	Pîs-î	T. F.	پيسى
Sıkıntı vermek; zora düşürmek.	(Knş.) Birine eziyet etmek; birine acı çektirmek.	Pîs-î ber ser-i (be-ser-i) kesî âverden (der-âverden)	T. F. F. F. F.	پيسى بر سر (به سر) كسى آوردن (در آوردن)
Dara düşmek; çaresiz olmak; felek vurmuş.	(Knş.) Sıkıntıya düşmek; çaresiz ve bedbaht olmak.	Be-pîs-î uftâden	F. T. F.	به پيسى افتادن
Tebliğatçı.	Tepliğ yapan kişi.	Tebliğât-çî	A. T.	تبليغاتچی، تبليخاتچی
Dil sürçmesi; dil tutulması.	Konuşan kişinin dilinin tutulması, kelimeleri ve cümleleri söyleyememesi, kötü veya yanlış telaffuz etmesi durumu.	Topok	T.	تیق
Dili tutulmak.	Dil tutulmasına yakalanmak.	Topok zeden	T. F.	تیق زدن
Tombul; şişman; kilolu.	(Knş.) Şişman; kilolu.	Topol	T.	تپل
Tombul; şişman; tatlı; sevimli; iriyarı.	(Knş.) Şişman, tatlı, sevimli; iriyarı.	Topol-mopol	T.T.	تپل میل
1. Şişman, tombul. 2. Kilo almak.	1. Kilolu. 2. Kilo alma durumu.	Topol-î	T. F.	تپلی
1. Tepe. 2. Yığın; saman yığını.	1. Etrafındaki yeryüzü düzlüğünden	Teppe	T.	تپه

	biraz daha fazla yüksekliğe sahip ancak irtifası dağdan düşük, küçük bir yeryüzü şekli. 2. Birbiri üstüne yığılan şey.			
Engabeli arazi.	İnişli çıkışlı arazi.	Teppe-mâhûr	T. F.	تپہ ماہور
Patlatıcı; tahribçi.	Görevi, askeri hedefleri patlatarak yok etmek veya patlayıcı maddeyi yerleştirmek olan ordu bireyi.	Tehrîb-çî	A. T.	تخریبچی، تخریبچی
Tokmak; çekiç.	Baş tarafı ve arkası geniş ahşap veya plastik çekiç.	Tohmâk	T.	تخماق
Türk.	1. Türkçe konuşan Asya kavimlerinden. 2. Bu kavimden olan her birey. 3. Türkiye devleti vatandaşı. 4. (İran musiki) Beyât-i türk.	Turk	T.	ترک
1. Türk gibi. 2. Görgüsüzlük.	1. Türkler gibi. 2. Zarafetten yoksun ve adaba uygun olmayan.	Turk-âne	T. F.	ترکانہ
1. Saldırmak; hücum etmek; yağmalamak.	1. Aniden, şiddetle hücum edip saldırmak ve	Turk-tâzî	T. F.	ترکتازی، ترکتازی

2. Sinirli; itiraz eden.	bununla birlikte yağmalamak. 2. Yazı veya konuşma dilinde sert, asabi ve itiraz etmek.			
	→ Turkemen.	Turkemân	T.	ترکمان
1. Türkmen halkı. 2. Bu halktan olan kişi.	1. Günümüzde bir kısmı kuzey İran ve Türkmenis- tan'da yaşayan bir Türk boyu. 2. Bu halktan olan her bir kişi: Türkmen adam.	Turkemen	T.	ترکمن
Kumaşın etiket şeridi.	Genellikle kumaşın markasının bu bölüme yazıldığı, şerit şeklinde kumaş boyunca uzanan ince ve sade bölüm.	Turk-î	T. F.	ترکی
Kaşmir; terme.	Genellikle namazlık, bohça ve elbise yapılan, çeşitli geometrik şekillerle nakışlanan kürk, yün veya ipek cinsinden bir çeşit değerli el dokuması kumaş.	Terme	T.	ترمه

1. İşlemeli kaşmir kumaşı. 2. İşlemeli kumaş.	1. Terme (kaşmir) kumaşına geometrik şekillerin dokunması veya pul vb. şeylerin terme'nin üzerine işlenmesi. 2. Üzerine geometrik şekiller işlenen kumaş.	Terme-dûzî	T. F.	ترمه دوزی
Kemer; kayış; kuşak; şerit.	1. Farklı işlerde kullanılan deri, metal veya ahşaptan kayış. 2. Hareket veya enerjiyi iletmek için halka şeklindeki lastik kayış. 3. Dar ve uzun metal kâğıt.	Tesme	T.	تسمه
Azarlamak; rencide etmek.	(Knş.) Birine bir işe zorlamak ya da onu şiddetle rencide edip eziyet etmek.	Tesme ez gorde-i (poşt-i) kesî keşiden	T. F. F. F. F.	ترمه از گرده (پشت) کسی کشیدن
Triger kayışı.	Otomobil vb.nin soğutucu radyatörünün pervanesini döndürmek için (kullanılan) lastik halka.	Tesme-pervâne	T. F.	ترمه پروانه
Taşıma bandı, konveyör.	Birkaç kasnak üzerindeki	Tesme-nekkâle	T. A.	ترمه نقاله

	motorun yardımıyla hareket eden, geniş ve kurulu kemer vasıtasıyla eşya ve maddeleri taşımaya yarayan makine; taşıma bandı.			
Oluklu çark; oluklu tekerlek.	Etrafına kayış giren ve hem kayışla dönen hem de kayışı döndüren oluklu çark.	Çerh-tesme	F. T.	چرخ تسمه
1. Döşek; minder. 2. Döşeme; koltuk; mobilya.	1. İçi pamuk, yün, tüy veya hava gibi yumuşak maddelerle doldurulan ve genellikle üzerinde uyumak, uzanmak, dinlenmek için kullanılan yatak. 2. Genellikle yumuşak bir maddeyle doldurulan, sandalye veya mobilyanın üzerine oturulan kısmı: araba döşemesi.	Toşek	T.	تشک
Minder; şilte; döşeme.	Pamuk, yün, tüy veya hava gibi yumuşak maddelerle doldurulan ve üzerine	Toşek-çe	T. F.	تشکچه، تشکچه

	oturulan küçük döşek.			
Yorgan döşek; yatak döşek.	Yorgan ve döşek topluca beraber; yatak döşek.	Le(i)hâf-tuşek	A. T.	لحاف تشكى
1. Büyük saklama kabı; tağar. 2. Mide; göbek. 3. Ağız.	1. Buğday, yoğurt, ayran, hamur vb.lerini muhafaza etmek için kullanılan geniş ağızlı, büyük kâseye benzeyen (genellikle) seramik veya çömlek kap. 2. (Knş.) (Hakaretamız) Mide. 3. (Knş.) (Hakaretamız) Ağız.	Tegâr	T.	تغار
Toklu, bir yıllık kuzu.	(Knş.) Küçük ve besili (hayvan, özellikle kuzu).	Toğulî	T.	تغلى
Er; piyade; nöbetçi.	Orduda veya askeri bir birlikte tüfekle çatışan ya da korumalık yapan kişi.	Tufeng-çî	F. T.	تفنگچی، تفنگچی
	→ Toğulî.	Toğulî	T.	تغلى
	→ Toğmâk.	Toğmâk	T.	تقماق
Kâpbâzî'de(aş1 k oyunu) öküz kap'ı.	Kâpbâzî oyununda öküz kap'ı.	Tuğke	T.	تقه

Altın işlemeli ipek kumaş.	Altın işlemeli değerli ipek.	Tikme	T.	تکمه
	→ Dukme.	Tukme	T.	تکمه
İpek iple işlenen gül deseni.	İpek iplikle gül dikme.	Tikme-dûzî	T. F.	تکمه دوزی
1. Parça; kısım; bölüm. 2. (Argo) Parça: güzel parça, iyi parça.	1. Bir şeyin küçük bir bölümü; kısım. 2. (Knş.) Cezbedici olan her şey, özellikle güzel kız veya kadın.	Tikke	T.	تکه
1. Teker teker; birer birer. 2. Yer yer.	1. (Knş.) Teker teker; birer birer. 2. Kısa mesafeli yerlerde; yer yer.	Tikke be-tikke	T. F. T.	تکه به تکه
Parça parça.	(Knş.) 1. Bir şeyin parçaları. 2. Parça şeklinde; parça parça.	Tikke tikke	T. T.	تکه تکه
Parçalamak.	(Knş.) Bir şeyin parçalarını birbirinden ayırmak.	Tikke tikke kerden	T. T. F.	تکه تکه کردن
Ona göre olmamak.	(Knş.) Onun münasibi olmamak.	Tikke-i kesî nebûden	T. F. F.	تکه کسی نبودن
Zora sokmak; zarar vermek; uygun ve münasip olmamak.	(Knş.) Birine uygun olamayan şeyi veya şahsı ona münasip görmek ve onu, uygun	Tikke giriften berâ-yi kesî	T. F. F. F.	تکه گرفتن برای کسی

	olmayan ya da zararlı olan bir duruma sokmak.			
Tıpta numune almak; örnek almak.	(Tıp) Numune almak.	Tikke-berdârî	T. F.	تکه برداری
1. Kesilen bir şeyin ufak artıkları. 2. Paramparça; dağılmış; saçılmış.	1. Metal, kumaş veya ahşap vb.den kesilen küçük parça. 2. Paramparça; dağılmış.	Tikke-pâre	T. F.	تکه پاره
Başkası için kendini paralamak/parçalamak.	(Knş.) Birini çok sevmek ve onun için her zahmet ve soruna katlanıp tahammül etmek.	Hod râ berâ-yi kesî tikke pâre kerdn	F. F. F. F. T. F. F.	تکه پاره کردن برای کسی خود را
Parçacı; terzi.	Süs için elbise ve kumaşların üzerine kesilmiş çeşitli parçaları dikme işi ve uğraşı.	Tikke-dûzî	T. F.	تکه دوزی
Toka.	Kız veya kadınların saçlarını başlarında tutmak veya süslenmek için başına taktığı kavisli metal, plastik veya kumaş cinsinden bir araç.	Til	T.	تل
Uğraş(mak); çaba.	Hedefe ulaşmak için zihin veya beden	Telâş	T.	تلاش

	gücünün çok çalıştırılması; çaba; uğraş.			
Uğraşmak; çabalamak.	Uğraşmak; gayret göstermek.	Telâş kerdan	T. F.	تلاش کردن
Boşa çabalamak; boşa uğraşmak.	Kesilen hayvanın el ve ayaklarını çırpması gibi beyhude bir uğraştır.	Telâş-i mezbûh-âne	T. A. F.	تلاش مذبوحانه
Yaşam uğraşı.	Yaşam ihtiyaçlarını sağlamak için çabalamak.	Telâş-i me'âş	T. A.	تلاش معاش
Çabalayan; mücadele eden.	Çabalayan; gayretli ve uğraşan.	Telâş-ger	T. F.	تلاش گر
Dağılmış, saçılmış.	Birbirinden ayrılmış; dağılmış; saçılmış.	Telâş-î	T. F.	تلاشی
İriyarı; güçlü.	İri ve sağlam.	Tellân	T.	تلان
Sekreter; müşteri hizmetleri.	Telefon bağlantılarını sağlamak ya da bir idâre veya kurumun telefon aramalarına cevap vermekle görevli olan kişi.	Til[i]fun-çî	Fr. T.	تلفن چی
Telgrafçı.	Telgraf mesajlarını göndermek veya almakla görevli olan kişi.	Tiligrâf-çî, Tilgirâf-çî	Fr. T.	تلگرافچی، تلگرافچی

1. Tulumba. 2. Pompa. 3. Su pompası; su motoru.	1. Kuyu, havuz veya suyun kaynağından su çekmeye yarayan araç. 2. Lastik, top vb. şeyleri şişiren araç. 3. Sıvıları taşıyan veya tazyikle yukarı çeken araç.	Tulumbe	T. Fr.'dan: trompe?	تلمبه
Pompa yapmak; pompalamak.	Bir şeye hava basmak veya bir şeye havayı ulaştırmak için pompanın çalıştırılması.	Tulumbe zeden	T. F.	تلمبه زدن
Pompalamak.	Pompalamak.	Tulumbe kerden	T. F.	تلمبه کردن
1. Tulumba (pompa) birliği. 2. Pompa istasyonu.	1. Boru hatlarındaki su, petrol veya gazın basınç kaybını dengeleyen tulumba (pompa) birliği. 2. Bu tulumbaların tesisat binalarının yeri.	Tulumbe- hâne	T. F.	تلمبه‌خانه
Pompalamak.	Pompalamak.	Tulumbe-zenî	T. F.	تلمبه‌زنی
Seyirci; izleyici.	Seyirci.	Temâşâ-çî	F. T.	تماشاچی
Şişe; sürahi.	İçine su veya başka içecekler konulan, nispeten dar silindirlik	Tung	T.	تنگ

	boyunlu, cam ya da çini vb. kap.			
1. Top. 2. Top; tank. 3. Tehdit; topa tıtmak. 4. Kumaş topu; top kumaş. 5. Top gibi; turp gibi.	1. Bazı oyunlarda kullanılan, o oyuna ait, farklı ebat ve cinslerde olan genellikle küre şeklindeki araç: Basketbol topu, bilardo topu, tenis topu. 2. Büyük mermileri uzak mesafelere atmaya yarayan savaş aleti. 3. (Knş.) Birini korkutmak için söylenen kaba söz; tehdit. 4. Fabrikalarda tahta ya da mukavva borulara sarılan genellikle yaklaşık 30-40 m. olan belirli kumaş miktarı. 5. (Knş.) Çok güzel; harika: Top gibi.	Tûp	T.	توپ
Bir şeye patlamak; sert konuşmak; topa tutmak.	(Knş.) Hışımla konuşmak; karşı çıkmak; tehdit etmek.	Tûp âmeden	T. F.	توپ آمدن
Top atışı.	Toptan merminin fırlatılması.	Tûp endâhten (der kerden)	T. F.	توپ انداختن (در کردن)

Pinpon topu; masa tenisi topu.	(Knş.) Masa tenisine ait özel top.	Tûp-i tuḥm-murgî	T. F. F.	توپ تخم مرغی
1. Boş top. 2. Boş tehdit.	1. Namlusunda top ve patlayıcı madde bulunmayan top. 2. (Knş.) Boş ve temelsiz tehdit.	Tûp-i ḥâlî	T. F.	توپ خالی
1. Top oynamak. 2. Kötü elle oyun kazanmak. 3. Tehdit etmek. 4. Top atmak.	1. (Knş.) Topla oynanan sporlarda, özellikle futbolda, oynamak. 2. (Knş.) Kumarda rakibin elinden daha kötü kâğıtları olmasına rağmen rakibe gâlip gelmek. 3. (Knş.) Tehdit etmek. 4. Top atmak.	Tûp zeden	T. F.	توپ زدن
1. Kişinin (sinirden) patlaması. 2. Desteklemek; yardım eli uzatmak.	(Knş.) 1. Kişinin çok öfkeli olması. 2. Destekçi, destekleyen veya birine güçlü bir yardım eli uzatmak.	Tûp-i kesî pur bûden	T. F. F. F.	توپ کسی پر بودن
Sert, itirazlı ve incitici konuşmak.	(Knş.) Sert ve itirazlı konuşma; incitici söz; haykırarak tehdit savurmak.	Tûp u teşer	T. F. F.	توپ و تشر

Karşı çıkmak, itiraz etmek; tehditli konuşmak.	(Knş.) Karşı çıkmak; tehditli konuşmak.	Tûp u teşer (zeden)	T. F. F. (F.)	توپ و تشر (زدن)
Bombardıman yapmak.	Savaşta yoğun top atışı yapmak.	Be-tûp besten	F. T. F.	توپ به بستن
Birine hakaret ve küfür yağdırmak.	(Knş.) Birine uygunsuz söz ve küfür etmesi.	Be-tûp besten-i kesî	F. T. F. F.	توپ به بستن کسی
Top gibi patlamak.	(Knş.) Çok öfkelenmek, pervasızca konuşmak veya küfür etmek.	Miṣl-i tûp terkîden (ez câ der reften)	A. T. F.	توپ مثل توپ ترکیدن (از جا در رفتن)
Bir haberin top patlama sesi gibi hızlıca yayılması.	(Knş.) Bir haberin hızlıca yayılması ve herkesin dikkatini çekmesi.	Miṣl-i tûp şedâ kerden	A. T. A. F.	توپ مثل توپ صدا کردن
Tenis topu gibi; bilardo topu gibi.	(Knş.) Sembolik olarak “sürekli başka bir yere gönderilen” kişi için kullanılır.	Miṣl-i tûp-i fûtbal	A. T. İ.	توپ مثل توپ فوتبال
Topla oynamak.	Topla oynamak.	Tûp-bâzî	T. F.	توپ بازی
Top toplayıcısı.	Spor sahalarında, oyun alanından çıkan topları toplayan kişi.	Tûp-cem‘-kun	T. A. F.	توپ جمع کن
Topçu.	Topla atış yapan subay veya asker.	Tûpçî	T.	توپچی، توپچی

Güçsüzün güç gösterisi.	(Knş.) Çok güçlü bir kişinin yanında kendi ufak gücünü göstermek.	Pîş-i (ci(u)lu[v]-i) tûpçî terekke der kerden	F. T. F. F. F.	پیش (جلو) توپچی ترقه در کردن
1. Topçu birliği. 2. Tophane.	1. Erleri top kullanan bir askeri birlik. 2. Topların durduğu yer.	Tûp-hâne	T. F.	توپخانه
1. Tuvalet fırçası. 2. Topuz.	1. Baş lastik sapı ahşap, banyo ve lavabo gibi yerleri temizlemek için kullanılan araç. 2. Herhangi bir şeyin çıkıntı kısmı.	Tûpûz	T.	توپوز
1. Ağza (çeneye) yumruk atmak. 2. Sert ve hakaretamız söz işitmek.	(Knş.) 1. Çeneye vurulan darbe. 2. Sert ve hakaretamız söz işitmek.	Tûpûz-î	T. F.	توپوزی
1. Çeneye yumruk yemek. 2. Sert ve hakaretamız söz işitmek.	1. Çeneye yumruk yemek. 2. Sert ve hakaretamız söz işitmek.	Tûpûz-î horden	T. F. F.	توپوزی خوردن
1. Yuvarlak; top gibi; küre. 2. Topla oynanan oyun. 3. Tıkaç. 4. Şaftın üzerinde duran iki teker arasındaki kısım. 5. Yuvarlak	1. Yuvarlak; top şeklindeki küre. 2. Topla yapılan: Top oyunları. 3. Havuz vb.lerin deliğini kapatmak için ahşap veya lastik tıkaç. 4. Şaftın	Tûp-î	T. F.	توپى

veya küre olan her parça.	üzerinde duran iki teker arasındaki kısım. 5. Yuvarlak veya küre olan her parça.			
Kendini övmek.	(Knş.) Kendini övmek; iddia etmek.	Tûp-î âmeden	T. F.	توی آمډن
Karşı çıkmak.	(Knş.) Karşı çıkmak; itiraz etmek.	Tûp-îden	T. F.	توپیدن
Tütün bitkisi.	Bir yıl yaşayan, yenilmeyen, sert ve kötü kokulu, çok zehirli ve zehri bedeni saran dokunun bütününe sinen, bayağı bir ot. Yaprakları sigara veya tütün yapımında kullanılır.	Tûtûn	T.	توتون
1. Tül; file; ağ. 2. Balık ağı; tor. 3. Elek. 4. File; kale filesi; pota filesi; voleybol filesi. 5. Tuzak ağı. 6. Ağa düşürmek.	1. Ufak deklikli, genellikle ardındaki eşyaların görüldüğü, perde, elbise veya başka bir giysi olarak kullanılan ip ya da başka cinsten (imal edilmiş) kumaş. 2. Sağlam iplerle örülmüş balık yakalama veya başka avlar	Tûr	T.	تور

	için kullanılan araç. 3. Geniş argaçla ince metal ipler (tel) ve başka şeylerle örülmüş ve temizlemek ya da elemek vb. için kullanılan araç: Eleğin tel ağı. 4. Tenis, voleybol ve badminton gibi sporlarda her iki takım oyuncularını için sahayı ikiye bölen ya da futbol, hentbol kalesi veya basketbol potası vb. yerlerde kullanılan, ip ya da telle örülmüş nispeten geniş delikli kumaş. 5. Bu çeşit örgüden yapılmış tuzak. 6. Birini tutmak, yakalamak veya evcilleştirmek ve aldatmak için ortam ya da şartlar hazırlamak.			
1. Ağ atmak. 2. Ağına düşürmek.	1. Av için ağı açmak veya suya bırakmak. 2. (Knş.) Birini tutmak, yakalamak veya hileyle	Tûr endâhten	T. F.	تور انداختن

	şaşırtmak için rol yapmak veya ortam hazırlamak.			
Ağa düşürmek.	(Knş.) Ağa düşürmek.	Tûr kerden (zeden)	T. F.	تور کردن (زدن)
1. Ağla avlanmak. 2. (Mecazen) birini ağına düşürmek.	1. Ağla avlanmak. 2. (Knş.) Hileli söz ve davranışlarla birinin ilgi ve dikkatini celbetmek.	Be-tûr endâhten	F. T. F.	به تور انداختن
Ağa düşürmek.	(Knş.) Ağa düşürmek.	Be-tûr zeden	F. T. F.	به تور زدن
Birinin ağına düşmek.	(Knş.) Birinin nasibi veya avı olmak.	Be-tûr-i kesî uftâden	F. T. F. F.	به تور کسی افتادن
Birinin ağına yakalanmak.	(Knş.) Biri için ortaya çıkma veya elde etmek; ona nasip olmak.	Be-tûr-i kesî horden	F. T. F. F.	به تور کسی خوردن
Ağ dokuma.	Ağ dokuma işi ve mesleği.	Tûr-bâfi	T. F.	توربافی
1. Ağla ilgili. 2. Ağ şeklinde veya ağdan yapılan şey. 3. Sineklik; tül. 4. Meyve sıkacağıının süzgeci.	1. Ağla ilgili. 2. Ağ şeklinde örülen veya ağdan dikilen. 3. Bir çerçeveye yerleştirilen, genellikle ince telden örülmüş delikli yüzey veya rahatsız edici haşerelerin içeri girmesine engel olmak için pencere ya	Tûr-î	T. F.	توری

	da kapı pervazına yerleştirilen veya yapıştırılan tül parçası. 4. → Tûrî-i çerâğî. 5. Meyve sıkacağında, kabuğu meyve suyundan ayıran genellikle delikli plastik ve elastik yüzey.			
Lüks fenerinin gömleği.	Lambalara ve gazlı aydınlatmaya takılan, petrolün veya gaz buharının üzerinde yanıp aydınlık saçtığı (genellikle asbest) yanmayan elyaf cinsinden tüllü bir torba.	Tûr-î-i çerâğî	T. F. F.	توري چراغ
Ağ örme işi.	Ağların örgüsünü dokuma işi ve uğraşı.	Tûr-î bâfi	T. F.	توري بافی
Lorlar arasında gelenksel saz sanatçısı.	Lor taifeleri arasında yerel saz sanatçısı.	Tûşmâl	T.	توشمال
Kilolu, besili.	1. → Toğulî. 2. Şişman; kilolu.	Tûğûlî	T.	توغولی
	→ Dukme.	Tukme	T.	تکمه

İran'ın resmi olmayan para birimi; tümen.	On riyale karşılık gelen İran'ın gayri resmi para birimi. Konuşmada on bin riyal yerine (=bin tûman) ve on milyon riyal yerine (=bir milyon tûmân) olarak da kullanılır.	Tû(o)mân	T.	تومان
İki şeyin çok farklı olması.	(Knş.) İki şeyin birbirinden çok fazla farklı olması.	Tû(o)mân-î... riyâl (hezâr) ferğ kerd-en-i (dâšten-i) çizî bâ dîgerî	T. İs. F. F. F. F. F. F.	تومانی... ریال (هزار) فرق کردن (داشتن) چیزی با دیگری
	(Knş.) → Tûmân.	Tûmen	T.	تومن
Hazır.	Hazır; amade.	Teyyâr, ti[e]yâr	M.	تیار
Tugay.	Ordu yapılanmasında tümenden daha küçük, birkaç tâbur veya alayı kapsayan askeri birlik.	Tîp	T.	تیپ
Ayakucuyla atılan tekme.	Ayağın ucuyla vurulan darbe; tekme; tekmeleme.	Tîpâ	T.	تیپا
Ayakucuyla tekmelemek.	(Knş.) Ayakucuyla tekme yemek.	[Be]-surâğ-i kesî (çizî) âmeden (reften	T. F.	تیپا خوردن
Ayakucuyla tekmelemek.	(Knş.) Ayakucuyla tekme atmak.	Tîpâ zeden	T. F.	تیپا زدن

Kovmak; atmak; (mecazen) tekmelemek.	Kovmak; dışarı atmak.	Tîpâ kerdên	T. F.	تپا کردن
	→ Tîle.	Tîl	T.	تیل
Bilye oyunu.	Bilye, taş veya cevizle oylanan bir oyun.	Tîl be-tîl	T. F. T.	تیل به تیل
1. Bilye. 2. Kırık seramik; kırık cam; kırık çini.	1. Taş, cam veya başka bir maddeden, bilye oyununun aracı olan içi dolu, küçük top. 2. Kırılmış, seramik, çini veya cam.	Tîle	T.	تيله
İşlenmiş ve süslenmiş deri.	İşlenmiş ve süslenmiş deri; bir tür ince deri.	Tîmâc	T.	تیماج
Duyuru; ilan; anons.	Sokak ve mahallelerde halka bilgi vermek için yüksek sesle duyurulan haber.	Câr	T.	جار
1. Duyuru yapmak; anons yapmak. 2. Bir haber veya konuyu yaymak.	1. Herkesin haberdar olması için yüksek sesle duyurulan haber veya konu. 2. (Knş.) (Genellikle gizli) bir haber veya konuyu diğerlerine	Câr zeden (keşiden)	T. F.	جار زدن (کشیدن)

	açıklamak; yaymak.			
Kavga ve dövüşte bağırıp çağırma.	(Knş.) Genellikle kavga ve dövüşle beraber bağırıp çağırma.	Câr u cencâl	T. F. F.	جړو جار و جنجال
Kavga ve dövüşte bağırıp çağırarak, feryat etmek.	(Knş.) (Genellikle kavga ve dövüşte) feryat etme ve bağırıp çağırma.	Câr u cencâl kerdên (be-râh endâhtên, be-pâ kerdên)	T. F. F. F.	جړو جار و جنجال کردن (به راه انداختن، به پا کردن)
Anons yapan kişi; tellal.	Duyuru (câr) yapan kişi ve eskiden devletin fermanlarını halka yüksek sesle duyuran kişi.	Cârçî	T.	جړچی
Topluluk; grup; zümre.	Eşya veya kişilerden bir grup ya da topluluk; zümre.	Ce(u)rge	T.	جرگه
1. Daire olmak; halka olmak. 2. Eskiden müsabakanın başlamasına hazırda bekleme pozisyonu; başlama pozisyonu.	1. Daire olmak; birbiri etrafında toplanmak. 2. Kadim sporda, müsabaka sahasında pozisyon almak ve müsabakanın başlaması için hazır olmak.	Ce(u)rge zeden	T. F.	جړو جرگه زدن
Bir kişi veya şeye üye olmak;	Birinin grubuna üye olmak veya o topluluğa	Be-(der)-ce(u)rge-i kesî	F. T. F. (A.) F.	جړو به (در) جرگه کسی

bağlanmak; takip etmek.	benzemek; on(lar)a bağlanmak.	(‘iddeî) der- âmeden.		(عدهای) درآمدن
	→ Cığke.	Cığge	T.	جغه
1. Ziyet için taç ve sarık gibi başlıklara takılan kuş tüyü vb. süsler. 2. Çeşitli yerlere işlenen selvi şeklindeki nakış.	1. Taç, sarık, takke ve başörtüsüne bağlanan, bükülmüş kuş tüyü veya selvi şeklinde ya da onlara benzeyen bir ziynet eşyası. 2. Kumaş, seramik ve başka yerlerdeki başı eğik selvi şeklinde tasvir veya nakış.	Cığke	T.	جقه
Ova.	Yer çatlakları tortul kayaçlar olan ve eğimi belirli bir sınırı aşmayan yayvan ve düz arazi; ova.	Culge	T.	جلغه
1. Ön; yüzün karşısındaki. 2. Bir şeyin önü. 3. Öndeki. 4. Diğerlerinden önce. 5. Bir şeye veya kişiye yakın olmak. 6. Yüzün karşısı; yüzün kaşısında. 7. Bir işin yapımında veya şeyde daha önce	1. Yüzün karşısında olan yer veya taraf; ön taraf. 2. Diğer bölümlerden önce olan ya da karşılaşma ve görme alanında bulanık veya genellikle o tarafтан yararlanılan bir şeyin bir bölümü; karş. arka, geri: elbisenin önü,	Ci(u)lu[v]	T.	جلو

gelişen ve önde olan kişi; hızlı, seri. 8. Bozulan ve geri kalan saat. 9. Tenasül aleti.	mağazanın önü. 3. Bu bölümde bulunan: öndeki oda, öndeki çark, öndeki sandalye. 4. Diğer kişi veya şeylerden önce. 5. Bir şeye veya kişiye yakınlık: Öne (yanıma) gel bakayım! 6. Yüzün karşısı; yüzün karşısında: Başını öne (ortaya) çıkardı. 7. (Knş.) Bir iş veya şeyde, diğerlerine, ya da önceden belirlenmiş zaman programına nispeten, daha çok gelişen veya hızlı olan kişinin durumu. 8. (Knş.) Bozulmanın veya akreplerin hızlı hareketlerinin etkisiyle, zamanın düzeniyle örtüşerek çalışmayan ve zamanı daha geç gösteren saatin özelliği. 9. (Knş.) Tenasül aleti.			
---	---	--	--	--

1. En önde. 2. Önünde; huzurunda; nezdinde.	1. En önde: Diğerlerinin önünde yola koyuldu. 2. Huzurunda; nezdinde; milletin ve akrabalarının önünde kendini küçük düşürme.	Ci(u)lu[v]-i	T. F.	جلو
1. Hareket halinde birinin önüne geçmek; sollamak ya da önünde olmak. 2. Bir şeyin beklenen zamandan önce olması; öne almak; beklenenden erken veya önce olmak. 3. Diğerlerinin önünde hareket etmek; öncü; öncülük etmek; başı çekmek. 4. Bir işte veya makamda diğerlerinden daha fazla gelişmek; öne geçmek. 5. Bir şeyi geçip önünde ilerlemek. 6. Bir işte hızlı olmak; öce yapmak; önde bitirmek. 7. Belirlenen programdan önce işleri tamamlamak;	(Knş.) 1. Hareket halinde birinin önüne geçmek veya onun önünde olmak. 2. Bir işin yapımı veya gelişme süresinin önceki zamanından daha erken bir süreyle değişmesi. 3. Diğeri veya diğerlerinin önünde hareket etmek. 4. Makam veya özgün bir özellikte diğerlerine nispeten gelişme göstermek; öne geçmek. 5. Bir şeyi geçmek ve önünde gitmek. 6. Bir iş yapmada hızlı olmak. 7. Önceden belirlenmiş zaman programına	Ci(u)lu[v] uftâden	T. F.	جلو افتادن

erken yapmak veya bitirmek.	nispeten işleri önce yapmak.			
1. Önünde ilerlemek. 2. Öne almak; beklenenden erken olmak. 3. Erkene almak; erken yapmak; öne almak. 4. Bir kişinin gelişmesine yardım etmek. 5. Öne almak.	1. Diğeri veya diğerlerinin önünde hareket etmek ya da önünde sürmek. 2. Aslı zamanı gelmeden önce bir işin yapımını veya bir şeyi öne almak. 3. Bir işin yapımı veya gelişme süresinin önceki zamanından daha erken bir süreyle değişmesi: Düğünü birkaç gün öne aldılar. 4. Bir kişiye yardım ulaştırmak ve onun daha çok gelişmesini sağlamak. 5. Öne almak.	Ci(u)lu[v] endâhten	T. F.	جلو انداختن
1. İleri götürmek; ilerletmek. 2. Geliştirmek ve ilerletmek.	1. Karşı tarafa doğru hareket ettirmek: İlerletmek. 2. Geliştirmek ve ilerletmek.	Ci(u)lu[v] burden	T. F.	جلو بردن
Biraz sonraki zaman veya biraz ötedeki mekân için.	İçinden geçtiğimiz bir an veya henüz varamadığımız bir mekân: Biraz sonra	Ci(u)lu[v]-ter	T. F.	جلوتر

	ona söyle de haberi olsun.			
En önce; daha önce.	(Knş.) Diğerlerinden önce veya özel bir zaman ya da durumdan önce; daha önce.	Ci(u)lu[v]- Ci(u)lu[v]	T. T.	جلو جلو
Bir şeyin olmasının önüne geçmek; engel olmak; önlemek.	(Knş.) Bir şeyin açıklanmasının önüne geçmek veya yapılmasına engel olmak.	Ci(u)lu[v]-i çizî râ giriften	T. F. F. F.	جلو چیزی را گرفتن
Kendine hâkim olmak; kendini kontrol etmek.	(Knş.) Kendini kontrol etmek veya kendi eylem ve söylemlerine hâkim olmak.	Ci(u)lu[v]-i hōd râ giriften	T. F. F. F.	جلو خود را گرفتن
Kendini salmak; kendini bırakmak; kendine hâkim olmamak; kendini kontrol etmemek.	(Knş.) Tavrı ve davranışlarına hâkim olmamak; kendini kontrol etmemek.	Ci(u)lu[v]-i hōd râ vil kerdn	T. F. F. F. F.	جلو خود را ول کردن
Çıkıntı olacak şekilde dışarı doğru çıkan şey: Göbeğin çıkması.	(Knş.) Çıkıntı şeklinde dışarı çıkma: Göbeğini hafif dışarı çıkardı ve elini beline koydu.	Ci(u)lu[v] dâden	T. F.	جلو دادن
1. Öne geçmek. 2. Bir şeyin önünde olmak. 3. Öne almak.	(Knş.) 1. Öne geçmek. 2. Birinin önünde bulunmak. 3. Öne almak.	Ci(u)lu[v] zedn	T. F.	جلو زدن

Öne almak.	(Knş.) Öne almak.	Ci(u)lu[v] kerden	T. F.	جلو کردن
Birine karşı gelip sonrasında gâlip gelmek.	(Knş.) Birinin saldırı, hücum, itiraz veya muhalefetine karşı direnmek ve sonrasında gâlip gelmek.	[Ez]-ci(u)lu[v]-i kesî der-âmeden	T. F. F.	جلو [از] جلو کسی درآمدن
1. Birinin kaşı gelip yapacağı şeye engel olmak. 2. Hareket halinde olan kişiyi durdurmak.	(Knş.) 1. Birine karşı direnmek ya da onun eyleminin gerçekleşmesi ne engel olmak. 2. Hareket halinde olan kişi durdurmak.	Ci(u)lu[v]-i kesî râ giriften	T. F. F. F.	جلو کسی را گرفتن
Kendine yakın-laştırmak.	(Knş.) Kendi tarafına yakın-laştırmak.	Ci(u)lu[v] keşîden	T. F.	جلو کشیدن
Bir şey veya kişiye engel olmak.	Ona engel olmak.	Ci(u)lu[v] giriften ez-çîzî	T. F. F. F.	جلو گرفتن از چیزی
Önü açık veya açılıp kapanan elbise.	(Knş.) Önü açık veya düğme vb. şeylerle açıp kapanan elbisenin özelliği.	Ci(u)lu[v]-bâz	T. F.	جلوباز
Arabanın ön takımı.	Direksiyon çatalı, direksiyon kolu, bilyeli mafsâl ve tekerleklerin hareketlerini dengeleyen ve dönüşünü sağlayan alt	Ci(u)lu[v]-bendî	T. F.	جلوبندی

	salıncak gibi arabanın ön tarafındaki parçalar ve kaldıraçlar topluluğu.			
Araba tamircisi.	İşi, araba sistemlerini tâmir etmek olan kişi; demirci.	Ci(u)lu[v]-bendî-sâz	T. F.	جلوبندی ساز
Avlu; hayat.	Düz zemin, meydan ya da ev, mescit, türbe vb.lerinin giriş kapısının karşısındaki açık alan.	Ci(u)lu[v]-hân	T. F.	جلو خان
1. Birinin yapacağı şeyi engelleyen kişi; engelleyen; engel koyan; mani olan. 2. Dağcılık vb. sporlarda gruba öncülük eden kişi; öncü. 3. Öncü birlik.	1. (Knş.) Birinin eylemini engelleyen kişi: engelleyen; mani olan. 2. Bir grupta, örneğin dağcılıkta, diğerlerinin önünde giden kişi. 3. Bir askeri birliğin önünde giden asker veya askerler: Öncü birlik.	Ci(u)lu[v]-dâr	T. F.	جلودار
Birine galip gelememek, ona hâkim olamamak.	(Knş.) Bir kişiye güç yetirememek veya onu kontrolüne alamamak.	Ci(u)lu[v]-dâr-i kesî ne-şoden	T. F. F. F.	جلودار کسی نشدن
1. Bir şeyin olmasına engel olmak;	1. Bir olayın gerçekleşmesi veya bir işin	Ci(u)lu[v]-gîrî	T. F.	جلوگیری

engellemek; önlemek. 2. (Knş.) Hamileliği önlemek.	olmasına engel olmak. 2. Hamileliği engellemek.			
Gebeliği önlemek.	Spermin pıhtılaşması ya da onun rahimde yeşermesine engel olmak için fiziksel araçlar, kimyasal maddeler veya ilaç kullanılması.	Ci(u)lu[v]-gîrî ez-âbistenî	T. F. F. F.	جلوگیری از آبستنی
Engellemek; önlemek.	Engellemek; önlemek.	Ci(u)lu[v]-i be-‘amel âve(u)rden	T. F. F. A. F.	جلوگیری به عمل آوردن
Diğerlerinden önde ve ileride olan.	Diğerlerinden daha önde ve ileride olan kişi veya şeyin durumu.	Ci(u)lu[v]-î	T. F.	جلوی
Önden motorlu araç.	Motoru şasinin ön kısmında olan arabanın durumu.	Mûtûr- ci(u)lu[v]	Fr. T.	موتور جلو
	→ Celîke.	Cilîtkê	T.	جلیقه
Yelek.	Kolsuz ve genellikle gömleğin üstüne giyilen önü açık, yarım veya kısa (bel hizasına kadar) olan bir tür giysi.	Cilîke	T.	جلیقه
Kurşungeçirm ez yelek.	Ateşli silahların mermesinin	Cilîke-i zidd- i gulûle	T. A. F.	جلیقہ ضد گلولہ

	geçmediği yelek.			
Can yeleği.	İçinde hava bulunan ve boğulmayı önlemek için gemi, kano çekme vb. durumlarda bendene geçirilen, iki delikten giyilen yelek.	Cilîke-i necât	T. A.	جلیقه نجات
1. Tim; manga; unsur. 2. Grup; deste; takım; demet.	1. Dört neferi kapsayan en küçük askeri birlik veya birim. 2. Grup; deste.	Cûhe	T.	جوخه
İdâm timi; idâm mangası.	İdâm mahkûmu olan kişiye tek sıradan ateş eden bir grup asker.	Cûhe-i âteş (i'dâm)	T. F. (A.)	جوخه آتش (اعدام)
Kurşuna dizilmek; kurşuna dizilmek.	İdâm edilmek; kurşunlanmak.	Be-cûhe-i i'dâm sipurde şode	F. T. A. F. F.	به جوخه اعدام سپرده شده
Tekstilde kullanılan, pürüzlü bir çeşit deri.	Elbise, ayakkabı, çanta vb.nin yapımında kullanılan işlenmiş bir çeşit pürüzlü deri.	Cîr	T.	جیر
Ahu; ceren.	Ahu.	Ciyân	T.	جیران
Kâpbâzî'de (aşık oyunu) bir şekil.	Kâpbâzî'de kap'ın geniş ve yayvan olan tarafı; karşı. bûk.	Cîk	T.	جیک

1. Kâp-bâzî'de (aşık oyunu) bir şekil. 2. Bir şeyin gizli ve görünür tarafları.	1. Kâp-bâzî'de kâp'ın iki tarafı. 2. (Knş.) Bir olgunun sırları, konuları ya da gizli ve açık tarafları.	Cîk u bûk (cîk u buk)	T. F. T.	جیک و بوک (جیک و بُک)
Samimi olmak; sırdaş olmak.	(Knş.) Çok samimi olmak ve birbirinin sırlarını bilmek.	Cik u bûk-i du yâ çend nefer yekî bûden	T. F. T. F. F. F. F. F. F.	جیک و بوک دو یا چند نفر یکی بودن
	(Knş.) → Cîk u bûk.	Cîk u pîk	T. F. T.	جیک و پیک
Kalitesiz ve ucuz sigara.	Genellikle kalitesiz ve ucuz sigara.	Cîgâre	T. Fr.'dan	جیگاره
Yağma; talan.	Yağma; talan.	Çâp	T.	چاپ
1. Çalmak; yağmalamak. 2. Bir şeyi çalmak veya kötüye kullanmak.	(Knş.) 1. Açıkça ve zorla çalmak; yağmalamak. 2. Malı çalmak veya kötüye kullanmak.	Çâp-îden	T. F.	چاپیدن
1. Basım-yayımda çalışan kişi. 2. Hilekâr, yalancı.	1. Basımevinde çalışan kişi; basımevi görevlisi veya işçisi. 2. (Knş) Hilekâr, yalancı.	Çâp-çî	F. T.	چاپچی، چاپچی
Menengiç; bıtım; çitlembik.	Menengiç.	Çâtlânkûş	T.	چاتلانقوش
Tüfek çatma.	Tüfek çatma.	Çâtme	T.	چاتمه

1. Tüfeği çatma durumuna girmek. 2. Güvenlik güçleri veya askerlerin bir yerde konuşlanması.	1. Tüfeği çatma durumuna girmek. 2. Güvenlik güçleri veya askerlerin bir yerde konuşlanması.	Çâtme zeden	T. F.	چاتمه زدن
Tüfeği çatma durumuna girmek.	Tüfeği çatma durumuna girmek.	Çâtme kerdên	T. F.	چاتمه کردن
Tüfek çatmak.	Her biri bir diğerinin sağlam dayanağı olacak ve hepsi birden koniye benzeyecek biçimde askerlerin tüfeklerin uçlarını dik bir şekilde birbirine dayadığı durum.	Çâtme-feng	T. F.	چاتمه فنگ
1. Yalan söylemek. 2. Yalancı.	(Knş.) 1. Yalan; saçmalamak. 2. Yalancı.	Çâhân	T.	چاخان
Yalan söylemek.	(Knş.) Yalan söylemek.	Çâhân kerdên	T. F.	چاخان کردن
	→ Çeĥmâķ.	Çâĥmâķ	T.	چاخماق
	→ Çâroķ.	Çâruĥ	T.	چارغ
Çarık.	Ham bir deri parçasından kenarları ipe birbirine bağlanmak	Çâruķ	T.	چارق

	suretiyle imâl edilen bir çeşit köy ayakkabısı.			
	→ Çârûk.	Çârûk	T.	چاروق
1. Kilolu; şişman; etli butlu. 2. Büyük; iri. 3. Değerli; kıymetli; değeri büyük. 4. Sağlam; sağlıklı. 5. Zengin ve itibarlı; yağlı: Yağlı müşteri.	1. Etli, yağlı ve nispeten kilolu bedene sahip olmak; şişman; karş. zayıf. 2. (Knş.) Kaba, iri veya güçlü; büyük: Büyük çilek. 3. (Knş.) Büyük ve değerli; kıymetli: Büyük ödül. 4. (Knş.) Sağlam ve sağlıklı. 5. (Knş.) Zengin ve itibarlı: Zengin müşteri.	Çâk	T.	چاق
Kilo almak; şişmanlamak.	Kilonun artması; şişmanlamak.	Çâk şoden	T. F.	چاق شدن
1. Kilo almak; şişmanlamak. 2. Pipo, nargile vb. içmek için hazırlamak. 3. Bir şeyi kullanmak için hazırlamak. 4. İlaçlamak ve tedavi etmek. 5. Bir şeyin ucunu sivirtmek; bilemek.	1. Bir kişi veya şeyin kilosunun artması; şişmanlamak. 2. Pipo, nargile vb.lerini içmek için hazırlamak. 3. (Knş.) Bir işte kullanılmak için bir şeyi hazırlamak. 4. (Knş.) İlaçlamak ve tedavi etmek. 5. Matkabin	Çâk kerdên	T. F.	چاق کردن

	ucunu veya testerenin dişlerini sivriltmek.			
1. Şişman. 2. Sağlam ve sağlıklı. 3. Tam; donanımlı. 4. Sâlim; selamette.	(Knş.) 1. Şişman; kilolu. 2. Sağlam ve sağlıklı; sıhhatli. 3. İyi ve tam; donanımlı. 4. Selametli; selamette olma hâli.	Çâk u çele	T. F. F.	چاق و چله
Kilolu; şişman.	(Knş.) Etli; şişman.	Çâk-âlû	T. F.	چاقالو
İran'da eskiden giyilen çoraplı bir pantolon; şalvar;	Eskiden İranlı kadınların çarşafı beraber giydikleri geniş, uzun ve bir çorabın bağlı bulunduğu pantolon.	Çâk-çûr	T. ?	چاقچور
	(Knş.)	Çâk-demâğ	T. A.	چاق دماغ
Hal hatır sormak.	(Knş.) Hal hatır sormak.	Çâk-demâğ kerden	T. A. F.	چاق دماغ کردن
Hal hatır sorma.	(Knş.) Hal hatır sorma.	Çâk-selâmet-î	T. A. F.	چاق سلامتی
Bir işe yeni başlayan.	(Knş.) Taze nefes.	Çâk-nefes	T. F.	چاق نفس
Hazır; amade.	(Knş.) Hazır; amade.	Zîr-çâk	F. T.	زیر چاق
Bir işi yapmak ve onda gelişmek.	Bir işi talim etmek ve onda mahir olmak.	Zîr-çâk kerden-i karî	F. T. F. F.	زیر چاق کردن کاری

Bir işi, bir şey karşılığında bağlantısını veya yetkisini kullanarak yap(tır)mak; torpil yapmak; rüşvet almak.	(Knş.) Kişi veya kurumlarla bağlantısı olduğu için tatlı veya rüşvet alarak insanların işini halleden kişi; aracı.	Kâr-çâķ-kun	F. T. T.	کارچاقکن
Menengiç; bittim; çitlembik.	Menengiç.	Çâltenkûş	T.	چالتنقوش
1. Çaba; mücadele. 2. Düşünülmesi gereken mesele.	1. Çaba; mücadele. 2. Çözümü üzerine düşünülmesi gereken mesele.	Çâleş	T.	چالش
	→ Çâvûş.	Çâvuş	T.	چاوش
Hacılara öncülük eden ve dinî şiirler okuyan kişi.	Hacıların önünde yürüyen, yüksek sesli ve nağmeli dinî şiirler okuyan kişi.	Çâvûş	T.	چاووش
Talan; yağma.	Talan; yağma.	Çepâvul	T.	چپاول
Yağmacı; çapulcu.	Yağmacı.	Çepâvul-ger	T. F.	چپاولگر، چپاولگر
Çeper; duvar; daraba.	Genellikle ince çubuklardan ya da ottan yapılan duvar, hisar ya da her türlü set veya engel.	Çeper	T.	چپر

Çembere almak.	Çeper yapma; çeperle bir yeri sarmak.	Çeper sâhten (keşîden)	T. F.	چپر ساختن (کشیدن)
Pipo; çubuk.	Küçük bir fincana benzeyen mahfazasının ahşap veya metal borusuyla duman çıkarmak ve tütün içmek için kullanılan araç.	Çupuk	T.	چپق
Pipo hazırlamak.	(Knş.) İçmek için pipoyu hazırlamak.	Çupuk çâk kerden	T. T. F.	چپق چاق کردن
Azarlayarak tenbih etmek.	(Knş.) Birini şiddetle tenbih etmek.	Çupuk-i kesî râ çâk kerden (keşîden)	T. F. F. F. F.	چپق کسی را چاق کردن (کشیدن)
Pipo içmek.	Pipoyla duman çıkarmak ve tütün içmek.	Çupuk keşîden	T. F.	چپق کشیدن
Piponun tütün hanesi.	Pipo içerken pipo çubuğuna bağlanan ve içine tütün konulan silindirik alet.	Ser-çupuk	F. T.	سرچپق
Yağma; talan.	Yağma; talan.	Çepo[v]	T.	چپو
1. Yağmalamak. 2. Ortadan kaldırmak. 3. Bir çırpıda bitirmek, özellikle yemeği.	1. Yağmalamak. 2. Ortadan kaldırmak. 3. (Knş.) Hızlıca tüketmek, özellikle yemeği.	Çepo[v] kerden	T. F.	چپو کردن
Yağmacı; Çapulcu.	(Knş.) Yağmacı.	Çepo[v]çî	T.	چپوچی

Menengiç; bıttım; çitlembik.	Menengiç.	Çetlânķûş	T.	چتلانقوش
Tabure; oturak.	Sandalye olarak kullanılan üç veya dört ayaklı oturak.	Çetî	T.	چتی
	→ Çâhân.	Çehân	T.	چخان
1. Çakmak taşı. 2. Kav çakmağı. 3. Kapsül; fûnye.	1. Taş. Çakmak taşı. 2. Ateş yakmak için çakmak taşına vurulan kavisli demir veya çelik parça. 3. Darbesi kapsül gibi çalışan ve sonrasında mermiyi fırlatan silahın tetik mekanizma- sında bir parça.	Çehmâķ	T.	چخماق
Çerçi.	Seyyar satıcı.	Çerçî	T.?	چرچی
1. Silahlı örgüt. 2. Bir devletin kurduğu gayri resmî silahlı örgüt. 3. Silahlı bir örgütün düşüncesini benimseyen kişi.	1. Küçük gruplarla düzensiz savaş ve tahribat operasyonları yapan, genellikle hâkim güçlerle savaşan gönüllü askeri güç. 2. Düzensiz savaşlar için devlet tarafından ücretlendirilen,	Çirîk	T.	چریک

	resmi olmayan askeri güç. 3. Silahlı örgüt düşüncesinde olan kişinin durumu.			
1. Silahlı örgütle ilgili. 2. Kanuna uymadan yapılan düzensiz savaş operasyonu. 3. Silahlı mücadele düşüncesi veya hareketi.	1. Silahlı örgütle ilgili. 2. Düzensiz ve ordunun kanunlarına uymaksızın savaş operasyonu hali. 3. Devletle mücadele etmek için silahlı mücadele ve küçük muhalif grupların gizlice örgütlenmesi dışında başka yol görmeyen düşünce veya hareketin özelliği.	Çirîk-î	T. F.	چریکی
Bir çeşit etli yemek.	Koyun, dana veya tavuğun doğranmış kalp ve ciğerle patates, domates salçası ve kavrulmuş soğanla hazırlanan bir yemek.	Çigârtme	T.	چغارتمه
Çizme; bot.	Genellikle dizin altına kadar ulaşan yüksek topuklu bir ayakkabı çeşidi.	Çekme	T.	چکمه

Kısa çizme; kısa bot.	Ayak bileğinin bir kısmını örtlen bir çeşit kısa çizme.	Nîm-çekme	F. T.	نیمچکمه
	→ Çugûr.	Çugur	T.	چگر
Kopuz; çöğür.	Tanbur kategorisinden köklü bir saz.	Çugûr	T.	چگور
1. Çolak; eli veya ayağı sakat kişi. 2. Çalışamayan el veya ayak.	1. Eli veya ayağı sakat, güçsüz ya da zarar görmüş ve çalışamaz olan kişi. 2. Zarar gören veya çalışamaz olan el ya da ayağın durumu.	Çulâk, çolâğ	T.	چلاق، چلاغ
Çomak; sopa; topuz baston.	Genellikle başı topuz, büyük ve kalın sopa.	Çumâk	T.	چماق
Çomağı çolağın eline vermek.	(Knş.) Niteliksiz kişiye iş vermek.	Çumâk be- dest-i çulâk dâden	T. F. F. T. F.	چماق به دست چلاق دادن
Küfürle itham etmek.	Küfür ithamı.	Çumâk-i tekfir	T. A.	چماق تکفیر
Sopa göstermek.	Sopayla tehdit etmek.	Çumâk keşiden	T. F.	چماق کشیدن
Bir şeye çomak sokmak.	Karşı tarafı tahrik etmek ve onu kavga dövuşe zorlamak.	Çumâk nişân dâden	T. F. F.	چماق نشان دادن
1. Çomakla tehdit eden kişi; eli sopalı. 2. Siyasi ve toplumsal	1. Sopayla tehdit eden kişi. 2. Siyasi veya toplumsal	Çumâk-dâr	T. F.	چماق دار

baskı guruplarının üyesi.	baskı grupların üyelerinden her biri.			
Tembih ve dövme aracı; sopa; çuvuk; odun.	Bir çeşit tembih etme veya sopa ve çubuk gibi dövme aracı.	Çûb u çomâk	F. F T.	چوب و چماق
Çömelme.	(Knş.) Dizler göğüse yakın ve ayak tabanları yerde sabit olacak şekilde oturma pozisyonu.	Çumbâtme	T.	چمباتمه
Çömelerek oturmak.	(Knş.) Çömelme pozisyonunda oturma.	Çumbâtme zeden	T. F.	چمباتمه زدن
	(Knş.) → Çunbâtme.	Çumbek	T.	چمبک
	(Knş.) → Çumbâtme zeden.	Çumbek zeden	T. F.	چمبک زدن
Yemek kepçesi.	Bir sapa bağlı kâse şeklindeki çukurluğa sahip ve sıvıları almak için kullanılan kepçe veya ona benzer araç.	Çemçe	T.	چمچه
	(Knş.) → Çumbâtme.	Çunbâtme	T.	چنباتمه
	(Knş.) → Çumbâtme.	Çunbek	T.	چنبک
1. Çanta. 2. Zihindeki bilgi ve	1. Küçük eşyaları taşımak için	Çente	M.	چنته

beceriler veya bunların yapılışı.	kullanılan, genellikle halı, dokuma veya deriden yapılmış çanta. 2. (Knş.) Zihnin içerikleri; malumatlar, fikirler veya maharetler topluluğu ya da onlarla kaleme alınmış şeyler.			
(Mecazen) heybesinin dolu veya boş olması; kafasının dolu veya boş olması.	Kişinin çok bilgili ve birikimli (bilgisiz ve birikiminin az) olması.	Çente-i kesî pur (hâlî) bûden (şoden)	M. F. F. (A.) F.	چنته کسی پُر (خالى) بودن (شدن)
Kişinin bilgili ve söylecek bir şeylerinin olması.	Malumat ve bilgi sahibi olmak; söyleyecek veya açıklayacak bir şeyinin olması.	Çizî der-[tû(-i)]-çente dâšten	F. F. M. F.	چیزی در (تو[ی]) چنته داشتن
	(Knş.) → Çumbâtme.	Çundek	T.	چندک
Nispet, sahiplik ve eylem bildiren sonek; -c1, -ci, -cu, -cü; -ç1, -çi, -çu, -çü.	Nispet, sahiplik ve eyleme delalet eden bazı birleşik kelimelerin sonek olan parçası: tufeng-çî, câr-çî, gârî-çî.	Çî	T.	چی

Hacıyatmaz.	(Knş.) Ne şekilde atılırsa ayakta duran oyuncak.	Hâcî-yâtmâz	A. T.'den: yatmayan hacı.	حاجی یاتماز
Düzensiz ve kanunsuz; karışıklığa düşen.	(Knş.) Düzensiz ve kanunsuz; karışıklığa düşen.	Huseyn-kuî- hân-î	A. T. T. F.	حسین قلی خانی
1. Hanımefendi; hanım; hatun. 2. Kadın; eş; ev hanımı.	1. Soylu sınıfından veya büyük makam sahibi kadın. 2. Kadın; eş.	Hâtûn	T.	خاتون
Demir tatlısı.	(Knş.) Un, nişasta ve yumurtayla hazırlanan ve delikli kalıplar kullanılarak kızarmış sıcak yağa batırılan ve üzerine toz şeker serpilmiş bir tür tatlı.	Hâtûn- pence(i)re	T. F.	خاتون پنجره
Hakan; han; padişah.	1. Çin ve Türk padişahlarına verilen lakap veya unvan. 2. Padişah.	Hâkân	T.	خاقان
1. Ağa; bey. 2. Bey; Beyefendi. 3. Bazı akrabalık bildiren ifadelerde kullanılan hitap: Dayı bey; Amca bey. 4. Türk ve Moğol boylarının	1. Köy ve toprak sahiplerinin lakap ve unvanı. 2. Saygı için erkeklerin isminin sonuna eklenen hitap. 3. Akrabalık bildiren bazı ifadelerden önce gelen,	Hân	T.	خان

liderlerinin unvanı; han; hakan.	saygı göstergesi olarak kullanılan hitap; hân-dayı, hân-amca. 4. Türk ve Moğol boylarının reislerinin, padişahlarının ve komutanlarının unvanı.			
Feodalite; kabilecilik; aşiretçilik.	1. Ülkenin her yerinde, her köşesinde emirle (buyruk) yönetimi sağlayan devletin özelliği; kabilecilik.	Hân-hân-î	T. T. F.	☞ خان خانى
Özellikle okumamış kadın akraba veya arkadaş.	(Knş.) Akraba veya arkadaşlardan olan kadınlardan herbiri, özellikle ümmi kadınlar.	Hâle-hân-bâcî	A. T. T.	☞ خاله خان- باجى
Hanlar.	Hânlar. → Hân.	Hevânîn	T. A.	☞ خوانين
1. Hanım. 2. Hanımefendi (unvan için). 3. Kadın; kız. 4. Edepli ve güzel ahlak ve davranış sahibi kadın, kız. 5. Eş; kadın; bir kimsenin hanımı.	1. (Saygı ifadesi) Kadın ve kızlara hitap etme veya işaret etmede kullanılır. 2. (Saygı ifadesi) Kadınların meslekî unvanları veya isimleri için	Hânûm	T.	خانم

6. Ev hanımı; ev kadını. 7. Asil ve soylu kadın; Osmanlı'da padişahın eşi. 8. (Argo) Fahişe.	kullanılan unvan. 3. (Saygı ifadesi) Kadın; kız. 4. (Knş.) Edepli ve güzel ahlak ve davranış sahibi (kadınlar ve kızlar için): Çok hanım biri. 5. Eş: kadın. 6. Ev hanımı; ev kadını. 7. Asil ve soylu kadın; hatun, Osmanlı Devleti'nde sultanın eşi; melike. 8. (Knş.) (Argo) Orospu; fahişe.			
	(Knş.) → Âkâ-yi ĥod bûden.	Ĥânûm-i ĥod bûden	T. F. F.	❦ خاتم خود بودن
Hanım olmak; benimsenen davranışlar sergilemek.	(Knş.) Münasip ve güzel hal ve hareketlerde bulunmak (kadınlar ve kızlar için).	Ĥânûm şoden		❦ خاتم شدن
Hanımların üslubuyla davranmak; hanımlara yaraşan bir şey yapmak.	Kadınların üslubu ve tarzıyla, özellikle edep bilmek ve yaraşır olmak.	Ĥânûm-âne	T. F.	❦ خانماته
(Argo) Orospu kadınlarla dost olmak ve cinsel ilişkide bulunmak.	(Knş.) (Argo) Özellikle orospu kadınlarla dost olmak ve cinsel ilişkide bulunmak.	Ĥânûm-bâzî	T. F.	❦ خاتمبازی

Büyükanne.	Ailenin en büyük kadınına veya büyükanneye verilen, saygı bildiren unvan.	Hânum-bozorg	T. F.	❦ خانم بزرگ
1. Anne veya büyükanne için sevgisi ifadesi. 2. Kadınlarla konuşurken itiraz belirten hitap; kadın; hanım.	(Knş.) 1. Anne veya büyükanne için sevgi bildiren bir hitap. 2. Kadınlarla konuşmada genellikle itirazlı hitap.	Hânum-cân	T. F.	❦ خانم جان
Genelevde orospu kadınlarının başı.	Genelevde orospu kadınlarının başı.	Hânum-re‘(y)îs	T. A.	❦ خانم رئیس
Valide hanım.	(Saygı ifadesi) Anne.	Hânum-valide	T. A.	❦ خانم والده
1. Hanım olmak; vakarlı olmak. 2. Asillik; soyluluk. 3. Kız çocukları için kullanılan sevgi ifadesi.	1. Hanım olmak; vakar ve metin olmak. 2. Büyüklük ve asil soyluluk (kadınlar için). 3. (Knş.) Özellikle kızlara karşı sevgi ve muhabbet gösterildiği zaman kullanılır; değerli ve sevilen kadın.	Hânum-î	T. F.	❦ خانمی
Hanımlık yapmak; büyüklük yapmak.	Büyüklük yapmak (kadınlar için).	Hânum-î kerdên	T. F. F	❦ خانمی کردن

Küçük hanım.	(Saygı ifadesi) Kızlar için bir hitap.	Duhter- hânûm	F. T.	دختر خانم
Kaynana.	(Knş.) (Saygı ifadesi) Kaynana (erkek için).	Mâder-hânûm	F. T.	مادر خانم
		Nene-hânûm	F. T.	ننه خانم
Liyakatsiz; kifayetsiz.	(Knş) Liyakatsiz ve kifayetsiz kişi: Ziyafette afiyetlenmek her liyakatsizin bildiği şeydir.	Nene-hânûm-i şul[l]e-peş	F. T. F.	ننه خانم شاهپز
	(Knş.) → Hânûm.	Hânûm	T.	خانوم
Eşekçi.	Kiraya vermek, eşya taşımak, gezmek ve eşya satmak için bir veya birkaç eşeğe sahip olan kişi.	Herek-çî	F. T.	خرکچی، خرکچی
Ağabey; kardeş; dadaş.	(Knş.) → Dâdâş; erkek kardeş.	Dâdâ	T.	دادا
Ağabey; kardeş; dadaş.	(Knş.) Erkek kardeş.	Dâdâş	T.	داداش
1. Bir darbe veya kırılmanın etkisiyle parçalan, zarar gören şey; parçalanmak; dağılmak. 2. Zayıflık,	(Knş.) 1. Bir darbe, kırılma veya benzeri bir etkiyle parçalanana ya da büyük zarar gören şeyin durumu. 2. Zayıf, güçsüz, özellikle	Dâgân	T.'den	داغان

özellikle bedensel ve ruhsal. 3. Kaygılı ve stresli olmak; depresyona girmek.	bedensel ve ruhsal olarak. 3. Kaygı ve huzursuzluğa düşmek; dağılmak; parçalanmak.			
Bir cihazı, makineyi vb. açmak, parçalarına ayırmak ve gerekli parçaları kullanmak.	(Knş.) 1. → Dâgân. 2. Bir cihazı tamir etmek veya sağlam parçalarından yararlanmak için açmak.	Dâgân kerdên	T. F.	داغان کردن
1. Darmadağın. 2. Ruhsal durum ve düşüncenin darmadağın olması; depresyon. 3. Görünüşte darmağın olmak.	(Knş.) 1. Tamamen bozuk, viran veya kırık: Kırılmış masa, viran olmuş ev. 2. Ruhsal durumu ve olumlu düşüncelerin bozulmazı; depresyon; tükenmişlik. 3. Düzensiz bir görünüşe sahip olmak.	Derb u dâgân	A. F. T.	داغان دربو-
Deride, özellikle dudaklarda oluşan kuruluk, çatlak ve şişlik vb.	Deride, özellikle dudaklarda yara, güneş yanığı vb.lerinin etkisiyle ortaya çıkan kuruluk, çatlak ve şişkinlik.	Dâg-me	F. T.	داغمه
Deride kuruluk, çatlak ve şişliğin çıkması.	(Knş.) Dâgme'nin deride çıkması.	Dâg-me besten	F. T. F.	داغمه بستن

Dadı.	Çocukları büyüten cariye; dadı; karş. lala.	Dide	T.	دده
Faytoncu.	Fayton sürücüsü.	Duruşke-çî	R. T.	درشکهچی
1. Turna kuşu. 2. Turna takımyıldızı.	1. Uzun bacaklı, leylek gibi uzun boyunlu, sürü halinde uçan büyük, vahşi ve eti helal balıkçıl bir kuş; turna. 2. Güney yarımküre gökyüzünde bir takımyıldızı.	Durnâ	T.	درنا
	(Knş.) → Tuşek.	Duşek	T.	دشک
	(Knş.) → Tuşek-çe.	Duşek-çe	T. F.	دشکچه، دشکچه
1. Düğme. 2. Açma kapama düğmesi veya kilidi. 3. Düğme gibi çıkıntılı olan her bir şey.	1. Elbisenin çeşitli yerlerini birleştirmek veya onu süslemek için üzerine dikilen küçük plastik, ahşap veya metal cinsinden bir araç. 2. Bağlantı kurmak, elektrikli cihazları açıp kapatmak veya benzeri işler için kullanılan çıkıntılı bir parçaya benzeyen araç;	Dukme	T.	دکمه

	düğme; kilit. 3. Yumru benzeri her çıkıntı; portakal düğmesi.			
Kol düğmesi.	İki parçadan oluşan, mil veya zincirle birbirine bağlanan, erkek gömleklerinin kollarını süslemede kullanılan bir düğme çeşidi.	Dukme-i serdest	T. F.	دکمه سردست
Çıtçıt düğme.	Erkek ve dişi iki parçadan oluşan, bastırılarak birbirine geçip iliklenen bir düğme çeşidi.	Dukme-i fişârî (kâbleme-î)	T. F. (T. F.)	دکمه فشاری (قابلمه‌ای)
Çakma makinesiyle yapılan bir düğme çeşidi.	Çakma makinesiyle yapılan bir düğme çeşidi.	Dukme-i mengene-î	T. T. F.	دکمه منگنه‌ای
	→ Câ-dukme	Câ-tukme-î	F. T. F.	جاتکمه‌ای
Düğme deliği.	İliklendiğinde elbise düğmesinin içine girdiği delik veya halka.	Câ-dukme	F. T.	جادکمه
Elbiseye düğme deliği açma işlemi.	Terzilikte elbiseye düğme deliğini açma.	Câ-dukme bâz kerden	F. T. F. F.	جادکمه باز کردن
Değişim.		Degış	T.	دگش

Değişmek.	(Knş.) Değişmek; dönüşmek.	Demiş şoden	T. F.	دگش شدن
	→ Dukme.	Dugme	T.	دگمه
Brüksel lahanası.	Brüksel lahanası.	Kelem-dugme	F. T.	کلمدگمه
1. Değnek. 2. Güç ve kuvvet uygulamak.	1. Çubuk; sopa. 2. Güç ve kuvvet eylemi.	Degenek	T.	دگنک
Dolma.	Pirinç, kırık bakla (nohut, fasulye), sebze ve etin karıştırılıp asma yaprağı veya lahana, biber, patlıcan, domates vb.nin içine konularak hazırlanan bir yemek.	Dolme	T.	دلمه
Sinir; damar.	Kiriş.	Demâr	T.?	دمار
Birini can damarından yakalamak veya onu can evinden vurmak.	(Knş.) Birine çok acı çektirmek veya öldürmek.	Demâr ez rûzgâr-i kesî ber-âverden (der-âverden)	T.? F. F. F. F.	دمار از روزگار کسی برآوردن (درآوردن)
Damarına basmak; sinirine dokunmak.	Birine zorla acı çektirmek veya onu sıkıntıya düşürmek.	Demâr-i kesî râ der-âverden	T.? F. F. F	دمار کسی را درآوردن
Dingin; sakin; تنها yer.	Tenha ve sakin yer, özellikle meraklı bakışlardan, gelip gitmelerden	Denc	T.	دنچ

	veya başkalarının verdiği rahatsızlıktan uzak.			
1. Üç taş veya dokuz taş oyunu. 2. Üç taş veya dokuz taş oyununda sıralanan taşlar.	1. → Dûz-bazî. 2. Dûz-bâzî'de kapanan sıralardan her biri.	Dûz	T.?	دوز
Düzenbazlık; düzmece.	(Knş.) Hilekârlık ve entrika.	Dûz çîden	T.? F.	دوز چیدن
1. Düzenbazlık; düzmece; aldatma. 2. Hile ve zekice çözümler.	(Knş.) 1. Hilekârlık ve aldatma. 2. Hile ve zekice çözümler.	Dûz-kelek	T.? F.	دوز کلکی
Düzenbaz.	Hilekâr.	Dûz-bâz	T.? F.	دوز باز
Üç taş veya dokuz taş oyunu.	Oyuncuların belirli sayıdaki (üç veya on iki) taşı kullandığı ve taşlarının üçünü oyun tahtasında bir sıra (dûz) yapması gerektiği iki kişilik bir oyun türü. Kazanan daha çok sıra (dûz) yapan kişidir.	Dûz-bâzî	T.? F.	دوز بازی
1. İkiz. 2. Bir şeyin iki parçasının beraber veya	1. Bir anneden, bir hamilelikte beraber	Duğulû	T.	دو قلو

yapışık olması. 3. İkiz meyveler. 4. İkiz kardeşlerin her biri. 5. Doğumda ikiz.	büyüyüp birbirinden ayrı kısa aralıklarla dünyaya gelen çocukların özelliği; ikiz. 2. İki parçası birbirine yakın veya birbirine bağlı olan şeyin durumu: İkiz dondurma; ikiz pirinçler. 3. İki çekirdekli veya iki tanesi birbirine bitişik olan meyvenin özelliği: İkiz badem. 4. Bir annenin tek doğumunda dünyaya gelen iki çocuktan her biri. 5. Doğumda ikiz şeklinde.			
Yapışık ikizler.	Özel dokuyla birbirine göğüsten veya sırttan bağlı ve genellikle çabuk ölen, nispeten sağlam ikizler.	Duḳulû-hâ-yi siyâmî	T. F. Tay.	❦ دوقلوهای سیامی
Çift yumurta ikizleri.	Aynı anda iki doğurgan hücreden yumurta vücuda getiren ve iki farklı cins olması muhtemel olan ikizler.	Duḳulû-hâ-yi nâ-hemsan	T. F. F.	❦ دوقلوهای ناهمسان

Tek yumurta ikizleri.	Tek doğurgan hücrenin yumurtasından vücuda gelen, aynı cins ve genetik özellikler bakımından birbirine benzeyen ikizler.	Duḡulûhâ-yi hemsân	T. F. F.	دوڤلوهاي همسان
Dayanak; destek.	Koruyucu taban; destek.	Deyâḡ	T.	دياق
Kıtlama çay.	(Knş.) Kıtlama (çay).	Dîşleme	T.	ديشلمه
1. Kıtlama çay içmek. 2. Yutmak; yok etmek.	(Knş.) 1. Kesme şeker tanesiyle birlikte (çay) içmek. 2. (Mizah) Yutmak ve yok etmek.	Dîşleme kerdên	T. F.	ديشلمه کردن
1. İnce ve uzun. 2. Sıska; arsız; serseri.	(Knş.) 1. (Argo) Uzun ve zayıf. 2. (Hakaretimiz) Uzun boylu, sıska, kötü görünümlü ve genellikle arsız ve niteliksiz kişiye denir.	Diylâḡ	T.	ديلاق
Tercüman; mütercim; çevirmen.	Tercüman.	Dîlmâc	T.	ديلماج
Kayıkcı.	Kayık sahibi ve onu yönlendiren kişi.	Zu[v]reḡ-çî	A. T.	زورقچی، زورقچی
1. Saç/sac. 2. Saç ekmeği;	1. Altında ateş yakılıp	Sâc	T.	ساج

katmer; gözleme vb.	üzerinde ekmek pişirilen, metal ve yuvarlak şekliyle kalkana benzeyen araç. 2. Bu araç üzerinde pişen ekmek.			
1. Saçma. 2. Bilye yapında da kullanılan çelik ve dayanıklı top.	1. Av tüfeklerinde kullanılan ve top şeklindeki kurşunî parçalar. 2. Bilye yapımında da kullanılan çelik ve dayanıklı top.	Sâçme	T.	ساچمه
Bilye yuvası; bilye yatağı.	Bilyelerin veya çelik silindirlerin içine yerleştiği ve üzerindeki aksın döndüğü özel yatak.	Kâse-sâçme	A. T.	کاسه- ساچمه
1. İşlenmiş büyük baş hayvan derisi; özellikle sağrı derisi. 2. Mesh.	1. At, katır, eşek vb.nin işlenmiş derisi, özellikle onların sağrısının işlenmiş derisi: Sağeri (deri) ayakkabı. 2. Din âlimleri ve talebelerin giydiği bir çeşit ayakkabı.	Sâgerî	Muar. T.'den.	ساغرى
Sağ.	Sağ taraf; sağ.	Sâķ	T.	ساق

Sağ salim; sağ selamet.	(Knş.) Sağ ve salim.	Sâķ u sâlim (sâķ u selâmet)	T. F. A. (T. F. A.)	ساق وسالم (ساق وسلامت)
Sağdıç (damat için); nedime (gelin için).	Düğün töreninde gelin ve damadın yanında bulunan ve genellikle gelin veya damadın sağ tarafında duran kişi; karş. soldüş.	Sâķ-düş	T. F.	ساق دوش
Sansürcü; sansür yapmakla görevli kişi.	Görevi sansür yapmak olan kişi; sansür memuru.	Sânsûr-çî	T. Fr.	سانسورچی
Çöpçü.	(Knş.) Çöpçü.	Supûr	T.	سپور
Belirti; iz; ayak izi.	Belirti; iz; ayak izi.	Surâğ	T.	سراغ
Bir kişinin veya şeyin yerini bildirmek.	(Knş.) Bir kişinin veya şeyin yerini bildirmek.	Surâğ dâden	T. F.	سراغ دادن
1. Bir şeyin izini saptamak; izinden bulmak veya bilmek. 2. İhtiyaç olan şeyin yerini bilmek.	(Knş.) 1. Bir şeyin izini veya belirtisini bir kişide veya yerde görmek ya da teşhis etmek; tanımak. 2. Özellikle ihtiyaç duyulan bir kişi veya şeyin yerinden haberdar olmak: İyi terzi biliyor (surâğ) musun?	Surâğ dâştên	T. F.	سراغ داشتن

1. Bir şey veya kişiden haberdâr olmak. 2. Araştırmak; soruşturmak.	1. (Knş.) Bir şey veya kişiden haberdâr olmak. 2. Araştırmak; soruşturmak.	Surâğ kerdên	T. F.	سراغ کردن
Bir kişi veya şeyin yanına gitmek ya da onu araştırmak.	Bir kişinin (şeyin) yanına gelmek (gitmek) veya onu araştırmak.	[Be]-surâğ-i kesî (çîzî) âmeden (reften)	F. T. F. F.	سراغ [به] کسی (چیزی) آمدن (رفتن)
Bir kişi veya şeyin izin bulmak; izini aramak; izini sürmek.	(Knş.) Bir kişinin veya şeyin izini ve belirtilerini bulmak, onu aramaya koyulmak; araştırmak; soruşturmak.	Surâğ giriften	T. F.	سراغ گرفتن
Küstah; aksi	(Knş.) Küstah ve aksi.	Sirtik	T.?	سرتق
	→ Suğulme.	Suğurme	T.	سقورمه
1. Dürtmek. 2. Yaş alçı içindeki kuru topak alçı. 3. Katı; sert.	(Knş.) 1. Genellikle uyarmak için yumruk, dirsek, el ve ya ayakla birine vurulan darbe. 2. Yumuşak alçı topağının içindeki kurumuş topak alçı. 3. Katı; sert: Suğulme (sert/katı) ekmek.	Suğulme	T.: Suğurme	سقلمه
İriyarı; güçlü.	→ Tellan. Tellan ve sellan.	Sellân	T. F.	سلان

Sallana sallana.	(Knş.) Sakin sakin; yavaş yavaş; aheste aheste.	Sellâne- sellane	T.	سلانه سلانه
Sağdıç (damat için); nedime (gelin için).	Düğün töreninde gelin ve damadın yanında bulunan ve genellikle gelin veya damadın sol tarafında duran kişi; karş. sâkdûş.	Sol-dûş	T. F.	سلدوش، سلدوش
1. İğne; çengelli iğne. 2. Radyofrekans iğnesi.	1. Genellikle metal olan ve iğneye benzer tarafıyla eşyaları birbirine iliştirmede kullanılabilen küçük bir alet. 2. Radyo dalgalarının sayfasında olan ve hareket ettirmekle çeşitli radyo istasyonlarını yakalayan iğne.	Sencâk	T.	سنجاق
Bir şeyin bir kişinin sürekli yanında olması.	(Knş.) Bir şeyin bir kişiye bağlanacak şekilde yoldaş olması.	Sencâk bûden-i çizî be-kesî	T. F. F. F. F.	سنجاق بودن چیزی به کسی
Toplu iğne.	Yuvarlak uçlu iğne.	Sencâk-i tih gird	T. F. F.	سنجاق ته گرد
1. İğnelemek; dikmek; zımbalamak.	1. Bir şeyden olan iki parçayı veya	Sencâk zeden (kerden)	T. F.	سنجاق زدن (کردن)

2. İğnelemek; zımbalamak; ataç veya zımbayla tuutturmak.	iki şeyi birbirine iğneyle birleştirmek. 2. İğneyi veya kısıkaçı (mandal, ataç) bir şeye tutturmak.			
Tel toka.	Saçın bir kısımını toplamak için kullanılan küçük bir toka.	Sencâk-i ser (Sencâk-ser)	T. F.	سنجاق سر (سنجاق سر)
Broş.	Altında bulunan iğnenin yardımıyla elbisenin göğsüne yapıştırılan süs eşyası.	Sencâk-sîne	T. F.	سنجاق سینه
Çengelli iğne	Bir parçası ince, eğri ve sivri uçlu şeklinde olan, bir ucunda bir çengelin mevcut olduğu ve diğer ucun o çengelin içine girdiği bir çeşit iğne.	Sencâk-kufl-î	T. A. F.	سنجاق قفلی
1. Yusufçuk. 2. Pim; civataya takılan pim.	1. İri cüsseli, geniş karınlı, iki uzun kanadı olan, hassas, gözleri iri ve küçük duyargalara sahip hızlı uçan bir böcek. 2. Somunun gevşemesi ve civatanın açılmasını	Sencâk-ek	T. F.	سنجاقی

	engellemek için cıvata ucunun deliğine takılan küçük iğneye benzeyen metal mil.			
Kravat iğnesi.	Kravatı korumak için ona takılan bir süs takısı.	Sencâk-kirâvât	T. Fr., Al.'dan	سَنجَاقِ کِراوات
İğneye benzeyen şey.	İğneye benzer; sivri uçlu.	Sencâk-î	T. F.	سَنجَاقِی
Sungur; aksungur.	Av yakalamada çok hızlı uçan, çevik ve muhtelif ırklarının rengi beyazdan koyu kahverengiye kadar değişen yayla yörelerinin en büyük avcı şahinleri.	Sunğur	T.	سَنقَر
Sana ne.	(Knş.) (Hakaretamiz) Sana ne.	Sene-ne	T.	سَنَنَه
Onu ne ilgilendirir; onun ne alakası var?	(Knş.) (Hakaretamiz) Onu ne ilgilendirir?	Kesî ra sene-ne	F. F. T.	کِسی را سَنَنَه
Kızak.	Genellikle köpek gibi hayvanların vasıtasıyla çekilen, nakil ve taşıma için kullanılan, buz ve kar üzerinde	Sûrtme	T.	سُورتمَه

	kaydırılan bir araç.			
1. Kızağı sürmek. 2. Kızak çekme yarışı.	1. Kızak sürmek. 2. Kızaklar kullanılarak icra edilen müsabakalar.	Sûrtme-rânî	T. F.	سورتمه رانی
Kızak çekmek.	Kızak sürmek.	Sûrtme-sevârî	T. F. F.	سورتمه سواری
1. Temel gıda ihtiyaçları. 2. Yiyecek ve diğer besinler.	1. İhtiyaçlar ve yaşam levazımı, özellikle yiyecek. 2. (Knş.) Yemek, yiyecek ve mide doyurucu diğer ihtiyaçlar.	Sûr[u]sât	T.	سورسات
Süzme.	Süzme (yoğurt).	Sûzme	T.	سوزمه
Armağan; hediye; hediyeleş.	Aile, arkadaşlar ve tanıdıklar için yoldan getirilen şey; armağan; hediye; hediyeleş.	So[v]gât	T.	سوغات
1. Aramağan olana dair. 2. Hediye; hediyeleş.	1. Armağan ile ilgili; armağan diye hediye edilen. 2. Hediye.	So[v]gât-î	T. F.	سوغاتى
Sevgili; gözde.	(Knş.) Çok sevgi ve ilgi gören; bir toplulukta herkesten daha çok sevilen: O padişah	So[v]gulî	T.	سوگلى

	hareminin gözde kadınıydı.			
	→ Sûr[u]sât	Suyûrsât	T.	سيورسات
Şaplak.	(Knş.) Tokat.	Şepelâk	T.	شپلاق
1. Avcı. 2. Avlanarak beslenen canlılar. 3. Avcı takımıyıldızi.	1. Hayvanı yakalayan, tuzağa düşüren veya uzaktan ok veya mızrak vb.yle vuran kişi; avcı. 2. Başka canlıları avlayıp yiyeceğini temin eden canlı. 3. Avcı takımıyıldızi.	Şikâr-çî	F. T.	شکارچی
	→ (Amiyane) Şugûn.	Şugûm	M.'dan	شگوم
Baht; talih; şans.	İyi bir olaya sebep olan ya da bereket getiren bir şeydeki veya olaydaki durum; güzel fal.	Şugûn	M.	شگون
Kutlu; mübarek; uğurlu.	Kutlu ve mübarek olmak; uğurlu olmak.	Şugûn dâşten	M. F.	شگون داشتن
Kırbaç; kamçı.	Dört ayaklı hayvanları, özellikle atı, yavaşlatmak veya sürmek ya da birini dövmek ve işkence etmek için kullanılan	Şellâk	T.	شلاق

	genellikle ahşap kabzalı deri kayış; kırbaç.			
Kırbaçlanmak; kırbaç yemek.	Kırbaç aracılığıyla darbe yemek; kırbaçla dayak yemek.	Şellâk horden	T. F.	شلاق خوردن
Kırbaçlamak; kırbaç vurmak; kamçılama.	Kırbaçla darbe vurmak.	Şellâk zeden	T. F.	شلاق زدن
Kırbaçla tembih etmek.	(Knş.) Birini sertçe kırbaçla tembih etmek.	Şellâk keşîden be-cân-i kesî	T. F. F. F. F.	شلاق کشیدن به جان کسی
Kırbaç darbeleri yağdırmak.	Üst üste kırbaç darbeleriyle işkence ve eziyet etmek.	Be-şellâk besten	F. T. F.	به شلاق بستن
Kırbaçlamak.	(Knş.) Kırbaç vurmak.	Şellâk-kârî	T. F.	شلاق کاری
1. Kırbaçlamak. 2. Utandırmak.	(Knş.) 1. Kırbaç vurmak. 2. Utandırmak.	Şellâk-kârî kerdên	T. F.	شلاق کاری کردن
1. Sert; kırbaç gibi. 2. Hızlı; süratli; acele.	(Knş.) 1. Sert: Kırbaç gibi yağmur. 2. Hızlı; süratli.	Şellâk-ki(e)ş	T. F.	شلاق کش
1. Hızlı; süratli; acele. 2. Sert; şiddetli.	(Knş.) 1. Hızlı: Kırbaç gibi git ve dön. 2. Sert; şiddetli: Yağmur kırbaç gibi yağıyor.	Şellâk-î	T. F.	شلاقى
Kırbaçlamak; kamçılama.	(Knş.) Kırbaç vurmak.	Şellâk-î kerdên	T. F.	شلاقى کردن

1. Zorlamak; baskı yapmak; 2. Yaygara; gürültü.	1. Zorlama. 2. Yaygara; gürültü.	Şe(i)ltâk	T.	شلتاق
Baskı kurmak; baskı yapmak.	Zorlamak; baskı yapmak.	Şe(i)ltâk kerdên	T. F.	شلتاق کردن
1. Gürültü; kalabalık; bir yeri eşyayla doldurmak. 2. Kargaşaya veya kalabalığa girmek. 3. Kalabalık; gürültülü.	(Knş.) 1. Gürültülü, kalabalık veya (mekânı) eşya ya da parçayla doldurmak. 2. Karışıklık, kargaşa veya kalabalığa tutulmak. 3. Çok hareketli ve çok sesli.	Şulûğ	T.	شلوغ
	(Knş.) → Şulûğ.	Şulûğ şoden	T. F.	شلوغ شدن
1. Gürültü yapmak. 2. Bir yerin düzenini bozmak. 3. Başkaldırmak; karışıklık çıkarmak. 4. Abartmak.	(Knş.) 1. Gürültü yapmak. 2. Bir yerin tertip ve düzenini yok etmek. 3. Başkaldırmak; karışıklık çıkarmak. 4. Bir konuyu haddinden fazla göstermek; abartmak.	Şulûğ kerdên	T. F.	شلوغ کردن
1. Gürültü, eğlence ve şaka yapmak. 2. Karışıklık; düzensizlik.	(Knş.) 1. Gürültü yapmak, eğlenmek ve şaka yapmak. 2. Karışıklık, düzensizlik veya kargaşa ve gürültü.	Şulûğ-bâzî	T. F.	شلوغ بازی

1. Gürültü yapmak. 2. Konuyu dağıtmak.	(Knş.) 1. Gürültü yapmak. 2. Vaziyeti dağıtmak.	Şulûğ-bâzî der-âverden (râh endâhten)	T. F. F. F.	شلوغبازی درآوردن (راہ انداختن)
1. İççe; karmakarışık. 2. Çok gürültülü.	(Knş.) 1. İç içe, tertipsiz ve düzensiz; karışıklık. 2. Çok gürültülü.	Şulûğ[u]pulûğ	T. T.	شلوغ [و] پلوغ
Gürültü yapmak; karışıklık çıkarmak.	(Knş.) Gürültü, bağırıp çağırma ya da karışıklık ve düzensizlik çıkarmak.	Şulûğ-kârî	T. F.	شلوغکاری
Borazancı.	Borazan çalan, özellikle askeri birliklerde.	Şiypûr-çî	S. T.	شیپورچی
Şiş kebap.	Genellikle koyun veya ineğin pirzolasından küçük parçalar halinde şişe geçirilen kebap.	Şîşlik	T.	شیشلیک
Misafirlik; şölen.	Misafirlik; konuk olmak.	Şîlân	M.	شیلان
Tören ve misafirlik düzenlemek; şölen yapmak.	Tören ve detaylı misafirlik düzenlemek.	Şîlân keşîden (dâden)	M. F.	شلان کشیدن (دادن)
	→ Tohmâk.	Tohmâk	T.	طخماق
Akdoğan.	Akdoğan.	Terlân	T.	طرلان
	→ Tegâr.	Teğâr	T.	طغار

Tuğra.	İç içe geçmiş hatlar şeklinde ve genellikle kavisli olan bir tür süsleme yazısı.	Ṭuğrâ	T.	طغرا
	(Knş.) → Toğulî.	Toğulî	T.	طغلى
Sancak; flama.	Ahşap bir sapı ve ucunda süngünün birleştiği metal bir gülle olan bayrak veya sancağa benzeyen araç.	Ṭûk	T.	طوق
	(Knş.) (Argo) → Erne'ût.	'Erne'ût	T. Y. 'dan	عرنوت
Bekâr erkek.	(Knş.) Evlenmemiş erkek; bekâr.	'Ezeb-ûğlî	A. T.	عزب او غلى
Amcaoğlu.	Amcaoğlu.	'Em-ûğlî	A. T.	عم او غلى
1. Amcakızı. 2. Yaşlı ve gelenekçi kadın.	(Knş.) 1. Kişinin amcasının kızı; amcakızı. 2. Yaşlı ve gelenekçi kadın.	'Em-ķizî	A. T.	عم قزى
	→ 'Em-ûğlî	'Em-û-ûğlî	A. F. T.	عمو او غلى
	→ 'Em-ķizî	'Em-û-ķizî	A. F. T.	عمو قزى
Halakızı.	Halakızı.	'Emme-ķizî	A. T.	عمه قزى
Kaz.	Ördekten daha büyük, kuğudan daha küçük, ördek ve	Ġâz	T.	غاز

	kuğununkine benzer perdeli ayaklara sahip yüzücü bir kuş.			
1. Kaz otlatmak. 2. Çaresiz kalmak.	(Knş.) (Mizah) 1. Zamanını ve ömrünü boş işlerle harcamak. 2. İşsiz ve çaresiz kalmak (olmak).	Ġâz çerânden	T. F.	غاز چراندن
	→ Kâzyâkî.	Ġâza('e)yâkî	T. F.	غازیاقی
1. Kaz çobanı. 2. Vaktini boş geçiren kişi.	1. Kazları otlak vb. yerlerde otlatan kişi. 2. (Knş.) (Mizah) Ömrünün vaktini işsiz ve boş geçiren kişi.	Ġâz-çerân	T. F.	غازچران
	→ Kâzyâkî.	Ġâzyâkî	T. F.	غازیاقی
	→ Kedi(e)ġen.	Ġedġen	T.	غدغن
	→ Kedi(e)ġen.	Ġedķen	T.	غدقن
Yıpranmış; eskimiş; pörsümüş.	(Knş.) Yıpranmış ve buruş buruş olmak: Yıpranmış (ġujme) elbiseler.	Ġujme	T.?	غژمه
	Kûç. →	Ġûç	T.	غوچ
1. Çifte kaval. 2. Kudüm; nekkare.	1. İki neyin birbirine yapıştırılmasıyla oluşan	Ġûşe	T.	غوشه

	üflemleri bir çalgı. 2. Ağzlarına deri geçirilmiş iki kaptan oluşan vurmali bir çalgı.			
Taziyede Fatiha okutan, kolonya sunan ve Kuran cüzlerini dağıtan kişi.	Taziye meclisinde, kişilerin girişi sırasında Fatiha okuyan ve huzurdakilerin ellerine gül suyu döken veya Kuran cüzlerini okumaları için huzurdakilere dağıtan kişi.	Fâtihe-çî	A. T.	فاتحه‌چی
Sakal fırçası.	Tarağa benzeyen, küçük sapında dik bir şekilde bağlı bir tutam doğal ya da suni lif olan ve sabun veya sakal köpüğü gibi bir şeye sürtüp yüze sürmek için kullanılan alet.	Fırçe	T.	فرچه
1. Yay. 2. Elastik özelliğine sahip.	1. Kendi etrafında yılan kıvrımlı, helezoni veya silindirik şeklinde kıvrılan baskı, çekme ya da her türlü dış etkiyle durum değiştiren, ilk haline dönen ve genellikle	Fener	T.	فنر

	çarpmayı önlemek, makinanın parçalarını ilk haline döndürmek, baskı ve çekmeyi düzenlemede kullanılan elastik maddeden üretilen parça. 2. Elastik özelliği olan her bir şey. Sembolik olarak sürat için kullanılır: Yay (fener) gibi yerden fırladı.			
Amarsitör; araba yayı.	Araçlarda tekerlek, şasi ve iskeletin bağlı olduğu sistemin yaptığı hareketlerden çıkan sarsmaların aktarmasını engellemek için kullanılan birtakım yaylar ve tamponlar.	Fener-bendî	T. F.	فَنَر بَنْدِ
1. Yayı takma işlemi. 2. Yumuşak ve esnek olması için yatak, koltuk vb. yapında kullanılan yaylar.	1. Mobilya, yatak vb.nin yaylarının takılma işlemi. 2. Yatak, yaylı döşek veya mobilya yapımında, yumuşak ve esnek olmaları amacıyla	Fener-keşî	T. F.	فَنَر كَشِی

	kullanılan birtakım yaylar.			
1. Kap; koruyucu; kılıf. 2. Kap; kutu; mahfaza; paket. 3. Tabak; kap; sini. 4. Kadeh.	1. Genellikle çerçeve şeklinde, ahşap, metal, plastik vb. bir maddeden yapılmış, içine muhafaza ve süs için fotoğraf, resim, cam, ayna ve başka şeylerin konulduğu araç. 2. Bazı eşyaları korumak ve taşımak için kullanılan kutu ve mahfaza: Saat kutusu, sigara paketi, Kuran mahfazası. 3. Yuvarlak ve büyük tabak; sini. 4. Kadeh.	Qâb	T.	قاب
Bardak altlığı.	Bardak altlığı.	Qâb-i istikân	T. F.	قاب استکان
Yazılı duaları korumak için kullanılan koruyucu kap.	Duaları korumak ve taşımak için boru şeklinde bir mahfaza.	Qâb-i du‘â	T. A.	قاب دعا
Çerçeve.	İçine fotoğrafın konulduğu ahşap, metal, plastik vb. maddeden bir araç.	Qâb-i ‘eks	T. A.	قاب عکس

1. Gözlük çerçevesi. 2. Gözlük kutusu, kabı veya kılıfı.	1. Gözlüğün etrafı; çerçeve. 2. Gözlüğü korumak ve taşımak için mahfaza ve kutu; gözlük kılıfı.	Ḳâb-i ‘eynek	T. A.	قاب عینک
1. Çerçevelemek; çerçeve yapmak; kapamak. 2. Bir şeyin faydasız olduğunu belirtmek.	1. Fotoğraf, resim, kâğıt vb. çerçeveye koymak. 2. (Knş.) (Mizah) Bir şeyin faydasız olduğunu belirtmek için kullanılır.	Ḳâb kerden (giriften)	T. F.	قاب کردن (گرفتن)
Yas töreninde sofraya konulan içi su dolu kap.	Genellikle yas töreninde, bir sofraya Kuran cüzleri, helva, hurma vb.lerinin yanına konulan içi su dolu büyük bir tabak ve kâse.	Ḳâb u kedeḥ	T. F. A.	قاب و قدح
1. Ayna kutusu. 2. İşlenmiş, süslü ve çerçeveli ayna.	1. Ayna kutusu. 2. Genellikle işlemeli ve süs olarak bir yere asılan çerçeveli ayna.	Ḳâb-â(‘â)y[e]ine	T. F.	قاب آینه
Kıncanathılar.	İki çift kanadı olan ve onlardan kabuklu olan öndekileri, arkadakileri örten, böceğe benzeyen bir canlı.	Ḳâb-bâlân	T. F.	قاب بالان

1. Ahşap süsleme işi. 2. Ahşap sülemesi.	1. İnce çubuklarla tavan gibi ahşap zeminler üzerine süslemek amacıyla çerçeve gibi şekiller yapan iş ve uğraş. 2. Tavan gibi ahşap zeminler üzerine süslemek amacıyla yapılan şekiller.	Qâb-bendî	T. F.	قاببندى
1. Temizlik bezi. 2. Yıpranmış kumaş, elbise vb.	(Knş.)1. Tabakları temizlemek, kurutmak, silmek vb. için kullanılan bir parça kumaş. 2. Atılacak ve yıpranmış (kumaş, elbise vb. gibi).	Qâb-destmâl	T. F.	قابدستمال
Bir şeyin yıpranması, eskimesi; atılacak olması.	(Knş.) Bir şeyin değersiz ve atılacak duruma gelmesi.	Qâb-destmâl şoden	T. F. F.	قابدستمال شدن
	→ Qâb-destmâl.	Qâb-şûr	T. F.	قابشور
1. Tencere. 2. Bir çeşit güveç.	1. Yemek pişirmek veya muhafaza etmek için kullanılan genellikle metal, yuvarlak ve kapaklı bir kap. 2. (Knş.) Bir güvec türü.	Qâble(i)me	T.	قابلمه

Çıtçıt düğme.	→ Dukme. → Dukme-i fişârî.	Qâble(i)me- '(y)î	T. F.	قابلمه‌ای
1. Tencere yapma işi. 2. Kaplama; dış kaplama; dışını süslemek.	1. Tencere imal etme işi ve uğraşı. 2. (Knş.) Kopya veya değersiz bir şeyin içini ya da etrafını ilgi çekici bir şeyle doldurmak suretiyle yapılan ambalaj.	Qâble(i)me- sâzî	T. F.	قابلمه- سازی
	→ Qâp-ek.	Qâb-ek	T. F.	قابک
	(Knş.)	Qâp	T.	قاب
	(Knş.) → Qâpîden.	Qâp zeden	T. F.	قاب زدن
Diz kapağı.	(Knş.) Diz kapağı.	Qâp-ek	T. F.	قابک
1. Kapmak, kapaşmak. 2. Fırsatı kaçırmamak; fırsatı kapmak.	(Knş.) 1. Çevik ve çabucak bir şeyi havada karmak veya birinin elinden almak; karmak; kaçırmak: Çocuklar ekmek parçalarını kapaştılar. İnsanlar havaya atılan bildirileri kaptılar. 2. Zekilik ve fırsatçılıkla bir şeyi, durumu	Qâp-îden	T. F.	قابیدن

	veya makamı kendi kontrolüne almak: Böyle bir teklifi reddetmemelisin, eğer benim önüme böyle durum çıksa iki elimle kapardım.			
	→ Kâtuğ.	Kâtuğ	T.	قاتغ
1. Katık. 2. Meze; katık.	(Knş.) 1. Ekmekle beraber yenilen şey; katık. 2. Diğer yiyeceklerle yenilen şey.	Kâtuğ	T.	قاتق
Katık yapmak.	(Knş.) Katığı ekmekle yemek.	Kâtuğ kerdan	T. F.	قاتق كردن
1. Katık. 2. Geçimi sağlayan araç. 3. Yardım eden.	1. Katık. 2. (Knş.) Geçim aracı. 3. (Knş.) Yardımcı; yardım eden.	Kâtuğ-i nân	T. F.	قاتق نان
	→ Kâtme.	Kâtme	T.	قاتمه
	→ Kâtî.	Kâtî	T.	قاتى
Kacar/kaçar.	Türkmenlerden Türk soylu bir kavmin adı.	Kâcâr	T.	قاجار
1. Dilim. 2. Çatlak; yarık. 3. Eyer kaşı.	(Knş.) 1. Kavun, karpuz, elma vb.den bir dilim. 2. Çatlak; yarık.	Kâç	T.	قاچ

	3. Eyerin kalkık tarafı; eyer kaşı.			
Çatlamış; yarılmış.	(Knş.) Çatlamış; yarılmış.	Ḳâç ḥorden	T. F.	قاج خوردن
Yarmak; çatlatmak.	(Knş.) Çatlak oluşturmak; yarmak.	Ḳâç dâden	T. F.	قاج دادن
Küçük işi yapamayıp büyük işe yeltenmek.	(Knş.) Küçük bir işi bile yapmaya aciz olup daha önemli bir işi yapmak istediği zaman kişiye söylenir: Sen eyer kaşına sahip çık da at yarışı kolay.	Ḳâç-i zîn râ nîgeh (nigâh) dâšten	T. F. F. F. F. F.	قاج زین را نگه (نگاه) داشتن
İki meridyen arası mesafe.	On beş dereceye denk bir saatlik zamanı gösteren, yer küre üzerindeki iki meridyen arası her bir mesafe.	Ḳâç-i sâ‘etî	T. A.	قاج ساعتی
Parça parça; kesik kesik; dilim dilim.	(Knş.) Parça parça; kesik kesik.	Ḳâç-ḳâç	T. T.	قاج قاج
Bölmek; kesmek; dilimlemek.	Kesip parça parça etmek; kesmek.	Ḳâç kerdên	T. F.	قاج کردن
Küre dilimi.	Küre yüzeyiyle sınırlı ve onun bir çapı üzerinden geçen iki	Ḳâç-i kurevî	T. F.	قاج کروی

	yarım dairelik cisim.			
Dört dilim; dört parça.		Çe(â)hâr-kâç	F. T.	چهار قاچ
Dört eşit parçaya bölmek.	Dört eşit parçaya bölmek.	Çe(â)hâr-kâç kerden	F. T. F.	چهار قاچ کردن
1. Kaçak (ürün). 2. Kaçak (kişi). 3. İşten kaçmak; kaytarmak. 4. Kaçakçılık.	1. Alım satımı ve taşınması yasak olan eşyanın durumu: Kaçak ürün. 2. Bir şeyi kullanarak kaçan veya başka hilelerle para ödemeden ya da gizli bir şekilde ve kanunsuzca bir ülkenin sınırlarından geçen kişinin durumu: Kaçak yolcu.3. İşin sorumluğun- dan kaytaran kişi; işten kaçmak. 4. Yük veya insan taşıma ya da yasal izin olmadan ürün alım satımı.	Kâçâk	T.	قاچاق
Kaçak olmak; kaçmak.	(Knş.) Kaçmak; kaçak olmak; fırar etmek.	Kâçâk şoden	T. F.	قاچاق شدن
1. Kaçakçılık yapmak.	(Knş.) 1. Bir şeyi izinsiz taşımak ve alıp satmak ya da	Kâçâk kerden	T. F.	قاچاق کردن

2. Kapıp kaçmak.	izinsiz bir şeyi, taşımak ve alıp satmak. 2. Kapıp kaçmak.			
Kaçakçı.	Kanunsuz veya izinsiz bir şekilde mal veya insan taşıyan ya da alıp satan kişi.	Ḳâçâḳçî	T. F.	قاچاقچی، قاچاقچی
Kaçak mal satan kişi.	İşi kaçak ürün satmak veya ürünü kaçak satmak olan kişi.	Ḳâçâḳ-furûṣ	T. F.	قاچاق-فروش
1. Kaçakçılık. 2. Kaçak; kanunsuz.	(Knş.) 1. Kanunsuz alım satım. 2. Gizli; kanunsuz.	Ḳâçâḳ-î	T. F.	قاچاقی
Karışmış.	(Knş.) Karışık ve iç içe; düzensiz.	Ḳârâṣmîṣ	T.	قاراشمیش
Kart; yaşlı; ihtiyar.	(Knş.) Yaşlı; elden ayaktan düşmüş.	Ḳârt	T.	قارت
1. Guruldamak; kart-kurt. 2. Boş laf; gürültü; iddia.	(Knş.) 1. Guruldamak. 2. (Hakaretimiz) Boş laf; gürültü; iddia.	Ḳârt u ḳurt	T. F. T.	قارت و قورت
Kazayağı otu.	Taze ve yeşil hali kokulu ve yenilir olan yaprakları kıvrımlı sinirli ot familyasından bir ot: Kazayağı otu.	Ḳâzyâḳî	T.	قازیاقی
	→ Ḳâç.	Ḳâṣ	T.	قاش

Kaşık; kepçe.	Bir sapa bağlı, yumurta veya daire şeklinde iç bükey zemini olan ve yemek yemek, almak veya yemeği karıştırmak için kullanılan bir araç.	Qâşuq	T.	قاشق
Batı hayranı; Batıya özenmek.	(Knş.) (Mizah) Batı medeniyetinin görünümüne haddinden fazla bağlı olmak.	Bâ-qâşuq ve çengâl âb horden	F. T. F. F. F. F.	با قاشق و چنگال آب خوردن
Çarşamba sûrî'nin geleneksel bayramlaşma adeti.	Çarşamba sûrî gecesinde yüzü gizlenmiş bir şekilde, ihtiyacı karşılamanın kaynağı olarak görülen şeyi almak için kaşığı kâseye vurma geleneği.	Qâşuq-zenî	T. F.	قاشق زنی
1. Ölçek; kaşık ölçek. 2. Mavi kaside otu. 3. Kestanyet.	1. Alet veya fincan olarak kullanılan küçük kaşık. 2. Kaşığın ucuna benzer yapraklarıyla nanegiller familyasından olan birkaç yıllık birtakım adi ot. 3. İple birbirine bağlanan ve parmaklar vasıtasıyla	Qâşuq-ek	T. F.	قاشقک

	vurup ritim oluşturan sağlam odundan, derinliği az iki çift kâseden oluşan küçük bir saz.			
1. Kaşık şeklinde. 2. Enseye tokat/şaplak atmak. 3. Kaşık gibi çukurluk.	1. Kaşık şeklinde. 2. Avuçlarını kaşık gibi toplamak suretiyle avuçla enseye vurma şekli. 3. Kaşık şeklindeki yuvarlık derinlik.	Ḳâşuk-î	T. F.	قاشقى
Kirkit; halı dokuma tırağı.	Halı dokumada kullanılan küçük testereye benzeyen bir araç.	Ḳâşîn	T.	قاشين
Katır.	Eşek ile kısrağın çiftleşmesinden türeyen ve üreme özelliği olmayan, dış görünüşü bakımından eşeğe ve yapı bakımından kısrağa benzeyen toynaklı bir memeli; katır.	Ḳâtîr	S. T.'den.	قاطر
1. Katırcı. 2. Katır gibi (huysuz).	1. İşi katırları kiralamak ve bakmak olan kişi; katır sahibi. 2.	Ḳâtîrçî	T.	قاطرچی

	Ahlaksız, uyumsuz.			
At kılından yapılmış iplik.	At veya katırım kuyruk ve yel kılından örülen bir ip ve halat.	Ḳâṭme	T.	قاطمه
1. İçice; karışık. 2. Samimi. 3. Kafası karışık.	(Knş.) 1. İç içe; karışık; karmaşık. 2. Samimi ve cana yakın. 3. Akli karışık; şaşkın.	Ḳâṭî	T.	قاطی
...-e/a katılmak; ...-e/a karışmak.	(Knş.) ... içine; ... parçası.	Ḳâṭî-i	T. F.	قاطی
Katılmak; karışmak.	(Knş.) Bir şeye karışmak; konuya karıştı.	Ḳâṭî-i çizî şoden	T. F. F.	قاطی چیزی شدن
1. Karışık olmak. 2. Akli karışık, dikkati dağınık olmak.	(Knş.) 1. Saflık ve düzene sahip olmamak. 2. Zihin dağınıklığı ve dikkat eksikliğine yakalanmak.	Ḳâṭî dâşten	T. F.	قاطی داشتن
Değersiz maddeyi değerli olana karıştırmak.	(Knş.) Değerli bir maddeye değeri düşük ve saf olmayandan biraz karıştırmak, don yağının yağa, bakırın altına karıştırıldığı gibi.	Ḳâṭî zeden	T. F.	قاطی زدن
1. Karışmak; karıştırmak.	(Knş.) 1. Karışmak; birbirine	Ḳâṭî şoden	T. F.	قاطی شدن

2. Dost ve arkadaş olmak.	karıştırmak. 2. Dost olmak; arkadaş olmak.			
1. Bulamak; karıştırmak. 2. Dağıtmak; karıştırmak. 3. Kafa karışıklığı. 4. Dağılmak (ruhen).	(Knş.) 1. Birbirine bulamak; karıştırmak; birbirine geçirmek. 2. Dağıtmak; düzensiz kılmak. 3. Zihinde konuların ve mevzuların birbirine karışması. 4. Ruh sağlığını kaybetmek; dağılmak; dikkat eksikliği olmak.	Ḳâṭî kerden	T. F.	قاطی کردن
Çoluğa çocuğa karışmak.	(Knş.) (Mizah) Evidenmek (erkek için).	Ḳâṭî-i murghâ şoden	T. F. F.	قاطی مرغ-ها شدن (کردن)
Bir şeye burnunu sokmak.	(Knş.) Bir şeye karışmak; bir şeye müdahil olmak.	Ḥod râ ḳâṭî-i çîzî kerden	F. F. T. F. F.	خود را قاطی چیزی کردن
1. Karışık; karmaşık. 2. Dağınık; düzensiz.	(Knş.) 1. İç içe; karışık; karmaşık. 2. Dağınık; düzensiz.	Ḳâṭî-pâṭî	T.	قاطی پاطی
	→ Ḳâḳ.	Ḳâḡ	T.	قاغ
1. Oyunda sona kalan kişi. 2. Beceriksiz; acemi. 3. Beceriksiz;	1. (Knş.) Oyunda, özellikle bilye oyununda dışarıda olan veya son	Ḳâḳ	T.	قاق

gereksiz; yararsız. 4. Meyve kakı.	aşamaya kalan kişinin durumu. 2. (Knş.) Bilgisiz ve beceriksiz; acemi. 3. (Knş.) Bir işe dâhil edilmeyen veya ortaklık yapılmayan ve varlığı gereksiz ve yararsız kabul edilen kişinin durumu; beceriksiz. 4. Çekirdeği çıkarılıp kurutulan meyve; kurutulmuş meyve.			
Jant kapağı.	Genellikle jantın üzerine geçirilen, dingil ve tekerleğin vidalarını koruyan ve dolayısıyla tekerleği daha güzel gösteren otomobil tekerleğini kaplayan kapak.	Qâlpâk	T.	قالپاق
1. Otomobil hırsız. 2. Küçük şeyleri çalan hırsız.	(Knş.) 1. Jant kapağı veya otomobilin dış parçalarını çalan kişi. 2. Büyük şeyleri çalmayıp küçük şeyleri çalan kişi; küçük hırsızlık.	Qâlpâk-dûz	T. F.	قالپاق دوز

Kaypak; hilekâr; kalleş.	(Knş.) Davranış, iş ve dostlukta düzenbazlık ve hilekârlık yapan kişi; uyumsuz; hilebaz; aldataan.	Ḳâltâḳ	T.	قالتاق
1. Yaprak yay burçları. 2. Kakmacılıkta bir şekil.	1. Düz yayların iki ucunda halka şeklindeki kısım. 2. Kakmacılıkta bir şekil.	Ḳâme	T.?	قامه
Kavut tatlısı.	Buğday, nohut, fıstık, badem vb. gibi yiyeceklerin tanelerinin unuyla toz şeker ve akide şekerinden oluşan bir karışım.	Ḳâvût	T.	قاوت
Kayış.	Deri kayış; kemer.	Ḳâyış	T.	قايش
1. Kayık; kano. 2. İlmek deseni; halı püskülü.	1. Yelken, kürek, motor veya ayakların altında bulunan pedalları hareket ettirerek hareket edip yüzen küçük taşıma aracı. 2. Halı dokumacılıkta, dokumacının süs ve halının püskülü maksadıyla kullandığı	Ḳâyık	T.	قايق

	kuyruklu düğüm; ilmek deseni.			
1. Kayık yüzdürmek. 2. Kano yarışları.	1. Kayık sürme eylemi. 2. Sporcuların çeşitli kayıkları kullanarak muhtelif güzergâhlarda tek veya takım olarak su üzerinde rekabet ettikleri bir tür spor.	Ḳâyiḳ-rânî	T. F.	قایقرانی، قایقرانی
Kayığa binmek.	Kayıkla gezme ve eğlenme eylemi.	Ḳâyiḳ-sevârî	T.	قایق- سواری
1. Çabuk; çevik. 2. Keyifli; neşeli.	(Knş.) 1. Çabuk; çevik. 2. Keyifli; neşeli.	Ḳebrâḳ	T.	قبراق
1. Kacar/Kaçar halkı. 2. Şûr makamında bir bölüm.	1. → Ḳâcâr. 2. (İran musiki) Şûr makamında bir bölüm.	Ḳecer	T.	قجر
1. Kacar/Kaçar soyuyla ilgili. 2. Bir tür kadın pantolonu.	1. Kacar soyuyla ilgili. 2. Bir tür kadın pantolonu.	Ḳecer-î	T. F.	قجری
Sokak kadını.	(Knş.) Fahişe kadın.	Kûçe-ḳecer-î	F. T. F	کوچه قجری
Yasak.	Yasak; izinsiz veya kanunsuz.	Ḳedi(e)ğen	T.	قدغن
Yasaklamak; yasak koymak.	Bir kişinin veya şeyin, bir yere girmesini ya da bir	Ḳedi(e)ğen kerdan	T. F.	قدغن کردن

	eylemi yapmasını yasaklamak.			
	→ Kerekûrût.	Ķerâkurût	T.	قراقورت
Karakuş; kartal, şahin.	Kartalgiller familyasından avcı bir kuş.	Ķerâkûş	T.	قراقوش
1. Sadece özel kişilerin girebildiği yer. 2. Bir yere kişi ve eşya girişinin yasaklanması. 3. Yasak.	1. Sadece özel kişilerin girilmesine izin verilen yer. 2. Bir yere kişi ve eşyaların girişinin yasaklanması. 3. Yasak.	Ķuruk	T.	قرق
1. Yasağı kaldırmak. 2. Geliş gidiş yasağının kalkması.	(Knş.) 1. Yasağı kaldırmak, yasak bölgeye girmek gibi. 2. Geliş gidiş yasağının kalkması.	Ķuruk şikesten	T. F.	قرق شکستن
Bir yere girişi yasaklamak ve onu özel kişi veya kişilere tahsis etmek.	Bir yere girişi yasaklamak ve onu özel kişi veya kişilere tahsis etmek.	Ķuruk kerden-i câyî	T. F. F.	قرق کردن جای
Atmaca.	Kısa ve yuvarlak kanatlı ve uzun kuyruklu, hızlı uçuşuyla bilinen şahingiller familyasından avcı bir kuş. Hızın simgesi olarak kullanılır.	Ķerķî	T.	قرقی

Deyyus.	(Knş.) Deyyus.	Ḳurûmsâḳ	T.	قرومساق
Kavurma.	Ağzı sıkı kapatılmış kapta, genellikle kış için saklanan, doğranmış, yağla karıştırılmış ve kavrulmuş et.	Ḳurme	T.	قرمه
Doğramak.	(Knş.) Parça parça etmek.	Ḳurme ḳurme kerden	T. F. F.	قرمه قرمه کردن
Eti kavurmalık doğramak.	Eti kavurma şeklinde doğramak.	Ḳurme kerden	T. F.	قرمه کردن
Etli pilav.	Pirinç ve et ile hazırlanan yemek.	Ḳurme- pulo(v)	T. F.	قرمه پلو
İran’a ait bir yemek türü.	Çemen otu, tere, maydanoz, et, tatlı limon ve kırmızı fasulyeyle hazırlanan yemek.	Ḳurme-sebzî	T. F.	قرمه سبزی
Klarnet.	Klarnet.	Ḳeri(e)-ney	T. F.	قرنی
1. Dağ karaağcı. 2. Ova karaağcı.	1. Dağ karaağcı. 2. Ova karaağcı.	Ḳeri(e)-âgâc	T.	قره آغاج
1. Frenk üzümü. 2. Bu meyvenin otu.	1. Genellikle pişirilen, yenilen, kurusu koyu renkli ve ilaç olarak kullanılan kızılıcığa benzeyen meyve. 2. Bu	Ḳeri(e)-kât	T.	قره قاط

	meyvenin yabani, uzun ömürlü, çalılığa benzeyen, iğne yapraklı ve bardak gibi çiçekleri yeşile çalan beyaz renkli bitkisi.			
Dağınık; düzensiz; karışık.	(Knş.) Dağınık; düzensiz; karışık.	Ḳeri(e)-ḳâṭ-î	T. T. F.	قره قاطی
Kara kurut.	Kurut suyunun yoğunluğundan kaynatılarak elde edilen ve genellikle bir takım yemeklerde kullanılan tadı ekşi, rengi koyu ve yarı katı bir yiyecek maddesi.	Ḳeri(e)-ḳûrût	T.	قره قوروت
Klarnet.	Klarnet.	Ḳeri(e)-ney	T. F.	قره نی
Kazak.	Orta Asya'da Türk soylu bir kavim.	Ḳezzâḳ	T.	قزاق
Alabalık.	Alabalık.	Ḳizilâ(ʾâ)lâ	T.	قزل آلا
Agraf; kopça; geçmeli düğme.	Düğme gibi elbisenin iki tarafını birbirine bağlamak için bir halkaya geçirilen kancaya benzeyen	Ḳezen	T.	قزن

	metal veya plastik çengel.			
	→ Kezen.	Kezen-kufl-i	T. A. T.	قزن قفلى
		Kısır	T.	قسر
Ezkaza sorunlardan kurtulmak; sorunlardan kaçmak.	(Knş.) Tesadüfen sorun ve sıkıntılardan kurtulmak; tehlike veya sorunlardan kaçmak.	Kısır der-reften	T. F. F.	قسر در رفتن
Feryat figan bağırma; gürültü; kalabalık.	(Knş.) Bağırıp çağırma ve feryat figanla beraber kalabalık; gürültü.	Kışkırık	T.	قشقرق
Kargaşa ve gürültü çıkarmak.	(Knş.) Bağırıp çağırmak ve feryat figan etmek, kalabalık etmek.	Kışkırık be-(ber)-pâ kerden (râh endâhten)	T. F. T. T.	قشقرق به (بر) پا کردن (راه انداختن)
	(Knş.) → Kışkırık.	Kışkire	T.	قشقره
Kışlak.	Bazı insanların, özellikle konargöçerlerin, kışın gittiği, nispeten sıcak yer; kışlık ikametgâh; karş. yaylak.	Kışlâk	T.	قشلاق
Kaşığı.	Dört ayaklı hayvanları, özellikle atı, kaşımak ve temizlemek için kullanılan	Ke(i)šo(v)	T.	قشو

	ve tarak gibi dişli metal bir araç.			
Kaşağılamak.	Kaşağıyla at, öküz vb.lerini kaşımak ve derisini temizlemek.	Ke(i)šo(v) kerden	T. F.	قشو کردن
Kul.	Kul; abd.	Қul	T.	قل
Fırt; (sigara vb. için) nefes, fırt veya duman almak.	(Knş.) Sigara, pipo vb.inden sağlam ve uzun bir nefes almak.	Қulâc	T.	قلاج
Fırt çekmek; (sigara vb.) nefes veya duman almak.	(Knş.) Sigara ve pipodan sağlam ve uzun nefes almak.	Қulâc zeden	T. F.	قلاج زدن
Koltuk altı.	(Knş.) Koltuk altı.	Қultuқ	T.	قلتیق
Birinin koltuğunun altına girmek.	(Knş.) Birinin hizmetine veya himayesine girmek.	Zîr-i қultuқ-i kesî reften	F. T. F. F.	زیر قلتیق کسی رفتن
Sağlam; güçlü.	(Knş.) Sağlam yapılı ve güçlü.	Қulçomâқ	T.	قلچماق
Güçlü; kuvvetli.	(Knş.) 1. Güçlü ve çok kuvvetli; bahadır. 2. Ensesi kalın; çok güçlü; kuvvetli.	Қuldur	T.	قلدر
1. Kılık; tarz; üslup; şekil. 2. Huy; yaratılış; karakter.	(Knş.) 1. Tarz; üslup. 2. Huy ve yaratılış.	Қилиқ	T.	قلیق

Bir kişinin veya şeyin huyunu suyunu bilmek.	(Knş.) Kişinin, bir şeyin iş(leyiş) tarzına veya bir kişinin ruh hali, huy ve yaratılışına aşına olması.	Ėilik-i ĥizî (kesî) dest-i kesî bûden	T. F. F. F. F.	قلق چیزى (کسى) دست کسى بودن
Huysuz; geçimsiz; zorluk çıkaran.	(Knş.) Zor bir şekilde anlaşılmaya varılabilen kişi veya kullanılabilen bir şeyin özgün özelliklerinin olması: Huysuz adam, huysuz araç.	Bed-kilik	T.	بدقلق
Hançer; kılıç.	Hançer; kılıç.	Ėemçîl	T.	قمچیل
Kama.	Kılıca benzer bir silah ama ondan daha kısa ve iki tarafı keskin.	Ėeme	T.	قمة
Yas törenlerinde kafasına kamayla vurup yaralamak.	Özellikle yas töreninde kendi kafasına ve yaralayarak kamayla vurulan darbe.	Ėeme zeden	T. F.	قمة زدن
Saldırmak amacıyla kamayı çekmek; bıçak çekmek.	(Knş.) Saldırmak ve vurmak maksadıyla kamayı çıkarmak.	Ėeme keşîden	T. F.	قمة کشیدن
Cilve; işve; naz.	(Knş.) İşve; naz.	Ėemiş	T.	قمیش

Nazlanmak; cilve yapmak.	(Knş.) Naz ve işve yapmak; cilvelenmek.	Ėemîş âmeden	T. F.	قمیش آمدن
Baş pare.	(Musiki) Hava akışının etkisiyle titreşen ve ses çıkaran üflemeli (ahşap) sazların ağızlık bölümünde bulunan neyin ince zarları.	Ėemîş	T.	قمیش
1. Kundak. 2. Kundak; dipçik.	1. Bebeği göğsüne kadar içine sardıkları birkaç katlı kumaş. 2. Namlunun üzerine oturduğu, genellikle sağlam ahşaptan tüfek ve başka bazı silahların bir bölümü.	Ėundâķ	T.	قنداق
1. Bebeği kundaklamak. 2. Kundak gibi kumaşa sarmak.	(Knş.) 1. Bebeği kundağa sarmak. 2. Bir şeyi bez ve kumaşa sarıp kundak gibi bağlamak.	Ėundâķ kerden	T. F.	قمیش کردن
1. Kundak bezi. 2. Kundağa sarılmış.	(Knş.) 1. Bebeği bağlamak ve kundaklamak için kullanılan şey. 2. Kundağa sarılmış şekilde.	Ėundâķ-pîç	T. F.	قمیش پیچ

1. Kundağa sarmak. 2. Paketlemek; bağlamak; sarmak.	(Knş.) 1. Kundağa sarmak. 2. Paketlemek; bağlamak.	Ḳundâḳ-pîç kerden	T. F. F.	قنداق پیچ کردن
1. Kundaktaki bebek. 2. Kundaklı, dipçikli silah.	1. Bebek: kundaktaki bebek. 2. Kundaklı; kundaklı tüfek.	Ḳundâḳ-î	T. F.	قنداقی
Kundura.	Potine benzeyen kısa topuklu ayakkabı.	Ḳundire	T.	قندره
1. Koç. 2. Dağ keçisi.	1. Yetişkin ve boynuzlu koyun. 2. Dağ keçisi.	Ḳûç	T.	قوچ
1. Kurbağa. 2. Kurbağalama yüzme stili.	1. Genellikle yeşil veya kumral renkli, yumuşak ve nemli derisi olan, çoğunlukla benekli ve perdeli büyük ayaklara sahip kuyruksuz ve sıçrayan iki yaşamlılar grubundan bir hayvan. 2. Bu canlının hareketine benzer şekilde elleri açıp aynı zamanda ayakları birleştirmek ve tersiyle beraber yapılan bir yüzme stili.	Ḳûrbâḡe	T.	قورباغه

Okunmayan karışık yazı.	(Knş.) (Mizah) Kötü, karışık ve okunmayan yazının durumu.	Herçeng-kûrbâge	F. T.	خرچنگ-قورباغه
1. Yutmak. 2. Bir yudum; bir yudumluk.	1. Bir şeyi boğazdan geçirme eylemi. 2. Biraz içeceği bir yudum ölçüsünde yutmak; yudum; damla.	Ḳû(o)rt	T.	قورت
1. Yutmak. 2. Sahip olmak; (mecazen) yalayıp yutmak. 3. Emir altına girmek.	1. Bir şeyi boğazdan geçirmek; yutmak. 2. (Knş.) Sahiplenmek; malik olmak. 3. (Knş.) Emir altına girmek; yenilmek.	Ḳû(o)rt dâden	T. F.	قورت دادن
1. Yutma sesi; lıkır lıkır. 2. Art arda yudumlamak; lıkır lıkır içmek.	(Knş.) 1. İçeceğin içilmesinden ve yutulmasından çıkan ses. 2. Art arda yudumlarla.	Ḳû(o)rt[u]ḳû(o)rt	T. F. T.	قورت [و] قورت
(Mecazen) Birini yemek ve yutmak; yalayıp yutmak.	(Knş.) Birini çok rahat ve tamamen yenmek.	Kesî râ [duruste] ḳû(o)rt dâden	F. F. T. F.	کسی را [درسته] قورت دادن
İki yumdumluk.		Du- ḳû(o)rt-u-nîm	F. T. F. F.	دوقورتونیم
Kazandığına sebepsiz itiraz etmek ve daha	(Knş.) Kişinin büyük faydası olmasına rağmen	Du-ḳû(o)rt u nîm-i kesî bâkî bûden	F. T. F. F. F. A. F.	دوقورتونیم کسی باقی بودن

fazlasını talep etmek.	sebepsizce razı olmaması ve yersiz bekleme içine girmesi.			
Baston yutmuş (gibi); sert, ciddi, kibirli.	(Knş.) Ruhsal ve ahlakî duygunun yoksunluğunu gösteren çok ciddi, resmî, sert, direkt, kibirli ve hareketsiz görünüş veya duruma sahip olmak.	‘Eşâ-kûrt-dâde	A. T. F.	عصافورت- داده
Atmaca.	Diğer kuşları avlayan veya yumurtalarını yiyen, şahingiller familyasından küçük avcı kuş.	Qûş	T.	قوش
1. Kutu. 2. İçi boş, kare veya dikdörtgen şeklindeki metal profil.	1. Bir şeyi saklamak için genellikle küp dikdörtgen veya silindirik şeklindeki kapaklı kap: Sigara kutusu, kibrit kutusu, konserve kutusu. 2. Parçaları kare veya dikdörtgen şeklinde olan içi boş metal bir profil türü.	Qû(u)tî	T.	قوطى
Eğlence veya oyun kutusu.	(Knş.) Sanal eğlence araçları.	Qû(u)tî-i begîr[u]beni-şan	T. F. F. F.	عقوطين بگیر[و]بنشان

Hiç kimsede olmayan; ilginç ve tuhaf.	(Knş.) Çok ilginç ve tuhaf(tı).	Der (tu[-i]) kû(u)tî hîç ‘ettârî peydâ nemî-şevd (nemî şod, nemî-tevân peydâ kerd)	F. T. F. F. F. F. F.	در (تو[ی]) قوطی هیچ عطاری پیدا نمی شود (نمی شد، نمی توان پیدا کرد)
Kahveci.	Kahvehane sahibi ve idarecisi.	Çehve-çî	A. T.	قهوهچی
1. Makas. 2. Sporda makas hareketi; rövaşata. 3. Giyotin.	1. Keskin ağızları birbirinin üzerine getirilerek kâğıt, kumaş vb.lerini kesmek için kullanılan ve çeşitli türleri olan kulplu iki bıçaktan oluşan alet. 2. (Spor) Ayakların iki farklı yönde birbirinin yanından geçmesiyle oluşan her türlü hareket. 3. Giyotin.	Çiyçi	T.	قیچی
1. Makaslamak. 2. Sporda makas hareketi yapmak; rövaşata.	1. Makaslamak. 2. (Spor) Makas hareketi yapmak.	Çiyçi zeden	T. F.	قیچی زدن
Bir şeyin ucunu makasla küçük küçük kesmek.	Bir şeyin ucuna makasla küçük küçük kesikler atmak.	Çiyçi çiyçi kerdên	T. T. F.	قیچی قیچی کردن
1. Makasla kesmek;	1. Makasla kesmek. 2.	Çiyçi kerdên	T. F.	قیچی کردن

makaslamak. 2. Birinin sözünü, lafını kesmek. 3. Parçalamak; kesmek. 4. Tırın dorsesinin çekici kısmın önüne geçmesi olayı.	(Knş.) Kesmek (söz, ses vb. gibi). 3. (Knş.) Parça parça etmek. 4. (Knş.) Kaymak, düğmelerin kontrolünü kaybetmek vb. sebeplerle tırın yük taşıyan arka kısmının çekici kısımdan ayrılması ve bu kısmın çekici kısmın önüne geçmesi.			
1. Kanadı kesilen kuş. 2. Ehil; itiatkâr; boyun eğen.	1. Uçmasını engellemek, ortama alışması ve diğer kuşların da dikkatini çekmesi için, bir kuşun (genellikle güvercinin) kanatlarının bir kısmının kesilmesi. 2. (Knş.) Ehil; itaatkâr.	Per-kiyçî	F. T.	پرقیچی
Artık; talaş.	Kumaş, deri ve kâğıt benzeri bir şeyin kesiklerinden arta kalan parçaları.	Dem-kiyçî	F. T.	دمقیچی
Taş-kâğıt-makas.	Çocuklar arasında, iki kişi veya iki oyuncu grubundan her	Seng-kâgez-kiyçî	F. Ç. T.	سنگ- کاغذقیچی

	birinin oyunun birinci sırasını belirlemek için, oyuncuların ellerini kafalarının arkalarına götürüp, taş, kâğıt, makas diyerek ellerini yumruk (taş), iki parmak açık (makas) veya parmaklar yanyana ve açık (kâğıt) şeklinde öne çıkardıkları bir tür yarışma. Makas kâğıda, kâğıt taş ve taş makasa galip gelir.			
1. Eğri büğrü. 2. Eğri şeklinde olan; eğik.	(Knş.) 1. Eğri; bükük. 2. Eğri şeklinde; eğik.	Қықâс	T.	قىقاج
Zikzak yaparak bir şeyleri geçmek.	(Knş.) Eşya ve kişilerin arasından eğri ve zikzaklı şekilde geçmek.	Қықâс dâden	T. F.	قىقاج دادن
	→ Қықâс.	Қықâж	T.	قىقاز
Kaymak.	Sütün üstü; kaymak.	Қымâқ	T.	قىماق
Kuşbaşı et.	Et, çenek, domates sosu ve patates kızartmasıyla beraber, tatlı limon veya	Қыме	T.	قىمه

	limon suyu çeşnisi ve baharatla hazırlanan yemek.			
Kıymak; kıyım kıyım yapmak.	(Knş.) Parça parça; kıyım kıyım.	Қиyme қиyme (қиyme u құrme)	T. T. (T. F. T.)	❶ қиyme қиyme (қиyme u құrme)
Kıymak; kıyım kıyım yapmak; doğramak; parçalamak.	(Knş.) Parça parça etmek; kıyım kıyım etmek.	Қиyme қиyme kerden	T. T. F.	❶ қиyme қиyme کردن
Kıymak; parça parça yapmak.	Parça parça etmek.	Қиyme kerden	T. F.	❶ қиyme کردن
Patlıcanla hazırlanan, karnıyarık ve imam bayıldıya benzeyen bir tür kıyma yemeği.	Patates kızartması yerine patlıcan kızartmasının konulduğu bir çeşit kıyma yemeği.	Қиyme- bâdemcân	T. F.	❶ қиyme- بادمجان
Kıymalı bir yemek.	Kıyılmış et, çenek, pirinç, domates sosu ve baharatla hazırlanan yemek.	Қиyme- pulo[v]	T. F.	❶ қиyme- پلو
1. Kıyılmış et; doğranmış et. 2. Kıyma veya doğranmış etle yapılan kıyma yemeği.	1. Küçük parçalar şeklinde kesilen ve doğranan et veya kıyılmış et. 2. Küçük et parçaları veya kıyılmış etle hazırlanan kıyma yemeği.	Қиyme-rîze	T. F.	❶ қиyme- ریزه
Yahniye benzeyen etli bir çorba.	Pirinç, sebze, kızarmış soğana ilave olarak kıyılmış	Қиyme-şûrbâ	T. F.	❶ қиyme- شوربا

	et ve rendelenmiş soğanlardan yapılan, küçük köftelerle hazırlanan bir çeşit çorba.			
	→ Kıyme-pulo[v].	Kıyme-lâ-pulo[v]	T. A. F.	قیمه لاپلو
Kafe sahibi veya işletmecisi.	Kafe sahibi veya işletmecisi.	Kâfe-çî	Fr. T.	کافه چی
Dağ reyhanı.	Kokulu yaprağı ve tohumu ilaç olarak tüketilen ve baharat olarak kullanılan, bir yıl yaşayan, kendiliğinden yeşeren nanegiller familyasından adi bir ot.	Kâkûtî	T.'den	کاکوتی
Faytoncu; at arabası sürücüsü.	At arabasının önünde oturan ve arabanın atlarını yönlendiren kişi.	Kâliske-çî	R. T.	کالسکه چی
Boş laf.	(Knş.) Anlamsız ve boş söz.	Ke(u)tre	T.?	کتره
1. Bağlantısız; temelsiz. 2. Tartılmamış; düşünülmemiş. 3. Ölçülmemiş.	(Knş.) 1. Bağlantısız; temelsiz; tartılmamış: Temelsiz söz, temelsiz iş. 2. Tartılmamış; kendiliğinden: Tartmadan konuşuyor. 3.	Ke(u)tre-'(y)î	T.? F.	کتره ای

	Tartılmamış; ölçülmemiş.			
Kötek; dayak; dövmek; vurmak.	El veya başka bir şey aracılığıyla şahsen, kavga veya tembih anında bir kişinin bedenine vurulan darbe veya darbeler.	Kotek	T.	کتک
Dayak yemek.	(Knş.) Birinin darbelerine maruz kalmak.	Kotek horden	T. F.	کتک خوردن
Dayak atmak; dövmek; vurmak.	Darbe veya darbeleri bir kişiye indirmek.	Kotek zeden	T. F.	کتک زدن
Birbirine girmek; kavga etmek; dövüşmek.	(Knş.) Sertçe birbirine girmek ve birbirini dövmek.	Kotek u kotek-kârî	T. F. T. F.	کتک- وکتکاری
Dayak atılan yer.	Dayak atılan yer.	Kotek-hor	T. F.	کتکخور
Dayak yemeye alışmak veya umursamamak ve karşı koymamak.	(Knş.) Kişinin dayak yeme veya azarlanmaya alışması ve ona karşı umursamaz olması ya da karşı koymaması ve karşılık vermemesi: O dayak yemeye alışkın, gördüğü hiçbir zorluğa bir şey demiyor.	Kotek-hor-i kesî hûb (meles) bûden	T. F. F. F. F.	کتکخور کسی خوب (ملس) بودن

Vurmak; dövmek.	(Knş.) Birbirine vurma eylemi.	Kotek-kârî	T. F.	کتک کاری
1. Kavga etmek; dövüşmek. 2. Dövmek.	(Knş.) 1. Birbiriyle dövüşmek. 2. Dövmek.	Kotek-kârî bûden	T. F. F.	کتک کاری کردن
Yığın; tepe.	Yığın.	Kutel	T.	کتل
Bayrak; sancak; flama.	Yas günlerinde kitlenin önünde hareket ettirilen bayrak.	Kutel	T.	کتل
Köle.	(Amiyane) Köle.	Ker	T. [نوکر] (Nu[v]ker)'den kısaltılmış.]	کر
	→ Kûr- o('o)ğlî.	Kur'uğlî	T.	کراغلی
Körpe; yeni; taze.	Yeni; taze.	Kurpe	T.	کرپه
U cıvata.	İki ucu yivli ve aynı zamanda iki somonlu, tutucu kelepçe veya asmalı destek olarak kullanılan kement şekilli demir parça.	Kurpî	T.	کرپی
1. Bir tür kumaş. 2. Dalgalı veya çizgili kumaş veya kâğıt.	1. Genellikle kadın elbisesi dikiminde kullanılan, çıkıntılı ince ve uzun çizgili veya dalgalı bir tür kumaş. 2. Dalga veya	Kirişe	T.?	کرشه

	uzun çizgilere sahip her türlü kumaş veya kâğıdın özelliği.			
Saygı belirtmek için verilen baş selamı.	Bir kişi karşısında saygı göstergesi olarak başı öne eğmek; ihtiram.	Kurniş	T.	کرنش
Sıpa.	Eşek sıpası.	Kurre-'ulâğ	F. T.	کره الاغ
	→ Kirişe.	Kirîşe	T.	کریشه
1. Nöbetleşerek yapılan iş. 2. Nöbet; sıra. 3. Koruma görevlisi; güvenlik görevlisi.	1. Özellikle gece yapılan işlerde, kendi nöbetinde görev ve işini yapan: Nöbetçi doktor, nöbetçi muhafız. 2. Görev yapma sırası: Saat on ikiye kadar benim nöbetimdi. 3. Korumak: Bir asker koruma olarak durmuş.	Kişîk	T.	کشیک
Korumalık yapmak; güvenliği sağlamak.	Korumalık yapmak; güvenliği sağlamak.	Kişîk dâden	T. F.	کشیک دادن
Birini gizlice kollamak; korumak.	(Knş.) Birinin hareket ve eylemlerini gizlice dikkat etmek.	Kişîk-i kesî râ keşîden	T. F. F. F.	کشیک کسی را کشیدن

1. Korumak; dikkat etmek. 2. Korumalık yapmak.	1. (Knş.) Gözetlemek; korumak. 2. Gözcülük yapmak.	Kişîk keşîden	T. F.	کشیک کشیدن
1. Karşılıksız birine bir işte yardım etmek. 2. Birinin ihtiyacını gidermek, özellikle maddi. 3. Birine maddi yardım yapmak. 4. Yardım eden; yardım yapan. 5. Yardım istemek; imdat. 6. Amortisör. 7. Yardımcı; çırak. 8. Bazı birleşik kelimelerin ön kısmı: Yardımcı.	1. Bir kişi için ücret beklemeden, ihtiyacını gidermesi, hedef ve maksadına ulaşması veya sorumlu olduğu görevi daha hızlı, daha iyi ve daha rahat tamamlaması için bir işi yapmak. 2. Birinin durumunu iyileştirmek ve ihtiyaçlarını temin etmek için ona bir şey vermek, özellikle para. 3. Birinin durumunu iyileştirmek veya ihtiyaçlarını gidermek için ona verilen şey, özellikle para. 4. Yardım yapan; yardım eden; yoldaş. 5. (Knş.) İnsanların dikkatini çekmek ve onlardan yardım almak için tehlike anında veya	Komek	T.	کمک

	zaruri durumlarda kullanılır: İmdat! Boğuluyorum. 6. (Knş.) Amortisör. 7. “Yardımcı”, “çırak” anlamında bazı birleşik kelimelerin ön kısmı: Aşçı çırağı, yardımcı pilot, yardımcı sürücü, müdür yardımcısı. 8. “Yardıma vesile olan, tamamlayan veya yardım eden” anlamında, bazı birleşik kelimelerin ön kısmı: Vites (Komek-dende); amortisör (Komek-fener); şanzıman (Komek-gîr-beks).			
Yardım istemek.	Bir kişinin, bir işin yapımında ve sorunun çözümünde ona yardım etmesi için başka bir kişiden yardım istemesi.	Komek hâsten (teleb-îden)	T. F. (A. F.)	کمک خواستن (طلبیدن)
Yardım etmek; yardım ulaştırmak.	Sorunun çözümü, ihtiyacının karşılanması	Komek resânden	T. F.	کمک رساندن

	veya isteğinin yerine getirilmesi için başkasına yardım etmek.			
Birinin sorununu çözmek.	Bir kişinin sorunu için çözüm bulmak.	Komek-i fikrî	T. A. F.	کمک فکری
Bir kişi veya şeyden yardım almak.	(Knş.) Bir kişinin (şeyin) yardımını ve desteğiyle bir işi yapmak.	Komek giriften ez kesî (çizî)	T. F. F. F.	کمک گرفتن از کسی (چیزی)
1. İlk yardım. 2. İlk yardım çantası.	1. Hasta veya yaralanmış kişiye, genellikle doktor ya da hastaneye ulaştırmadan önce yardım amacıyla yapılan işlemler. 2. Genellikle bir kutuda muhafaza edilen, hasta veya yaralı kişinin pansumanı ya da tedavisi için gerekli araçlar.	Komek-hâ-yi evveliyeye	T. F. A	کمک‌های اولیه
Bir kişi veya şeyin yardımıyla.	...den yararlanmak.	Be-(bâ)-komek-i	F. T. F	کمک به (با)
Eğitime yardımcı olan her türlü araç: Yardımcı kitaplar.	Eğitimin daha iyi olmasına yardımcı olan ses, görüntü veya yazıyı kapsayan her bir aracın durumu: Yardımcı	Komek-âmûzeşî	T. F.	کمک آموزشی

	eğitim kitapları, yardımcı eğitim kartları.			
Birinin yardım almasına vesile olan kişi.	(Knş.) Bir kişinin yardım almasına vesile olan kişi; yardımcı olmak.	Komek-hâl	T. A.	کمک حال
Yaşamsal ihtiyaç yardımına vesile olan.	(Knş.) Bir kişinin yaşam masraflarının teminine yardım eden kişi veya şey.	Komek-herc	T. A.	کمک خرج
Yardımcı eğitim; yardımcı ders.	Yardımcı eğitim: Yardımcı ders kitapları, yardımcı ders kartları.	Komek-dersî	T. A.	کمک درسی
Amarsitör; tampon.	Otomobil yaylarının salınım aralığını azaltan silindir şeklindeki hidrolik tampon; tampon.	Komek-fener	T. T.	کمک فئر
Bir işte birine yardım eden.	Bir işte bir kişiye yardım eden.	Komek-kar	T. F.	کمک کار
Vites kutusu; şanzuman.	Tekerleklerin çekişini arttırmak veya hareket halinde aracın her dört tekerleğini kapsama almaya	Komek-girbeks	T. İ.	کمک-گیربکس

	yarayan vites kutusu.			
Eğitim bursu; eğitim kredisi.	Genellikle öğrencilere kredi veya karşılıksız olarak verilen ve eğitim dönemindeki birtakım mali ihtiyaçlarını karşılayan para.	Komek-hezîne	T. F.	کمک هزینہ
1. Yardımcı olan kişi(ler) veya şey(ler); ilave; ek: Ek gelir; yardımcı güç. 2. Yardımcı.	(Knş.) 1. Yardım eden: Yardımcı güçler, yardımcı gelir. 2. Sıradan personel ve bir işte görevli kişiye yardım eden: Yardımcı sürücü.	Komek-î	T. F.	کمکی
Sinemada bilet kontrolü yapan kişi.	Kontrol eden, işi sinemada seyircilerin biletlerini kontrol etmek olan kişi.	Kontrol-çî	Fr. T.	کنترلچی
1. İstişare. 2. Araştırma; inceleme.	1. İstişare. 2. Araştırma; inceleme.	Kenkâş	M.	کنکاش
1. Göçmek; göç etmek. 2. Hayvanların toplu halde göç etmesi.	1. Genellikle, topluca ve ailece, yaşam araç gereçleriyle birlikte, yerleşmek amacıyla bir yerden başka bir yere gitmek; göçmek. 2.	Kûç	T.	کوچ

	Kuşlar ve başka bazı canlıların toplu şekilde uygun mevsim ve yaşam şartlarına geçmeleri.			
Göç ettirmek; göç etmeye zorlamak.	Bir grubu kendi yerinden başka bir yere göçertmek ve nakletmek; göçe zorlamak.	Kûç dâden	T. F.	کوچ دادن
Göç etmek.	Göç.	Kûç kerden	T. F.	کوچ کردن
Göç ettirmek.	Göç ettirmek.	Kûç-ânden	T. F. (muz. kökü: kûçân)	کوچاندن
1. Konargöçer. 2. Göç edilen yer.	1. Daimi bir yerleşim yeri olmayan ve genellikle yılın belirli döneminde bir yerden başka bir yere göç eden kişi; konargöçer. 2. Göç edilen yer; geçici yerleşim yeri.	Kûç-nişîn	T. F.	کوچ نشین
Göç; göç etmek.	Göç; göç etmek; göçmek.	Kûç-îden	T. F. (muz. kökü: kûç)	کوچیدن
Darbeci.	Darbeye teşebbüs eden veya ona katılan ve yapılmasına yardım eden kişi.	Kûdetâ-çî	Fr. T.	کودتاچی

Kısır.	(Knş.) Kısır; doğurmayan.	Kûr-o('o)câk	F. T.	کوراجاق
Mâhur makamının bir bölümü.	(İran musiki) Mâhur makamının bir bölümü.	Kûr-o('o)glî	F. T.	کوراغلی
Hariçten gazel okumak; maval okumak.	(Knş.) İlgisiz ve mantıksız sözler söylemek.	Kûr-o('o)glî hânden	F. T. F.	کوراهلی خواندن
1. Tipi; kar veya yağmur fırtınası. 2. Deniz fırtınası; tufan.	1. Kar ve yağmurun karışık yağmasıyla şiddetli ve zarar veren rüzgâr; tipi. 2. Sarsmaya ve büyük dalgalara sebeplenen deniz fırtınası.	Kûlâk	T.	کولاک
1. Fırtınanın çıkması. 2. Olağan dışı bir durumun olması. 3. Değerli ve önemli bir işi yapmak. 4. Ruhen dağılmak; üzgün olmak; sinirli olmak.	(Knş.) 1. Fırtınanın çıkması: Kar fırtınaya döndü. 2. Şiddet eylemi kullanmak; durumun olağan halden çıkması: Bugünlerde sıcaklık da pahalılık gibi fırtına estiriyor. 3. Değerli ve önemli bir işi yamak. 4. Değişmek; dağılmak ve üzgün olmak; sinirlenmek.	Kûlâk kerdan	T. F.	کولاک کردن

Kağnıyı süren kişi; arabacı.	Kağnıyı süren kişi.	Gârî-çî	H. T.	گاری چی
	→ Ke(u)tre.	Ge(u)tre	T.	گتره
	(Knş.) → Ke(u)tre-'(y)î.	Ge(u)tre-'(y)î	T. F.	گتره‌ای
1. Oyma bıçağı. 2. Bir kalemıraş çeşidi.	1. Oymak ve bir şeyden bir parçayı çıkarmak için kullanılan ince, eğri ve sivri uçlu bir bıçak türü. 2. Bir kalemıraş çeşidi.	Gi(e)zlîk	T.	گزیلیک
Korkudan idiasından vazgeçmek.	(Knş.) Korkunun etkisiyle iddiasından vazgeçmek; iddiasız olamak.	Gi(e)zlîk-i ħod râ ġelâf kerden	T. F. F. F. F.	گزیلیک خود را غلاف کردن
Kurma kolu (silah için).	İleri geri hareketiyle mermiyi tüfek haznesine süren ve boş kovanları dışarı atan ucu eğik metal çubuk.	Gelenge(i)den	T.	گلنگدن
İri yarı; kaba; kafası kalın.	(Knş.) (Hakaretamiz) İri cüsseli olmak; kafası kalın.	Gunde-bek	F. T.	گنده‌بک
1. Armut; yeşil erik. 2. Armut veya erik ağacı. 3. Domates.	1. Ham ve olgunlaşmış hali yenilen, yeşil ya da kırmızı renkli iri, yuvarlak	Gu(v)ce	T.	گوجه

	veya yumurta şeklindeki meyve; armut; yeşil erik. 2. Bu meyvenin ekilen bitkisi. 3. Domates.			
İri bir erik türü.	Koyu yeşil rengi, ekşi tadı olan iri bir erik türü.	Gu(v)ce-bereğânî	T. F.	گوجه-برغانی
	→ Gu(v)ce.	Gu(v)ce-direhtî	T. F.	گوجه-درختی
	→ Gu(v)ce.	Gu(v)ce-sebz	T. F.	گوجه‌سبز
1. Domates. 2. Domates fidesi. 3. Bir saç süsleme stili.	1. Ham ve olgunlaşmış hali yenilen ve ondan baharat üretilen içi kırmızı ve sulu meyve. 2. Bu meyvenin adı, bir yıl ömürlü ve ekilen bitkisi. 3. Bir saç süsleme stili.	Gu(v)ce-fireng-î	T. Fr. F.	گوجه-فرنکی
Sanayide çukurluğu olan her türlü kap.	Sanayide çukurluğu olan her türlü kap.	Gu(v)de	T.	گوده
Külliyen; aynen; tamamen.	(Knş.) Külliyen; aynen; tamamen.	Lâp	T.	لاپ
Tam pişmemiş ekmek.	(Knş.) İyi kızarmamış ve pişmemiş ekmeğin hali; beğenilmeyen ve hamur.	Letirme	T.?	لترمه

Ekmeği bir sıvıya bandırmak.	Ekmeği çay gibi bir sıvıya bandırmak.	Letirme kerden	T.? F.	لترمه کردن
1. Üş köşeli baş örtüsü. 2. Halı dokumada köşelere dokunan bir süsleme şekil.	1. Kadınların başına bağladığı üç köşeli kumaş; başörtüsü. 2. Halı dokumada, halının ortasının dört köşesine işlenen üç köşeli şekil; köşe; aç.	Leçek	T.	لچک
1. Baş örtülü (kadın). 2. Zayıf ve güçsüz (kadın).	(Knş.) 1. Başörtülü; örtülü; örtünmüş (kadın). 2. Zayıf ve güçsüz (kadın).	Leçek be-ser	T. F. F.	لچک به سر
1. Başında bu örtü olan kadın. 2. Üçgen; üç köşeli. 3. Rüzgâr engelleyici otomobil camı. 4. Kitap cildinin köşelerine yapıştırılan kumaş veya deri parçası; kitap köşebenti.	1. Leçek örtüsünü başına örten kadının durumu; örtülü. 2. Üç köşeli şeklinde. 3. Genellikle ince kumaş, metal kâğıt ve cam cinsinden, üç köşeli rüzgâr engelleyici otomobil camına benzeyen üç köşeli parça veya bölüm; rüzgâr engelleyici cam. 4. Kitap	Leçek-î	T. F.	لچکی

	cildinin köşelerine ve eskiden kitabın ilk, orta ve son sayfalarının dört köşesine yapıştırılan üç köşeli kumaş veya deri parçası; köşebent.			
İsakmbildeki şekiller.	İskambilde şekil; yedili, ikili karo.	Lû	T.	لو
Tavlada mars.	Tavlada, oyunculardan biri bütün pullarını oyundan alırken rakibinin tek bir pulu bile dışarı çıkaramaması durumu. Bu durumda kazanana iki sayı verilir.	Mârs	T.	مارس
Mars olmak.	(Knş.) Marsta kalma durumu.	Mârs şoden	T. F.	مارس شدن
Mars etmek; marsta bırakmak.	(Knş.) Rakibi marsta bırakmak.	Mârs kerdên	T. F.	مارس کردن
Şûr makamının bölümlerinden.	(İran musiki) Şûr makamının bir bölümü ve Ebû 'Eîâ ve beyat-i turk nağmesinde şûr makamın bölümlerinden.	Muḥemmed-şâdiḡ-ḡân-î	A. A. T. F.	محمدصادق-خانی

Maral/meral; kızıl geyik.	Kıllarının rengi yazın kahverengiye çalan açık gri ve kışın daha koyu olan İran'ın en büyük geyiği.	Me(i)râl	T.	مرال
	(Knş.) (Mizah) → Mezân.	Mizgân	T.	مزغان
1. Müzik. 2. Müzik âleti; enstrüman.	(Knş.) (Mizah) 1. Müzik. 2. Müzik âleti.	Mizkân	T., Fr.'dan	مزقان
Oyuna getirmek; komplo kurmak.	(Knş.) Birine plan yapmak; birine karşı komplo kurmak.	Mizkân berâ- yi kesî kûk kerden	T. F. F. F. F.	مزقان برای کسی کوک کردن
Müzik âleti çalmak.	Müzik âleti çalmak.	Mizkân zeden	T. F.	مزقان زدن
Müzisyen.	Müzisyen.	Mizkânçî	T.	مزقانچی
Misafirhaneci.	Misafirhane sahibi veya idarecisi.	Musâfer- hâne-çî	A. F. T.	مسافرخانهچی
Makinalı tüfek kullanıcısı.	Makinalı tüfekle ateş eden kişi.	Muselsel-çî	A. T.	مسلسلچی
Müjdelik; muştuluk.	Müjdelik.	Muştuluk	T.	مشتلق
Meşaleci.	İşi meşaleyi korumak ve taşımak olan kişi.	Meş'el-çî	A. T.	مشعلچی
Matbûat alanında çalışan kişi.	Matbûat alanında çalışan kişi.	Metbû'ât-çî	A. T.	مطبوعاتچی
Madenci.	Mâdeni maddeleri	Me'den-çî	A. T.	معدنچی

	çıkarmaya çalışan kişi.			
	→ Mo(e)ncûk.	Moncuğ	T.	منجق
Boncuk.	Elbiselerin, tokaların vb.lerinin üzerine süs için dikilen veya yapıştırılan küçük top şeklindeki bir çeşit süs.	Mo(e)ncûk	T.	منجوق
1. Bocuklu. 2. Elbiseye veya takıya bocuk diken kişi.	1. Boncukla süslenmiş olan; 2. İşi süs için elbise veya tokaya boncuk dikmek olan kişi.	Mo(e)ncûk-dûzî	T. F.	منجوق-دوزی
1. Mengene. 2. Zimba. 3. Zimba iğnesi. 4. Çakma makinesi. 5. Delgeç.	1. Bir şeyi bastırma ve sıkıştırmada kullanılan her türlü alet. 2. İğnelerle kâğıtları birbirine tutturmada kullanılan alet. 3. Bu aletle kâğıtları birbirine tutturan iğne. 4. Demir parçayı, kumaş veya deri kılıfla ya da onlar olmadan düğme şeklinde çıkaran mekanik el	Mengi(e)ne	T.	منگنه

	aleti. 5. Delgeç.			
Hidrolik pres makinesi.	Çap farkları fazla ve her bir silindirde piston bulunan, birbirine bağlı sıvıyla dolu iki silindirden oluşan bir alet. Küçük silindir pistona uygulanan az bir güçle büyük silindir pistonda büyük bir güç elde edilebilir.	Mengi(e)ne-i âbî	T. F.	منگنه آبى
1. Bir şeyin mengeneyle sıkıştırılması, zımbalanması veya delgeçle delinmesi. 2. Zımbalamak.	1. Mengene aracılığıyla bir şeyin şekil alması veya ortaya çıkması, özellikle delik. 2. → Mengi(e)ne kerden.	Mengi(e)ne şoden	T. F.	منگنه شدن
1. Zımbalamak. 2. Bir şeyi sıkıştırıp sağlamlaştırma k ve şekil vermek.	1. Bir şeyin parçalarını zımba telleriyle tutturmak: Evrakları birbirine zımbalayın. 2. Bir şeyi sıkıştırmak, sağlamlaştırmak ve genellikle şekil vermek, düğme gibi.	Mengi(e)ne kerden	T. F.	منگنه کردن

Birini kısıpaca almak; birini sıkıştırmak.	(Knş.) Birini bir şeyi kabul etmeye veya bir işi yapmaya mecbur etmek; onu baskı altına almak: Ev sahibi onları kısıpaca aldı, hafta sonu evi boşaltmaları gerekir.	Kesi râ zîr-i (lâ-yî) mengi(e)ne guzâšten	F. F. F. T. F.	کسی را زیر (لای) منگنه گذاشتن
Çakma makinesiyle yapılan bir düğme çeşidi.	Bir düğme çeşidinin özelliği.	Mengi(e)ne-î	T. F.	منگنه‌ای
Zimba teli sökücü.	Birbirine zımbalanmış kâğıtları açmada kullanılan alet.	Mengi(e)ne-kiş	T. F.	منگنه‌کش
Zimba teli.	Zimbanın içine yerleştirilen ve onun yardımıyla kâğıdın üzerine bastırılan ince tel parça.	Sûzen-mengi(e)ne	F. T.	سوزن-منگنه
Müzisyen.	Müzikle uğraşan; müzisyen.	Mûzķân-çî	Fr. T.'den	موزقان‌چی
	→ Mu(e)ncûķ.	Mû(u)ncûķ	T.	مونجوق
Misafirhaneci.	Bir misafirhâneyi idare eden kişi.	Mihmân-hâne-çî	F. F. T.	مهمان‌خانه‌چی
1. Uzlaştıracı; arabulucu.	1. İki veya birkaç kişi arasındaki	Miyân-cî	F. T.	میانجی

2. Aracı. 3. Medyum.	anlaşmazlığı gidermeye çalışan kişi. 2. Aracı. 3. Medyum.			
1. Aracı olmak; arabuluculuk yapmak; uzlaştırmaya çalışmak. 2. Bir işe aracı olmak; ara yolu bulmak.	1. İki veya birkaç kişi arasında dostluğu ve barışı sağlamaya çalışmak. 2. Bir iş için aracı olmak.	Miyân-cî şoden	F. T. F.	میانجی شدن
Uzlaştırmak; aracılık etmek; arayı bulmak.	Uzlaştırmak; aracılık etmek.	Miyân-cî kerden	F. T. f.	میانجی کردن
Uzlaştırmak; arabuluculuk yapmak; aracılık etmek; ara yolu bulmak.	İki veya birkaç kişi arasında sulh ve barışı sağlamak; aracılık etmek.	Miyân-cî-gerî	F. T. F.	میانجی گری
Meyhâneçi.	Meyhânenin sahibi veya idarecisi.	Meyhâne-çî	F. T.	میخانهچی، میخانهچی
	(Knş.) → Nâz- lû-bebe.	Nâz-lu	F. ? (Hangi dil olduğu bilinmiyor. Aşığadaki üç madde de dâhil.)	نازلو
Nazlı; şımarık.	(Knş.) Nazlı; şımarık.	Nâz-lû-bebe	F.	نازلوبیه
Temizlikçi; temizlik görevlisi; müstahdem.	Bir yerin hijyen ve temizlik görevlisi: İdarenin temizlikçisi.	Nezâfet-çi	A. T.	نظافتچی، نظافتچی
Nakkârezen.	Nakkâre çalan kişi.	Neḳ[k]âre-çî	A. T.	نقارهچی

1. Hizmetçi. 2. Casus; ajan; paralı işçi. 3. Konuşan kişi saygısını belirtmek için kullanır: Bendeniz. 4. Memur; işçi; görevli.	1. Bir evde hizmet eden veya bir kişinin şahsi işlerini yapan erkek; hizmetçi. 2. Casus; paralı işçi: O Rusların casusudur. 3. (Knş.) Konuşan saygı ve samimiyetini belirtmek için kullanır; içten; saygılı: Bendeniz. 4. Memur; işçi.	Nu[v]ker	M.	نوکر
Devlet memuru.	(Knş.) Devlet memuru.	Nu[v]ker-i du[v]let	M. A.	نوکر دولت
Hizmetçiler sınıfından.	Hizmetçiler sınıfından.	Nu[v]ker-bâb	M. A.	نوکر باب
1. Hizmetçinin görevi; hizmetçilik. 2. Hizmetçi olmak.	1. Hizmetçinin işi veya görevi. 2. Hizmetçi olmak.	Nu[v]ker-î	M. F.	نوکرى
Hizmetçilik yapmak.	Hizmetçilik yapmak.	Nu[v]ker-î kerdan	M. F.	نوکرى کردن
Vaşak.	Kısa kuyruğu, yumuşak ve sık siyah renkli tüyleri olan ve kulağının ucunda kâkül gibi bir şey bulunan kedigiller familyasından memeli hayvan; veşek.	Veşek	T.	وشق

	→ Veşek.	Veşek	T.	وشک
1. Düzensiz; dağınık; hesapsız kitapsız. 2. Sorumsuz; lakayt; umursamaz.	(Knş) 1. Dağınık ve düzensiz; hesapsız kitapsız; düzensiz ve tertipsiz. 2. Sorumluluk duygusu olmayan; lakayt; umursamaz.	Herdem-bîl	F. F. T.	هردمبیل
1. Bağırıp çağıran; kavgacı; çığırtkan. 2. Şarlatan. 3. Bağırın; alay eden. 4. Siyasetçiye taraftarlık yapan kişi; yardımcı; taraftar; destekçi; trol.	1. Bağırıp çağırma, kargaşa, kavga ve dövüş peşinde olan; kavgacı. 2. Şarlatan. 3. Bağırın; alay eden. 4. Taraftarlık yapmak ve muhalifleri korkutmak için faaliyet yapan siyasetçi yardımcısı.	Hu[v]-çî	F. T.	هوچی
Yatak (makinelere): Bilye yatağı.	İki yarım silindir şeklinde yumuşak özel metal maddeden oluşan ve makinenin dingili ve iskelesi arasında duran, dönen dingillerin iki parçalı desteği.	Yâtâkân	T.	یاتاقان

	→ Hâcî-yâtmâz.	Yâtmâz	T.	ياتماز
Soylu ve seçkin olmayan; sıradan; saygısız; zorba.	(Knş.) (Hakaretimiz) Soylu soplu ve seçkin bir sosyal konumu olmayan kişinin durumu, özellikle saygısız, itibarsız ve zorba.	Yârdânkulî	T.	ياردانقلي
Yardang.	Rüzgâr ve kum tanelerinin beraber yaptığı etkiyle meydana gelen sivri ağızlı, yuvarlak çukurlu çöl bölgelerinin taşları.	Yârdeng	T.	ياردانگ
	→ Yeşmâk.	Yâşmâk	T.	ياشماق
	→ Yâtâkân.	Yâtâkân	T.	ياطاقان
Serkeş; asi; başkaldıran.	Serkeş; asi; başkaldıran.	Yâğî	T.	ياغی
1. Bekâr erkek. 2. Yalnız, eşi ve çocuğu olmayan erkek; ailesiz.	(Knş.) 1. Evlenmemiş erkek; bekâr. 2. Yalnız ve eşi ve çocuğu olmayan; ailesiz.	Yâlķûz	T.	يالقوز
1. Yaman: Yaman çocuk. 2. Halk inancına göre öldürücü	1. Genellikle daha büyüklerin küçüklere söylediğı bir	Yâmân	T.	يامان

hastalık: Yaman hastalık.	çeşit beddua; maraz; dert. 2. Halk inancına göre yakalandığı takdirde kişiyi öldüren şiddetli dert veya şişkinlik.			
Yoktur; yok.	(Knş.) Bulunmuyor; yok: Para mara yoktur.	Yohdûr	T.	يخدور
	→ Yeke.	Yehe	T.	يخه
Tatlı bir çörek.	Sevilen tatlı bir ekmek çeşidi.	Yuhe	T.	يخه
1. Yedek. 2. Römork; yük aracının kasası.	1. → Yedek-î. 2. Tekerlekli ama hareket etme gücü olmayan ve aracın arkasına bağlanan yük taşıma aracı.	Yedek	T.	يدک
Bir şeyi yedeğinde götürmek.	Bir şeyi yedek olarak beraberinde götürmek.	Yedek kerden-i esb	T. F. F.	يدک کردن اسب
1. Bir nakliye aracıyla başka bir nakliye aracını çekmek. 2. At, katır vb.lerini yedeğinde götürmek. 3. Çekmek; götürmek. 4. Adlandırılmak ; vasıflanmak; nitelenmek.	1. Bir nakliye aracını başka bir nakliye aracıyla çekmek ve götürmek. 2. At, katır vb.lerini çekmek ve beraberinde götürmek. 3. (Knş.) Çekmek ve götürmek; beraberinde	Yedek keşîden	T. F.	يدک کشیدن

5. Asıl işiyle beraber başka şeylerin de sorumluluğunu üstlenmek.	götürmek. 4. (Knş.) Adlandırılmak veya bir ad ve sıfatla vasıflanmak. 5. (Knş.) Asıl işiyle beraber başka bir sorumluluğu üstlenmek.			
Başka bir yük aracını çeken yük aracı; çekici araç.	Başka bir nakliye aracını beraberinde çeken ve götüren nakliye aracı: Çekici gemi.	Yedek-kış	T. F.	یدکش
1. Yedek parça. 2. Diğerinin yerine geçip görevini yapabilen hayvan veya insan; yedek. 3. Beraberinde götürülebilen binek veya nakliye aracı.	1. Benzer alet veya parçayla değişebilen ya da yerini tutabilen ek alet veya parça. 2. Başka bir hayvan veya insanın yerini tutabilen ve görevini yapabilen hayvan ya da insan. 3. Beraberinde götürülebilen binek veya nakliye aracının özelliği.	Yedek-î	T. F.	یدکی
1. Metalden yapılan, süsleme amacıyla kullanılan çeşitli araçlar; raht. 2. Kapı ve	1. Elbise, perde vb.lerini süslemek için kullanılan, beyaz veya sarı metal tellerle işlenen araçlar. 2.	Yerâk	T.	یراق

pencereye bağlı kanca, kilit ve menteşe bezeri araçlar; raht. 3. At takımı; eyer takımı; raht.	Kapı ve pencerelere bağlı kanca, kilit, menteşe vb. gibi araç. 3. Eyer, üzengi ve dizgin gibi at hazırlama araçları.			
Kapı ve pencere kolu, kilidi ve menteşesi gibi birtakım araçlar; raht.	Kapı ve pencere kolu, kilidi ve menteşesi gibi birtakım araçlar.	Yerâk-âlât	T. A.	یراق آلات
1. Elbise vb.nin üzerine süs eşyası dikmek. 2. Süslenmiş şey; süslü.	1. Elbise vb.nin üzerine süs eşyası dikme eylemi. → Yerâk. 2. Üzerine süs eşyası işelenmiş şey; süslü.	Yerâk-dûzî	T. F.	یراق دوزی
Bir işi yapmaya hazır; âmâde.	(Knş.) Bir yere gitme veya bir işi yapmaya hazır ve istekli olmak.	Hâzîr-yerâk	A. T.	حاضر یراق
Yer elması.	Yer elması.	Yirâlmâsî	T.	یر الماسی
Hesapsız.	(Knş.) Hesapsız.	Yir be-ir	T. F. T.	یر به ایر
Koruma; muhafız.	Koruma; muhafız.	Yesâvul	T.	یساول
Yaşmak.	Kadınların, boyun, çene ve ağızlarını örtmek için kullandıkları kumaş.	Yeşmâk	T.	یشماق

Askerin yemek kabı; yağlavi.	Kulplu metal kap, özellikle garnizonda askerlerin yemek kabı; yağlavi.	Yeğlâvî	T.'den	یغلاوی
1. Yağma; talan. 2. Ganimet.	1. Yağma; talan. 2. Yağmayla elde edilen mal; ganimet.	Yeğmâ	T.	یغما
Yağmalamak.	Yağmalamak.	Be-yeğmâ burden	F. T. F.	به یغما بردن
Yağmalanmak.	Yağmalanmak.	Be-yeğmâ reften	T. F. T.	به یغما رفتن
Yağmacı.	Yağmacı.	Yeğmâ-ger	T. F.	یغماگر
İri ve çirkin yapılı.	(Knş.) İri ve çirkin yapılı.	Yugûr	T.	یغور
	→ Yeğlâvî.	Yeğlâvî	T.	یغلاوی
	(Knş.) → Yugûr.	Yugûr	T.	یغور
Yaka.	Boynun etrafı veya boynun etrafı ve göğüs üzerinde duran, bazı açık çeşitleri olan elbisenin bir bölümü; yaka.	Yeke	T.	یقه
Yas esnasında yakasını-bağrını yırtmak; kendini paralamak.	Özellikle yas zamanında üzüntünün belirtisi olarak yakayı yırtmak.	Yeke çâk zeden	T. F. F.	یقه چاک زدن

1. Yakayı yırtmak. 2. Bir kişi veya şeye coşkulu ve ısrarlı taraftarlık yapmak ve tezahürat etmek.	1. Yakayı yırtmak. 2. Genellikle tezahürat veya özel amaçlar sebebiyle bir kişiye veya şeye ısrarla ve coşkuyla taraftarlık yapmak ve savunmak.	Yeke çâk kerden	T. F. F.	☞ یقه چاک کردن
Yakasını birinin elinden (pençesinden) kurtarmak.	(Knş.) Birinin eziyetinden kendini kurtarmak.	Yeke-i ĥod râ ez-dest-i (çeng-i) kesî ĥelâş kerden (rehâ kerden)	T. F. F. F. F. F. A. F.	☞ یقه خود را از دست (چنگ) کسی خلاص کردن (رها کردن)
Birinin eziyetine maruz kalmak; yakasına yapışıp kalmak.	(Knş.) Birinin zulmü ve anlayışsızlığı sebebiyle şiddetli eziyet çekildiği zaman söylenir.	Yeke râ ez-dest-i kesî cir daden	T. F. F. F. F. F.	☞ یقه را از دست کسی جر دادن
Birinin yakasına yapışmak.	(Knş.) Biriyle tartışmak; birinin önünü kesmek.	Yeke-i kesî râ çespîden	T. F. F. F.	☞ یقه کسی را چسپیدن
1. Birinin yakasına yapışmak. 2. Yaksından tutmak; tutuklamak.	(Knş.) 1. Birinin yakasına yapışmak. 2. Birini tutuklamak.	Yeke-i kesî ra giriften	T. F. F. F.	☞ یقه کسی را گرفتن
1. Birini çocuk olarak kabul etmek. 2. Birini kendine bağlamak; kan bağı kurmak.	(Knş.) 1. Birini çocuk olarak kabul etmek. 2. Birini kendine nispet etmek.	Ez-yeke-i ĥod pâyîn endâhten-i kesî	F. T. F. F. F. F.	☞ از یقه خود پایین انداختن کسی

Birinin aşırı taraftarlığını yapmak, onun içini yaka veya üstünü başını yırtmak.	(Knş.) Birine şiddetli taraftarlık yapmak veya savunmak.	Berâ-yi kesî yeke cir dâden (pâre kerden)	F. F. T. F.	👉 برای کسی یقه جر دادن (پاره کردن)
Kolalı yaka; Aharlanmış yaka.	Aharlanmış yaka.	Yeke-ârû	T. ?	👉 یقه آرو
Kargaşa; gürültü; mazlum görünme.	(Knş.) Kargaşa, gürültü ve mazlum görünme.	Yeke-derânî	T. F.	👉 یقه درانی
Eli yakasında.	(Knş.) Eli yakasında.	Dest be-yeke	F. F. T.	👉 دست به یقه
Yarım atlet (kadınlar için).	Nispeten sağlam kumaştan yapılan cekete benzer yarım kadın giysisi.	Yel	T.	یل
Düzen, yasak, edep ve geleneğe uymayan ve umursamayan.	(Knş.) Nizam ve düzene veya yasak, suç, edep ve geleneğe uymayan ve umursamayan.	Yelhî	T.	یلخی
	(Knş.) → Yâlkhûz.	Yelghûz	T.	یلغوز
Nedime.	Damadın evine kadar geline eşlik eden ve gerekli bilgileri veren kadın.	Yinge	T.	ینگه
1. Yeni dünya. 2. Amerika.	1. Yeni dünya. 2. Amerika.	Yinge-dunyâ	T. A.	👉 ینگه دنیا

	→ Yinge-dunyâ.	Yingî-dunya	T. A.	یگی دنیا
1. Yavaş. 2. Yavaş; yavaşla.	(Knş.) 1. Sakince; yavaş: Yavaş yavaş konuşuyor, kapıyı yavaş kapat. 2. Yavaş ol; yavaş hareket et.	Yevâş	T.	یواش
Yavaşlamak; hız düşürmek.	(Knş.) Kendisinin veya arabanın hızını düşürmek; yavaş gitmek.	Yevâş kerdên	T. F.	یواش کردن
1. Yavaş yavaş; yavaştan. 2. Yavaş.	(Knş.) 1. Tedricen; az az: Yavaş yavaş acıyorum. 2. Yavaş: Yavaş yavaş mırıldanıp bir şey söylüyordu.	Yevâş yevâş	T.	یواش یواش
1. Yavaşça, gizlice; saklayarak. 2. Yavaşça. 3. Gizli; yavaşça.	(Knş.) 1. Gizlice; saklayarak. 2. Yavaş; sakın ve ihtiyatlı. 3. Gizli; saklayarak.	Yevâş-ekî	T. F.	یواشکی
Yavaş.	Yavaş.	Yevâş-î	T. F.	یواشی
1. Rahvan. 2. Rahvan şeklinde koşmak.	1. Dört ayaklı hayvanların, özellikle atın, arka ve ön ayaklarını çapraz şekilde (sağ ayak	Yu(û)rtme	T.	یورتمه

	öndeyken sol ayak geride ve tersi) yere basıp kaldırarak yaptığı bir koşma şekli. 2. Bu şekilde koşmak.			
Saldırı; hücum; hamle; akın.	Saldırı; hücum; hamle.	Yû(u)riş	T.	يورش
Saldırmak; hücum etmek; akın etmek.	Saldırmak; hücum etmek.	Yû(u)riş burden (âverden, kerden)	T. F.	يورش بردن (آوردن، کردن)
1. Boyunduruk. 2. Hâkim veya esir olmak: Boyunduruk altında olmak veya boyunduruğu altına almak.	1. Sabanı bağlamak için öküzün boynuna geçirilen odun. 2. Hâkimiyet veya esaret ve tutukluluk: Özgürlükçüler yabancıların boyunduruğundan kurtulmak için mücadele ediyorlardı.	Yûğ	T.	يوغ
	(Knş.) → Yuğûr	Yûğûr	T.	يوغور
1. Yayla. 2. Yaylak; göçebelerin yazın yerleştiği yer.	1. Suyu ve havası güzel bölge, yazın yerleşmeye uygun. 2. Göçebelerin yazın göç ettiği yer.	Yiylâk	T.	ييلاق
1. Yaylak ve kışlak. 2. Yaz ve kış göçü veya	1. Yazlık ve kışlık yerleşim yerleri. 2. Yaz ve kış	Yiylâk u kışlâk	T. F. T.	ييلاق-وقشلاق

mekân değişikliği.	yolculuğu veya yaz ve kışta mekân değişikliği.			
Yaylaklar; yaylak bölgeler ve yerler.	Yaylaklar; yaylak bölgeler.	Yiylâ-kât	T. A.	يیلاقات

B. TÜRKÇE ALFABEYE GÖRE DİZİLİM

TÜRKÇE KARŞILIĞ I	SÖZLÜĞÜN VERDİĞİ ANLAM	KÖKEN	TÜRKÇE TELAFFUZ	KELİME
	(Knş.) → Âbcî.	T. M.	Â-bâcî	آباجى
1. Abla. 2. Büyük kız kardeş için saygı hitabı; abla. 3. Kadınlar için kullanılan hitap.	1. Kız kardeş (genellikle daha büyük kız kardeş için). 2. Büyük kız kardeş için saygı hitabı. 3. Kadınlar için kullanılan bir hitap şekli.	T. M. Âgâ-bâcî'den kısaltılmış	Â-bcî	آبجى
Çay ocağı vb. yerlerde meşrubat satan veya hazarlayan kişi; çaycı, kahveci.	Çay ocağında çalışan ve görevi çay vb. şeyleri hazırlamak olan çalışan.	F. F. T.	Âbdâr-çî	آبدارچى، آب- دارچى
Aşk acısından yanıp kavrulan; âşık.	Âşık; gönül veren; çok seven.	T.? F. F.	Âc u dâğ	آج وداغ
İngiliz anahtarı.	Vidaları açıp sıkmada kullanılan araç.	T.	Âçâr	آچار
1. Kurbağacık İngiliz anahtarı. 2. Tamirat işlerinde yetenekli	1. Bir dişi hareketli, bir dişi sabit, tek elle kullanılan, ayarlanabilir İngiliz	T. Fr.	Âçâr-firânse	آچارفرانسہ

kişi. 3. Birçok farklı işte kullanılabilen kişi.	anahtarı. 2. Birçok farklı işte, özellikle tamir işlerinde becerikli olan kimse. 3. Birçok farklı işte kullanılabilen kişi.			
Vidaların gevşek olup olmadığını kontrol etmek.	Vidaların sıklığı ve gevşekliğini kontrol etmek ve gevşek vidaları sıkma, özellikle araçlarda.	T. F.	Âçâr-keşî	آچارکشی
Satrançta şahın mat olmaması için bir taşın yerleştirilmesi ve eğer o taş oynatılırsa şahın mat olacağı durum; açmaz.	Satrançta bir taşın, genellikle şahı, koruması altına almasıdır ve eğer o taş hareket ettirilecek olursa şah mat olur, bu yüzden o taş hareket ettirilmez.	T.	Âçmez	آچمز
Çıkmaza sokmak; yakalamak, tutuklamak.	(Knş.) Çıkmaz sokağa sokmak; tutsak etmek.	T. F.	Âçmez kerdan	آچمز کردن
	→ Âķâ.	M.	Âġâ	آغا
	→ Âķâ: aġa Cevâd.	M.	Âķ	آق

1. Erkeklerle hitap; ağa; bey; beyefendi. 2. Erkek isimlerine eklenen unvan; bey; beyefendi. 3. Erkek. 4. Saygın kişiler için kullanılan hitap; bey. 5. Aile efradının ailenin büyüğü için kullandığı hitap; bey; bey baba; peder bey. 6. Küçük erkek çocuklarına hitap için kullanılır; küçük bey. 7. Davranışları beğenilen erkekler için hitap. 8. Bir için erbabı, ustası.	1. (Saygı ifadesi) Erkekleri işaret etmek ve hitap etmek için kullanılır. 2. (Saygı ifadesi) Erkek isimlerine eklenen unvan. Eğer isme getirilirse genellikle tamlamasız olur: Âkâ Rizâ; eğer soyadına gelirse tamlama “y”siyle birlikte okunur: Âkâ-yi Hâtemî. 3. (Saygı ifadesi) Erkek. 4. Büyükler, saygın kişiler ve din büyükleri için kullanılan hitap şekli. 5. (Knş.) Çocuk ve eşlerin ailenin babası veya büyükbabası için kullandığı hitap. 6. (Knş.) Baba veya büyükbabanın çocuk ya da torunlarına sevgi hitabı. 7. (Knş.) Edepli,	M.	Âkâ	آقا
--	---	----	-----	-----

	ahlaklı ve beğenilen (erkekler için). 8. (Knş.) İşin ehli ve erbabı.			
1. Bey(efendi) olmak (çocuklar için). 2. Bey olmak; adam olmak (genç erkekler için).	(Knş.) 1. Güzel ve münasip davranışları olan (çocuklar için). 2. Üstü başı düzgün olan (genellikle ergen erke çocuklar için kullanılır).	M. F.	Âkâ şoden	آقا شدن
Salon beyefendisi.	(Knş.) Başkalarına emir veren, yasak koyan ve kendi hakkının diğerlerden daha fazla ve daha büyük olduğunu kabul eden kimse.	M. F.	Âkâ-bâlâser	آقابالاسر
Büyükbaba.	(Knş.) Genellikle büyükbabalar a yapılan hitap.	M. F.	Âkâ-bozorg	آقابزرگ
1. Baba veya büyükbabaya hitap. 2. İtirazlı konuşmada hitap; beyefendi.	(Knş.) 1. Baba veya büyükbaba için kullanılan bir sevgi hitabı. 2. Konuşmada genellikle itirazlı hitap.	M. F.	Âkâ-cân	آقاجان

Ağabey.	(Knş.) Büyük erkek kardeş için kullanılan hitap.	M. T.	Âkâ-dâdâş	آقاداتاش
1. Yeğenin dayıya hitabı; dayı bey. 2. Baldır; basen; kalça.	(Knş.) Konuşmada yeğen dayıya söyler. 2. (Mizah) (Argo) Gelişmiş üst arka baldır, basen.	M. F.	Âkâ-dâyî	آقادی
Ağalık, beylik huyu.	Büyüklük ahlakı ve davranışı olan.	M. F.	Âkâ-meniş	آقامنش
Küçük bey.	(Knş.) Erkek çocukları için saygılı bir hitap.	M. F.	Âkâ-piser	آقاپسر
1. Ağabeylik; büyüklük. 2. Reislik; başkanlık.	1. Büyüklük; iyi huyluluk. 2. Reislik; başkanlık.	M. F.	Âkâ-yî	آقای
Gol kralı.	Bir futbol devresinin maçlarında en çok gol atan kişi.	M. İ.	Âkâ-yi gol	آقای گل
Kendi efendisi olmak; kendi işinin patronu olmak.	(Knş.) Kendisi için çalışan, başkalarından maaş almayan kişi.	M. F. (F. M. F.) F.	Âkâ-yi ħod (ve nu[v]ker-i ħod) bûden.	آقای خود (و نوکر خود) بودن
1. Muhatabın oğlu için hitap. 2. Beyzade.	(Saygı ifadesi) 1. Muhatap kişinin erkek çocuğu için hitap. 2.	M. F.	Âkâ-zâde	آقازاده

	Büyüklerin çocukları için kullanılan hitap.			
Bir tür ince pamuk kumaş.	Bir tür ince pamuk kumaş.	M. F.	Âk-bânû, Âkâ-bânû	آق بانو، آقابانو
1. Seyyid erkeğin eşi. 2. Kendisi seyyid olan kadın; seyyide. 3. Üvey anne.	(Knş.) 1. Seyyid erkeğin eşi. 2. Seyyid olan kadın; seyyide. 3. Üvey anne.	M. F.	Zen-â(’â)kâ	زن آقا
Güzel demnlemiş bir tür çay; tavşan kanı.	Demini aldıktan sonra açık bir rengi, acı bir tadı ve hoş kokusu olan bir çay.	T. F.	Âk-per	آق پر
Armağan; hediye.	Yoldan gelenlerin getirdiği veya yola çıkanlara verilen hediye.	T. F.	Âkûr-[r]â-y(’î)	آقورایی
1. Çardak. 2. Barınak. 3. Paravan; daraba; panel duvar.	1. Dört direkli, tavanı çubuk ve ağaç yapraklarından yapılmış barınak. 2. Ağaç dal ve yaprakları veya sağlam kumaştan yapılmış çadır şeklindeki bir tür kulübe. 3. Bir yeri başka yerlerden ayırmak için kumaş, hasır vb.den yapılan ince	T.	Âlâçık	آلاچیق

	ve geçici her türlü duvar. Paravan.			
1. Benekli. 2. Karışık, karmaşık.	(Knş) 1. Kaplanın postu gibi şekilli ve renkli olan. 2. İç içe.	T. F.	Âlâ-pelengî	آلاپلنگی
1. Sinemada filmi perdeye yansıtan kişi. 2. Oto tamircisi.	1. Projeksiyonla filmi gösteren kişi. 2. İş arabası lastiği tamir etmek olan kişi; oto tamircisi.	R. T.	Âpârât-çî	آپاراتچی، آپاراتچی
Paldım.	At, katır ve eşeğin kuyruğunun altından geçirilen, eyer veya semere dikilen deri.	T.	Âşû(u)rme	آشورمه
1. Ata. 2. Büyükbaba; ata.	1. Baba. 2. Büyükbaba.	T.	Âtâ	آتا
Enişte, damat.	(Knş.) Kız kardeşin eşi.	T.	Âyi[e]zne	آیزنه
Azık.	Genellikle günlük tüketim veya yolculuk için saklanan yemek ve yiyecek.	T.	Âzûke	آذوقه
Biriyle dost olmak.	(Knş). Biriyle dost ve yoldaş olmak.	F. F. T. F.	Bâ kesî eyâk bûden	با کسی ایاق بودن

1. Kulübe; gişe; büfe. 2. Baca.	1. Bir idarenin küçük bir bölümü ya da özel bir işe tahsis edilen oda veya içinde özel hizmetlerin verildiği yer. Bilet satış gişesi, posta kulübesi, telefon kulübesi. 2. Tavan vb. yerde pencere veya küçük kapı.	T.?	Bâce sondaki	باجه
1. Bacı. 2. Kadınları küçük düşürücü ifade.	(Knş.) 1. (Genellikle) tanınmayan kadınlar için kullanılan hitap. 2. Kadınlara karşı kullanılan (genellikle küçük düşürücü) bir ifade.	T.	Bâcî	باجی
	→ Bâci(e)nâķ.	T.	Bâci(e)nâĝ	باجناغ
Bacanak.	Eşleri kız kardeş olan iki veya birkaç erkeğin birbirine nispet edilmesi.	T.	Bâci(e)nâķ	باجناق
Kar tavuĝu.	Güvercine benzeyen, haki ve kahverengi tüyleri, sivri uçlu kanatları,	T.	Bâķırķire	باقرقره

	kısa ayakları olan ve hızlı uçan bir kuş.			
Baklava.	Un, şeker, yağ, yumurta, badem, fıstık ve kakuleyle hazırlanan ve elmas, kare veya üçgen şeklinde kesilen bir tatlı türü.	T.	Bâklevâ	باقلاوا
Küçük çocuğa bir hitap şekli; bala.	(Knş.) Yetişkin kişinin çocuğa kullandığı sevimli ifade; can oğul; can kız.	T. F.	Bâlâm-cân	بالام جان
Barut.	Potasyum nitrat, kömür ve kükürtün karışımı olan, siyah renkli ve patlayıcı özelliğe sahip madde.	T. Fr.'dan: Poudre	Bârût	باروت
1. Bir çay türü. 2. Sert bir tütün türü: barut gibi. 3. Barut rengi gibi: barut renkli. 4. Barut renginde.	1. Bir çay türünün özelliği. 2. Bir çeşit sert tütünün özelliği. 3. Renklerin karışımından barut rengi gibi: Kahveye çalan siyah. 4. Bu renge sahip.	T. F.	Bârût-î	باروتی
Lokum.	Genellikle içine badem veya ceviz içi konulan ve	T.	Bâsluk	باسلق

	nişasta, şeker, üzüm suyu gibi karışımlarla hazırlanan lüle şeklindeki tatlı.			
Basma resim.	(Resim) Basılmış resim.	T.	Bâsme	باسمه
1. Basılmış resim. 2. Basma kalıp.	1. (Resim) Basılmış. 2. Yapay; gerçek dışı; klişe: yapay gülüş.	T. F.	Bâsme-'(y)î	باسمه‌ای
Kapüşon.	Mont (hırka) veya yağmurluğa bağlı bir çeşit büyük başlık.	T.	Bâşluk	باشلق
Bataklık.	Çukur, rutubetten sulanmış ve genellikle içinde otların bulunduğu yer.	T.	Bâtlâk	باتلاق
uKayıkçı.	Belem (kayık) süren kişi.	F. T.	Belem-çî	بلمچی، بلمچی
1. Ağla avlanmak. 2. (Mecazen) birini ağına düşürmek.	1. Ağla avlanmak. 2. (Knş.) Hileli söz ve davranışlarla birinin ilgi ve dikkatini celbetmek.	F. T. F.	Be-tûr endâhten	به تور انداختن
Ağa düşürmek.	(Knş.) Ağa düşürmek.	F. T. F.	Be-tûr zeden	به تور زدن

Birinin ağına yakalanmak.	(Knş.) Biri için ortaya çıkmak veya elde etmek; ona nasip olmak.	F. T. F. F.	Be-tûr-i kesî ħorden	به تور کسی خوردن
Birinin ağına düşmek.	(Knş.) Birinin nasibi veya avı olmak.	F. T. F. F.	Be-tûr-i kesî uftâden	به تور کسی افتادن
Musikide bazı makamların bölümlerinin adı.	(İran musiki) Birkaç makamın bölümlerinin adı.	T.?	Beyât	بیات
Beyât-i ‘Acem.	Râstpencgâh ve humâyûn makamlarında bir bölüm.	T. A.	Beyât-i ‘ecem	بیاتِ عجم
Beyât-i İsfehân	Humayûn makamının bölümlerinden.	T. F.	Beyât-i isfehân	بیاتِ اصفهان
Beyat-i Kürd.	Şûr makamının bölümlelerinden.	T. F.	Beyat-i kurd	بیات کُرد
Beyât-i râci‘.	İsfahan makamında bir nağme, humâyûn makamının bölümlerinden.	T. A.	Beyât-i râci‘ (râci‘e)	بیات راجع (راجعہ)
Beyât-i Türk.	Şûr makamının bölümlerinden: Avaz-i beyat-i turk; avaz-i beyât-i zend.	T. T.	Beyât-i turk	بیاتِ تُرک (زند)
Yağmalamak.	Yağmalamak.	F. T. F.	Be-yeğmâ burden	به یغما بردن

Yağmalanma k.	Yağmalanmak.	T. F. T.	Be-yeğmâ reften	به یغما رفتن
Bezek, bezemek; süslemek; makyaj.	Yüzün süslenmesi.	T.	Bezek	بزک
Özenip bezenmek.	(Knş.) Çok ve çarpıcı süslenmek.	T. F. T.	Bezek [u] düzek	بزک [و] دوزک
Makyaj yamak; bezenmek; süslenmek.	Yüzü süslemek.	T. F.	Bezek kerdên	بزک کردن
Hafif makyaj.	(Knş.) Az ve hafif makyaj veya makyajdan geri kalan.	F. T.	Teh-bezek	ته بزک
1. Nene; nine. 2. Teyze. 3. Kız; kupa kızı, maça kızı.	1. Ailenin yaşlı kadını, özellikle büyükanne için saygı ifadesi. 2. Nispeten yaşlı her kadına hitap için veya onun hakkında konuşurken kullanılan ifade. 3. Üzerinde kadın resmi olan iskambil kâğıtları.	T.	Bîbî	بی بی
Öyle; öyle böyle.	(Knş.) → İle. Öyle ve böyle.	T.	Bîl	بل
(Argo) Küfür	(Knş.) (Küfür) Bir şeye karşı çıkmak ve	T.	Bîlâh	بیلاخ

belirten el hareketi.	birini küçük düşürmek anında baş parmağı göstermek suretiyle yapılan harekete denir.			
(Argo) Küfür belirten el hareketini yapmak; hareket çekmek.	(Knş.) (Küfür) Baş parmağını göstererek bir şeye karşı çıkmak veya birini küçük düşürdüğünü göstermek.	T. F.	Bîlah dâden	بیلای دادن
Bıldırcın.	Küçük, sert ve eğri gagalı, kısa kanatlı ve yüksek sesli bir kuş.	T.	Bildirçin	بلدرچین
Öyle; öyle böyle.	(Knş.) → İle. Öyle ve böyle.	T.	Bile	بله
Elektronikçi.	Kablosuz cihazlarla çalışan kişi.	F. T.	Bî-sîm-çî	بی سیم چی
Baykuş.	Baykuş.	T.	Biygûş	بیغوش
1. Bayrak. 2. Jimnastikte bir hareket.	1. Bayrak. 2. Jimnastikte elleri açma ve ayakları birbirinden ayırıp ileriye bakmaları şeklindeki hareket.	T.	Biyreğ	بیرق
Bir bayrağın altında	Birine tabi olmak ve onun	F. T. F	Zîr-i (der zîr-i, be zîr-i) biyreğ-i kesî	زیر (در زیر، به زیر) بیرق کسی

olmak, toplanmak.	himayesi altında olmak.		bûden (reften...)	بودن (رفتن،...)
Bahadır; cesur; kavga dövüş huyu.	Cesaret ve güç sahibi veya kavga ve dövüş huyu.	F. F. T.	Be-zen- behâdur	بزن بهادر
Geçit; boğaz.	Geçit, boğaz.	T.	Boğâz	بغاز
	→ Boğçe.	T.	Boğçe	بغچه
	→ Boğçe.	T.'den.	Boğçe	بخچه
1. Bohça. 2. Bohça bezinin bağlanmış şekli. 3. Bir tel, ip için.	1. İçine eşyaların konulduğu büyük mendil veya kumaş. 2. Bu kumaşın içindekilerle beraber bağlanmış şekli. 3. Bir tel, ip için.	T.	Boğçe	بقچه
Bohça ve bohça eşyası	(Knş.) Bohça ve eşyalar.	T. F. F.	Boğçe [u] bendîl	بقچه [و] بندیل
1. Bağlanmış bohça; bohçalamak. 2. Üst baldır; basen; kalça. 3. Bohça yapmak.	1. Bağlanmış bohça. 2. (Amiyane) (Argo) Üst baldır; basen. 3. Bohça hazırlamak ve bağlamak.	T. F.	Boğçe-bendî	بقچه بندی
Küçük bohça.	Küçük el bohçası.	F. T.	Dest-boğçe	دست بقچه
1. Tabak; çanak; kap. 2. Bu tabağın içindekiler.	1. Genellikle yuvarlak, geniş ve biraz derinliği olan yemek yeme kabı. 2. Bu	T.	Boşkâb	بشقاب

	tabağın içindekiler.			
1. Çanak, tabak şeklinde. 2. Kaside bitkisi.	1. Tabak gibi bir şekli olan: çanak anten, çanak sayfa. 2. Nane familyasından , yaprakları dişsiz, birkaç yıl yaşayan bayağı otlardan bir grup bitki.	T. F.	Boşkâb-î	بشقابی
Uçan cisim; ufo.	Bilinmeyen bir şeyin veya olgunun gökyüzünde ya da yeryüzünde kısa süreli görünmesi.	T. F.	Boşkâb-perende	بشقاب پرنده
Ümidini kırmak.	(Knş.) (Atasözü) Kişiyi ümitsiz bırakmak.	F. T. F. (F.)	Poşt-i boşkâb keşîden (rîhten)	پشت بشقاب کشیدن (ریختن)
Bir çeşit et suyu yemeği.	İçinin et, hububat, sebze ve başka şeylerle hazırlandığı bir et suyu çeşidi.	T.	Bozbâş	بزباش
Tuzak; Pusu; kapan.	Tuzak.	T.	Bozhû	بزخو
1. (Adi) kartopu çiçeği. 2. Bu bitkinin çiçeği.	1. Küme şeklinde ufak çiçekleri olan, küçük ağaç veya çalıda biten süs bitkisi. Bazı türlerinin meyvesi yenilir. 2. Bu	T.	Budâğ	بداغ

	bitkinin çiçeği.			
Pranga; köstek; bukağı.	Dört ayaklı hayvanların veya mahkûmların el ve ayaklarına bağlanan, genellikle büyük bir ağırlığın bağlı olduğu halka ve zincir; pranga.	T.	Buḥu[v]	بخو
Prangaya vurmak; bukağılamak .	Dört ayaklı hayvanların veya mahkûmların el ve ayaklarına pranganın bağlanması.	T. F.	Buḥu[v] kerden (zedden)	بخو کردن (زدن)
Serseri; düzenbaz; hilekâr.	(Knş.) (Hakaretimiz) Terseri, hilekâr, arsız ve sahtekâr.	T. F.	Buḥu[v]-bur	بخوبر
Büyük baş hayvanların toynağıyla ayak bileği arasındaki kısım.	Pranganın bağlandığı, atın toynağının yukarısının incelen kısmı.	T.	Buḥu[v]luk	بخولق
Ḳâp-bazî oyununda kemiğin geniş ve kap'ın gelmesi tarafı.	Ḳâp-bazî oyununda kemiğin geniş ve kap'ın gelmesi tarafı. Karş. cîk.	T.	Bûk	بوك
Su teresi.	Su teresi.	T.	Bûlâg'ûtî	بولاغ اوتى

İşlenmiş bir deri; sahtiyan.	İşlenmiş bir çeşit deri.	T. L.'den: Bulgarus, Avrupa'da bir ülke	Bulgâr	بلغار
Tapu; tapu senedi; mülkiyet senedi.	Mülk ve onun üzerine yapılan işlemlerin yazılı olduğu büyük bir belge ya da ona göre mülkiyet senedi çıkarılan geçmiş veya gayri resmi mülkiyet senedi.	T.	Bunçâk	بنچاق
Boran.	Kar ve yağmurun şiddetli yağışı.	T.	Bûrân	بوران
Pürüzalır; rayba; matkap; burgu makinesi.	Boruların veya demir silindirlerin içini genişletmek için kullanılan dökme demir araç.	T.?	Burķû	برقو
Raybayla boru vb. şeyleri genişletmek.	Raybayla boru vb. şeylerin genişletilmesi .	T.? F.	Burķû zeden	برقو زدن
Tuzak; pusu; kapan.	Tuzak.	T.	Buşhû	بسخو
Bostancı.	Bostanın ürünlerini (kavun, karpuz, salatalık)	F. T.	Bustân-çî	بستانچی

	yetiştirmek ve gözetmekle sorumlu olan kişi; bostancı.			
Duyuru; ilan; anons.	Sokak ve mahallelerde halka bilgi vermek için yüksek sesle duyurulan haber.	T.	Câr	جار
Kavga ve dövüşte bağırıp çağırma.	(Knş.) Genellikle kavga ve dövüşle beraber bağırıp çağırma.	T. F. F.	Câr u cencâl	جار و جنجال
Kavga ve dövüşte bağırıp çağırmak, feryat etmek.	(Knş.) (Genellikle kavga ve dövüşte) feryat etme ve bağırıp çağırma.	T. F. F. F.	Câr u cencâl kerdan (be-râh endâhten, be-pâ kerdan)	جار و جنجال کردن (به راه انداختن، به پا کردن)
1. Duyuru yapmak; anons yapmak. 2. Bir haber veya konuyu yaymak.	1. Herkesin haberdar olması için yüksek sesle duyurulan haber veya konu. 2. (Knş.) (Genellikle gizli) bir haber veya konuyu diğerlerine açıklamak; yaymak.	T. F.	Câr zeden (keşiden)	جار زدن (کشیدن)
Anons yapan kişi; tellal.	Câr (duyuru) yapan kişi ve eskiden devletin fermanlarını halka yüksek sesle duyuran kişi.	T.	Cârçî	جارچی

Topluluk; grup; zümre.	Eşya veya kişilerden bir grup ya da topluluk; zümre.	T.	Ce(u)rge	جرگه
Bir kişi veya şeye üye olmak; bağlanmak; takip etmek.	Birinin grubuna üye olmak veya o topluluğa benzemek; on(lar)a bağlanmak.	F. T. F. (A.) F.	Be-(der)- ce(u)rge-i kesî (‘iddeî) der- âmeden.	به (در) جرگه کسی (عده‌ای) درآمدن
Kurşuna dizilmek; kurşuna dizilmek.	İdâm edilmek; kurşunlanmak.	F. T. A. F. F.	Be-cûhe-i i‘dâm sipurde şode	به جوخه اعدام سپرده شده
1. Ön; yüzün karşısındaki. 2. Bir şeyin önü. 3. Öndeki. 4. Diğerlerinden önce. 5. Bir şeye veya kişiye yakın olmak. 6. Yüzün karşısı; yüzün karşısında. 7. Bir işin yapımında veya şeyde daha önce gelişen ve önde olan kişi; hızlı, seri. 8. Bozulan ve geri kalan saat. 9. Tenasül aleti.	1. Yüzün karşısında olan yer veya taraf; ön taraf. 2. Diğer bölümlerden önce olan ya da karşılaşma ve görme alanında bulunan veya genellikle o taraftan yararlanılan bir şeyin bir bölümü; karşı. arka, geri: elbisenin önü, mağazanın önü. 3. Bu bölümde bulunan: öndeki oda, öndeki çark, öndeki sandalye. 4. Diğer kişi veya şeylerden önce. 5. Bir şeye veya kişiye	T.	Ci(u)lu[v]	جلو

	yakınlık: Öne (yanıma) gel bakayım! 6. Yüzün karşıısı; yüzün karşısında: Başını öne (ortaya) çıkardı. 7. (Knş.) Bir iş veya şeyde, diğerlerine, ya da önceden belirlenmiş zaman programına nispeten, daha çok gelişen veya hızlı olan kişinin durumu. 8. (Knş.) Bozulmanın veya akreplerin hızlı hareketlerinin etkisiyle, zamanın düzeniyle örtüşerek çalışmayan ve zamanı daha geç gösteren saatin özelliği. 9. (Knş.) Tenasül aleti.			
1. İleri götürmek; ilerletmek. 2. Geliştirmek ve ilerletmek.	1. Karşı tarafa doğru hareket ettirmek: İlerletmek. 2. Geliştirmek ve ilerletmek.	T. F.	Ci(u)lu[v] burden	جلو بردن
En önce; daha önce.	(Knş.) Diğerlerinden önce veya özel bir zaman ya da durumdan	T. T.	Ci(u)lu[v]- Ci(u)lu[v]	جلو جلو

	önce; daha önce.			
Çıkıntı olacak şekilde dışarı doğru çıkan şey: Göbeğin çıkması.	(Knş.) Çıkıntı şeklinde dışarı çıkma: Göbeğini hafif dışarı çıkardı ve elini beline koynu.	T. F.	Ci(u)lu[v] dâden	جلو دادن
1. Önünde ilerlemek. 2. Öne almak; beklenenden erken olmak. 3. Erkene almak; erken yapmak; öne almak. 4. Bir kişinin gelişmesine yardım etmek. 5. Öne almak.	1. Diğer veya diğerlerinin önünde hareket etmek ya da önünde sürmek. 2. Aslî zamanı gelmeden önce bir işin yapımını veya bir şeyi öne almak. 3. Bir işin yapımı veya gelişme süresinin önceki zamanından daha erken bir süreyle değişmesi: Düğünü birkaç gün öne aldılar. 4. Bir kişiye yardım ulaştırmak ve onun daha çok gelişmesini sağlamak. 5. Öne almak.	T. F.	Ci(u)lu[v] endâhten	جلو انداختن
Bir şey veya kişiye engel olmak.	Ona engel olmak.	T. F. F. F.	Ci(u)lu[v] giriften ez- çîzî	جلو گرفتن از چیزی
Öne almak.	(Knş.) Öne almak.	T. F.	Ci(u)lu[v] kerden	جلو کردن
Birine karşı gelip	(Knş.) Birinin saldırı, hücum, itiraz veya	T. F. F.	[Ez]- ci(u)lu[v]-i	جلو [از] کسی در آمدن

sonrasında gâlip gelmek.	muhaletetine karşı direnmek ve sonrasında gâlip gelmek.		kesî der-âmeden	
Kendine yakın-laştırmak.	(Knş.) Kendi tarafına yakın-laştırmak.	T. F.	Ci(u)lu[v] keşîden	جلو کشیدن
1. Hareket halinde birinin önüne geçmek; sollamak ya da önünde olmak. 2. Bir şeyin beklenen zamandan önce olması; öne almak; beklenenden erken veya öncü olmak. 3. Diğerlerinin önünde hareket etmek; öncü; öncülük etmek; başı çekmek. 4. Bir işte veya makamda diğerlerinden daha fazla gelişmek; öne geçmek. 5. Bir şeyi geçip önünde ilerlemek. 6. Bir işite hızlı olmak; öce yapmak; önde bitirmek. 7. Belirlenen programdan önce işleri	(Knş.) 1. Hareket halinde birinin önüne geçmek veya onun önünde olmak. 2. Bir işin yapımı veya gelişme süresinin önceki zamanından daha erken bir süreyle değişmesi. 3. Diğerleri veya diğerlerinin önünde hareket etmek. 4. Makam veya özgün bir özellikte diğerlerine nispeten gelişme göstermek; öne geçmek. 5. Bir şeyi geçmek ve önünde gitmek. 6. Bir işi yapmada hızlı olmak. 7. Önceden belirlenmiş zaman programına nispeten işleri önce yapmak.	T. F.	Ci(u)lu[v] uftâden	جلو افتادن

tamamlamak; erken yapmak veya bitirmek.				
1. Öne geçmek. 2. Bir şeyin önünde olmak. 3. Öne almak.	(Knş.) 1. Öne geçmek. 2. Birinin önünde bulunmak. 3. Öne almak.	T. F.	Ci(u)lu[v] zedē	جلو زدن
Önü açık veya açılıp kapanan elbise.	(Knş.) Önü açık veya düğme vb. şeylerle açıp kapanan elbisenin özelliliği.	T. F.	Ci(u)lu[v]-bâz	جلوباز
Arabanın ön takımı.	Direksiyon çatalı, direksiyon kolu, bilyeli mafsal ve tekerleklerin hareketlerini dengeleyen ve dönüşünü sağlayan alt salıncak gibi arabanın ön tarafındaki parçalar ve kaldıraçlar topluluğu.	T. F.	Ci(u)lu[v]- bendî	جلوبندى
Araba tamircisi.	İşi, araba sistemlerini tâmir etmek olan kişi; demirci.	T. F.	Ci(u)lu[v]- bendî-sâz	جلوبندى ساز
1. Birinin yapacağı şeyi engelleyen kişi;	1. (Knş.) Birinin eylemini engelleyen	T. F.	Ci(u)lu[v]-dâr	جلودار

engelleyen; engel koyan; mani olan. 2. Dağcılık vb. sporlarda gruba öncülük eden kişi; öncü. 3. Öncü birlik.	kişi: engelleyen; mani olan. 2. Bir grupta, örneğin dağcılıkta, diğerlerinin önünde giden kişi. 3. Bir askeri birliğin önünde giden asker veya askerler: Öncü birlik.			
Birine galip gelememek, ona hâkim olamamak.	(Knş.) Bir kişiye güç yetirememek veya onu kontrolüne alamamak.	T. F. F. F.	Ci(u)lu[v]- dâr-i kesî ne- şoden	جلودار کسی نشدن
1. Bir şeyin olmasına engel olmak; engellemek; önmek. 2. (Knş.) Hamileliği önmek.	1. Bir olayın gerçekleşmesi veya bir işin olmasına engel olmak. 2. Hamileliği engellemek.	T. F.	Ci(u)lu[v]-gîrî	جلوگیری
Gebeliği önmek.	Spermin pıhtılaşması ya da onun rahimde yeşermesine engel olmak için fiziksel araçlar, kimyasal maddeler veya ilaç kullanılması.	T. F. F. F.	Ci(u)lu[v]-gîrî ez-âbistenî	جلوگیری از آبستنی
Avlu; hayat.	Düz zemin, meydan ya da ev, mescit, türbe vb.lerinin giriş kapısının	T. F.	Ci(u)lu[v]-hân	جلو خان

	karşısındaki açık alan.			
1. En önde. 2. Önünde; huzurunda; nezdinde.	1. En önde: Diğerlerinin önünde yola koyuldu. 2. Huzurunda; nezdinde; milletin ve akrabalarının önünde kendini küçük düşürme.	T. F.	Ci(u)lu[v]-i	جلو
Diğerlerinden önde ve ileride olan.	Diğerlerinden daha önde ve ileride olan kişi veya şeyin durumu.	T. F.	Ci(u)lu[v]-î	جلوی
Engellemek; önlemek.	Engellemek; önlemek.	T. F. F. A. F.	Ci(u)lu[v]-i be-‘amel âve(u)rden	جلوگیری به عمل آوردن
Bir şeyin olmasının önüne geçmek; engel olmak; önlemek.	(Knş.) Bir şeyin açıklanmasının önüne geçmek veya yapılmasına engel olmak.	T. F. F. F.	Ci(u)lu[v]-i çîzî râ giriften	جلو چیزی را گرفتن
Kendine hâkim olmak; kendini kontrol etmek.	(Knş.) Kendini kontrol etmek veya kendi eylem ve söylemlerine hâkim olmak.	T. F. F. F.	Ci(u)lu[v]-i ḥod râ giriften	جلو خود را گرفتن
Kendini salmak; kendini bırakmak; kendine hâkim olmamak; kendini kontrol etmemek.	(Knş.) Tavır ve davranışlarına hâkim olmamak; kendini kontrol etmemek.	T. F. F. F. F.	Ci(u)lu[v]-i ḥod râ vil kerden	جلو خود را ول کردن

1. Birinin kaşı gelip yapacağı şeye engel olmak. 2. Hareket halinde olan kişiyi durdurmak.	(Knş.) 1. Birine karşı direnmek ya da onun eyleminin gerçekleşmesi ne engel olmak. 2. Hareket halinde olan kişi durdurmak.	T. F. F. F.	Ci(u)lu[v]-i kesî râ giriften	جلو کسی را گرفتن
Biraz sonraki zaman veya biraz ötedeki mekân için.	İçinden geçtiğimiz bir an veya henüz varamadığımız bir mekân: Biraz sonra ona söyle de haberi olsun.	T. F.	Ci(u)lu[v]-ter	جلوتر
Kalitesiz ve ucuz sigara.	Genellikle kalitesiz ve ucuz sigara.	T. Fr.'dan	Cîgâre	جیگاره
	→ Cıkķe.	T.	Cığge	جغه
Kâpbâzî'de (aşık oyunu) bir şekil.	Kâpbâzî'de kap'ın geniş ve yayvan olan tarafı; karşı. bûk.	T.	Cîk	جیک
1. Kâpbâzî'de (aşık oyunu) bir şekil. 2. Bir şeyin gizli ve görünür tarafları.	1. Kâpbâzî'de kâp'ın iki tarafı. 2. (Knş.) Bir olgunun sırları, konuları ya da gizli ve açık tarafları.	T. F. T.	Cîk u bûk (cîk u buk)	جیک و بوک (جیک و بُک)
Samimi olmak; sırdaş olmak.	(Knş.) Çok samimi olmak ve birbirinin sırlarını bilmek.	T. F.T. F. F. F. F. F. F.	Cik u bûk-i du yâ çend nefer yekî bûden	جیک و بوک دو یا چند نفر یکی بودن

	(Knş.) → Cîk u bûk.	T. F. T.	Cîk u pîk	جیک و پیک
1. Ziyet için taç ve sarık gibi başlıklara takılan kuş tüyü vb. süsler. 2. Çeşitli yerlere işlenen selvi şeklindeki nakış.	1. Taç, sarık, takke ve başörtüsüne bağlanan, bükülmüş kuş tüyü veya selvi şeklinde ya da onlara benzeyen bir ziynet eşyası. 2. Kumaş, seramik ve başka yerlerdeki başı eğik selvi şeklinde tasvir veya nakış.	T.	Cikke	جقه
Yelek.	Kolsuz ve genellikle gömleğin üstüne giyilen önü açık, yarım veya kısa (bel hizasına kadar) olan bir tür giysi.	T.	Cilîke	جلیقه
Can yeleş.	İçinde hava bulunan ve boğulmayı önlemek için gemi, kano çekme vb. durumlarda bendene geçirilen, iki delikten giyilen yelek.	T. A.	Cilîke-i necât	جلیقه نجات
Kurşungeçir mez yelek.	Ateşli silahların mermesinin geçmediği yelek.	T. A. F.	Cilîke-i zidd-i gulûle	جلیقه ضد گلوله

	→ Celîke.	T.	Cilîtke	جلیتکه
Tekstilde kullanılan, pürüzlü bir çeşit deri.	Elbise, ayakkabı, çanta vb.nin yapımında kullanılan işlenmiş bir çeşit pürüzlü deri.	T.	Cîr	جیر
Ahu; ceren.	Ahu.	T.	Ciyrân	جیران
1. Tim; manga; unsur. 2. Grup; deste; takım; demet.	1. Dört neferi kapsayan en küçük askeri birlik veya birim. 2. Grup; deste.	T.	Cûhe	جوخه
İdâm timi; idâm mangası.	İdâm mahkûmu olan kişiye tek sıradan ateş eden bir grup asker.	T. F. (A.)	Cûhe-i âteş (i'dâm)	جوخه آتش (اعدام)
Ova.	Yer çatlakları tortul kayalar olan ve eğimi belirli bir sınırı aşmayan yayvan ve düz arazi; ova.	T.	Culge	جلگه
1. Yalan söylemek. 2. Yalancı.	(Knş.) 1. Yalan; saçmalamak. 2. Yalancı.	T.	Çâhân	چاخان
Yalan söylemek.	(Knş.) Yalan söylemek.	T. F.	Çâhân kerdên	چاخان کردن
	→ Çehmâk.	T.	Çâhmâk	چاخماق
1. Kilolu; şişman; etli	1. Etli, yağlı ve nispeten	T.	Çâk	چاق

butlu. 2. Büyük; iri. 3. Değerli; kıymetli; değeri büyük. 4. Sağlam; sağlıklı. 5. Zengin ve itibarlı; yağlı: Yağlı müşteri.	kilolu bedene sahip olmak; şişman; karş. zayıf. 2. (Knş.) Kaba, iri veya güçlü; büyük: Büyük çilek. 3. (Knş.) Büyük ve değerli; kıymetli: Büyük ödül. 4. (Knş.) Sağlam ve sağlıklı. 5. (Knş.) Zengin ve itibarlı: Zengin müşteri.			
1. Kilo almak; şişmanlamak. 2. Pipo, nargile vb. içmek için hazırlamak. 3. Bir şeyi kullanmak için hazırlamak. 4. İlaçlamak ve tedavi etmek. 5. Bir şeyin ucunu sivriltmek; bilemek.	1. Bir kişi veya şeyin kilosunun artması; şişmanlamak. 2. Pipo, nargile vb.lerini içmek için hazırlamak. 3. (Knş.) Bir işte kullanılmak için bir şeyi hazırlamak. 4. (Knş.) İlaçlamak ve tedâvi etmek. 5. Matkabin ucunu veya testerenin dişlerini sivriltmek.	T. F.	Çâk kerdên	چاق کردن
Kilo almak; şişmanlamak.	Kilonun artması; şişmanlamak.	T. F.	Çâk şoden	چاق شدن
1. Şişman. 2. Sağlam ve sağlıklı. 3. Tam;	(Knş.) 1. Şişman; kilolu. 2. Sağlam ve sağlıklı;	T. F. F.	Çâk u çele	چاق و چله

donanımlı. 4. Sâlim; selamette.	sıhhatli. 3. İyi ve tam; donanımlı. 4. Selametli; selamette olma hâli.			
Kilolu; şişman.	(Knş.) Etli; şişman.	T. F.	Çâk-âlû	چاقالو
İran’da eskiden giyilen çoraplı bir pantolon; şalvar;	Eskiden İranlı kadınların çarşafı beraber giydikleri geniş, uzun ve bir çorabın bağlı bulunduğu pantolon.	T. ?	Çâk-çûr	چاقچور
	(Knş.)	T. A.	Çâk-demâğ	چاق دماغ
Hal hatır sormak.	(Knş.) Hal hatır sormak.	T. A. F.	Çâk-demâğ kerden	چاق دماغ کردن
Bir işe yeni başlayan.	(Knş.) Taze nefes.	T. F.	Çâk-nefes	چاق نفس
Hal hatır sorma.	(Knş.) Hal hatır sorma.	T. A. F.	Çâk-selâmet-î	چاق سلامتی
Bir işi, bir şey karşılığında bağlantısını veya yetkisini kullanarak yap(tır)mak; torpil yapmak; rüşvet almak.	(Knş.) Kişi veya kurumlarla bağlantısı olduğu için tatlı veya rüşvet alarak insanların işini halleden kişi; aracı.	F. T. T.	Kâr-çâk-kun	کار چاق کن
Hazır; amade.	(Knş.) Hazır; amade.	F. T.	Zîr-çâk	زیر چاق
Bir işi yapmak ve	Bir işi talim etmek ve onda mahir olmak.	F. T. F. F.	Zîr-çâk kerden-i karî	زیر چاق کردن کاری

onda gelişmek.				
Menengiç; bittim; çitlembik.	Menengiç.	T.	Çâltênkûş	چالتن قوش
Yağma; talan.	Yağma; talan.	T.	Çâp	چاپ
1. Basım-yayımda çalışan kişi. 2. Hilekâr, yalancı.	1. Basımevinde çalışan kişi; basımevi görevlisi veya işçisi. 2. (Knş) Hilekâr, yalancı.	F. T.	Çâp-çî	چاپچی، چاپچی
1. Çalmak; yağmalamak. 2. Bir şeyi çalmak veya kötüye kullanmak.	(Knş.) 1. Açıkça ve zorla çalmak; yağmalamak. 2. Malı çalmak veya kötüye kullanmak.	T. F.	Çâp-îden	چاپیدن
	→ Çâroğ.	T.	Çâruğ	چارغ
Çarık.	Ham bir deri parçasından kenarları iple birbirine bağlanmak suretiyle imâl edilen bir çeşit köy ayakkabısı.	T.	Çâruğ	چارق
	→ Çârûğ.	T.	Çârûğ	چاروق
Menengiç; bittim; çitlembik.	Menengiç.	T.	Çâtlânkûş	چاتلان قوش
Tüfek çatma.	Tüfek çatma.	T.	Çâtme	چاتمە

Tüfeği çatma durumuna girmek.	Tüfeği çatma durumuna girmek.	T. F.	Çâtme kerdên	چاتمه کردن
1. Tüfeği çatma durumuna girmek. 2. Güvenlik güçleri veya askerlerin bir yerde konuşlanması.	1. Tüfeği çatma durumuna girmek. 2. Güvenlik güçleri veya askerlerin bir yerde konuşlanması.	T. F.	Çâtme zeden	چاتمه زدن
Tüfek çatmak.	Her biri bir diğerinin sağlam dayanağı olacak ve hepsi birden koniye benzeyecek biçimde askerlerin tüfeklerin uçlarını dik bir şekilde birbirine dayadığı durum.	T. F.	Çâtme-feng	چاتمه فنگ
	→ Çâvûş.	T.	Çâvûş	چاووش
Hacılara öncülük eden ve dinî şiirler okuyan kişi.	Hacıların önünde yürüyen, yüksek sesli ve nağmeli dinî şiirler okuyan kişi.	T.	Çâvûş	چاووش
Dört dilim; dört parça.		F. T.	Çe(â)hâr-kâç	چهارقاچ
Dört eşit parçaya bölmek.	Dört eşit parçaya bölmek.	F. T. F.	Çe(â)hâr-kâç kerdên	چهارقاچ کردن

	→ Çâhân.	T.	Çehân	چخان
1. Çakmak taşı. 2. Kav çakmağı. 3. Kapsül; fûnye.	1. Taş. Çakmak taşı. 2. Ateş yakmak için çakmak taşına vurulan kavisli demir veya çelik parça. 3. Darbesi kapsül gibi çalışan ve sonrasında mermiyi fırlatan silahın tetik mekanizma-sında bir parça.	T.	Çehmâk	چخماق
Çizme; bot.	Genellikle dizin altına kadar ulaşan yüksek topuklu bir ayakkabı çeşidi.	T.	Çekme	چکمه
Yemek kepçesi.	Bir sapa bağlı kâse şeklindeki çukurluğa sahip ve sıvıları almak için kullanılan kepçe veya ona benzer araç.	T.	Çemçe	چمچه
1. Çanta. 2. Zihindeki bilgi ve beceriler veya bunların yapılışı.	1. Küçük eşyaları taşımak için kullanılan, genellikle halı, dokuma veya deriden yapılmış çanta. 2. (Knş.) Zihnin	M.	Çente	چنته

	içerikleri; malumatlar, fikirler veya maharetler topluluğu ya da onlarla kaleme alınmış şeyler.			
(Mecazen) Heybesinin dolu veya boş olması; kafasının dolu veya boş olması.	Kişinin çok bilgili ve birikimli (bilgisiz ve birikiminin az) olması.	M. F. F. (A.) F.	Çente-i kesî pur (hâlî) bûden (şoden)	چنته کسی پُر (خالى) بودن (شدن)
Kişinin bilgili ve söylecek bir şeylerinin olması.	Malumat ve bilgi sahibi olmak; söyleyecek veya açıklayacak bir şeyinin olması.	F. F. M. F.	Çîzî der-[tû(- i)]-çente dâştên	چیزی در (تو [ی]) چنته داشتن
Talan; yağma.	Talan; yağma.	T.	Çepâvul	چپاول
Yağmacı; çapulcu.	Yağmacı.	T. F.	Çepâvul-ger	چپاولگر، چپاولگر
Çeper; duvar; daraba.	Genellikle ince çubuklardan ya da ottan yapılan duvar, hisar ya da her tür türlü set veya engel.	T.	Çeper	چپر
Çembere almak.	Çeper yapma; çeperle bir yeri sarmak.	T. F.	Çeper sâhten (keşîden)	چپر ساختن (کشیدن)
Yağma; talan.	Yağma; talan.	T.	Çepo[v]	چپو
1. Yağmalamak. 2. Ortadan kaldırmak. 3. Bir çırpıda	1. Yağmalamak. 2. Ortadan kaldırmak. 3. (Knş.) Hızlıca	T. F.	Çepo[v] kerden	چپو کردن

bitirmek, özellikle yemeği.	tüketmek, özellikle yemeği.			
Yağmacı; Çapulcu.	(Knş.) Yağmacı.	T.	Çepo[v]çî	چپوچی
Çerçi.	Seyyar satıcı.	T.?	Çerçî	چرچی
Tabure; oturak.	Sandalye olarak kullanılan üç veya dört ayaklı oturak.	T.	Çetî	چتی
Menengiç; bıttım; çitlembik.	Menengiç.	T.	Çetlânķûş	چتلانقوش
Nispet, sahiplik ve eylem bildiren sonek; -c1, - ci, -cu, -cû; - ç1, -çi, -çu, - çü.	Nispet, sahiplik ve eyleme delalet eden bazı birleşik kelimlerin sonek olan parçası: tufeng-çî, câr- çî, gârî-çî.	T.	Çî	چی
Bir çeşit etli yemek.	Koyun, dana veya tavuğun doğranmış kalp ve ciğerle patates, domates salçası ve kavrulmuş soğanla hazırlanan bir yemek.	T.	Çigârtme	چغارتمه
1. Silahlı örgüt. 2. Bir devletin kurduğu gayrı resmî silahlı örgüt. 3. Silahlı bir	1. Küçük gruplarla düzensiz savaş ve tahribat operasyonları yapan, genellikle hâkim güçlerle	T.	Çirîk	چریک

örgütün düşüncesini benimseyen kişi.	savaşan gönüllü askeri güç. 2. Düzensiz savaşlar için devlet tarafından ücretlendirilen, resmi olmayan askeri güç. 3. Silahlı örgüt düşüncesinde olan kişinin durumu.			
1. Silahlı örgütle ilgili. 2. Kanuna uymadan yapılan düzensiz savaş operasyonu. 3. Silahlı mücadele düşüncesi veya hareketi.	1. Silahlı örgütle ilgili. 2. Düzensiz ve ordunun kanunlarına uymaksızın savaş operasyonu hali. 3. Devletle mücadele etmek için silahlı mücadele ve küçük muhalif grupların gizlice örgütlenmesi dışında başka yol görmeyen düşünce veya hareketin özelliği.	T. F.	Çirîk-î	چریکی
Tembih ve dövme aracı; sopa; çuvuk; odun.	Bir çeşit tembih etme veya sopa ve çubuk gibi dövme aracı.	F. F T.	Çûb u çomâk	چوب و چماق
	→ Çugûr.	T.	Çugur	چگر

Kopuz; çoğür.	Tanbur kategorisinden köklü bir saz.	T.	Çugûr	چگور
1. Çolak; eli veya ayağı sakat kişi. 2. Çalışamayan el veya ayak.	1. Eli veya ayağı sakat, güçsüz ya da zarar görmüş ve çalışamaz olan kişi. 2. Zarar gören veya çalışamaz olan el ya da ayağın durumu.	T.	Çulâk, çolâğ	چلاق، چلاغ
Çomak; sopa; topuz baston.	Genellikle başı topuz, büyük ve kalın sopa.	T.	Çumâk	چماق
Çomağı çolağın eline vermek.	(Knş.) Niteliksiz kişiye iş vermek.	T. F. F. T. F.	Çumâk be- dest-i çulâk dâden	چماق به دست چلاق دادن
Sopa göstermek.	Sopayla tehdit etmek.	T. F.	Çumâk keşiden	چماق کشیدن
Bir şeye çomak sokmak.	Karşı tarafı tahrik etmek ve onu kavga dövüşe zorlamak.	T. F. F.	Çumâk nişân dâden	چماق نشان دادن
1. Çomakla tehdit eden kişi; eli sopalı. 2. Siyasi ve toplumsal baskı gruplarının üyeleri.	1. Sopayla tehdit eden kişi. 2. Siyasi veya toplumsal baskı grupların üyelerinden her biri.	T. F.	Çumâk-dâr	چماق دار
Küfürle itham etmek.	Küfür ithamı.	T. A.	Çumâk-i tekfir	چماق تکفیر
Çömelme.	(Knş.) Dizler göğüse yakın ve ayak	T.	Çumbâtme	چمباتمه

	tabanları yerde sabit olacak şekilde oturma pozisyonu.			
Çömelerek oturmak.	(Knş.) Çömelme pozisyonunda oturma.	T. F.	Çumbâtme zeden	چمباتمه زدن
	(Knş.) → Çunbâtme.	T.	Çumbek	چمبک
	(Knş.) → Çumbâtme zeden.	T. F.	Çumbek zeden	چمبک زدن
	(Knş.) → Çumbâtme.	T.	Çunbâtme	چنباتمه
	(Knş.) → Çumbâtme.	T.	Çunbek	چنبک
	(Knş.) → Çumbâtme.	T.	Çundek	چندک
Pipo; çubuk.	Küçük bir fincana benzeyen mahfazasının ahşap veya metal borusuyla duman çıkarmak ve tütün içmek için kullanılan araç.	T.	Çupuk	چپق
Pipo hazırlamak.	(Knş.) İçmek için pipoyu hazırlamak.	T. T. F.	Çupuk çâk kerdin	چپق چاق کردن
Pipo içmek.	Pipoyla duman çıkarmak ve tütün içmek.	T. F.	Çupuk keşîden	چپق کشیدن

Azarlayarak tenbih etmek.	(Knş.) Birini şiddetle tenbih etmek.	T. F. F. F. F.	Çupuk-i kesî râ çâk kerden (keşiden)	چپق کسی را چاق کردن (کشیدن)
Piponun tütün hanesi.	Pipo içerken pipo çubuğuna bağlanan ve içine tütün konulan silindirik alet.	F. T.	Ser-çupuk	سرچپق
Ağabey; kardeş; dadaş.	(Knş.) → Dâdâş; erkek kardeş.	T.	Dâdâ	دادا
Ağabey; kardeş; dadaş.	(Knş.) Erkek kardeş.	T.	Dâdâş	داداش
1. Bir darbe veya kırılmanın etkisiyle paraçalan, zarar gören şey; parçalanmak; dağılmak. 2. Zayıflık, özellikle bedensel ve ruhsal. 3. Kaygılı ve stresli olmak; depresyona girmek.	(Knş.) 1. Bir darbe, kırılma veya benzeri bir etkiyle paraçalanan ya da büyük zarar gören şeyin durumu. 2. Zayıf, güçsüz, özellikle bedensel ve ruhsal olarak. 3. Kaygı ve huzursuzluğa düşmek; dağılmak; parçalanmak.	T.'den	Dâgân	داغان
Bir cihazı, makineyi vb. açmak, parçalarına ayırmak ve gerekli parçaları kullanmak.	(Knş.) 1. → Dâgân. 2. Bir cihazı tamir etmek veya sağlam parçalarından yararlanmak için açmak.	T. F.	Dâgân kerden	داغان کردن
1. Darmadağın. 2. Ruhsal durum ve	(Knş.) 1. Tamamen bozuk, viran veya kırık:	A. F. T.	Derb u dâgân	دربوداغان

düşüncenin darmadağın olması; depresyon. 3. Görünüşte darmadağın olmak.	Kırılmış masa, viran olmuş ev. 2. Ruhsal durumu ve olumlu düşüncelerin bozulmazı; depresyon; tükenmişlik. 3. Düzensiz bir görünüşe sahip olmak.			
Deride, özellikle dudaklarda oluşan kuruluk, çatlak ve şişlik vb.	Deride, özellikle dudaklarda yara, güneş yanığı vb.lerinin etkisiyle ortaya çıkan kuruluk, çatlak ve şişkinlik.	F. T.	Dâğ-me	داغمه
Deride kuruluk, çatlak ve şişliğin çıkması.	(Knş.) Dâğme'nin deride çıkması.	F. T. F.	Dâğ-me besten	داغمه بستن
1. Değnek. 2. Güç ve kuvvet uygulamak.	1. Çubuk; sopa. 2. Güç ve kuvvet eylemi.	T.	Degenek	دگنکی
Değişim.		T.	Degiş	دگش
Değişmek.	(Knş.) Değişmek; dönüşmek.	T. F.	Degiş şoden	دگش شدن
Sinir; damar.	Kiriş.	T.?	Demâr	دمار
Birini can damarından yakalamak veya onu can evinden vurmak.	(Knş.) Birine çok acı çektirmek veya öldürmek.	T.? F. F. F. F.	Demâr ez rûzgâr-i kesî ber-âverden (der-âverden)	دمار از روزگار کسی برآوردن (درآوردن)

Damarına basmak; sinirine dokunmak.	Birine zorla acı çektirmek veya onu sıkıntıya düşürmek.	T.? F. F. F	Demâr-i kesî râ der-âverden	دمار کسی را درآوردن
Dingin; sakin; تنها yer.	Tenha ve sakin yer, özellikle meraklı bakışlardan, gelip gitmelerden veya başkalarının verdiği rahatsızlıktan uzak.	T.	Denc	دنچ
Dayanak; destek.	Koruyucu taban; destek.	T.	Deyâk	دایاق
Dadı.	Çocukları büyüten cariye; dadı; karş. lala.	T.	Dide	دده
Tercüman; mütercim; çevirmen.	Tercüman.	T.	Dîlmâc	دیلماج
Kıtlama çay.	(Knş.) Kıtlama (çay).	T.	Dîşleme	دیشلمه
1. Kıtlama çay içmek. 2. Yutmak; yok etmek.	(Knş.) 1. Kesme şeker tanesiyle birlikte (çay) içmek. 2. (Mizah) Yutmak ve yok etmek.	T. F.	Dîşleme kerden	دیشلمه کردن
1. İnce ve uzun. 2. Sıska; arsız; serseri.	(Knş.) 1. (Argo) Uzun ve zayıf. 2. (Hakaretimiz) Uzun boylu, sıska, kötü görünüşlü ve genellikle arsız	T.	Diylâk	دیلاق

	ve niteliksiz kişiye denir.			
Dolma.	Pirinç, kırık bakla (nohut, fasulye), sebze ve etin karıştırılıp asma yaprağı veya lahana, biber, patlıcan, domates vb.nin içine konularak hazırlanan bir yemek.	T.	Dolme	دلمه
	→ Dukme.	T.	Dugme	دگمه
1. Dügme. 2. Açma kapama düğmesi veya kilidi. 3. Dügme gibi çıkıntı olan her bir şey.	1. Elbisenin çeşitli yerlerini birleştirmek veya onu süslemek için üzerine dikilen küçük plastik, ahşap veya metal cinsinden bir araç. 2. Bağlantı kurmak, elektrikli cihazları açıp kapatmak veya benzeri işler için kullanılan çıkıntılı bir parçaya benzeyen araç; düğme; kilit. 3. Yumru benzeri her çıkıntı; portakal düğmesi.	T.	Dukme	دگمه

Çıtçıt düğme.	Erkek ve dişi iki parçadan oluşan, bastırılarak birbirine geçip iliklenen bir düğme çeşidi.	T. F. (T. F.)	Dukme-i fişârî (kâbleme-î)	دکمه فشاری (قابلمه‌ای)
Çakma makinesiyle yapılan bir düğme çeşidi.	Çakma makinesiyle yapılan bir düğme çeşidi.	T. T. F.	Dukme-i mengene-î	دکمه منگنه‌ای
Kol düğmesi.	İki parçadan oluşan, mil veya zincirle birbirine bağlanan, erkek gömleklerinin kollarını süslemede kullanılan bir düğme çeşidi.	T. F.	Dukme-i serdest	دکمه سر دست
Düğme deliği.	İliklendiğinde elbise düğmesinin içine girdiği delik veya halka.	F. T.	Câ-dukme	جادکمه
Elbiseye düğme deliği açma işlemi.	Terzilikte elbiseye düğme deliğini açma.	F. T. F. F.	Câ-dukme bâz kerden	جادکمه باز کردن
	→ Câ-dukme	F. T. F.	Câ-tukme-î	جاتکمه‌ای
Brüksel lahanası.	Brüksel lahanası.	F. T.	Kelem-dugme	کلم‌دگمه
1. İkiz. 2. Bir şeyin iki parçasının beraber veya yapışık olması. 3. İkiz meyveler.	1. Bir anneden, bir hamilelikte beraber büyüyüp birbirinden ayrı kısa aralıklarla	T.	Duḡulû	دو قلو

4. İkiz kardeşlerin hre biri. 5. Doğumda ikiz.	dünyaya gelen çocukların özelliği; ikiz. 2. İki parçası birbirine yakın veya birbirine bağlı olan şeyin durumu: İkiz dondurma; ikiz pirinçler. 3. İki çekirdekli veya iki tanesi birbirine bitişik olan meyvenin özelliği: İkiz badem. 4. Bir annenin tek doğumunda dünyaya gelen iki çocuktan her biri. 5. Doğumda ikiz şeklinde.			
Tek yumurta ikizleri.	Tek doğurgan hücrenin yumurtasından vücuda gelen, aynı cins ve genetik özellikler bakımından birbirine benzeyen ikizler.	T. F. F.	Duḡulûhâ-yi hemsân	دوقلوهایی همسان
Çift yumurta ikizleri.	Aynı anda iki doğurgan hücreden yumurta vücuda getiren ve iki farklı cins olması muhtemel olan ikizler.	T. F. F.	Duḡulû-hâ-yi nâ-hemsan	دوقلوهایی ناهمسان
Yapışık ikizler.	Özel dokuyla birbirine	T. F. Tay.	Duḡulû-hâ-yi siyâmî	دوقلوهایی سیامی

	göğüsten veya sırttan bağlı ve genellikle çabuk ölen, nispeten sağlam ikizler.			
1. Turna kuşu. 2. Turna takımyıldızı.	1. Uzun bacaklı, leylek gibi uzun boyunlu, sürü halinde uçan büyük, vahşi ve eti helal balıkçıl bir kuş; turna. 2. Güney yarımküre gökyüzünde bir takımyıldızı.	T.	Durnâ	درنا
Faytoncu.	Fayton sürücüsü.	R. T.	Duruşke-çî	درشکهچی
	(Knş.) → Tuşek.	T.	Duşek	دشک
	(Knş.) → Tuşek-çe.	T. F.	Duşek-çe	دشکچه، دشکچه
1. Üç taş veya dokuz taş oyunu. 2. Üç taş veya dokuz taş oyununda sıralanan taşlar.	1. → Dûz-bazî. 2. Dûz-bâzî'de kapanan sıralardan her biri.	T.?	Dûz	دوز
Düzenbazlık; düzmece.	(Knş.) Hilekârlık ve entrika.	T. F.	Dûz çîden	دوز چیدن
Düzenbaz.	Hilekâr.	T. F.	Dûz-bâz	دوز باز
Üç taş veya dokuz taş oyunu.	Oyuncuların belirli sayıdaki (üç veya on	T. F.	Dûz-bâzî	دوز بازی

	iki) taşı kullandığı ve taşlarının üçünü oyun tahtasında bir sıra (dûz) yapması gerektiği iki kişilik bir oyun türü. Kazanan daha çok sıra (dûz) yapan kişidir.			
1. Düzenbazlık; düzmece; aldatma. 2. Hile ve zekice çözümler.	(Knş.) 1. Hilekârlık ve aldatma. 2. Hile ve zekice çözümler.	T.? F.	Dûz-kelek	دوزکلی
1. Efendi, beyefendi. 2. Bir şeyin efendisi olmak; zengin, kudretli.	1. Türk erkekleri için kullanılan bir saygı ifadesi. 2. Zengin veya kudretli kişi.	Efendî	T. Y.'dan	افندی
Sahte kabadayı.	(Knş.) (Mizah) Görünüşte cesur görünen ancak kavga ve tehlike anında korkak olan kişinin durumu.	Efendî-pîzî	T. F.	افندی پیزی
1. Amcakızı. 2. Yaşlı ve gelenekçi kadın.	(Knş.) 1. Kişinin amcasının kızı; amcakızı. 2. Yaşlı ve gelenekçi kadın.	A. T.	'Em-kizî	عمقزی
Halakızı.	Halakızı.	A. T.	'Emme-kizî	عمهقزی

Amcaoğlu.	Amcaoğlu.	A. T.	‘Em-ûğlî	عم او غلی
	→ ‘Em-ķizî	A. F. T.	‘Em-û-ķizî	عموقزی
	→ ‘Em-ûğlî	A. F. T.	‘Em-û-ûğlî	عمواو غلی
	(Knş.) (Argo) → Erne’ût.	T. Y.’dan	‘Erne’ût	عرنوت
Bekâr erkek.	(Knş.) Evlenmemiş erkek; bekâr.	A. T.	‘Ezeb-ûğlî	عزب او غلی
1. Hadım edilmiş; kısır- laştırılmış. 2. Kısır.	1. İnsan veya hayvanların erkeğine özel olan yumurtalıkla- rın alınması. 2. (Knş.) Erkeklik sıfatına sahip olmayan özelliği.	T.	Ehte	اخته
1. Hadım etmek; kısırlaştırma k. 2. Üstünlük kurmaya çalışıp onur kırmak. 3. Eti terbiye etmek veya kuru meyveyi taze yenmesi için ıslatmak.	1. İnsan veya hayvanın erkeğinin yumurtalıkla- rının alınması. 2. Birine üstün gelmek amacıyla onun irade ve şahsiyetini kırmak ve yok etmek. 3. Çiğ etin gevrek olması için kar ya da buzun içine koymak veya kuru meyvelerin ıslak yenmesi	T. F.	Ehte kerdên	اخته کردن

	için suya koymak.			
Bileklik; bilezik.	Halka şeklinde, kıymetli bir madde veya başka bir şeyden yapılan ve bileğe takılan bir ziynet eşyası.	T.?	Elengû	النکو
Arkalık adında geleneksel bir elbise.	Genellikle kaşmir ve kadife olan kısa ve süslü bir giysi.	T.	Erhâluḳ	ارخالق
Hediye; armağan.	Yoldan gelen kişinin getirdiği şey.	T.	Ermeḡân	ارمغان
1. Görgüsüz; kültürsüz. 2. İriyarı; izbandut.	(Knş.) (Argo) 1. Kaba yapılı; küstah; görgüsüz. 2. İri cüsseli.	T. Y.'dan	Erne'ût	ارنوت
	→ Eyâḳ.	T.	Eyâḡ	ایاغ
1. Kadeh. 2. Arkadaş; dost. 3. Ayak.	1. İçki kadehi. 2. Dost. 3. Ayak.	T.	Eyâḳ	ایاق
Taziyede Fatiha okutan, kolonya sunan ve Kuran cüzlerini dağıtan kişi.	Taziye meclisinde, kişilerin girişi sırasında Fatiha okuyan ve huzurdakilerin ellerine gül suyu döken veya Kuran cüzlerini okumaları için	A. T.	Fâtiḡe-çî	فاتحهچی

	huzurdakilere dağıtan kişi.			
1. Yay. 2. Elastik özelliğine sahip.	1. Kendi etrafında yılan kıvrımlı, helezoni veya silindir şeklinde kıvrılan baskı, çekme ya da her türlü dış etkiyle durum değiştiren, ilk haline dönen ve genellikle çarpmayı önlemek, makinanın parçalarını ilk haline döndürmek, baskı ve çekmeyi düzenlemede kullanılan elastik maddeden üretilen parça. 2. Elastik özelliği olan her bir şey. Sembolik olarak sürat için kullanılır: Yay (fener) gibi yerden fırladı.	T.	Fener	فَـنَـر
Amarsitör; araba yayı.	Araçlarda tekerlek, şasi ve iskeletin bağlı olduğu sistemin yaptığı hareketlerden çıkan sarsmaların aktarmasını engellemek	T. F.	Fener-bendî	فَـنَـرِـبَـنَـدِی

	için kullanılan birtakım yaylar ve tamponlar.			
1. Yay ı takma işleml. 2. Yumuşak ve esnek olması için yatak, koltuk vb. yapında kullanılan yaylar.	1. Mobilya, yatak vb.nin yaylarının takılma işleml. 2. Yatak, yaylı döşek veya mobilya yapımında, yumuşak ve esnek olmaları amacıyla kullanılan birtakım yaylar.	T. F.	Fener-keşî	فـنـرکـشـی
Sakal fırçası.	Tarağa benzeyen, küçük sapında dik bir şekilde bağı bir tutam doğal ya da suni lif olan ve sabun veya sakal köpüğü gibi bir şeye sürüp yüze sürmek için kullanılan alet.	T.	Fırçe	فرچه
Kağnıyı süren kışi; arabacı.	Kağnıyı süren kışi.	H. T.	Gârî-çî	گار یچی
Kaz.	Ördekten daha büyük, kuğudan daha küçük, ördek ve kuğununkine benzer perdeli ayaklara sahip yüzücü bir kuş.	T.	Ġâz	غاز
1. Kaz otlatmak.	(Knş.) (Mizah) 1. Zamanını ve ömrünü boş	T. F.	Ġâz çerânden	غاز چراندن

2. Çaresiz kalmak.	işlerle harcamak. 2. İşsiz ve çaresiz kalmak (olmak).			
	→ Kâzyâkî.	T. F.	Ġâza(ʿe)yâkî	غازیاقی
1. Kaz çobanı. 2. Vaktini boş geçiren kişi.	1. Kazları otlak vb. yerlerde otlatan kişi. 2. (Knş.) (Mizah) Ömrünün vaktini işsiz ve boş geçiren kişi.	T. F.	Ġâz-çerân	غازچران
	→ Kâzyâkî.	T. F.	Ġâzyâkî	غازیاقی
	→ Ke(u)tre.	T.	Ge(u)tre	گتره
	(Knş.) → Ke(u)tre-ʿ(y)î.	T. F.	Ge(u)tre-ʿ(y)î	گتره‌ای
	→ Kedi(e)ġen.	T.	Ġedġen	غدغن
	→ Kedi(e)ġen.	T.	Ġedķen	غدقن
Kurma kolu (silah için).	İleri geri hareketiyle mermiyi tüfek haznesine süren ve boş kovanları dışarı atan ucu eğik metal çubuk.	T.	Gelenge(i)den	گلنگدن
1. Oyma bıçağı. 2. Bir kalemtırış çeşidi.	1. Oymak ve bir şeyden bir parçayı çıkarmak için kullanılan ince, eğri ve sivri uçlu bir bıçak türü. 2.	T.	Gi(e)zlîk	گزیلیک

	Bir kalemtraş çeşidi.			
Korkudan idiasından vazgeçmek.	(Knş.) Korkunun etkisiyle iddiasından vazgeçmek; iddiasız olmak.	T. F. F. F. F.	Gi(e)zlîk-i ḥod râ ḡelâf kerdn	گزیلک خود را غلاف کردن
1. Armut; yeşil erik. 2. Armut veya erik ağacı. 3. Domates.	1. Ham ve olgunlaşmış hali yenilen, yeşil ya da kırmızı renkli iri, yuvarlak veya yumurta şeklindeki meyve; armut; yeşil erik. 2. Bu meyvenin ekilen bitkisi. 3. Domates.	T.	Gu(v)ce	گوجه
İri bir erik türü.	Koyu yeşil rengi, ekşi tadı olan iri bir erik türü.	T. F.	Gu(v)ce-bereḡânî	گوجه-برغانی
	→ Gu(v)ce.	T. F.	Gu(v)ce-direḡtî	گوجه-درختی
1. Domates. 2. Domates fidesi. 3. Bir saç süsleme stili.	1. Ham ve olgunlaşmış hali yenilen ve ondan baharat üretilen içi kırmızı ve sulu meyve. 2. Bu meyvenin adı, bir yıl ömürlü ve ekilen bitkisi. 3. Bir saç süsleme stili.	T. Fr. F.	Gu(v)ce-fireng-î	گوجه-فرنگی
	→ Gu(v)ce.	T. F.	Gu(v)ce-sebz	گوجه سبز

Sanayide çukurluğu olan her türlü kap.	Sanayide çukurluğu olan her türlü kap.	T.	Gu(v)de	گوده
	Kûç. →	T.	Ġûç	غوج
Yıpranmış; eskimiş; pörsümüş.	(Knş.) Yıpranmış ve buruş buruş olmak; Yıpranmış (ġujme) elbiseler.	T.?	Ġujme	غژمه
İri yarı; kaba; kafası kalın.	(Knş.) (Hakaretamız) İri cüsseli olmak; kafası kalın.	F. T.	Gunde-bek	گنده بک
1. Çifte kaval. 2. Kudüm; nekkare.	1. İki neyin birbirine ya- pıştırılmasıyla oluşan üflemeli bir çalgı. 2. Ağızlarına deri geçirilmiş iki kaptan oluşan vurmalı bir çalgı.	T.	Ġûşe	غوشه
Hacıyatmaz.	(Knş.) Ne şekilde atılırsa ayakta duran oyuncak.	A. T.'den: yatmayan hacı.	Hâcî-yâtmâz	حاجی یاتماز
Hakan; han; padişah.	1. Çin ve Türk padişahlarına verilen lakap veya unvan. 2. Padişah.	T.	Hâkân	خاقان
Tavuk dolma.	Pirinç, kırık bezelye, kimyon ve yeşilliğin tavuğun karnına	A. T.	Hâle-bîbî	خاله بی بی

	doldurulup pişirilmesiyle hazırlanan bir tür yemek.			
Özellikle okumamış kadın akraba veya arkadaş.	(Knş.) Akraba veya arkadaşlardan olan kadınlardan herbiri, özellikle ümmi kadınlar.	A. T. T.	Hâle-hân-bâcî	خاله خان- باجی
1. Ağa; bey. 2. Bey; Beyefendi. 3. Bazı akrabalık bildiren ifadelerde kullanılan hitap: Dayı bey; Amca bey. 4. Türk ve Moğol boylarının liderlerinin unvanı; han; hakan.	1. Köy ve toprak sahiplerinin lakap ve unvanı. 2. Saygı için erkeklerin isminin sonuna eklenen hitap. 3. Akrabalık bildiren bazı ifadelerden önce gelen, saygı göstergesi olarak kullanılan hitap; hân- dayı, hân- amca. 4. Türk ve Moğol boylarının reislerinin, padişahlarının ve komutanları- nın unvanı.	T.	Hân	خان
Feodalite; kabilecilik; aşiretçilik.	1. Ülkenin her yerinde, her köşesinde emirle (buyruk) yönetimi sağlayan	T. T. F.	Hân-hân-î	خان خانی

	devletin özelliği; kabilecilik.			
Hanlar.	Hânlar. → Hân.	T. A.	Hevânîn	خوانين
1. Hanım. 2. Hanımefendi (unvan için). 3. Kadın; kız. 4. Edepli ve güzel ahlak ve davranış sahibi kadın, kız. 5. Eş; kadın; bir kimsenin hanımı. 6. Ev hanımı; ev kadını. 7. Asil ve soylu kadın; Osmanlı'da padişahın eşi. 8. (Argo) Fahişe.	1. (Saygı ifadesi) Kadın ve kızlara hitap etme veya işaret etmede kullanılır. 2. (Saygı ifadesi) Kadınların meslekî unvanları veya isimleri için kullanılan unvan. 3. (Saygı ifadesi) Kadın; kız. 4. (Knş.) Edepli ve güzel ahlak ve davranış sahibi (kadınlar ve kızlar için): Çok hanım biri. 5. Eş; kadın. 6. Ev hanımı; ev kadını. 7. Asil ve soylu kadın; hatun, Osmanlı Devleti'nde sultanın eşi; melike. 8. (Knş.) (Argo) Orospu; fahişe.	T.	Hânûm	خانم
	(Knş.) → Hânûm.	T.	Hânûm	خانوم
Hanım olmak; benimsenen	(Knş.) Münasip ve güzel hal ve		Hânûm şoden	خانم شدن

davranışlar sergilemek.	hareketlerde bulunmak (kadınlar ve kızlar için).			
Hanımların üslubuyla davranmak; hanımlara yaraşan bir şey yapmak.	Kadınların üslubu ve tarzıyla, özellikle edep bilmek ve yaraşır olmak.	T. F.	Hânum-âne	❦ خانمانه
(Argo) Orospu kadınlarla dost olmak ve cinsel ilişkide bulunmak.	(Knş.) (Argo) Özellikle orospu kadınlarla dost olmak ve cinsel ilişkide bulunmak.	T. F.	Hânum-bâzî	❦ خانمبازی
Büyükanne.	Ailenin en büyük kadınına veya büyükanneye verilen, saygı bildiren unvan.	T. F.	Hânum-bozorg	❦ خانمبزرگ
1. Anne veya büyükanne için sevgisi ifadesi. 2. Kadınlarla konuşurken itiraz belirten hitap; kadın; hanım.	(Knş.) 1. Anne veya büyükanne için sevgi bildiren bir hitap. 2. Kadınlarla konuşmada genellikle itirazlı hitap.	T. F.	Hânum-cân	❦ خانمجان
1. Hanım olmak; vakarlı olmak. 2. Asillik; soyluluk. 3. Kız çocukları için kullanılan sevgi ifadesi.	1. Hanım olmak; vakar ve metin olmak. 2. Büyüklük ve asil soyluluk (kadınlar için). 3. (Knş.) Özellikle kızlara karşı sevgi ve muhabbet gösterildiği	T. F.	Hânum-î	❦ خانمی

	zaman kullanılır; değerli ve sevilen kadın.			
	(Knş.) → Âkâ-yi hod bûden.	T. F. F.	Hânum-i hod bûden	خاتم خود بودن
Hanımlık yapmak; büyüklük yapmak.	Büyüklük yapmak (kadınlar için).	T. F. F.	Hânum-î kerdên	خامی کردن
Genelevde orospu kadınlarının başı.	Genelevde orospu kadınlarının başı.	T. A.	Hânum-re'(y)îs	خاتم رئیس
Valide hanım.	(Saygı ifadesi) Anne.	T. A.	Hânum-valide	خاتم والده
Küçük hanım.	(Saygı ifadesi) Kızlar için bir hitap.	F. T.	Duhter-hânum	دختر خانم
		F. T.	Nene-hânum	ننه خانم
Liyakatsiz; kifayetsiz.	(Knş) Liyakatsiz ve kifayetsiz kişi: Ziyafette afiyetlenmek her liyakatsizin bildiği şeydir.	F. T. F.	Nene-hânum-i şul[le]-pez	ننه خانم شله پز
Kaynana.	(Knş.) (Saygı ifadesi) Kaynana (erkek için).	F. T.	Mâder-hânum	مادر خانم
Demir tatlısı.	(Knş.) Un, nişasta ve yumurta ile hazırlanan ve delikli kalıplar kullanılarak kızarmış sıcak yağa batırılan ve üzerine toz	T. F.	Hâtûn-pence(i)re	خاتون پنجره

	şeker serpilen bir tür tatlı.			
Bir işi yapmaya hazır; âmâde.	(Knş.) Bir yere gitme veya bir iş yapmaya hazır ve istekli olmak.	A. T.	Hâzir-yerâk	حاضریراق
1. Düzensiz; dağınık; hesapsız kitapsız. 2. Sorumsuz; lakayt; umursamaz.	(Knş) 1. Dağınık ve düzensiz; hesapsız kitapsız; düzensiz ve tertipsiz. 2. Sorumluluk duygusu olmayan; lakayt; umursamaz.	F. F. T.	Herdem-bîl	هردمبیل
Eşekçi.	Kiraya vermek, eşya taşımak, gezmek ve eşya satmak için bir veya birkaç eşeğe sahip olan kişi.	F. T.	Herek-çi	خرکچی، خرک-چی
1. Bağırıp çağırın; kavgacı; çığırtkan. 2. Şarlatan. 3. Bağırın; alay eden. 4. Siyasetçiye tarafdarlık yapan kişi; yardımcı; tarafdar; destekçi; trol.	1. Bağırıp çağırma, kargaşa, kavga ve dövüş peşinde olan; kavgacı. 2. Şarlatan. 3. Bağırın; alay eden. 4. Taraftarlık yapmak ve muhalifleri korkutmak için faaliyet yapan siyasetçi yardımcısı.	F. T.	Hu[v]-çi	هوچی
Düzensiz ve kanunsuz;	(Knş.) Düzensiz ve kanunsuz;	A. T. T. F.	Huseyn-kulî- hân-î	حسین قلی خانی

karışıklığa düşen.	karışıklığa düşen.			
	→ İle.	T.	Îl	ال
1. Aşiret; boy; oba; oymak; kabile. 2. Grup; topluluk.	1. Aynı soydan gelen, ortak kültür ve ekonomisi olan ve genellikle çadırlarda yaşayan göçebe bir grup insan: Kâçâr ili, Kaşkây ili. 2. Grup veya topluluk.	T.	Îl	ایل
	→ İle kerden u bile kerden	T. F. F. T. F.	Îl kerden u bil kerden	ال کردن و بل کردن
1. Aile; ırk; soy; boy. 2. Akrabalar ve tanıdıklar.	1. Aile, ırk, soy. 2. (Knş.) (Mizah) Akrabalar ve tanıdıklar.	T. F. F.	Îl u tebâr	ایل و تبار
1. Aşiretler; boylar; obalar; oymaklar; kabileler. 2. Aşiretin yaşadığı yer.	1. Ülkenin farklı yerlerine dağılan aşiretler. 2. Aşiretin yaşadığı yer.	T. A.	Îl-ât	ایلات
Öyle.	Öyle.	T.	İle	اله
Yalandan tehdit etmek; şöyle böyle yapmak; “fena yapmak”.	Bilinmeyen bir eylemi işaret etmek ve genellikle sert ama yalandan tehdit etmek, “öyle böyle yamak”.	T. F. F. T. F.	İle kerden u bile kerden	اله کردن و بله کردن

Öyle böyle.	Öyle böyle.	T. F. T.	İle u bile	إله و به
1. Kabilesel. 2. Aşiret gibi (kalabalık).	1. İlle (aşiretle) ilgili. 2. (Knş.) (Mizah) Çok kişi, bir aşiret gibi: misafirler aşiretçe gelmişlerdi.	T. F.	Îl-î	إلى
Aşiretler; boylar; obalar; oymaklar; kabileler.	Aşiretler; boylar.	T. A.	Îl-iyât	إليات
1. Kabilesel. 2. Aşiretten olan; yörük. 3. Aşiret gibi (gelenek görenek olarak).	1. Aşiretle ilgili. 2. Aşiret mensubu; konargöçer.3. Aşiret halkı tarzında veya ona benzer.	T. A. F.	Îl-iyat-î	إلياتي
1. Ahmak; salak. 2. Eşek; merkep.	1. (Hakaret) anlayışsız ve şuursuz kişi. 2. Eşek.	T.	Îş[ş]ek	ایشک
İz; işaret; ayak izi.	İz; işaret; ayak izi.	T.	Îz	ایز
1. İzi kaybetmek. 2. Hataya düşürmek; yanlışla sevketmek.	(Knş.) 1. İzi kaybetmek. 2. Başkalarını hataya düşürmek.	T. F. F.	Îz gum kerden	ایز گم کردن
1. Kap; koruyucu; kılıf. 2. Kap; kutu; mahfaza; paket. 3. Tabak;	1. Genellikle çerçeve şeklinde, ahşap, metal, plastik vb. bir maddeden yapılmış, içine	T.	Kâb	قاب

kap; sini. 4. Kadeh.	muhafaza ve süs için fotoğraf, resim, cam, ayna ve başka şeylerin konulduğu araç. 2. Bazı eşyaları korumak ve taşımak için kullanılan kutu ve mahfaza: Saat kutusu, sigara paketi, Kuran mahfazası. 3. Yuvarlak ve büyük tabak; sini. 4. Kadeh.			
1. Çerçeveleme k; çerçeve yapmak; kapamak. 2. Bir şeyin faydasız olduğunu belirtmek.	1. Fotoğraf, resim, kâğıt vb. çerçeveye koymak. 2. (Knş.) (Mizah) Bir şeyin faydasız olduğunu belirtmek için kullanılır.	T. F.	Qâb kerden (giriften)	قاب کردن (گرفتن)
Yas töreninde sofraya konulan içi su dolu kap.	Genellikle yas töreninde, bir sofraya Kuran cüzleri, helva, hurma vb.lerinin yanına konulan içi su dolu büyük bir tabak ve kâse.	T. F. A.	Qâb u kedeş	قاب و قدح
1. Ayna kutusu. 2. İşlenmiş, süslü ve çerçevesi ayna.	1. Ayna kutusu. 2. Genellikle işlemeli ve süs olarak bir yere asılan çerçevesi ayna.	T. F.	Qâb- â('â)y[e]ine	قاب آینه

Kıncanatlılar.	İki çift kanadı olan ve onlardan kabuklu olan öndekileri, arkadakileri örten, böceğe benzeyen bir canlı.	T. F.	Qâb-bâlân	قاببالان
1. Ahşap süsleme işi. 2. Ahşap sülemesi.	1. İnce çubuklarla tavan gibi ahşap zeminler üzerine süslemek amacıyla çerçeve gibi şekiller yapan iş ve uğraş. 2. Tavan gibi ahşap zeminler üzerine süslemek amacıyla yapılan şekiller.	T. F.	Qâb-bendî	قاببندی
1. Temizlik bezi. 2. Yıpranmış kumaş, elbise vb.	(Knş.)1. Tabakları temizlemek, kurutmak, silmek vb. için kullanılan bir parça kumaş. 2. Atılacak ve yıpranmış (kumaş, elbise vb. gibi).	T. F.	Qâb-destmâl	قابدستمال
Bir şeyin yıpranması, eskimesi; atılacak olması.	(Knş.) Bir şeyin değersiz ve atılacak duruma gelmesi.	T. F. F.	Qâb-destmâl şoden	قابدستمال شدن
	→ Qâp-ek.	T. F.	Qâb-ek	قابى

Çerçeve.	İçine fotoğrafın konulduğu ahşap, metal, plastik vb. maddeden bir araç.	T. A.	Qâb-i 'eks	قاب عكس
1. Gözlük çerçevesi. 2. Gözlük kutusu, kabı veya kılıfı.	1. Gözlüğün etrafı; çerçeve. 2. Gözlüğü korumak ve taşımak için mahfaza ve kutu; gözlük kılıfı.	T. A.	Qâb-i 'eynek	قاب عینک
Yazılı duaları korumak için kullanılan koruyucu kap.	Duaları korumak ve taşımak için boru şeklinde bir mahfaza.	T. A.	Qâb-i du'â	قاب دعا
Bardak altlığı.	Bardak altlığı.	T. F.	Qâb-i istikân	قاب استکان
1. Tencere. 2. Bir çeşit güveç.	1. Yemek pişirmek veya muhafaza etmek için kullanılan genellikle metal, yuvarlak ve kapaklı bir kap. 2. (Knş.) Bir güvec türü.	T.	Qâble(i)me	قابلمه
Çıtçıt düğme.	→ Dukme. → Dukme-i fişârî.	T. F.	Qâble(i)me-(y)î	قابلمه‌ای
1. Tencere yapma işi. 2. Kaplama; dış kaplama; dışını süslemek.	1. Tencere imal etme işi ve uğraşı. 2. (Knş.) Kopya veya değersiz bir şeyin içini ya da etrafını ilgi çekici bir	T. F.	Qâble(i)me-sâzî	قابلمه‌سازی

	şeyle doldurmak suretiyle yapılan ambalaj.			
	→ Kâb- destmâl.	T. F.	Kâb-şûr	قابشور
Kacar/kaçar.	Türkmenler- den Türk soylu bir kavmin adı.	T.	Kâcâr	قاجار
1. Dilim. 2. Çatlak; yarık. 3. Eyer kaşı.	(Knş.) 1. Kavun, karpuz, elma vb.den bir dilim. 2. Çatlak; yarık. 3. Eyerin kalkık tarafı; eyer kaşı.	T.	Kâç	قاچ
Yarmak; çatlatmak.	(Knş.) Çatlak oluşturmak; yarmak.	T. F.	Kâç dâden	قاچ دادن
Çatlamış; yarılmış.	(Knş.) Çatlamış; yarılmış.	T. F.	Kâç horden	قاچ خوردن
Bölmek; kesmek; dilimlemek.	Kesip parça parça etmek; kesmek.	T. F.	Kâç kerden	قاچ کردن
1. Kaçak (ürün). 2. Kaçak (kişi). 3. İsten kaçmak; kaytarmak. 4. Kaçakçılık.	1. Alım satımı ve taşınması yasak olan eşyanın durumu: Kaçak ürün. 2. Bir şeyi kullanarak kaçan veya başka hilelerle para ödmeden ya da gizli bir şekilde ve kanunsuzca bir ülkenin sınırlarından	T.	Kâçâk	قاچاق

	geçen kişinin durumu: Kaçak yolcu.3. İşin sorumluluğundan kaytaran kişi; işten kaçmak. 4. Yük veya insan taşıma ya da yasal izin olmadan ürün alım satımı.			
1. Kaçakçılık yapmak. 2. Kapıp kaçmak.	(Knş.) 1. Bir şeyi izinsiz taşımak ve alıp satmak ya da izinsiz bir şeyi, taşımak ve alıp satmak. 2. Kapıp kaçmak.	T. F.	Қаңақ керден	قاچاق کردن
Kaçak olmak; kaçmak.	(Knş.) Kaçmak; kaçak olmak; firar etmek.	T. F.	Қаңақ şoden	قاچاق شدن
Kaçakçı.	Kanunsuz veya izinsiz bir şekilde mal veya insan taşıyan ya da alıp satan kişi.	T. F.	Қаңақçı	قاچاقچی، قاچاقچی
Kaçak mal satan kişi.	İşi kaçak ürün satmak veya ürünü kaçak satmak olan kişi.	T. F.	Қаңақ-furûş	قاچاق-فروش
1. Kaçakçılık. 2. Kaçak; kanunsuz.	(Knş.) 1. Kanunsuz alım satım. 2. Gizli; kanunsuz.	T. F.	Қаңақ-і	قاچاقی
Küre dilimi.	Küre yüzeyiyle sınırlı ve onun bir çapı	T. F.	Қаң-і kurevî	قاچ کروى

	üzerinden geçen iki yarım dairelik cisim.			
İki meridyen arası mesafe.	On beş dereceye denk bir saatlik zamanı gösteren, yer küre üzerindeki iki meridyen arası her bir mesafe.	T. A.	Ḳâç-i sâ'etî	قاج ساعتی
Küçük işi yapamayıp büyük işe yeltenmek.	(Knş.) Küçük bir işi bile yapmaya aciz olup daha önemli bir işi yapmak istediği zaman kişiye söylenir: Sen eyer kaşına sahip çık da at yarışı kolay.	T. F. F. F. F. F.	Ḳâç-i zîn râ nigh (nigâh) dâştên	قاج زین را نگه (نگاه) داشتن
Parça parça; kesik kesik; dilim dilim.	(Knş.) Parça parça; kesik kesik.	T. T.	Ḳâç-ḳâç	قاج قاج
Kafe sahibi veya işletmecisi.	Kafe sahibi veya işletmecisi.	Fr. T.	Kâfe-çî	کافه‌چی
	→ Ḳâḳ.	T.	Ḳâğ	قاغ
1. Oyunda sona kalan kişi. 2. Beceriksiz; acemi. 3. Beceriksiz; gereksiz; yararsız. 4. Meyve kakı.	1. (Knş.) Oyunda, özellikle bilye oyununda dışarıda olan veya son aşamaya kalan kişinin durumu. 2. (Knş.) Bilgisiz ve beceriksiz; acemi. 3.	T.	Ḳâḳ	قاق

	(Knş.) Bir işe dâhil edilmeyen veya ortaklık yapılmayan ve varlığı gereksiz ve yararsız kabul edilen kişinin durumu; beceriksiz. 4. Çekirdeği çıkarılıp kurutulan meyve; kurutulmuş meyve.			
Dağ reyhanı.	Kokulu yaprağı ve tohumu ilaç olarak tüketilen ve baharat olarak kullanılan, bir yıl yaşayan, kendiliğinden yeşeren nanegiller familyasından adı bir ot.	T.'den	Kâkûtî	کاکوتی
Faytoncu; at arabası sürücüsü.	At arabasının önünde oturan ve arabanın atlarını yönlendiren kişi.	R. T.	Kâliske-çî	کالسهچی
Jant kapağı.	Genellikle jantın üzerine geçirilen, dingil ve tekerleğin vidalarını koruyan ve dolayısıyla tekerleği daha güzel gösteren otomobil	T.	Qâlpâk	قالپاق

	tekerleğini kaplayan kapak.			
1. Otomobil hırsız. 2. Küçük şeyleri çalan hırsız.	(Knş.) 1. Jant kapağı veya otomobilin dış parçalarını çalan kişi. 2. Büyük şeyleri çalmayıp küçük şeyleri çalan kişi; küçük hırsızlık.	T. F.	Ķâlpâk-düz	قالباق دوز
Kaypak; hilekâr; kalles.	(Knş.) Davranış, iş ve dostlukta düzenbazlık ve hilekârlık yapan kişi; uyumsuz; hilebaz; aldatan.	T.	Ķâltâk	قالتاق
1. Yaprak yay burçları. 2. Kakmacılıkta bir şekil.	1. Düz yayların iki ucunda halka şeklindeki kısım. 2. Kakmacılıkta bir şekil.	T.?	Ķâme	قامه
	(Knş.)	T.	Ķâp	قاب
	(Knş.) → Ķâpîden.	T. F.	Ķâp zeden	قاب زدن
Diz kapağı.	(Knş.) Diz kapağı.	T. F.	Ķâp-ek	قاپک
1. Kapmak, kapışmak. 2. Fırsatı kaçırmamak; fırsatı kapmak.	(Knş.) 1. Çevik ve çabucak bir şeyi havada kapmak veya birinin elinden almak; kapmak;	T. F.	Ķâp-îden	قاپیدن

	kaçırmak: Çocuklar ekmek parçalarını kaptılar. İnsanlar havaya atılan bildirileri kaptılar. 2. Zekilik ve fırsatçılıkla bir şeyi, durumu veya makamı kendi kontrolüne almak: Böyle bir teklifi reddetmemeli- sin, eğer benim önüme böyle durum çıkarsa iki elimle kapardım.			
Karışmış.	(Knş.) Karışık ve iç içe; düzensiz.	T.	Ķârâşmîş	قاراشمیش
Kart; yaşlı; ihtiyar.	(Knş.) Yaşlı; elden ayaktan düşmüş.	T.	Ķârt	قارت
1. Guruldamak; kart-kurt. 2. Boş laf; gürültü; iddia.	(Knş.) 1. Guruldamak. 2. (Hakaretamız) Boş laf; gürültü; iddia.	T. F. T.	Ķârt u ĳurt	قارت و قرت
Tabak ve çeşitleri.	Ev kap kakak çeşitleri.	F. T.	Kâse-boşĳâb	كاسه- بشقاب
Eskici.	Gezerek kap kakak satan veya eski ve yıpranmış ev eşyası karşılığında yenisini veren.	F. T. F.	Kâse- bozaşĳâb-î	كاسه- بشقابی

Bilye yuvası; bilye yatağı.	Bilyelerin veya çelik silindirlerin içine yerleştiği ve üzerindeki aksın döndüğü özel yatak.	A. T.	Kâse-sâçme	كاسه- ساجمه
	→ Kâç.	T.	Kâş	قاش
Kirkit; halı dokuma turağı.	Halı dokumada kullanılan küçük testereye benzeyen bir araç.	T.	Kâşîn	قاشین
Kaşık; kepçe.	Bir sapa bağlı, yumurta veya daire şeklinde iç bükey zemini olan ve yemek yemek, almak veya yemeği karıştırmak için kullanılan bir araç.	T.	Kâşuk	قاشق
Batı hayranı; Batıya özenmek.	(Knş.) (Mizah) Batı medeniyetinin görünümüne haddinden fazla bağlı olmak.	F. T. F. F. F. F.	Bâ-kâşuk ve çengâl âb horden	با قاشق و چنگال آب خوردن
1. Ölçek; kaşık ölçek. 2. Mavi kaside otu. 3. Kestanyet.	1. Alet veya fincan olarak kullanılan küçük kaşık. 2. Kaşığın ucuna benzer yapraklarıyla nanegiller familyasından olan birkaç yıllık birtakım	T. F.	Kâşuk-ek	قاشقک

	adi ot. 3. İple birbirine bağlanan ve parmaklar vasıtasıyla vurup ritim oluşturan sağlam odundan, derinliği az iki çift kâsedan oluşan küçük bir saz.			
1. Kaşık şeklinde. 2. Enseyeye tokat/şaplak atmak. 3. Kaşık gibi çukurluk.	1. Kaşık şeklinde. 2. Avuçlarını kaşık gibi toplamak suretiyle avuçla enseye vurma şekli. 3. Kaşık şeklindeki yuvarlık derinlik.	T. F.	Ḳâşuk-î	قاشقى
Çarşamba sûrî'nin geleneksel bayramlaşma adeti.	Çarşamba sûrî gecesinde yüzü gizlenmiş bir şekilde, ihtiyacı karşılamının kaynağı olarak görülen şeyi almak için kaşığı kâseye vurma geleneği.	T. F.	Ḳâşuk-zenî	قاشق زنى
	→ Ḳâtî.	T.	Ḳâtî	قاتى
1. İççe; karışık. 2. Samimi. 3. Kafası karışık.	(Knş.) 1. İç içe; karışık; karmaşık. 2. Samimi ve cana yakın. 3. Akli karışık; şaşkın.	T.	Ḳâtî	قاطى

1. Karışık olmak. 2. Akli karışık, dikkati dağınık olmak.	(Knş.) 1. Saflık ve düzene sahip olmamak. 2. Zihin dağınıklığı ve dikkat eksikliğine yakalanmak.	T. F.	Ḳâṭî dâšten	قاطی داشتن
1. Bulamak; karıştırmak. 2. Dağıtmak; karıştırmak. 3. Kafa karışıklığı. 4. Dağılmak (ruhen).	(Knş.) 1. Birbirine bulamak; karıştırmak; birbirine geçirmek. 2. Dağıtmak; düzensiz kılmak. 3. Zihinde konuların ve mevzuların birbirine karışması. 4. Ruh sağlığını kaybetmek; dağılmak; dikkat eksikliği olmak.	T. F.	Ḳâṭî kerdan	قاطی کردن
1. Karışmak; karıştırmak. 2. Dost ve arkadaş olmak.	(Knş.) 1. Karışmak; birbirine karıştırmak. 2. Dost olmak; arkadaş olmak.	T. F.	Ḳâṭî şoden	قاطی شدن
Değersiz maddeyi değerli olana karıştırmak.	(Knş.) Değerli bir maddeye değeri düşük ve saf olmayandan biraz karıştırmak, don yağının yağa, bakırın altına karıştırıldığı gibi.	T. F.	Ḳâṭî zeden	قاطی زدن

...-e/a katılmak; ...-e/a karışmak.	(Knş.) ... içine; ... parçası.	T. F.	Ḳâṭî-i	قاطر
Katılmak; karışmak.	(Knş.) Bir şeye karışmak; konuya karıştı.	T. F. F.	Ḳâṭî-i çîzî şoden	قاطر چیزی شدن
Çoluğa çocuğa karışmak.	(Knş.) (Mizah) Evelenmek (erkek için).	T. F. F.	Ḳâṭî-i murğhâ şoden	قاطر مرغ-ها شدن (کردن)
1. Karışık; karmaşık. 2. Dağınık; düzensiz.	(Knş.) 1. İç içe; karışık; karmaşık. 2. Dağınık; düzensiz.	T.	Ḳâṭî-pâtî	قاطر پاطر
Bir şeye burnunu sokmak.	(Knş.) Bir şeye karışmak; bir şeye müdahil olmak.	F. F. T. F. F.	Ḥod râ ḳâṭî-i çîzî kerdn	قاطر خود را چیزی کردن
Katır.	Eşek ile kısrağın çiftleşmesinden türeyen ve üreme özelliği olmayan, dış görünüşü bakımından eşeğe ve yapı bakımından kısrağa benzeyen toynaklı bir memeli; katır.	S. T. 'den.	Ḳâṭîr	قاطر
1. Katırcı. 2. Katır gibi (huysuz).	1. İşi katırları kiralamak ve bakmak olan kişi; katır sahibi. 2. Ahlaksız, uyumsuz.	T.	Ḳâṭîrçî	قاطرچی
	→ Ḳâṭme.	T.	Ḳâṭme	قاتمہ

At kılından yapılmış iplik.	At veya katırın kuyruk ve yel kılından örülen bir ip ve halat.	T.	Ḳâṭme	قاطمه
	→ Ḳâṭuḳ.	T.	Ḳâṭuḡ	قاتغ
1. Katık. 2. Meze; katık.	(Knş.) 1. Ekmekle beraber yenilen şey; katık. 2. Diğer yiyeceklerle yenilen şey.	T.	Ḳâṭuḳ	قاتق
Katık yapmak.	(Knş.) Katığı ekmekle yemek.	T. F.	Ḳâṭuḳ kerdēn	قاتق کردن
1. Katık. 2. Geçimi sağlayan araç. 3. Yardım eden.	1. Katık. 2. (Knş.) Geçim aracı. 3. (Knş.) Yardımcı; yardım eden.	T. F.	Ḳâṭuḳ-i nân	قاتق نان
Kavut tatlısı.	Buğday, nohut, fıstık, badem vb. gibi yiyeceklerin tanelerinin unuyla toz şeker ve akide şekerinden oluşan bir karışım.	T.	Ḳâvût	قاووت
1. Kayık; kano. 2. İlmek deseni; halı püskülü.	1. Yelken, kürek, motor veya ayakların altında bulunan pedalları hareket ettirerek hareket edip yüzen küçük taşıma aracı. 2. Halı dokumacılığta,	T.	Ḳâyık	قایق

	dokumacının süs ve halının püskülü maksadıyla kullandığı kuyruklu düğüm; ilmek deseni.			
1. Kayık yüzdürmek. 2. Kano yarışları.	1. Kayık sürme eylemi. 2. Sporcuların çeşitli kayıkları kullanarak muhtelif güzergâhlarda tek veya takım olarak su üzerinde rekabet ettikleri bir tür spor.	T. F.	Ḳâyiḳ-rânî	قایقرانی، قایق رانی
Kayığa binmek.	Kayıkla gezme ve eğlenme eylemi.	T.	Ḳâyiḳ-sevârî	قایق سواری
Kayış.	Deri kayış; kemer.	T.	Ḳâyiş	قایش
Kazayağı otu.	Taze ve yeşil hali kokulu ve yenilir olan yaprakları kıvrımlı sinirli ot familyasından bir ot: Kazayağı otu.	T.	Ḳâzyâḳî	قازیاقی
Kaşığı.	Dört ayaklı hayvanları, özellikle atı, kaşımak ve temizlemek için kullanılan ve tarak gibi dişli metal bir araç.	T.	Ḳe(i)šo(v)	قشو

Kaşağılamak.	Kaşağıyla at, öküz vb.lerini kaşımak ve derisini temizlemek.	T. F.	Ke(i)šo(v) kerdən	قشو کردن
Boş laf.	(Knş.) Anlamsız ve boş söz.	T.?	Ke(u)tre	کتره
1. Bağlantısız; temelsiz. 2. Tartılmamış; düşünülmemiş. 3. Ölçülmemiş.	(Knş.) 1. Bağlantısız; temelsiz; tartılmamış: Temelsiz söz, temelsiz iş. 2. Tartılmamış; kendiliğinden: Tartmadan konuşuyor. 3. Tartılmamış; ölçülmemiş.	T.? F.	Ke(u)tre-’(y)î	کتره‌ای
1. Çabuk; çevik. 2. Keyifli; neşeli.	(Knş.) 1. Çabuk; çevik. 2. Keyifli; neşeli.	T.	Kebrâk	قبراق
1. Kacar/Kaçar halkı. 2. Şûr makamında bir bölüm.	1. → Kâcâr. 2. (İran musiki) Şûr makamında bir bölüm.	T.	Kece	قجر
1. Kacar/Kaçar soyuyla ilgil. 2. Bir tür kadın pantolonu.	1. Kacar soyuyla ilgili. 2. Bir tür kadın pantolonu.	T. F.	Kece-î	قجری
Yasak.	Yasak; izinsiz veya kanunsuz.	T.	Ke(i)eğən	قدغن
Yasaklamak; yasak koymak.	Bir kişinin veya şeyin, bir yere girmesini ya da bir	T. F.	Ke(i)eğən kerdən	قدغن کردن

	eylemi yapmasını yasaklamak.			
Kahveci.	Kahvehane sahibi ve idarecisi.	A. T.	Ḳehve-çî	قهوہچی
Hançer; kılıç.	Hançer; kılıç.	T.	Ḳemçîl	قمچیل
Kama.	Kılıca benzer bir silah ama ondan daha kısa ve iki tarafı keskin.	T.	Ḳeme	قمہ
Saldırmak amacıyla kamayı çekmek; bıçak çekmek.	(Knş.) Saldırmak ve vurmak maksadıyla kamayı çıkarmak.	T. F.	Ḳeme keşîden	قمہ کشیدن
Yas törenlerinde kafasına kamayla vurup yaralamak.	Özellikle yas töreninde kendi kafasına ve yaralayarak kamayla vurulan darbe.	T. F.	Ḳeme zeden	قمہ زدن
Cilve; işve; naz.	(Knş.) İşve; naz.	T.	Ḳemîş	قمیش
Baş pare.	(Musiki) Hava akışının etkisiyle titreşen ve ses çıkaran üflemeli (ahşap) sazların ağızlık bölümünde bulunan neyin ince zarları.	T.	Ḳemîş	قمیش
Nazlanmak; cilve yapmak.	(Knş.) Naz ve işve yapmak; cilvelenmek.	T. F.	Ḳemîş âmeden	قمیش آمدن

1. İstişare. 2. Araştırma; inceleme.	1. İstişare. 2. Araştırma; inceleme.	M.	Kenkâş	کنکاش
Köle.	(Amiyane) Köle.	T. [نوکر (Nu[v]ker)'den kısaltılmış.]	Ker	کر
	→ Kerekûrût.	T.	Ķerâkurût	قراقورت
Karakuş; kartal, şahin.	Kartalgiller familyasından avcı bir kuş.	T.	Ķerâkûş	قراقوش
1. Dağ karaağcı. 2. Ova karaağacı.	1. Dağ karaağcı. 2. Ova karaağacı.	T.	Ķeri(e)-âğâc	قره آعاج
1. Frenk üzümü. 2. Bu meyvenin otu.	1. Genellikle pişirilen, yenilen, kurusu koyu renkli ve ilaç olarak kullanılan kızılcığa benzeyen meyve. 2. Bu meyvenin yabani, uzun ömürlü, çalılığa benzeyen, iğne yapraklı ve bardak gibi çiçekleri yeşile çalan beyaz renkli bitkisi.	T.	Ķeri(e)-kât	قره قاط
Dağınık; düzensiz; karışık.	(Knş.) Dağınık; düzensiz; karışık.	T. T. F.	Ķeri(e)-kât-î	قره قاطی
Kara kurut.	Kurut suyunun yoğunluğun- dan kaynatılarak	T.	Ķeri(e)-kûrût	قره قوروت

	elde edilen ve genellikle bir takım yemeklerde kullanılan tadı ekşi, rengi koyu ve yarı katı bir yiyecek maddesi.			
Klarnet.	Klarnet.	T. F.	Ḳeri(e)-ney	قرنى
Klarnet.	Klarnet.	T. F.	Ḳeri(e)-ney	قرهنى
Atmaca.	Kısa ve yuvarlak kanatlı ve uzun kuyruklu, hızlı uçuşuyla bilinen şahingiller familyasından avcı bir kuş. Hızın simgesi olarak kullanılır.	T.	Ḳerḳî	قرقى
Alabalık.	Alabalık.	T.	Ḳizilâ(’â)lâ	قرلاآ
Agraf; kopça; geçmeli düğme.	Düğme gibi elbisenin iki tarafını birbirine bağlamak için bir halkaya geçirilen kancaya benzeyen metal veya plastik çengel.	T.	Ḳezen	قرن
	→ Ḳezen.	T. A. T.	Ḳezen-ḳufl-i	قرن قفلى
Kazak.	Orta Asya’da Türk soylu bir kavim.	T.	Ḳezzâḳ	قزاق

1. Kılık; tarz; üslup; şekil. 2. Huy; yaratılış; karakter.	(Knş.) 1. Tarz; üslup. 2. Huy ve yaratılış.	T.	Kılık	قلق
Huysuz; geçimsiz; zorluk çıkaran.	(Knş.) Zor bir şekilde anlaşmaya varılabilen kişi veya kullanılabilen bir şeyin özgün özelliklerinin olması: Huysuz adam, huysuz araç.	T.	Bed-kılık	بدقلق
Bir kişinin veya şeyin huyunu suyunu bilmek.	(Knş.) Kişinin, bir şeyin iş(leyiş) tarzına veya bir kişinin ruh hali, huy ve yaratılışına aşina olması.	T. F. F. F. F.	Kılık-i çîzî (kesî) dest-i kesî bûden	قلق چیزی (کسی) دست کسی بودن
1. Bir tür kumaş. 2. Dalgalı veya çizgili kumaş veya kâğıt.	1. Genellikle kadın elbisesi dikiminde kullanılan, çıkıntılı ince ve uzun çizgili veya dalgalı bir tür kumaş. 2. Dalga veya uzun çizgilere sahip her türlü kumaş veya kâğıdın özelliği.	T.?	Kirişe	کرشه
	→ Kirişe.	T.	Kirişe	کریشه
		T.	Kisir	قسر

Ezkaza sorunlardan kurtulmak; sorunlardan kaçmak.	(Knş.) Tesadüfen sorun ve sıkıntılardan kurtulmak; tehlike veya sorunlardan kaçmak.	T. F. F.	Kısır der-reften	قسر در رفتن
1. Nöbetleşerek yapılan iş. 2. Nöbet; sıra. 3. Koruma görevlisi; güvenlik görevlisi.	1. Özellikle gece yapılan işlerde, kendi nöbetinde görev ve işini yapan: Nöbetçi doktor, nöbetçi muhafız. 2. Görev yapma sırası: Saat on ikiye kadar benim nöbetimdi. 3. Korumak: Bir asker koruma olarak durmuş.	T.	Kişîk	کشیک
Korumalık yapmak; güvenliği sağlamak.	Korumalık yapmak; güvenliği sağlamak.	T. F.	Kişîk dâden	❧ کشیک دادن
1. Korumak; dikkat etmek. 2. Korumalık yapmak.	1. (Knş.) Gözetlemek; korumak. 2. Gözcülük yapmak.	T. F.	Kişîk keşîden	❧ کشیک کشیدن
Birini gizlice kollamak; korumak.	(Knş.) Birinin hareket ve eylemlerini gizlice dikkat etmek.	T. F. F. F.	Kişîk-i kesî râ keşîden	❧ کشیک کسی را کشیدن
Feryat figan bağırma; gürültü; kalabalık.	(Knş.) Bağırıp çağırma ve feryat figanla beraber kalabalık; gürültü.	T.	Kişîkirik	فشقرق

Kargaşa ve gürültü çıkarmak.	(Knş.) Bağırıp çağırmak ve feryat figan etmek, kalabalık etmek.	T. F. T. T.	Ğışkırık be- (ber)-pâ kerden (râh endâhten)	قشقرق به (بر) پا کردن (راه انداختن)
Kışlak.	Bazı insanların, özellikle ko-nargöçerlerin, kışın gittiği, nispeten sıcak yer; kışlık ikametgâh; karş. yaylak.	T.	Ğışlâk	قشلاق
1. Makas. 2. Sporda makas hareketi; rövaşata. 3. Giyotin.	1. Keskin ağızları birbirinin üzerine getirilerek kâğıt, kumaş vb.lerini kesmek için kullanılan ve çeşitli türleri olan kulplu iki bıçaktan oluşan alet. 2. (Spor) Ayakların iki farklı yönde birbirinin yanından geçmesiyle oluşan her türlü hareket. 3. Giyotin.	T.	Ğiyçi	قیچی
1. Makasla kesmek; makaslamak. 2. Birinin sözünü, lafını kesmek. 3. Parçalamak; kesmek. 4. Tırın	1. Makasla kesmek. 2. (Knş.) Kesmek (söz, ses vb. gibi). 3. (Knş.) Parça parça etmek. 4. (Knş.) Kaymak, düğmelerin	T. F.	Ğiyçi kerden	قچی کردن

dorsesinin çekici kısmın önüne geçmesi olayı.	kontrolünü kaybetmek vb. sebeplerle tırın yük taşıyan arka kısmının çekici kısımdan ayrılması ve bu kısmın çekici kısmın önüne geçmesi.			
Bir şeyin ucunu makasla küçük küçük kesmek.	Bir şeyin ucuna makasla küçük küçük kesikler atmak.	T. T. F.	Ḳiyçî kıyçî kerdên	❧ قیچی قیچی کردن
1. Makaslamak. 2. Sporda makas hareketi yapmak; rövaşata.	1. Makaslamak. 2. (Spor) Makas hareketi yapmak.	T. F.	Ḳiyçî zeden	❧ قیچی زدن
Artık; talaş.	Kumaş, deri ve kâğıt benzeri bir şeyin kesiklerinden arta kalan parçaları.	F. T.	Dem-ḳiyçî	❧ دم‌قیچی
1. Kanadı kesilen kuş. 2. Ehil; itiatkâr; boyun eğen.	1. Uçmasını engellemek, ortama alışması ve diğer kuşların da dikkatini çekmesi için, bir kuşun (genellikle güvercinin) kanatlarının bir kısmının kesilmesi. 2. (Knş.) Ehil; itaatkâr.	F. T.	Per-ḳiyçî	❧ پر‌قیچی

Taş-kâğıt-makas.	Çocuklar arasında, iki kişi veya iki oyuncu grubundan her birinin oyunun birinci sırasını belirlemek için, oyuncuların ellerini kafalarının arkalarına götürüp, taş, kâğıt, makas diyerek ellerini yumruk (taş), iki parmak açık (makas) veya parmaklar yanyana ve açık (kâğıt) şeklinde öne çıkardıkları bir tür yarışma. Makas kâğıda, kâğıt taş ve taş makasa galip gelir.	F. Ç. T.	Seng-kâgez-kiyçî	سنگ- کاغذچی
1. Eğri büğrü. 2. Eğri şeklinde olan; eğik.	(Knş.) 1. Eğri; bükük. 2. Eğri şeklinde; eğik.	T.	Ḳiykâc	قیقاج
Zikzak yaparak bir şeyleri geçmek.	(Knş.) Eşya ve kişilerin arasından eğri ve zikzaklı şekilde geçmek.	T. F.	Ḳiykâc dâden	قیقاج دادن
	→ Ḳiykâc.	T.	Ḳiykâj	قیقاج
Kaymak.	Sütün üstü; kaymak.	T.	Ḳiymâḳ	قیماق

Bir tür kıyma yemeği	Et, çenek, domates sosu ve patates kızartmasıyla beraber, tatlı limon veya limon suyu çeşnisi ve baharatla hazırlanan yemek.	T.	Ğıyme	قیمه
Kıymak; parça parça yapmak.	Parça parça etmek.	T. F.	Ğıyme kerdn	قیمه کردن
Kıymak; kıyım kıyım yapmak.	(Knş.) Parça parça; kıyım kıyım.	T. T. (T. F. T.)	Ğıyme ğıyme (kıyme u ğûrme)	قیمه قیمة (قیمه و قورمه)
Kıymak; kıyım kıyım yapmak; doğramak; parçalamak.	(Knş.) Parça parça etmek; kıyım kıyım etmek.	T. T. F.	Ğıyme ğıyme kerdn	قیمه قیمة کردن
Patlıcanla hazırlanan, karnıyarık ve imam bayıldıya benzeyen bir tür kıyma yemeği.	Patates kızartması yerine patlıcan kızartmasının konulduğu bir çeşit kıyma yemeği.	T. F.	Ğıyme-bâdemcân	قیمه-بادمجان
	→ Ğıyme-pulo[v].	T. A. F.	Ğıyme-lâ-pulo[v]	قیمه لاپلو
Kıymalı bir yemek.	Kıyılmış et, çenek, pirinç, domates sosu ve baharatla hazırlanan yemek.	T. F.	Ğıyme-pulo[v]	قیمه پلو
1. Kıyılmış et; doğranmış et. 2. Kıyma veya	1. Küçük parçalar şeklinde kesilen ve doğranan et	T. F.	Ğıyme-rîze	قیمه ریزه

doğranmış etle yapılan kıyma yemeği.	veya kıyılmış et. 2. Küçük et parçaları veya kıyılmış etle hazırlanan kıyma yemeği.			
Yahniye benzeyen etli bir çorba.	Pirinç, sebze, kızarmış soğana ilave olarak kıyılmış et ve rendelenmiş soğanlardan yapılan, küçük köftelerle hazırlanan bir çeşit çorba.	T. F.	Kıyme-şûrbâ	قیمه شوربا
1. Karşılıksız birine bir işte yardım etmek. 2. Birinin ihtiyacını gidermek, özellikle maddi. 3. Birine maddi yardım yapmak. 4. Yardım eden; yardım yapan. 5. Yardım istemek; imdat. 6. Amortisör. 7. Yardımcı; çırak. 8. Bazı birleşik kelimelerin ön kısmı: Yardımcı.	1. Bir kişi için ücret beklemeden, ihtiyacını gidermesi, hedef ve maksadına ulaşması veya sorumlu olduğu görevi daha hızlı, daha iyi ve daha rahat tamamlaması için bir işi yapmak. 2. Birinin durumunu iyileştirmek ve ihtiyaçlarını temin etmek için ona bir şey vermek, özellikle para. 3. Birinin durumunu iyileştirmek veya ihtiyaçlarını gidermek için ona verilen	T.	Komek	کمک

	şey, özellikle para. 4. Yardım yapan; yardım eden; yoldaş. 5. (Knş.) İnsanların dikkatini çekmek ve onlardan yardım almak için tehlike anında veya zaruri durumlarda kullanılır: İmdat! Boğuluyorum! 6. (Knş.) Amortisör. 7. “Yardımcı”, “çırak” anlamında bazı birleşik kelimelerin ön kısmı: Aşçı çırağı, yardımcı pilot, yardımcı sürücü, müdür yardımcısı. 8. “Yardıma vesile olan, tamamlayan veya yardım eden” anlamında, bazı birleşik kelimelerin ön kısmı: Vites (Komek-dende); amortisör (Komek-fener); şanzıman (Komek-gîr-beks).			
--	--	--	--	--

Bir kişi veya şeyden yardım almak.	(Knş.) Bir kişinin (şeyin) yardımı ve desteğiyle bir işi yapmak.	T. F. F. F.	Komek giriften ez kesî (çîzî)	کمک گرفتن از کسی (چیزی)
Yardım istemek.	Bir kişinin, bir işin yapımında ve sorunun çözümünde ona yardım etmesi için başka bir kişiden yardım istemesi.	T. F. (A. F.)	Komek hâsten (teleb-îden)	کمک خواستن (طلبیدن)
Yardım etmek; yardım ulaştırmak.	Sorunun çözümü, ihtiyacının karşılanması veya isteğinin yerine getirilmesi için başkasına yardım etmek.	T. F.	Komek resânden	کمک رساندن
Eğitime yardımcı olan her türlü araç: Yardımcı kitaplar.	Eğitimin daha iyi olmasına yardımcı olan ses, görüntü veya yazıyı kapsayan her bir aracın durumu: Yardımcı eğitim kitapları, yardımcı eğitim kartları.	T. F.	Komek-âmûzeşî	کمک-آموزشی
Bir kişi veya şeyin yardımıyla.	...den yararlanmak.	F. T. F	Be-(bâ)-komek-i	به (با) کمک
Yardımcı eğitim; yardımcı ders.	Yardımcı eğitim: Yardımcı ders kitapları, yardımcı ders kartları.	T. A.	Komek-dersî	کمک‌درسی

Amarsitör; tampon.	Otomobil yaylarının salınım aralığını azaltan silindir şeklindeki hidrolik tampon; tampon.	T. T.	Komek-fener	کمک فتر
Vites kutusu; şanzuman.	Tekerleklerin çekişini arttırmak veya hareket halinde aracın her dört tekerleğini kapsama almaya yarayan vites kutusu.	T. İ.	Komek- girbeks	کمک- گیربکس
Birinin yardım almasına vesile olan kişi.	(Knş.) Bir kişinin yardım almasına vesile olan kişi; yardımcı olmak.	T. A.	Komek-hâl	کمک حال
1. İlk yardım. 2. İlk yardım çantası.	1. Hasta veya yaralanmış kişiye, genellikle doktor ya da hastaneye ulaştırmadan önce yardım amacıyla yapılan işlemler. 2. Genellikle bir kutuda muhafaza edilen, hasta veya yaralı kişinin pansumanı ya da tedavisi için gerekli araçlar.	T. F. A	Komek-hâ-yi evveliye	کمک های اولیه

Yaşamsal ihtiyaç yardımına vesile olan.	(Knş.) Bir kişinin yaşam masraflarının teminine yardım eden kişi veya şey.	T. A.	Komek-herc	کمک خرج
Eğitim bursu; eğitim kredisi.	Genellikle öğrencilere kredi veya karşılıksız olarak verilen ve eğitim dönemindeki birtakım mali ihtiyaçlarını karşılayan para.	T. F.	Komek-hezîne	کمک هزینہ
1. Yardımcı olan kişi(ler) veya şey(ler); ilave; ek: Ek gelir; yardımcı güç. 2. Yardımcı.	(Knş.) 1. Yardım eden: Yardımcı güçler, yardımcı gelir. 2. Sıradan personel ve bir işte görevli kişiye yardım eden: Yardımcı sürücü.	T. F.	Komek-î	کمکی
Birinin sorununu çözmek.	Bir kişinin sorunu için çözüm bulmak.	T. A. F.	Komek-i fikrî	کمک فکری
Bir işte birine yardım eden.	Bir işte bir kişiye yardım eden.	T. F.	Komek-kar	کمک کار
Sinemada bilet kontrolü yapan kişi.	Kontrol eden, işi sinemada seyircilerin biletlerini kontrol etmek olan kişi.	Fr. T.	Kontrol-çî	کنترلچی

Kötek; dayak; dövmek; vurmak.	El veya başka bir şey aracılığıyla şahsen, kavga veya tembih anında bir kişinin bedenine vurulan darbe veya darbeler.	T.	Kotek	کتک
Dayak yemek.	(Knş.) Birinin darbelerine maruz kalmak.	T. F.	Kotek ḥorden	کتک خوردن
Birbirine girmek; kavga etmek; dövüşmek.	(Knş.) Sertçe birbirine girmek ve birbirini dövmek.	T. F. T. F.	Kotek u kotek-kârî	کتک و کتک- کاری
Dayak atmak; dövmek; vurmak.	Darbe veya darbeleri bir kişiye indirmek.	T. F.	Kotek zeden	کتک زدن
Dayak atılan yer.	Dayak atılan yer.	T. F.	Kotek-ḥor	کتک خور
Dayak yemeye alışmak veya umursamama k ve karşı koymamak.	(Knş.) Kişinin dayak yeme veya azarlanmaya alışması ve ona karşı umursamaz olması ya da karşı koymaması ve karşılık vermemesi: O dayak yemeye alışkın, gördüğü hiçbir zorluğa bir şey demiyor.	T. F. F. F. F.	Kotek-ḥor-i kesî ḥûb (meles) bûden	کتک خور کسی خوب (ملس) بودن
Vurmak; dövmek.	(Knş.) Birbirine vurma eylemi.	T. F.	Kotek-kârî	کتک کاری

1. Kavga etmek; dövüşmek. 2. Dövmek.	(Knş.) 1. Birbiriyle dövüşmek. 2. Dövmek.	T. F. F.	Kotek-kârî bûden	کتککاری کردن
1. Yutmak. 2. Bir yudum; bir yudumluk.	1. Bir şeyi boğazdan geçirme eylemi. 2. Biraz içeceği bir yudum ölçüsünde yutmak; yudum; damla.	T.	Ḳû(o)rt	قورت
(Mecazen) Birini yemek ve yutmak; yalayıp yutmak.	(Knş.) Birini çok rahat ve tamamen yenmek.	F. F. T. F.	Kesî râ [duruste] ḳû(o)rt dâden	کسی را [درسته] قورت دادن
1. Yutmak. 2. Sahip olmak; (mecazen) yalayıp yutmak. 3. Emir altına girmek.	1. Bir şeyi boğazdan geçirmek; yutmak. 2. (Knş.) Sahiplenmek; malik olmak. 3. (Knş.) Emir altına girmek; yenilmek.	T. F.	Ḳû(o)rt dâden	قورت دادن
1. Yutma sesi; lıkır lıkır. 2. Art arda yudumlamak; lıkır lıkır içmek.	(Knş.) 1. İçeceğin içilmesinden ve yutulmasından çıkan ses. 2. Art arda yudumlarla.	T. F. T.	Ḳû(o)rt[u]ḳû(o)rt	قورت [و] قورت
Kazandığına sebepsiz itiraz etmek ve daha fazlasını talep etmek.	(Knş.) Kişinin büyük faydası olmasına rağmen sebepsizce razı olmaması ve yersiz bekleti içine girmesi.	F. T. F. F. F. A. F.	Du-ḳû(o)rt u nîm-i kesî bâkî bûden	دوقورتونیم کسی باقی بودن

Baston yutmuş (gibi); sert, ciddi, kibirli.	(Knş.) Ruhsal ve ahlakî duygunun yoksunluğunu gösteren çok ciddi, resmî, sert, direkt, kibirli ve hareketsiz görünüş veya duruma sahip olmak.	A. T. F.	‘Eşâ- kû(o)rt-dâde	عصافورت- داده
İki yumdumluk.		F. T. F. F.	Du- kû(o)rt-u-nîm	دوقورتونیم
1. Göçmek; göç etmek. 2. Hayvanların toplu halde göç etmesi.	1. Genellikle, topluca ve ailece, yaşam araç gereçleriyle birlikte, yerleşmek amacıyla bir yerden başka bir yere gitmek; göçmek. 2. Kuşlar ve başka bazı canlıların toplu şekilde uygun mevsim ve yaşam şartlarına geçmeleri.	T.	Kûç	کوچ
1. Koç. 2. Dağ keçisi.	1. Yetişkin ve boynuzlu koyun. 2. Dağ keçisi.	T.	Kûç	قوچ
Göç ettirmek; göç etmeye zorlamak.	Bir grubu kendi yerinden başka bir yere göçertmek ve nakletmek; göçe zorlamak.	T. F.	Kûç dâden	کوچ دادن

Göç etmek.	Göç.	T. F.	Kûç kerden	کوچ کردن
Göç ettirmek.	Göç ettirmek.	T. F. (muz. kökü: kûçân)	Kûç-ânden	کوچاندن
Sokak kadını.	(Knş.) Fahişe kadın.	F. T. F	Kûçe-kecer-î	کوچه‌قجری
Göç; göç etmek.	Göç; göç etmek; göçmek.	T. F. (muz. kökü: kûç)	Kûç-îden	کوچیدن
1. Konargöçer. 2. Göç edilen yer.	1. Daimi bir yerleşim yeri olmayan ve genellikle yılın belirli döneminde bir yerden başka bir yere göç eden kişi; konargöçer. 2. Göç edilen yer; geçici yerleşim yeri.	T. F.	Kûç-nişîn	کوچ‌نشین
Darbeci.	Darbeye teşebbüs eden veya ona katılan ve yapılmasına yardım eden kişi.	Fr. T.	Kûdetâ-çî	کودتاچی
Kul.	Kul; abd.	T.	Ḳul	قل
Fırt; (sigara vb. için) nefes, fırt veya duman almak.	(Knş.) Sigara, pipo vb.inden sağlam ve uzun bir nefes almak.	T.	Ḳulâc	قلاج
Fırt çekmek; (sigara vb.) nefes veya duman almak.	(Knş.) Sigara ve pipodan sağlam ve uzun nefes almak.	T. F.	Ḳulâc zeden	کوچ زدن

1. Tipi; kar veya yağmur fırtınası. 2. Deniz fırtınası; tufan.	1. Kar ve yağmurun karışık yağmasıyla şiddetli ve zarar veren rüzgâr; tipi. 2. Sarsmaya ve büyük dalgalara sebep olan deniz fırtınası.	T.	Kûlâk	کولاک
1. Fırtınanın çıkması. 2. Olağan dışı bir durumun olması. 3. Değerli ve önemli bir işi yapmak. 4. Ruhen dağılmak; üzgün olmak; sinirli olmak.	(Knş.) 1. Fırtınanın çıkması: Kar fırtınaya döndü. 2. Şiddet eylemi kullanmak; durumun olağan halden çıkması: Bugünlerde sıcaklık da pahalılık gibi fırtına estiriyor. 3. Değerli ve önemli bir işi yapmak. 4. Değişmek; dağılmak ve üzgün olmak; sinirlenmek.	T. F.	Kûlâk kerdên	کولاک کردن
Sağlam; güçlü.	(Knş.) Sağlam yapılı ve güçlü.	T.	Ḳulçomâḳ	قلچماق
Güçlü; kuvvetli.	(Knş.) 1. Güçlü ve çok kuvvetli; bahadır. 2. Ensesi kalın; çok güçlü; kuvvetli.	T.	Ḳuldur	قدر
Koltuk altı.	(Knş.) Koltuk altı.	T.	Ḳultuḳ	قلتی

Birinin koltuğunun altına girmek.	(Knş.) Birinin hizmetine veya himayesine girmek.	F. T. F. F.	Zîr-i kùltuk-i kesî reften	زیر قلیق کسی رفتن
1. Kundak. 2. Kundak; dipçik.	1. Bebeği göğsüne kadar içine sardıkları birkaç katlı kumaş. 2. Namlunun üzerine oturduğu, genellikle sağlam ahşaptan tüfek ve başka bazı silahların bir bölümü.	T.	Ḳundâḳ	قنداق
1. Bebeği kundaklamak. 2. Kundak gibi kumaşa sarmak.	(Knş.) 1. Bebeği kundağa sarmak. 2. Bir şeyi bez ve kumaşa sarıp kundak gibi bağlamak.	T. F.	Ḳundâḳ kerdên	قنداق کردن
1. Kundaktaki bebek. 2. Kundaklı, dipçikli silah.	1. Bebek: kundaktaki bebek. 2. Kundaklı; kundaklı tüfek.	T. F.	Ḳundâḳ-î	قنداقی
1. Kundak bezi. 2. Kundağa sarılmış.	(Knş.) 1. Bebeği bağlamak ve kundaklamak için kullanılan şey. 2. Kundağa sarılmış şekilde.	T. F.	Ḳundâḳ-pîç	قنداق پیچ
1. Kundağa sarmak. 2. Paketlemek;	(Knş.) 1. Kundağa sarmak. 2. Paketlemek; bağlamak.	T. F. F.	Ḳundâḳ-pîç kerdên	قنداق پیچ کردن

bağlamak; sarmak.				
Kundura.	Potine benzeyen kısa topuklu ayakkabı.	T.	Ḳundire	قندره
	→ Kûr-o(’o)ğlî.	T.	Kur’uğlî	کراغلی
1. Kurbağa. 2. Kurbağalama yüzme stili.	1. Genellikle yeşil veya kumral renkli, yumuşak ve nemli derisi olan, çoğunlukla benekli ve perdeli büyük ayaklara sahip kuyruksuz ve sıçrayan iki yaşamlılar grubundan bir hayvan. 2. Bu canlının hareketine benzer şekilde elleri açıp aynı zamanda ayakları birleştirmek ve tersiyle beraber yapılan bir yüzme stili.	T.	Ḳûrbâge	قورباغه
Okunmayan karışık yazı.	(Knş.) (Mizah) Kötü, karışık ve okunmayan yazının durumu.	F. T.	Herçeng-ḳûrbâge	خرچنگ-قورباغه
Kavurma.	Ağzı sıkı kapatılmış kaptı, genellikle kış için saklanan, doğranmış,	T.	Ḳurme	قرمه

	yağla karıştırılmış ve kavrulmuş et.			
Eti kavurmalık doğramak.	Eti kavurma şeklinde doğramak.	T. F.	Ḳurme kerdn	قرمه کردن
Doğramak.	(Knş.) Parça parça etmek.	T. F. F.	Ḳurme ḳurme kerdn	قرمه قرمه کردن
Etlî pilav.	Pirinç ve et ile hazırlanan yemek.	T. F.	Ḳurme-pulo(v)	قرمه پلو
İran’a ait bir yemek türü.	Çemen otu, tere, maydanoz, et, tatlı limon ve kırmızı fasulyeyle hazırlanan yemek.	T. F.	Ḳurme-sebzî	قرمه سبزی
Saygı belirtmek için verilen baş selamı.	Bir kişi karşısında saygı göstergesi olarak başı öne eğmek; ihtiram.	T.	Kurniş	کرنش
Kısır.	(Knş.) Kısır; doğurmayan.	F. T.	Kûr-o(’o)câḳ	کوراجاق
Mâhur makamının bir bölümü.	(İran musiki) Mâhur makamının bir bölümü.	F. T.	Kûr-o(’o)ğlî	کوراغلی
Hariçten gazel okumak; maval okumak.	(Knş.) İlgisiz ve mantıksız sözler söylemek.	F. T. F.	Kûr-o(’o)ğlî ḥânden	کوراغلی خواندن
Körpe; yeni; taze.	Yeni; taze.	T.	Kurpe	کرپه

U cıvata.	İki ucu yivli ve aynı zamanda iki somunlu, tutucu kelepçe veya asmalı destek olarak kullanılan kement şekilli demir parça.	T.	Kurpî	کرپی
Sıpa.	Eşek sıpası.	F. T.	Kurre-'ulâğ	کره الاغ
1. Sadece özel kişilerin girebildiği yer. 2. Bir yere kişi ve eşya girişinin yasaklanması. 3. Yasak.	1. Sadece özel kişilerin girilmesine izin verilen yer. 2. Bir yere kişi ve eşyaların girişinin yasaklanması. 3. Yasak.	T.	Quruk	قرق
Bir yere girişi yasaklamak ve onu özel kişi veya kişilere tahsis etmek.	Bir yere girişi yasaklamak ve onu özel kişi veya kişilere tahsis etmek.	T. F. F.	Quruk kerden-i câyî	قرق کردن جایی
1. Yasağı kaldırmak. 2. Geliş gidiş yasağının kalkması.	(Knş.) 1. Yasağı kaldırmak, yasak bölgeye girmek gibi. 2. Geliş gidiş yasağının kalkması.	T. F.	Quruk şikesten	قرق شکستن
Deyyus.	(Knş.) Deyyus.	T.	Qurûmsâk	قرومساق
Atmaca.	Diğer kuşları avlayan veya yumurtalarını yiyen, şahingiller familyasından	T.	Qûş	قوش

	küçük avcı kuş.			
Yığın; tepe.	Yığın.	T.	Kutel	کتل
Bayrak; sancak; flama.	Yas günlerinde kitlenin önünde hareket ettirilen bayrak.	T.	Kutel	کتل
1. Kutu. 2. İçi boş, kare veya dikdörtgen şeklindeki metal profil.	1. Bir şeyi saklamak için genellikle küp dikdörtgen veya silindir şeklindeki kapaklı kap: Sigara kutusu, kibrit kutusu, konserve kutusu. 2. Parçaları kare veya dikdörtgen şeklinde olan içi boş metal bir profil türü.	T.	Ḳû(u)tî	قوطی
Eğlence veya oyun kutusu.	(Knş.) Sanal eğlence araçları.	T. F. F. F.	Ḳû(u)tî-i begîr[u]beni-şan	قوطی بگير [و] بنشان
Hiç kimsede olmayan; ilginç ve tuhaf.	(Knş.) Çok ilginç ve tuhaf(tı).	F. T. F. F. F. F. F.	Der (tu[-i]) ḵû(u)tî hîç ‘ettârî peydâ nemî-şevêd (nemî şod, nemî-tevân peydâ kerd)	در (تو [ی]) قوطی هیچ عطاری پیدا نمی شود (نمی شد، نمی توان پیدا کرد)
Külliyen; aynen; tamamen.	(Knş.) Külliyyen; aynen; tamamen.	T.	Lâp	لاپ
1. Üş köşeli baş örtüsü. 2. Halı	1. Kadınların başına bağladığı üç	T.	Leçek	لچک

dokumada köşelere dokunan bir süsleme şekil.	köşeli kumaş; başörtüsü. 2. Halı dokumada, halının ortasının dört köşesine işlenen üç köşeli şekil; köşe; aç.			
1. Baş örtülü (kadın). 2. Zayıf ve güçsüz (kadın).	(Knş.) 1. Başörtülü; örtülmüş (kadın). 2. Zayıf ve güçsüz (kadın).	T. F. F.	Leçek be-ser	لچک به سر
1. Başında bu örtü olan kadın. 2. Üçgen; üç köşeli. 3. Rüzgâr engelleyici otomobil camı. 4. Kitap cildinin köşelerine yapıştırılan kumaş veya deri parçası; kitap köşebenti.	1. Leçek örtüsünü başına örten kadının durumu; örtülü. 2. Üç köşeli şeklinde. 3. Genellikle ince kumaş, metal kâğıt ve cam cinsinden, üç köşeli rüzgâr engelleyici otomobil camına benzeyen üç köşeli parça veya bölüm; rüzgâr engelleyici cam. 4. Kitap cildinin köşelerine ve eskiden kitabın ilk, orta ve son sayfalarının dört köşesine yapıştırılan üç köşeli kumaş	T. F.	Leçek-î	لچکی

	veya deri parçası; köşebent.			
Tam pişmemiş ekmeğ.	(Knş.) İyi kızarmamış ve pişmemiş ekmeğin hali; beğenilmeyen ve hamur.	T.?	Letirme	لترمه
Ekmeği bir sıvıya bandırmak.	Ekmeği çay gibi bir sıvıya bandırmak.	T.? F.	Letirme kerden	لترمه کردن
İsakmbildeki şekiller.	İskambilde şekil; yedili, ikili karo.	T.	Lû	لو
Tavlada mars.	Tavlada, oyunculardan biri bütün pullarını oyundan alırken rakibinin tek bir pulu bile dışarı çıkaramaması durumu. Bu durumda kazanana iki sayı verilir.	T.	Mârs	مارس
Mars etmek; marsta bırakmak.	(Knş.) Rakibi marsta bırakmak.	T. F.	Mârs kerden	مارس کردن
Mars olmak.	(Knş.) Marsta kalma durumu.	T. F.	Mârs şoden	مارس شدن
Maral/meral; kızıl geyik.	Kıllarının rengi yazın kahverengiye çalan açık gri ve kışın daha koyu olan İran'ın en büyük geyiği.	T.	Me(i)râl	مرال

Madenci.	Mâdeni maddeleri çıkarmaya çalışan kişi.	A. T.	Me‘den-çî	معدن چی
1. Mengene. 2. Zimba. 3. Zimba iğnesi. 4. Çakma makinesi. 5. Delgeç.	1. Bir şeyi bastırma ve sıkıştırmada kullanılan her türlü alet. 2. İğnelerle kâğıtları birbirine tutturmada kullanılan alet. 3. Bu aletle kâğıtları birbirine tutturana iğne. 4. Demir parçayı, kumaş veya deri kılıfla ya da onlar olmadan düğme şeklinde çıkaran mekanik el aleti. 5. Delgeç.	T.	Mengi(e)ne	منگنه
1. Zımbalamak. 2. Bir şeyi sıkıştırıp sağlamlaştırmak ve şekil vermek.	1. Bir şeyin parçalarını zimba telleriyle tutturmak: Evrakları birbirine zımbalayın. 2. Bir şeyi sıkıştırmak, sağlamlaştırmak ve genellikle şekil vermek, düğme gibi.	T. F.	Mengi(e)ne kerdin	منگنه کردن
1. Bir şeyin mengeneyle sıkıştırılması, zımbalanması	1. Mengene aracılığıyla bir şeyin şekil alması veya	T. F.	Mengi(e)ne şoden	منگنه شدن

veya delgeçle delinmesi. 2. Zımbalamak.	ortaya çıkması, özellikle delik. 2. → Mengi(e)ne kerden.			
Çakma makinesiyle yapılan bir düğme çeşidi.	Bir düğme çeşidinin özelliği.	T. F.	Mengi(e)ne-î	منگنه ای
Hidrolik pres makinesi.	Çap farkları fazla ve her bir silindirde piston bulunan, birbirine bağlı sıvıyla dolu iki silindirden oluşan bir alet. Küçük silindir pistona uygulanan az bir güçle büyük silindir pistonda büyük bir güç elde edilebilir.	T. F.	Mengi(e)ne-i âbî	منگنه آبی
Zimba teli sökücü.	Birbirine zımbalanmış kâğıtları açmada kullanılan alet.	T. F.	Mengi(e)ne-kiş	منگنه کش
Birini kısıp almak; birini sıkıştırmak.	(Knş.) Birini bir şeyi kabul etmeye veya bir işi yapmaya mecbur etmek; onu baskı altına almak: Ev sahibi onları kısıp aldı, hafta sonu evi boşaltmaları gerekir.	F. F. F. T. F.	Kesi râ zîr-i (lâ-yi) mengi(e)ne guzâşten	کسی را زین (لای) منگنه گذاشتن

Zimba teli.	Zimbanın içine yerleştirilen ve onun yardımıyla kâğıdın üzerine bastırılan ince tel parça.	F. T.	Sûzen-mengi(e)ne	سوزن-منگه
Meşaleci.	İşi meşaleyi korumak ve taşımak olan kişi.	A. T.	Meş‘el-çî	مشعلچی
Matbûat alanında çalışan kişi.	Matbûat alanında çalışan kişi.	A. T.	Meṭbû‘ât-çî	مطبوعاتچی
Meyhâneci.	Meyhânenin sahibi veya idarecisi.	F. T.	Meyhâne-çî	میخانهچی، میخانهچی
Misafirhâneci.	Bir misafirhâneyi idare eden kişi.	F. F. T.	Mihmân-hâne-çî	مهمانخانهچی
1. Uzlaştırıcı; arabulucu. 2. Aracı. 3. Medyum.	1. İki veya birkaç kişi arasındaki anlaşmazlığı gidermeye çalışan kişi. 2. Aracı. 3. Medyum.	F. T.	Miyân-cî	میانجی
Uzlaştırmak; aracılık etmek; arayı bulmak.	Uzlaştırmak; aracılık etmek.	F. T. f.	Miyân-cî kerdên	میانجی کردن
1. Aracı olmak; arabuluculuk yapmak; uzlaştırmaya çalışmak. 2. Bir işe aracı olmak; ara yolu bulmak.	1. İki veya birkaç kişi arasında dostluğu ve barışı sağlamaya çalışmak. 2. Bir iş için aracı olmak.	F. T. F.	Miyân-cî şoden	میانجی شدن

Uzlaştırmak; arabuluculuk yapmak; aracılık etmek; ara yolu bulmak.	İki veya birkaç kişi arasında sulh ve barışı sağlamak; aracılık etmek.	F. T. F.	Miyân-cî-gerî	میانجی گری
	(Knş.) (Mizah) → Mezķân.	T.	Mizgân	مزغان
1. Müzik. 2. Müzik âleti; enstrüman.	(Knş.) (Mizah) 1. Müzik. 2. Müzik âleti.	T., Fr.'dan	Mizķân	مزقان
Oyuna getirmek; komplo kurmak.	(Knş.) Birine plan yapmak; birine karşı komplo kurmak.	T. F. F. F. F.	Mizķân berâ- yi kesî kûk kerden	مزقان برای کسی کوک کردن
Müzik âleti çalmak.	Müzik âleti çalmak.	T. F.	Mizķân zeden	مزقان زدن
Müziyen.	Müziyen.	T.	Mizķânçî	مزقانچی
Boncuk.	Elbiselerin, tokaların vb.lerinin üzerine süs için dikilen veya yapıştırılan küçük top şeklindeki bir çeşit süs.	T.	Mo(e)ncûķ	منجوق
1. Bocuklu. 2. Elbiseye veya takıya bocuk diken kişi.	1. Boncukla süslenmiş olan; boncuklu. 2. İşi süs için elbise veya tokaya boncuk dikmek olan kişi.	T. F.	Mo(e)ncûķ- dûzî	منجوق- دوزی
	→ Mo(e)ncûķ.	T.	Mû(u)ncûķ	مونجوق

Şûr makamının bölümlerinden.	(İran musiki) Şûr makamının bir bölümü ve Ebû ‘Eṭâ ve beyat-i türk nağmesinde şûr makamın bölümlerinden.	A. A. T. F.	Muḥemmed-şâdîḡ-ḡân-î	محمدصادق-خانی
	→ Mo(e)ncûḡ.	T.	Moncuḡ	منجق
Misafirhaneci.	Misafirhane sahibi veya idarecisi.	A. F. T.	Musâfer-ḡâne-ḡî	مسافرخانهچی
Makinalı tüfek kullanıcısı.	Makinalı tüfekle ateş eden kişi.	A. T.	Muselsel-ḡî	مسلسلچی
Müjdelik; muştuluk.	Müjdelik.	T.	Muştuluk	مشتلق
Önden motorlu araç.	Motoru şasinin ön kısmında olan arabanın durumu.	Fr. T.	Mûtûr-ci(u)lu[v]	موتور جلو
Müzisyen.	Müzikle uğraşan; müzisyen.	Fr. T.’den	Mûzḡân-ḡî	موزقانچی
	(Knş.) → Nâz-lû-bebe.	F. ?	Nâz-lu	نازلو
Nazlı; şımarık.	(Knş.) Nazlı; şımarık.	F.	Nâz-lû-bebe	نازلوبیه
Nakkârezen.	Nakkâre çalan kişi.	A. T.	Nek[k]âre-ḡî	نقارهچی
Temizlikçi; temizlik görevlisi; müstahdem.	Bir yerin hijyen ve temizlik görevlisi: İdarenin temizlikçisi.	A. T.	Nezâfet-ḡi	نظافتچی، نظافتچی

Kısa çizme; kısa bot.	Ayak bileğinin bir kısmını örtən bir çeşit kısa çizme.	F. T.	Nîm-çekme	نیمچکه
1. Hizmetçi. 2. Casus; ajan; paralı işçi. 3. Konuşan kişi saygısını belirtmek için kullanır: Bendeniz. 4. Memur; işçi; görevli.	1. Bir evde hizmet eden veya bir kişinin şahsi işlerini yapan erkek; hizmetçi. 2. Casus; paralı işçi: O Rusların casusudur. 3. (Knş.) Konuşan saygı ve samimiyetini belirtmek için kullanır; içten; saygılı: Bendeniz. 4. Memur; işçi.	M.	Nu[v]ker	نوکر
Hizmetçiler sınıfından.	Hizmetçiler sınıfından.	M. A.	Nu[v]ker-bâb	نوکر باب
1. Hizmetçinin görevi; hizmetçilik. 2. Hizmetçi olmak.	1. Hizmetçinin iş veya görevi. 2. Hizmetçi olmak.	M. F.	Nu[v]ker-î	نوکر ی
Devlet memuru.	(Knş.) Devlet memuru.	M. A.	Nu[v]ker-i du[v]let	نوکر دولت
Hizmetçilik yapmak.	Hizmetçilik yapmak.	M. F.	Nu[v]ker-î kerden	نوکر ی کردن
Parçacı; parça alıp satan; hurdacı.	Bir cihazı meydana getiren parçalarını birbirinden ayırان ve satan kişi.	A. T.	O[v]râk-çî	اوراق چی، اوراقچی

Çadır; barınak.	Çadır; barınak.	T.	Obe	ابه
1. Ocak (yemek pişirme için). 2. Ocak (aile için).	1. Yemek pişirmek ve ısıtmak için kullanılan bir araç. 2. Aile; sülale.	T.	Ocâk	اجاق
Gazocağı.	Gazla yanan ocak.	T. Fr.	Ocâk(-i) gâz	اجاق گاز
Ocağı sönmek (soyu devam etmeyen için).	(Knş.) Çocuk sahibi olmamak.	T. F.	Ocâk-i kesî kûr bûden (mânden)	اجاق کسی را کور بودن (ماندن)
Ocağı tütmek; soyu sürmek.	(Knş.) Çocuk sahibi olmak.	T. F.	Ocâk-i kesî rûşen şoden	اجاق کسی روشن شدن
Mikrodalga fırın.	Yemek pişirmek veya ısıtmak için kullanılan, mikrodalga- larla çalışan ocak.	T. İ.	Ocâk-i mîkrûviyû (mâkrûviyû)	اجاق میکروویو (ماکروویو)
1. Örnek; ideal; model. 2. Numune; örnek; kalıp.	1. Bir kişi veya şeyin diğer kişi veya şeylere ölçü ve numune olması. 2. Kâğıt, ahşap veya mukavva üzerine çizilen ve terzilik, el sanatları ve ayakkabıcılık gibi mesleklerde, çeşitli parçaları ona	T.	Olgû	الگو

	uygun kesmek için kullanılan tasarım: Örnek giysi.			
	→ Olgû berdârî.	T. F.	Olgû keşîden	الگو کشیدن
1. Numune; kalıp; tasarım. 2. Özenmek; öykünmek; örnek almak.	1. Bir şeyi yapmak için numune hazırlamak. 2. Bir kişiyi veya şeyi taklit etmek ya da ona öykünmek.	T. F.	Olgû-berdârî	الگو برداری
Ördek.	Uç(a)mayan, ayak parmakları perdeli, gagası büyük ve geniş, yüzücü evcil kuş.	T.	Ordek	اردک
Turna balığı.	Kemikli iskeleti, pullu derisi ve ince uzun yapısı olan etçil tatlı su balığı.	T. F.	Ordek-mâhî	اردک ماهی
1. Park kurma yeri, doğa parkı, piknik yeri, mesire alanı. 2. Kamp, piknik. 3. Yedek kulübesi. 4. Kamp alanı. 5. Askeri birlik; askeri kamp. 6. Padişahın	1. Şehrin dışında yer alan ve grupların spor, piknik, eğitim çalışmaları gibi amaçlarla gittiği yer. 2. Genellikle kısa süreli veya gününbirlik olan her türlü eğitim,	T.	Ordû	اردو

ordugâhı. 7. Savaşa giden asker grubu. 8. Kalabalık; bir ordu; ordu gibi.	çalışma ya da spor toplantısı. 3. Maçlardan önce veya maç esnasında takım sporcularının geçici dinlenme yeri. 4. Dağcıların dağın eteklerinde dinlendikleri yer. 5. Askerlerin savaşa gitmek veya gösteri yapmak için ikamet ettikleri yer. 6. Sefere veya avlanmaya çıkan padişah ve çevresinin dinlendiği yer. 7. Görev için savaşa giden bir grup asker. 8. Büyük bir topluluk.			
Kamp kurmak; konaklamak; dinlenmek.	İkâmet etmek; yolculukta bir yerde durmak.	T. F.	Ordû zeden	اردو زدن
1. Ordu; Kışla; birlik. 2. Cenah; cephe; blok: Komünist cenah; Doğu bloku. 3. Esir veya mülteci kampı.	1. Ordunun şekillendiği yer. 2. Ekonomik, ideolojik ya da siyasi ortak çıkarlar gözeterek birtakım devlet ve	T. F.	Ordû-gâh	اردوگاه

	hükümetlerin bir cephede yer alması: kapitalizm cephesi, komünizm cephesi. 3. Mülteci veya savaş esirlerinin tutulduğu yer.			
Hazırlık kampı; antranman.	Genellikle önemli spor müsabakasından önce, sporcuların maça girmek amacıyla hazırlık yapmaları için oluşturulan kamp.	T. A. F. F.	Ordû-i tedârikâtî (âmâdegî)	اردوی تدارکاتی (آمادگی)
1. Bir tür ipek veya pamuklu kumaş. 2. Bu kumaştan yapılan önlük.	1. İpek veya pamuklu bir çeşit kumaş. 2. Bu cins kumaştan dikilmiş gri önlük.	T.	Ormek	ارمک
1. Oda. 2. Koltuk (arabalar için). 3. Römork; kasa.	1. Dört duvarı, tavanı ve kapısı olan, oturmak veya ilgili işi yapmak için kullanılan dairenin bir bölümü. 2. Yolcuların oturması için yapılan arabanın bir bölümü. 3. Yük araçlarının	T.	Otâk	اتاق

	yük yüklenen yeri.			
	→ Otâk.	T.	Otâk	اطاق
Ticaret odası; esnaf odası.	Farklı esnaf gruplarından meydana gelen, ticaret işlerini düzenleyen ve daha iyi olması için çalışan ticaret bakanlığına bağlı bir kurum.	T. F.	Otâk-i bâzîrgânî	اتاق بازارگانی
Müşahede odası.	Müşahede odası.	T. F.	Otâk-i bihbûdî	اتاق بهبودی
1. Kontrol odası. 2. Reji.	1. Mekanizmanın veya mekanizma topluluğunun kontrol edildiği ve gerekli emirlerin verildiği yer. 2. Televizyon veya radyo programının stüdyolarında bilimsel teçhizatın, yönetmenin ve programın diğer araçlarının hazır bulunduğu ve oradan stüdyodaki sunucuya gerekli komutların verildiği yer.	T. F.	Otâk-i fermân	اتاق فرمان

Oda arkadaş(lar)ı.	Beraber aynı odada yaşayan iki veya birkaç kişi.	F. T.	Hem-otâk	هم اتاق
Konaklamak ; dinlenmek.	Bir yerde geçici ikamet etmek (özellikle yolculukta).	T.	Otrâk	اتراق
	→ Otrâk.	T.	Otrâk	اطراق
Pan-Türkizm.	Türklerin birliğini savunan teori.	Fr. T. Fr.	Pân-turk-îsm	پان ترکیسم
Papak; kalpak.	Koyun derisinden yapılan bir tür başlık.	T.	Pâpâh	پاپاخ
	→ Kâtîpâtî.	T.	Pâtî	پاتی
Hobi alanı; eğelnce alanı.	Kişinin boş zamanının çoğunu geçirdiği yer.	F. T.	Pâ-tûk	پاتوق
	→ Pâ-tûk.	F. T.	Pâ-tûk	پاطوق
1. Bayrak; perçem; flama. 2. Çeşitli spor müsabakaların da (yan) hakemlerin elinde veya belirli yerlerde dikili olan bayrak. 3. Jimnastikte halka veya barfikse dayanarak bedeni yatay	1. Belirli bir şekle, renge ve çizime sahip bir ülkenin, bölgenin, grubun vb.nin özel sembolü veya simgesi olan kumaş: Olimpiyat bayrağı, İran bayrağı. 2. Futbolda kornere veya hatayı, araba yarışının	T.	Perçem	پرچم

hale getirme hareketi. 4. Tohumun üretildiği gülün erkek kısmı.	başlaması ve bitişi gibi, çeşitli spor müsabakalarında özel amaçları açıklamak için kullanılan, belirli bir şekli ve rengi olan kumaş. 3. Jimnastikte sporcunun halka veya barfiks çubuğunda, çeşitli hareketlerle ellerine dayanarak bedenini yatay hale getirmesi. 4. İçindeki bir bölmede tohumun üretildiği gülün erkek kısmı.			
1. Bayraktar; alemdar. 2. Bayraktarlık yapmak.	1. Bayrağı taşıyan kişi; bayraktar. 2. Bir düşünceyi veya akımı tanıtan, yayan ya da önderliğini yapan kişi.	T. F.	Perçem-dâr	پرچمدار، پرچمدار
Beyaz bayrak (teslim veya barış simgesi olarak) kaldırmak.	Savaşın iki tarafından birinin barışmak veya teslim olmak için havaya kaldırdığı kumaş.	T. F.	Perçem-i sefid	پرچم سفید

Bir kişi ve şeyin bayrağı altında toplanmak.	Birinin taraftarı ve takipçisi olmak.	F. T. F. F. F.	Zîr-i perçem-i kesî cem‘ şoden (âmeden)	زیر پرچم کسی جمع شدن (آمدن)
Kötülük; kötü bir şey, pis bir şey; pislik.	Çaresizlik, felaket, bedbahtlık.	T. F.	Pîs-î	پيسى
Sıkıntı vermek; zora düşürmek.	(Knş.) Birine eziyet etmek; birine acı çektirmek.	T. F. F. F. F.	Pîs-î ber ser-i (be-ser-i) kesî âverden (der-âverden)	پيسى بر سر (به سر) کسی آوردن (در آوردن)
Dara düşmek; çaresiz olmak; felek vurmuş.	(Knş.) Sıkıntıya düşmek; çaresiz ve bedbaht olmak.	F. T. F.	Be-pîs-î uftâden	به پيسى افتادن
1. (Argo) Bok; dışkı. 2. Çok değersiz ve önemsiz şey.	(Knş.) (Küfür) 1. Dışkı. 2. (Argo) Çok değersiz ve önemsiz kişi veya şey.	T.	Poh	پخ
	→ Bûk.	T.	Puk	پک
Postacı; kargocu.	Mektup ve paketleri sahiplerine götürmekle görevli kişi: mektup götüren.	Fr. T.	Pust-çî	پستچی، پستچی
1. Saç/sac. 2. Saç ekmeği; katmer; gözleme vb.	1. Altında ateş yakılıp üzerinde ekmek pişirilen, metal ve yuvarlak şekliyle kalkana benzeyen araç.	T.	Sâc	ساج

	2. Bu araç üzerinde pişen ekmek.			
1. Saçma. 2. Bilye yapında da kullanılan çelik ve dayanıklı top.	1. Av tüfeklerinde kullanılan ve top şeklindeki kurşunî parçalar. 2. Bilye yapımında da kullanılan çelik ve dayanıklı top.	T.	Sâçme	ساچمه
1. İşlenmiş büyük baş hayvan derisi; özellikle sağrı derisi. 2. Mesh.	1. At, katır, eşek vb.nin işlenmiş derisi, özellikle onların sağrısının işlenmiş derisi: Sağeri (deri) ayakkabı. 2. Din âlimleri ve talebelerin giydiği bir çeşit ayakkabı.	Muar. T.'den.	Sâgerî	ساغرى
Sağ.	Sağ taraf; sağ.	T.	Sâķ	ساق
Sağ salim; sağ selamet.	(Knş.) Sağ ve salim.	T. F. A. (T. F. A.)	Sâķ u sâlim (sâķ u selâmet)	ساق وسالم (ساق و سلامت)
Sağdıç (damat için); nedime (gelin için).	Düğün töreninde gelin ve damadın yanında bulunan ve genellikle gelin veya damadın sağ tarafında duran kişi; karş. soldüş.	T. F.	Sâķ-düş	ساق دوش
Sansürcü; sansür	Görevi sansür yapmak olan	T. Fr.	Sânsûr-çî	سانسورچى

yapmakla görevli kişi.	kişi; sansür memuru.			
İriyarı; güçlü.	→ Tellan. Tellan ve sellan.	T. F.	Sellân	سلان
Sallana sallana.	(Knş.) Sakin sakin; yavaş yavaş; aheste aheste.	T.	Sellâne- sellane	سلانه سلانه
1. İğne; çengelli iğne. 2. Radyofrekans iğnesi.	1. Genellikle metal olan ve iğneye benzer tarafıyla eşyaları birbirine iliştirmede kullanılabilen küçük bir alet. 2. Radyo dalgalarının sayfasında olan ve hareket ettirmekle çeşitli radyo istasyonlarını yakalayan iğne.	T.	Sencâk	سنجاق
Bir şeyin bir kişinin sürekli yanında olması.	(Knş.) Bir şeyin bir kişiye bağlanacak şekilde yoldaş olması.	T. F. F. F. F.	Sencâk bûden-i çîzî be-kesî	سنجاق بودن چیزی به کسی
1. İğnelemek; dikmek; zımbalamak. 2. İğnelemek; zımbalamak; ataç veya zımbayla tuutturmak.	1. Bir şeyden olan iki parçayı veya iki şeyi birbirine iğneyle birleştirmek. 2. İğneyi veya kısıkcı (mandal, ataç)	T. F.	Sencâk zeden (kerden)	سنجاق زدن (کردن)

	bir şeye tutturmak.			
1. Yusufçuk. 2. Pim; civataya takılan pim.	1. İri cüsseli, geniş karınlı, iki uzun kanadı olan, hassas, gözleri iri ve küçük duyargalara sahip hızlı uçan bir böcek. 2. Somunun gevşemesi ve civatanın açılmasını engellemek için civata ucunun deliğine takılan küçük iğneye benzeyen metal mil.	T. F.	Sencâk-ek	سنجاق
İğneye benzeyen şey.	İğneye benzer; sivri uçlu.	T. F.	Sencâk-î	سنجاقی
Tel toka.	Saçın bir kısmını toplamak için kullanılan küçük bir toka.	T. F.	Sencâk-i ser (Sencâk-ser)	سنجاق سر (سنجاق سر)
Topluiğne.	Yuvarlak uçlu iğne.	T. F. F.	Sencâk-i tih gird	سنجاق ته گرد
Kravat iğnesi.	Kravatı korumak için ona takılan bir süs takısı.	T. Fr., Al.'dan	Sencâk- kirâvât	سنجاق کراوات
Çengelli iğne	Bir parçası ince, eğri ve sivri uçlu şeklinde olan, bir ucunda bir çengelin mevcut olduğu	T. A. F.	Sencâk-kufl-î	سنجاق قفلی

	ve diğer ucun o çengelin içine girdiği bir çeşit iğne.			
Broş.	Altında bulunan iğnenin yardımıyla elbisenin göğsüne yapıştırılan süs eşyası.	T. F.	Sencâk-sîne	سِنَجَاقِ سِینَه
Sana ne.	(Knş.) (Hakaretamız) Sana ne.	T.	Sene-ne	سِنَنَه
Onu ne ilgilendirir; onun ne alakası var?	(Knş.) (Hakaretamız) Onu ne ilgilendirir?	F. F. T.	Kesî ra sene-ne	کِسی رَا سِنَنَه
Küstah; aksi	(Knş.) Küstah ve aksi.	T.?	Sirtik	سِرْتِک
Armağan; hediye; hediyelek.	Aile, arkadaşlar ve tanıdıklar için yoldan getirilen şey; armağan; hediye; hediyelek.	T.	So[v]gât	سَوغات
1. Aramağan olana dair. 2. Hediye; hediyelek.	1. Armağan ile ilgili; armağan diye hediye edilen. 2. Hediye.	T. F.	So[v]gât-î	سَوغاتِی
Sevgili; gözde.	(Knş.) Çok sevgi ve ilgi gören; bir toplulukta herkesten daha çok sevilen: O padişah haremının	T.	So[v]gulî	سَوگلی

	gözde kadımıydı.			
Sağdıç (damat için); nedime (gelin için).	Düğün töreninde gelin ve damadın yanında bulunan ve genellikle gelin veya damadın sol tarafında duran kişi; karş. sâkdûş.	T. F.	Sol-dûş	سلدوش، سلدوش
1. Dürtmek. 2. Yaş alçı içindeki kuru topak alçı. 3. Katı; sert.	(Knş.) 1. Genellikle uyarmak için yumruk, dirsek, el ve ya ayakla birine vurulan darbe. 2. Yumuşak alçı topağının içindeki kurumuş topak alçı. 3. Katı; sert: Sukülme (sert/katı) ekmek.	T.: Suğurme	Suğulme	سقلمه
	→ Suğulme.	T.	Suğurme	سقرمه
Sungur; aksungur.	Av yakalamada çok hızlı uçan, çevik ve muhtelif ırklarının rengi beyazdan koyu kahverengiye kadar değişen yayla yörelerinin en büyük avcı şahinleri.	T.	Sunğur	سنقر
Çöpçü.	(Knş.) Çöpçü.	T.	Supûr	سپور

1. Temel gıda ihtiyaçları. 2. Yiyecek ve diğer besinler.	1. İhtiyaçlar ve yaşam levazımı, özellikle yiyecek. 2. (Knş.) Yemek, yiyecek ve mide doyurucu diğer ihtiyaçlar.	T.	Sûr[u]sât	سورسات
Belirti; iz; ayak izi.	Belirti; iz; ayak izi.	T.	Surâğ	سراغ
Bir kişinin veya şeyin yerini bildirmek.	(Knş.) Bir kişinin veya şeyin yerini bildirmek.	T. F.	Surâğ dâden	سراغ دادن
1. Bir şeyin izini saptamak; izinden bulmak veya bilmek. 2. İhtiyaç olan şeyin yerini bilmek.	(Knş.) 1. Bir şeyin izini veya belirtisini bir kişide veya yerde görmek ya da teşhis etmek; tanımak. 2. Özellikle ihtiyaç duyulan bir kişi veya şeyin yerinden haberdar olmak: İyi terzi biliyor (surâğ) musun?	T. F.	Surâğ dâšten	سراغ داشتن
Bir kişi veya şeyin izin bulmak; izini aramak; izini sürmek.	(Knş.) Bir kişinin veya şeyin izini ve belirtilerini bulmak, onu aramaya koyulmak; araştırmak; soruşturmak.	T. F.	Surâğ giriften	سراغ گرفتن

1. Bir şey veya kişiden haberdâr olmak. 2. Araştırmak; soruşturmak.	1. (Knş.) Bir şey veya kişiden haberdâr olmak. 2. Araştırmak; soruşturmak.	T. F.	Surâğ kerdên	سراغ کردن
Bir kişi veya şeyin yanına gitmek ya da onu araştırmak.	Bir kişinin (şeyin) yanına gelmek (gitmek) veya onu araştırmak.	F. T. F. F.	[Be]-surâğ-i kesî (çîzî) âmeden (reften)	سراغ [به] کسی (چیزی) آمدن (رفتن)
Kızak.	Genellikle köpek gibi hayvanların vasıtasıyla çekilen, nakil ve taşıma için kullanılan, buz ve kar üzerinde kaydırılan bir araç.	T.	Sûrtme	سورتمه
1. Kızağı sürmek. 2. Kızak çekme yarışı.	1. Kızak sürmek. 2. Kızaklar kullanılarak icra edilen müsabakalar.	T. F.	Sûrtme-rânî	سورتمه رانی
Kızak çekmek.	Kızak sürmek.	T. F. F.	Sûrtme-sevârî	سورتمه سواری
	→ Sûr[u]sât	T.	Suyûrsât	سیورسات
Süzme.	Süzme (yoğurt).	T.	Sûzme	سوزمه
1. Abla. 2. Okuryazar olmayan yaşlı kadın.	(Knş.) 1. Genellikle büyük kız kardeşe verilen unvan. 2. Halk arasında yaşlı,	F. T. (Şâh-bâcî'den kısaltılmış)	Şâ-bâcî	شبابجی

	okuryazar olmayan ve ümmi kadın.			
1. Zorlamak; baskı yapmak; 2. Yaygara; gürültü.	1. Zorlama. 2. Yaygara; gürültü.	T.	Şe(i)ltâk	شلتاق
Baskı kurmak; baskı yapmak.	Zorlamak; baskı yapmak.	T. F.	Şe(i)ltâk kerden	شلتاق کردن
Kırbaç; kamçı.	Dört ayaklı hayvanları, özellikle atı, yavaşlatmak veya sürmek ya da birini dövme ve işkence etmek için kullanılan genellikle ahşap kabzalı deri kayış; kırbaç.	T.	Şellâk	شلاق
Kırbaçlanmak; kırbaç yemek.	Kırbaç aracılığıyla darbe yemek; kırbaçla dayak yemek.	T. F.	Şellâk horden	شلاق خوردن
Kırbaçla tembih etmek.	(Knş.) Birini sertçe kırbaçla tembih etmek.	T. F. F. F. F.	Şellâk keşîden be-cân-i kesî	شلاق کشیدن به جان کسی
Kırbaçlamak; kırbaç vurmak; kamçılama.	Kırbaçla darbe vurmak.	T. F.	Şellâk zeden	شلاق زدن
1. Hızlı; süratli; acele. 2. Sert; şiddetli.	Knş.) 1. Hızlı: Kırbaç gibi git ve dön. 2. Sert; şiddetli: Yağmur kırbaç gibi yağıyor.	T. F.	Şellâk-î	شلاقى

Kırbaçlamak; kamçılılamak.	(Knş.) Kırbaç vurmak.	T. F.	Şellâk-î kerden	شلاقى کردن
Kırbaçlamak.	(Knş.) Kırbaç vurmak.	T. F.	Şellâk-kârî	شلاق كاری
1. Kırbaçlamak. 2. Utandırmak.	(Knş.) 1. Kırbaç vurmak. 2. Utandırmak.	T. F.	Şellâk-kârî kerden	شلاق كاری کردن
1. Sert; kırbaç gibi. 2. Hızlı; süratli; acele.	(Knş.) 1. Sert: Kırbaç gibi yağmur. 2. Hızlı; süratli.	T. F.	Şellâk-ki(e)ş	شلاق كش
Kırbaç darbeleri yağdırmak.	Üst üste kırbaç darbeleriyle işkence ve eziyet etmek.	F. T. F.	Be-şellâk besten	به شلاق بستن
Şaplak.	(Knş.) Tokat.	T.	Şepelâk	شپلاق
1. Avcı. 2. Avlanarak beslenen canlılar. 3. Avcı takımyıldızı.	1. Hayvanı yakalayan, tuzağa düşüren veya uzaktan ok veya mızrak vb.yle vuran kişi; avcı. 2. Başka canlıları avlayıp yiyeceğini temin eden canlı. 3. Avcı takımyıldızı.	F. T.	Şikâr-çî	شکارچی
Misafirlik; şölen.	Misafirlik; konuk olmak.	M.	Şîlân	شیلان
Tören ve misafirlik düzenlemek; şölen yapmak.	Tören ve detaylı misafirlik düzenlemek.	M. F.	Şîlân keşîden (dâden)	شیلان کشیدن (دادن)
Şiş kebap.	Genellikle koyun veya	T.	Şîşlik	شیشلیک

	ineğin pirzolasından küçük parçalar halinde şişe geçirilen kebab.			
Barazancı.	Borazan çalan, özellikle askeri birliklerde.	S. T.	Şiypûr-çî	شیپورچی
	→ (Amiyane) Şugûn.	M. 'dan	Şugûm	شگوم
Baht; talih; şans.	İyi bir olaya sebepe olan ya da bereket getiren bir şeydeki veya olaydaki durum; güzel fal.	M.	Şugûn	شگون
Kutlu; mübarek; uğurlu.	Kutlu ve mübarek olmak; uğurlu olmak.	M. F.	Şugûn dâşten	شگون داشتن
1. Gürültü; kalabalık; bir yeri eşyayla doldurmak. 2. Kargaşaya veya kalabalığa girmek. 3. Kalabalık; gürültülü.	(Knş.) 1. Gürültülü, kalabalık veya (mekânı) eşya ya da parçayla doldurmak. 2. Karışıklık, kargaşa veya kalabalığa tutulmak. 3. Çok hareketli ve çok sesli.	T.	Şulûğ	شلوغ
1. Gürültü yapmak. 2. Bir yerin düzenini bozmak. 3. Başkaldırmak ; karışıklık	(Knş.) 1. Gürültü yapmak. 2. Bir yerin tertip ve düzenini yok etmek. 3. Baskaldırmak; karışıklık çıkarmak. 4. Bir konuyu	T. F.	Şulûğ kerdên	شلوغ کردن

çıkarmak. 4. Abartmak.	haddinden fazla göstermek; abartmak.			
	(Knş.) → Şulûğ.	T. F.	Şulûğ şoden	شلوغ شدن
1. İçice; karmakarışık. 2. Çok gürültülü.	(Knş.) 1. İç içe, tertipsiz ve düzensiz; karışıklık. 2. Çok gürültülü.	T. T.	Şulûğ[u]pulûğ	شلوغ [و]پلוג
1. Gürültü, eğlence ve şaka yapmak. 2. Karışıklık; düzensizlik.	(Knş.) 1. Gürültü yapmak, eğlenmek ve şaka yapmak. 2. Karışıklık, düzensizlik veya kargaşa ve gürültü.	T. F.	Şulûğ-bâzî	شلوغ بازی
1. Gürültü yapmak. 2. Konuyu dağıtmak.	(Knş.) 1. Gürültü yapmak. 2. Vaziyeti dağıtmak.	T. F. F. F.	Şulûğ-bâzî der-âverden (râh endâhten)	شلوغ بازی درآوردن (راه انداختن)
Gürültü yapmak; karışıklık çıkarmak.	(Knş.) Gürültü, bağırıp çağırma ya da karışıklık ve düzensizlik çıkarmak.	T. F.	Şulûğ-kârî	شلوغ کاری
Tebliğatçı.	Tepliğ yapan kişi.	A. T.	Tebliğât-çî	تبلیغاتچی، تبلیخاتچی
1. Büyük saklama kabı; tağar. 2. Mide; göbek. 3. Ağız.	1. Buğday, yoğurt, ayran, hamur vb.lerini muhafaza etmek için kullanılan geniş ağızlı, büyük kâseye	T.	Tegâr	تغار

	benzeyen (genellikle) seramik veya çömlek kap. 2. (Knş.) (Hakaretamız) Mide. 3. (Knş.) (Hakaretamız) Ağız.			
	→ Teğâr.	T.	Teğâr	طغار
Patlatıcı; tahribçi.	Görevi, askeri hedefleri patlatarak yok etmek veya patlayıcı maddeyi yerleştirmek olan ordu bireyi.	A. T.	Teḥrîb-çî	تخریبچی، تخریبچی
Uğraş(mak); çaba.	Hedefe ulaşmak için zihin veya beden gücünün çok çalıştırılması; çaba; uğraş.	T.	Telâş	تلاش
Uğraşmak; çabalamak.	Uğraşmak; gayret göstermek.	T. F.	Telâş kerdan	تلاش کردن
Çabalayan; mücadele eden.	Çabalayan; gayretli ve uğraşan.	T. F.	Telâş-ger	تلاشگر
Dağılmış, saçılmış.	Birbirinden ayrılmış; dağılmış; saçılmış.	T. F.	Telâş-î	تلاشی
Yaşam uğraşı.	Yaşam ihtiyaçlarını sağlamak için çabalamak.	T. A.	Telâş-i me'âş	تلاش معاش

Boşa çabalamak; boşa uğraşmak.	Kesilen hayvanın el ve ayaklarını çırpması gibi beyhude bir uğraştır.	T. A. F.	Telâş-i mezbûh-âne	تلاش مذبوحانه
İriyari; güçlü.	İri ve sağlam.	T.	Tellân	تلان
Seyirci; izleyici.	Seyirci.	F. T.	Temâşâ-çî	تماشاچی
1. Tepe. 2. Yığın; saman yığını.	1. Etrafındaki yeryüzü düzlüğünden biraz daha fazla yüksekliğe sahip ancak irtifası dağdan düşük, küçük bir yeryüzü şekli. 2. Birbiri üstüne yığılan şey.	T.	Teppe	تپه
Engabeli arazi.	İnişli çıkışlı arazi.	T. F.	Teppe-mâhûr	تپه ماهور
Akdoğan.	Akdoğan.	T.	Ṭerlân	طرلان
Kaşmir; terme.	Genellikle namazlık, bohça ve elbise yapılan, çeşitli geometrik şekillerle nakışlanan kürk, yün veya ipek cinsinden bir çeşit değerli el dokuması kumaş.	T.	Terme	ترمه
1. İşlemeli kaşmir kumaşı.	1. Terme (kaşmir) kumaşına	T. F.	Terme-dûzî	ترمه دوزی

2. İşlemeli kumaş.	geometrik şekillerin dokunması veya pul vb. şeylerin terme'nin üzerine işlenmesi. 2. Üzerine geometrik şekiller işlenen kumaş.			
Kemer; kayış; kuşak; şerit.	1. Farklı işlerde kullanılan deri, metal veya ahşaptan kayış. 2. Hareket veya enerjiyi iletmek için halka şeklindeki lastik kayış. 3. Dar ve uzun metal kâğıt.	T.	Tesme	تسمه
Azarlamak; rencide etmek.	(Knş.) Birine bir işe zorlamak ya da onu şiddetle rencide edip eziyet etmek.	T. F. F. F. F.	Tesme ez gorde-i (poşt-i) kesî keşîden	تسمه از گُردِه (پشت) کسی کشیدن
Taşıma bandı, konveyör.	Birkaç kasnak üzerindeki motorun yardımıyla hareket eden, geniş ve kurulu kemer vasıtasıyla eşya ve maddeleri taşımaya yarayan makine; taşıma bandı.	T. A.	Tesme-nekkâle	تسمه نقاله

Triger kayışı.	Otomobil vb.nin soğutucu radyatörünün pervanesini döndürmek için (kullanılan) lastik halka.	T. F.	Tesme-pervâne	تسمه پروانه
Oluklu çark; oluklu tekerlek.	Etrafına kayış giren ve hem kayışla dönen hem de kayışı döndüren oluklu çark.	F. T.	Çerh-tesme	چرخ تسمه
Hazır.	Hazır; amade.	M.	Teyyâr, ti[e]yâr	تیار
1. Parça; kısım; bölüm. 2. (Argo) Parça: güzel parça, iyi parça.	1. Bir şeyin küçük bir bölümü; kısım. 2. (Knş.) Cezbedici olan her şey, özellikle güzel kız veya kadın.	T.	Tikke	تکه
1. Teker teker; birer birer. 2. Yer yer.	1. (Knş.) Teker teker; birer birer. 2. Kısa mesafeli yerlerde; yer yer.	T. F. T.	Tikke be-tikke	تکه به تکه
Zora sokmak; zarar vermek; uygun ve münasip olmamak.	(Knş.) Birine uygun olamayan şeyi veya şahsı ona münasip görmek ve onu, uygun olmayan ya da zararlı olan bir duruma sokmak.	T. F. F. F.	Tikke giriften berâ-yi kesî	تکه گرفتن برای کسی
Parça parça.	(Knş.) 1. Bir şeyin	T. T.	Tikke tikke	تکه تکه

	parçaları. 2. Parça şeklinde; parça parça.			
Parçalamak.	(Knş.) Bir şeyin parçalarını birbirinden ayırmak.	T. T. F.	Tikke tikke kerdin	تکه تکه کردن
Tıpta numune almak; örnek almak.	(Tıp) Numune almak.	T. F.	Tikke-berdârî	تکه برداری
Parçacı; terzi.	Süs için elbise ve kumaşların üzerine kesilmiş çeşitli parçaları dikme işi ve uğraşı.	T. F.	Tikke-dûzî	تکه دوزی
1. Kesilen bir şeyin ufak artıkları. 2. Paramparça; dağılmış; saçılmış.	1. Metal, kumaş veya ahşap vb.den kesilen küçük parça. 2. Paramparça; dağılmış.	T. F.	Tikke-pâre	تکه پاره
Ona göre olmamak.	(Knş.) Onun münasibi olmamak.	T. F. F.	Tikke-i kesî nebûden	تکه کسی نبودن
Başkası için kendini paralamak/parçalamak.	(Knş.) Birini çok sevmek ve onun için her zahmet ve soruna katlanıp tahammül etmek.	F. F. F. F. T. F. F.	Hod râ berâ-yi kesî tikke pâre kerdin	خود را برای کسی تکه پاره کردن
Altın işlemeli ipek kumaş.	Altın işlemeli değerli ipek.	T.	Tikme	تکمه
İpek iple işlenen gül deseni.	İpek iplikle gül dikme.	T. F.	Tikme-dûzî	تکه دوزی

Toka.	Kız veya kadınların saçlarını başlarında tutmak veya süslenmek için başına taktığı kavisli metal, plastik veya kumaş cinsinden bir araç.	T.	Tîl	تل
	→ Tîle.	T.	Tîl	تیل
Bilye oyunu.	Bilye, taş veya cevizle oynanan bir oyun.	T. F. T.	Tîl be-tîl	تیل به تیل
Sekreter; müşteri hizmetleri.	Telefon bağlantılarını sağlamak ya da bir idâre veya kurumun telefon aramalarına cevap vermekle görevli olan kişi.	Fr. T.	Til[i]fun-çî	تلفن چی
1. Bilye. 2. Kırık seramik; kırık cam; kırık çini.	1. Taş, cam veya başka bir maddenden, bilye oyununun aracı olan içi dolu, küçük top. 2. Kırılmış, seramik, çini veya cam.	T.	Tîle	تيله
Telgrafçı.	Telgraf mesajlarını göndermek veya almakla	Fr. T.	Tiligrâf-çî, Tilgirâf-çî	تلگرافچی، تلگیرافی

	görevli olan kişi.			
İşlenmiş ve süslenmiş deri.	İşlenmiş ve süslenmiş deri; bir tür ince deri.	T.	Tîmâc	تیماج
Tugay.	Ordu yapılanmasında tümenden daha küçük, birkaç tâbur veya alayı kapsayan askeri birlik.	T.	Tîp	تیپ
Ayakucuyla atılan tekme.	Ayağın ucuyla vurulan darbe; tekme; tekmeleme.	T.	Tîpâ	تیپا
Ayakucuyla tekmelenmek.	(Knş.) Ayakucuyla tekme yemek.	T. F.	Tîpâ horden	تیپا خوردن
Kovmak; atmak; (mecazen) tekmelemek.	Kovmak; dışarı atmak.	T. F.	Tîpâ kerdên	تیپا کردن
Ayakucuyla tekmelemek.	(Knş.) Ayakucuyla tekme atmak.	T. F.	Tîpâ zeden	تیپا زدن
	→ Toḥmâḳ.	T.	Toḥmâḳ	طخماق
İran'ın resmi olmayan para birimi; tümen.	On riyale karşılık gelen İran'ın gayri resmi para birimi. Konuşmada on bin riyal yerine (=bin tûman) ve on milyon riyal yerine (=bir milyon tûmân) olarak da kullanılır.	T.	Tû(o)mân	تومان

İki şeyin çok farklı olması.	(Knş.) İki şeyin birbirinden çok fazla farklı olması.	T. İs. F. F. F. F. F. F.	Tû(o)mân-î... riyâl (hezâr) ferk kerdên-i (dâştên-i) çizî bâ dîgerî	تومانى... ریال (هزار) فرق کردن (داشتن) چیزی با دیگری
Er; piyade; nöbetçi.	Orduda veya askeri bir birlikte tüfekte çatışan ya da korumalık yapan kişi.	F. T.	Tufeng-çî	تفنگچی، تفنگچی
Tuğra.	İç içe geçmiş hatlar şeklinde ve genellikle kavisli olan bir tür süsleme yazısı.	T.	Ṭuğrâ	طغرا
Toklu, bir yıllık kuzu.	(Knş.) Küçük ve besili (hayvan, özellikle kuzu).	T.	Tuğulî	تغلی
Kilolu, besili.	1. → Toğulî. 2. Şişman; kilolu.	T.	Tûğûlî	توغولی
	(Knş.) → Toğulî.	T.	Ṭoğulî	طغلی
Tokmak; çekiç.	Baş tarafı ve arkası geniş ahşap veya plastik çekiç.	T.	Tohmâk	تخماق
Sancak; flama.	Ahşap bir sapı ve ucunda süngünün birleştiği metal bir gülle olan bayrak veya sancağa benzeyen araç.	T.	Ṭûk	طوق

Kâpbâzî'de(a şık oyunu) öküç kap'ı.	Kâpbâzî oyununda öküç kap'ı.	T.	Tuḳḳe	تقه
	→ Tuḥmâḳ.	T.	Tuḳmâḳ	تقماق
	→ Dukme.	T.	Tukme	تكمه
	→ Dukme.	T.	Tukme	تكمه
	→ Toḡulî.	T.	Tuḳulî	تقلی
1. Tulumba. 2. Pompa. 3. Su pompası; su motoru.	1. Kuyu, havuz veya suyun kaynağından su çekmeye yarayan araç. 2. Lastik, top vb. şeyleri şişiren araç. 3. Sıvıları taşıyan veya tazyikle yukarı çeken araç.	T. Fr.'dan: trompe?	Tulumbe	تلمبه
Pompalamak.	Pompalamak.	T. F.	Tulumbe kerdin	تلمبه کردن
Pompa yapmak; pompalamak.	Bir şeye hava basmak veya bir şeye havayı ulaştırmak için pompanın çalıştırılması.	T. F.	Tulumbe zeden	تلمبه زدن
1. Tulumba (pompa) birliği. 2. Pompa istasyonu.	1. Boru hatlarındaki su, petrol veya gazın basınç kaybını dengeleyen tulumba (pompa) birliği. 2. Bu tulumbaların tesisat	T. F.	Tulumbe-hâne	تلمبه خانه

	binalarının yeri.			
Pompalamak.	Pompalamak.	T. F.	Tulumbe-zenî	تلمبه‌زنی
	(Knş.) → Tûmân.	T.	Tûmen	تومن
Şişe; sürahi.	İçine su veya başka içecekler konulan, nispeten dar silindirik boyunlu, cam ya da çini vb. kap.	T.	Tung	تنگ
1. Top. 2. Top; tank. 3. Tehdit; topa tıtmak. 4. Kumaş topu; top kumaş. 5. Top gibi; turp gibi.	1. Bazı oyunlarda kullanılan, o oyuna ait, farklı ebat ve cinslerde olan genellikle küre şeklindeki araç: Basketbol topu, bilardo topu, tenis topu. 2. Büyük mermileri uzak mesafelere atmaya yarayan savaş aleti. 3. (Knş.) Birini korkutmak için söylenen kaba söz; tehdit. 4. Fabrikalarda tahta ya da mukavva borulara sarılan genellikle yaklaşık 30-40 m. olan belirli kumaş miktarı. 5. (Knş.) Çok	T.	Tûp	توپ

	güzel; harika: Top gibi.			
Bir şeye patlamak; sert konuşmak; topa tutmak.	(Knş.) Hışımla konuşmak; karşı çıkmak; tehdit etmek.	T. F.	Tûp âmeden	توپ آمدن
Top atışı.	Toptan merminin fırlatılması.	T. F.	Tûp endâhten (der kerdin)	توپ انداختن (در کردن)
Sert, itirazlı ve incitici konuşmak.	(Knş.) Sert ve itirazlı konuşma; incitici söz; haykırarak tehdit savurmak.	T. F. F.	Tûp u teşer	توپ و تشر
Karşı çıkmak, itiraz etmek; tehditli konuşmak.	(Knş.) Karşı çıkmak; tehditli konuşmak.	T. F. F. (F.)	Tûp u teşer (zedin)	توپ و تشر (زدن)
1. Top oynamak. 2. Kötü elle oyun kazanmak. 3. Tehdit etmek. 4. Top atmak.	1. (Knş.) Topla oynanan sporlarda, özellikle futbolda, oynamak. 2. (Knş.) Kumarda rakibin elinden daha kötü kâğıtları olmasına rağmen rakibe gâlip gelmek. 3. (Knş.) Tehdit etmek. 4. Top atmak.	T. F.	Tûp zedin	توپ زدن
Topla oynamak.	Topla oynamak.	T. F.	Tûp-bâzî	توپ بازی
Top topplayıcısı.	Spor sahalarında, oyun alanından	T. A. F.	Tûp-cem'-kun	توپ جمع کن

	çıkan topları toplayan kişi.			
Topçu.	Topla atış yapan subay veya asker.	T.	Tûpçî	توپچی، توپچی
1. Topçu birliği. 2. Tophane.	1. Erleri top kullanan bir askeri birlik. 2. Topların durduğu yer.	T. F.	Tûp-hâne	توپخانه
1. Yuvarlak; top gibi; küre. 2. Topla oynanan oyun. 3. Tıkaç. 4. Şaftın üzerinde duran iki teker arasındaki kısım. 5. Yuvarlak veya küre olan her parça.	1. Yuvarlak; top şeklindeki küre. 2. Topla yapılan: Top oyunları. 3. Havuz vb.lerin deliğini kapatmak için ahşap veya lastik tıkaç. 4. Şaftın üzerinde duran iki teker arasındaki kısım. 5. Yuvarlak veya küre olan her parça.	T. F.	Tûp-î	توپى
Kendini övmek.	(Knş.) Kendini övmek; iddia etmek.	T. F.	Tûp-î âmeden	توپى آمدن
1. Boş top. 2. Boş tehdit.	1. Namlusunda top ve patlayıcı madde bulunmayan top. 2. (Knş.) Boş ve temelsiz tehdit.	T. F.	Tûp-i hâlî	توپ خالى
1. Kişinin (sinirden) patlaması.	(Knş.) 1. Kişinin çok öfkeli olması. 2. Destekçi, destekleyen veya birine	T. F. F. F.	Tûp-i kesî pur bûden	توپ كسى پُر بودن

2. Desteklemek; yardım eli uzatmak.	güçlü bir yardım eli uzatmak.			
Pinpon topu; masa tenisi topu.	(Knş.) Masa tenisine ait özel top.	T. F. F.	Tûp-i tuhm-murgî	توپ تخم مرغی
Karşı çıkmak.	(Knş.) Karşı çıkmak; itiraz etmek.	T. F.	Tûp-îden	توپیدن
Bombardıman yapmak.	Savaşta yoğun top atışı yapmak.	F. T. F.	Be-tûp besten	به توپ بستن
Birine hakaret ve küfür yağdırmak.	(Knş.) Birine uygunsuz söz ve küfür etmesi.	F. T. F. F.	Be-tûp besten-i kesî	به توپ بستن کسی
Bir haberin top patlama sesi gibi hızlıca yayılması.	(Knş.) Bir haberin hızlıca yayılması ve herkesin dikkatini çekmesi.	A. T. A. F.	Miṣl-i tûp şedâ kerden	مثل توپ صدا کردن
Top gibi patlamak.	(Knş.) Çok öfkelenmek, pervasızca konuşmak veya küfür etmek.	A. T. F.	Miṣl-i tûp terkîden (ez câ der reften)	مثل توپ ترکیدن (از جا در رفتن)
Tenis topu gibi; bilardo topu gibi.	(Knş.) Sembolik olarak “sürekli başka bir yere gönderilen” kişi için kullanılır.	A. T. İ.	Miṣl-i tûp-i fûtbâl	مثل توپ فوتبال
Güçsüzün güç gösterisi.	(Knş.) Çok güçlü bir kişinin yanında kendi ufak gücünü göstermek.	F. T. F. F. F.	Pîş-i (ci(u)lu[v]-i) tûpçî terekke der kerden	پیش (جلو) توپچی ترقه در کردن

Dil sürçmesi; dil tutulması.	Konuşan kişinin dilinin tutulması, kelimeleri ve cümleleri söy- leyememesi, kötü veya yanlış telaffuz etmesi durumu.	Topok	T.	تیق
Dili tutulmak.	Dil tutulmasına yakalanmak.	Topok zeden	T. F.	تیق زدن
Tombul; şişman; kilolu.	(Knş.) Şişman; kilolu.	T.	Topol	تپل
1. Şişman, tombul. 2. Kilo almak.	1. Kilolu. 2. Kilo alma durumu.	T. F.	Topol -mopol	تپلی
Tombul; şişman; tatlı; sevimli; iriyarı.	(Knş.) Şişman, tatlı, sevimli; iriyarı.	T.T.	Topol-î	تپل میل
1. Tuvalet fırçası. 2. Topuz.	1. Başlı lastik sapı ahşap, banyo ve lavabo gibi yerleri temizlemek için kullanılan araç. 2. Herhangi bir şeyin çıkıntı kısım.	T.	Tûpûz	توپوز
1. Ağza (çeneye) yumruk atmak. 2. Sert ve hakaretimiz söz işitmek.	(Knş.) 1. Çeneye vurulan darbe. 2. Sert ve hakaretimiz söz işitmek.	T. F.	Tûpûz-î	توپوزی

1. Çeneye yumruk yemek. 2. Sert ve hakaretamız söz işitmek.	1. Çeneye yumruk yemek. 2. Sert ve hakaretamız söz işitmek.	T. F. F.	Tûpûz-î horden	توپوزى خوردين
1. Tül; file; ağ. 2. Balık ağı; tor. 3. Elek. 4. File; kale filesi; pota filesi; voleybol filesi. 5. Tuzak ağı. 6. Ağa düşürmek.	1. Ufak deklikli, genellikle ardındaki eşyaların görüldüğü, perde, elbise veya başka bir giysi olarak kullanılan ip ya da başka cinsten (imal edilmiş) kumaş. 2. Sağlam iplerle örülmüş balık yakalama veya başka avlar için kullanılan araç. 3. Geniş argaçla ince metal ipler (tel) ve başka şeylerle örülmüş ve temizlemek ya da elemek vb. için kullanılan araç: Eleğin tel ağı. 4. Tenis, voleybol ve badminton gibi sporlarda her iki takım oyuncularını için sahayı ikiye bölen ya da futbol, hentbol kalesi veya basketbol potası vb. yerlerde kullanılan, ip	T.	Tûr	تور

	ya da telle örülmüş nispeten geniş delikli kumaş. 5. Bu çeşit örgüden yapılmış tuzak. 6. Birini tutmak, yakalamak veya evcilleştirmek ve aldatmak için ortam ya da şartlar hazırlamak.			
1. Ağ atmak. 2. Ağına düşürmek.	1. Av için ağı açmak veya suya bırakmak. 2. (Knş.) Birini tutmak, yakalamak veya hileyle şaşırtmak için rol yapmak veya ortam hazırlamak.	T. F.	Tûr endâhten	تور انداختن
Ağa düşürmek.	(Knş.) Ağa düşürmek.	T. F.	Tûr kerden (zeden)	تور کردن (زدن)
Ağ dokuma.	Ağ dokuma işi ve mesleği.	T. F.	Tûr-bâfi	توربافی
1. Ağla ilgili. 2. Ağ şeklinde veya ağdan yapılan şey. 3. Sineklik; tül. 4. Meyve sıkacağıının süzgeci.	1. Ağla ilgili. 2. Ağ şeklinde örülen veya ağdan dikilen. 3. Bir çerçeveye yerleştirilen, genellikle ince telden örülmüş delikli yüzey veya rahatsız edici haşerelerin içeri girmesine	T. F.	Tûr-î	توری

	engel olmak için pencere ya da kapı pervazına yerleştirilen veya yapıştırılan tül parçası. 4. → Tûrî-i çerâgî. 5. Meyve sıkacağında, kabuğu meyve suyundan ayıran genellikle delikli plastik ve elastik yüzey.			
Ağ örme işi.	Ağların örgüsünü dokuma işi ve uğraşı.	T. F.	Tûr-î bâfî	توری بافی
Lüks fenerinin gömleği.	Lambalara ve gazlı aydınlatmaya takılan, petrolün veya gaz buharının üzerinde yanıp aydınlık saçtığı (genellikle asbest) yanmayan elyaf cinsinden tüllü bir torba.	T. F. F.	Tûr-î-i çerâgî	توری چراغ
Türk.	1. Türkçe konuşan Asya kavimlerinden. 2. Bu kavimden olan her birey. 3. Türkiye devleti vatandaşı. 4. (İran musikisi) Beyât-i turk.	T.	Turk	ترک

1. Türk gibi. 2. Görgüsüz- lük.	1. Türkler gibi. 2. Zarafetten yoksun ve adaba uygun olmayan.	T. F.	Turk-âne	ترکانه
	→ Turkemen.	T.	Turkemân	ترکمان
1. Türkmen halkı. 2. Bu halktan olan kişi.	1. Günümüzde bir kısmı kuzey İran ve Türkmenis- tan'da yaşayan bir Türk boyu. 2. Bu halktan olan her bir kişi: Türkmen adam.	T.	Turkemen	ترکمن
Kumaşın etiket şeridi.	Genellikle kumaşın markasının bu bölüme yazıldığı, şerit şeklinde kumaş boyunca uzanan ince ve sade bölüm.	T. F.	Turk-î	ترکی
1. Saldırmak; hücum etmek; yağmalamak. 2. Sinirli; itiraz eden.	1. Aniden, şiddetle hücum edip saldırmak ve bununla birlikte yağmalamak. 2. Yazı veya konuşma dilinde sert, asabi ve itiraz etmek.	T. F.	Turk-tâzî	ترکتازی، ترکتازی
1. Döşek; minder. 2. Döşeme; koltuk; mobilya.	1. İçi pamuk, yün, tüy veya hava gibi yumuşak maddelerle doldurulan ve genellikle	T.	Toşek	تشک

	üzerinde uyumak, uzanmak, dinlenmek için kullanılan yatak. 2. Genellikle yumuşak bir maddeyle doldurulan, sandalye veya mobilyanın üzerine oturulan kısmı: araba döşemesi.			
Minder; şilte; döşeme.	Pamuk, yün, tüy veya hava gibi yumuşak maddelerle doldurulan ve üzerine oturulan küçük döşek.	T. F.	Toşek-çe	توشکچه، تشکچه
Yorgan döşek; yatak döşek.	Yorgan ve döşek topluca beraber; yatak döşek.	A. T.	Le(i)hâf-tuşek	لحاف تشک
Lorlar arasında gelenksel saz sanatçısı.	Lor taifeleri arasında yerel saz sanatçısı.	T.	Tûşmâl	توشمال
Tütün bitkisi.	Bir yıl yaşayan, yenilmeyen, sert ve kötü kokulu, çok zehirli ve zehri bedeni saran dokunun bütününe sinen, bayağı bir ot. Yaprakları sigara veya tütün	T.	Tûtûn	توتون

	yapımında kullanılır.			
Üvey.	Üvey.	T. F.	U[v]ge-ʻ(y)î	اوگه ای
	→ Ūğûr.	T.	Uğur	اغر
Uğur.	Tâlih, baht: kötü uğur, iyi uğur.	T.	Ūğûr	اوغور
1. Uğurlar olsun. 2. Yolculuk nereye?	(Knş.) 1. Yolculuğun iyilik ve güzellikle olsun; iyi yolculuklar. 2. Muhatabın maksadını sormak için kullanılır; nereye gidiyorsun(nuz)?	T. F. F.	Ūğûr be-ḥayr	اوغور به خیر
Uğursuz.	Kötü düşünen; uğursuz.	F. T.	Bed-u(ʻu)ğûr	بداغور
	→ Ūğûr.	T.	Uḵur	اقر
	→ Ūğûr.	T.	Ūḵûr	اوقور
	→ Âḵûr-[r]ây-(ʻ)î	T. F.	Uḵûr-rahî	اقور راهی
1. Eşek. 2. Aptal; salak.	1. Eşek. 2. (Knş.) (Hakaret) Anlayışsız; şuursuz; ahmak.	T.	Ulâğ	الاغ
Tehditler savurmak; vururum öldürürüm.	(Knş). (Öldürürüm; mahvederim), tehditle söylenen kaba	T. F. T.	Uldurum [u] buldurum	الدرم [و] بلدرم

	söz; bağırp çağıрма.			
Boş tehditlerde bulunmak.	Genellikle temeli ve gerçekliği olmayan bir konuşma veya tehdit; bağırp çağırmak.	T. F. T. F.	Uldurum [u] buldurum kerden	الدرم [و] بـلدرم کردن
1. Yahniye benzeyen bir yemek.	1. İçinde küçük hamur topaklarının bulunduğu bir çeşit yemek. 2. Özel bir yemek türünde, aynı isimden olan küçük hamur topaklarının dökülmesi.	T.	Umâc	اماج
		T.	Ummâ	اما
1. Kötü beslenmeden kaynaklanan hastalık. 2. Depresyona girmek.	(Knş.) 1. İlgili gerekli besini almadığından dolayı çıkan hastalığa yakalanmak, özellikle hamile kadınlar için. 2. Depresyona girmek.	T. F.	Ummâ kerden (şoden)	اما کردن (شدن)
		T.	Umme	امه
	→ Ummâ kerden.	T. F.	Umme kerden	امه کردن
1. Ütü. 2. Ütülü; ütülenmiş.	1. Yalıtkan bir sapı, düz metal bir tabanı olan, kömür veya	T.	Utû	اتو

	elektrikle ısınan, elbise ve kumaşların kırıxıklıklarını gidermede kullanılan ve pantolon, etek gibi elbiselerde korozyon (paslanma, aşınma) aşınma olana kadar kullanılan araç. 2. (Knş.) Ütülenmiş elbise.			
	→ Utû.	T.	Utû	اطو
Ütülü.	(Knş.) Ütülü, ütülenmiş.	T. F.	Utû giriften	اتو گرفتن
Ütü yapmak, ütölemek.	Ütünün ısınmış alt kısmını yavaşça elbise, kumaş vb. üzerinde hareket ettirilerek kırıxıklıkların giderilmesi işlemi.	T. F.	Utû kerden (zeden, keşîden)	اتو کردن (زدن، کشیدن)
Ütü yapma veya ütö çekme.	Kumaş, elbise vb.ine ütö yapma işi ve eylemi.	T. F.	Utû-keşî	اتو کشی
1. Ütüsü yapılmış elbise; ütülü. 2. Bakımlı; özenli; düzenli.	1. Ütüyle kırıxıklığı ve buruşukluğu giderilmiş elbisenin durumu. 2. (Knş.) Görünüşü ve giyinişî güzel	T. F.	Utû-keşîde	اتو کشیده

	ve düzenli olan.			
Jilet gibi (olmak).	(Knş.) (Mizah) Kişinin çok düzenli ve süslenmiş olması, fiyakalı.	T. F. F. F. T. F.	Utû-i şelvâr-i kesî herbuze kaç kerdên	اتوی شلوار کسی خریزه قاچ کردن
Özbekistan Cumhuriyeti'nde yaşayan, Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.	Moğolların bir boyu.	M.	Ozbek	ازبک
Görgüsüz.	(Hakareta-miz) Bilinçsiz, kültürsüz.	T.	Ozgel	ازگل
Mersin balığı.	Yumurtaları havyar olarak tüketilen, yenilen, kıkırdaklı balık; östrojen; havyar balığı.	T.	Ûzûnburûn	اوزون برون
	→ Veşek.	T.	Veşek	وشک
Vaşak.	Kısa kuyruğu, yumuşak ve sık siyah renkli tüyleri olan ve kulağının ucunda kâkül gibi bir şey bulunan kedigiller familyasından	T.	Veşek	وشق

	memeli hayvan; veşek.			
Serkeş; asi; başkaldıran.	Serkeş; asi; başkaldıran.	T.	Yâğî	ياغى
1. Bekâr erkek. 2. Yalnız, eşi ve çocuğu olmayan erkek; ailesiz.	(Knş.) 1. Evlenmemiş erkek; bekâr. 2. Yalnız ve eşi ve çocuğu olmayan; ailesiz.	T.	Yâlķûz	يالقوز
1. Yaman: Yaman çocuk. 2. Halk inancına göre öldürücü hastalık: Yaman hastalık.	1. Genellikle daha büyüklerin küçüklerine söylediğı bir çeşit beddua; maraz; dert. 2. Halk inancına göre yakalandığı takdirde kişiyi öldüren şiddetli dert veya şişkinlik.	T.	Yâmân	يامان
Soylu ve seçkin olmayan; sıradan; saygısız; zorba.	(Knş.) (Hakaretamiz) Soylu soplu ve seçkin bir sosyal konumu olmayan kişinin durumu, özellikle saygısız, itibarsız ve zorba.	T.	Yârdânķulî	ياردانقلى
Yardang.	Rüzgâr ve kum tanelerinin beraber yaptığı etkiyle meydana gelen sivri ağızlı, yuvarlak çukurlu çöl	T.	Yârdeng	ياردانگ

	bölgelerinin taşları.			
	→ Yeşmâk.	T.	Yâşmâk	ياشماق
Yatak (makinelere): Bilye yatağı.	İki yarım silindir şeklinde yumuşak özel metal maddeden oluşan ve makinenin dingili ve iskelesi arasında duran, dönen dingillerin iki parçalı desteği.	T.	Yâtâkân	ياتاقان
	→ Yâtâkân.	T.	Yâtâkân	ياطاقان
	→ Hâcî-yâtmâz.	T.	Yâtmâz	ياتماز
1. Yedek. 2. Römork; yük aracının kasası.	1. → Yedek-î. 2. Tekerlekli ama hareket etme gücü olmayan ve aracın arkasına bağlanan yük taşıma aracı.	T.	Yedek	يدک
Bir şeyi yedeğinde götürmek.	Bir şeyi yedek olarak beraberinde götürmek.	T. F. F.	Yedek kerden-i esb	يدک کردن اسب
1. Bir nakliye aracıyla başka bir nakliye aracını çekmek. 2. At, katır vb.lerini yedeğinde götürmek. 3. Çekmek;	1. Bir nakliye aracını başka bir nakliye aracıyla çekmek ve götürmek. 2. At, katır vb.lerini çekmek ve beraberinde	T. F.	Yedek keşîden	يدک کشیدن

götürmek. 4. Adlandırıl- mak; vasıflanmak; nitelenmek. 5. Asıl işiyle bareber başka şeylerin şeylerin de sorumluluğun u üstlenmek.	götürmek. 3. (Knş.) Çekmek ve götürmek; beraberinde götürmek. 4. (Knş.) Adlandırılmak veya bir ad ve sıfatla vasıflanmak. 5. (Knş.) Asıl işiyile beraber başka bir sorumluluğu üstlenmek.			
1. Yedek parça. 2. Diğerinin yerine geçip görevini yapabilen hayvan veya insan; yedek. 3. Beraberinde götürülebilen binek veya nakliye aracı.	1. Benzer alet veya parçayla değişebilen ya da yerini tutabilen ek alet veya parça. 2. Başka bir hayvan veya insanın yerini tutabilen ve görevini yapabilen hayvan ya da insan. 3. Beraberinde götürülebilen binek veya nakliye aracının özellliği.	T. F.	Yedek-î	یدکی
Başka bir yük aracını çeken yük aracı; çekici araç.	Başka bir nakliye aracını beraberinde çeken ve götüren nakliye aracı: Çekici gemi.	T. F.	Yedek-kiş	یدککش
Askerin yemek kabı; yağlavi.	Kulplu metal kap, özellikle garnizonda	T.'den	Yeglâvî	یغلاوی

	askerlerin yemek kabı; yağlavi.			
1. Yağma; talan. 2. Ganimet.	1. Yağma; talan. 2. Yağmayla elde edilen mal; ganimet.	T.	Yeğmâ	یغما
Yağmacı.	Yağmacı.	T. F.	Yeğmâ-ger	یغماگر
	→ Yeke.	T.	Yehe	یخه
Yaka.	Boynun etrafı veya boynun etrafı ve göğüs üzerinde duran, bazı açık çeşitleri olan elbisenin bir bölümü; yaka.	T.	Yeke	یقه
1. Yakayı yırtmak. 2. Bir kişi veya şeye coşkulu ve ısrarlı taraftarlık yapmak ve tezahürat etmek.	1. Yakayı yırtmak. 2. Genellikle tezahürat veya özel amaçlar sebebiyle bir kişiye veya şeye ısrarla ve coşkuyla taraftarlık yapmak ve savunmak.	T. F. F.	Yeke çâk kerdên	یقه چاک کردن
Yas esnasında yakasını-bağrını yırtmak; kendini paralamak.	Özellikle yas zamanında üzüntünün belirtisi olarak yakayı yırtmak.	T. F. F.	Yeke çâk zeden	یقه چاک زدن

Birinin eziyetine maruz kalmak; yakasına yapışıp kalmak.	(Knş.) Birinin zulmü ve anlayışsızlığı sebebiyle şiddetli eziyet çekildiği zaman söylenir.	T. F. F. F. F. F.	Yeke râ ez-dest-i kesî cir daden	یقه را از دست کسی جر دادن
Birinin yakasına yapışmak.	(Knş.) Biriyle tartışmak; birinin önünü kesmek.	T. F. F. F.	Yeke-i kesî râ çespîden	یقه کسی را چسپیدن
Kolalı yaka; Aharlanmış yaka.	Aharlanmış yaka.	T. ?	Yeke-ârû	یقه آرو
Kargaşa; gürültü; mazlum görünme.	(Knş.) Kargaşa, gürültü ve mazlum görünme.	T. F.	Yeke-derânî	یقه درانی
Yakasını birinin elinden (pençesinden) kurtarmak.	(Knş.) Birinin eziyetinden kendini kurtarmak.	T. F. F. F. F. F. A. F.	Yeke-i hod râ ez-dest-i (çeng-i) kesî helâş kerdên (rehâ kerdên)	یقه خود را از دست (چنگ) کسی خلاص کردن (رها کردن)
1. Birinin yakasına yapışmak. 2. Yaksından tutmak; tutuklamak.	(Knş.) 1. Birinin yakasına yapışmak. 2. Birini tutuklamak.	T. F. F. F.	Yeke-i kesî ra giriften	یقه کسی را گرفتن
Birinin aşırı taraftarlığını yapmak, onun içini yaka veya üstünü başını yırtmak.	(Knş.) Birine şiddetli taraftarlık yapmak veya savunmak.	F. F. T. F.	Berâ-yi kesî yeke cir dâden (pâre kerdên)	برای کسی یقه جر دادن (پاره کردن)
1. Birini çocuk olarak kabul etmek. 2. Birini	(Knş.) 1. Birini çocuk olarak kabul etmek. 2.	F. T. F. F. F. F.	Ez-yeke-i hod pâyîn endâhten-i kesî	از یقه خود پایین انداختن کسی

kendine bağlamak; kan bağı kurmak.	Birini kendine nispet etmek.			
Eli yakasında.	(Knş.) Eli yakasında.	F. F. T.	Dest be-yeke	دست به یقه
	→ Yeğlâvî.	T.	Yeğlâvî	یقلوی
Yarım atlet (kadınlar için).	Nispeten sağlam kumaştan yapılan cekete benzer yarım kadın giysisi.	T.	Yel	یل
	(Knş.) → Yâlkûz.	T.	Yelgûz	یلغوز
Düzen, yasak, edep ve geleneğe uymayan ve umursamayan.	(Knş.) Nizam ve düzene veya yasak, suç, edep ve geleneğe uymayan ve umursamayan.	T.	Yelhî	یلخی
1. Metalden yapılan, süsleme amacıyla kullanılan çeşitli araçlar; raht. 2. Kapı ve pencereye bağlı kanca, kilit ve menteşe bezeri araçlar; raht. 3. At takımı; eyer takımı; raht.	1. Elbise, perde vb.lerini süslemek için kullanılan, beyaz veya sarı metal tellerle işlenen araçlar. 2. Kapı ve pencerelere bağlı kanca, kilit, menteşe vb. gibi araç. 3. Eyer, üzengi ve dizgin gibi at hazırlama araçları.	T.	Yerâk	یراق
Kapı ve pencere kolu, kilidi ve menteşesi	Kapı ve pencere kolu, kilidi ve menteşesi gibi	T. A.	Yerâk-âlât	یراق آلات

gibi birtakım araçlar; raht.	birtakım araçlar.			
1. Elbise vb.nin üzerine süs eşyası dikmek. 2. Süslenmiş şey; süslü.	1. Elbise vb.nin üzerine süs eşyası dikme eylemi. → Yerâk. 2. Üzerine süs eşyası işelenmiş şey; süslü.	T. F.	Yerâk-dûzî	یراق دوزی
Koruma; muhafız.	Koruma; muhafız.	T.	Yesâvul	یساول
Yaşmak.	Kadınların, boyun, çene ve ağızlarını örtmek için kullandıkları kumaş.	T.	Yeşmâk	یشماق
1. Yavaş. 2. Yavaş; yavaşla.	(Knş.) 1. Sakince; yavaş: Yavaş yavaş konuşuyor, kapıyı yavaş kapat. 2. Yavaş ol; yavaş hareket et.	T.	Yevâş	یواش
Yavaşlamak; hız düşürmek.	(Knş.) Kendisinin veya arabanın hızını düşürmek; yavaş gitmek.	T. F.	Yevâş kerdên	یواش کردن
1. Yavaşça, gizlice; saklayarak. 2. Yavaşça. 3. Gizli; yavaşça.	(Knş.) 1. Gizlice; saklayarak. 2. Yavaş; sakın ve ihtiyatlı. 3. Gizli; saklayarak.	T. F.	Yevâş-ekî	یواشکی

Yavaş.	Yavaş.	T. F.	Yevâş-î	یواشی
1. Yavaş yavaş; yavaştan. 2. Yavaş.	(Knş.) 1. Tedricen; az az: Yavaş yavaş acıkiyordum. 2. Yavaş: Yavaş yavaş mırıldanıp bir şey söylüyordu.	T.	Yevâş yevâş	یواشیوواش
Nedime.	Damadın evine kadar geline eşlik eden ve gerekli bilgileri veren kadın.	T.	Yinge	ینگه
1. Yeni dünya. 2. Amerika.	1. Yeni dünya. 2. Amerika.	T. A.	Yinge-dunyâ	ینگه دنیا
	→ Yinge- dunyâ.	T. A.	Yingî-dunya	یگی دنیا
Hesapsız.	(Knş.) Hesapsız.	T. F. T.	Yir be-ir	یر به یر
Yer elması.	Yer elması.	T.	Yirâlmâsî	یر الماسی
1. Yayla. 2. Yaylak; göçebelerin yazın yerleştiği yer.	1. Suyu ve havası güzel bölge, yazın yerleşmeye uygun. 2. Göçebelerin yazın göç ettiği yer.	T.	Yiylâk	ییلاق
1. Yaylak ve kışlak. 2. Yaz ve kış göçü veya mekân değişikliği.	1. Yazlık ve kışlık yerleşim yerleri. 2. Yaz ve kış yolculuğu veya yaz ve	T. F. T.	Yiylâk u kışlâk	ییلاق و قشلاق

	kışta mekân değişikliği.			
Yaylaklar; yaylak bölgeler ve yerler.	Yaylaklar; yaylak bölgeler.	T. A.	Yiylâ-kât	ييلاقات
Yoktur; yok.	(Knş.) Bulunmuyor; yok: Para mara yoktur.	T.	Yohdûr	يخدور
Saldırı; hücum; hamle; akın.	Saldırı; hücum; hamle.	T.	Yû(u)riş	يورش
Saldırmak; hücum etmek; akın etmek.	Saldırmak; hücum etmek.	T. F.	Yû(u)riş burden (âverden, kerdin)	يورش بردن (آوردن، كردن)
1. Rahvan. 2. Rahvan şeklinde koşmak.	1. Dört ayaklı hayvanların, özellikle atın, arka ve ön ayaklarını çapraz şekilde (sağ ayak öndeyken sol ayak geride ve tersi) yere basıp kaldırarak yaptığı bir koşma şekli. 2. Bu şekilde koşmak.	T.	Yu(û)rtme	يورتمه
1. Boyunduruk. 2. Hâkim veya esir olmak: Boyunduruk altında olmak veya boyunduruğu altına almak.	1. Sabanı bağlamak için öküzün boynuna geçirilen odun. 2. Hâkimiyet veya esaret ve tutukluluk: Özgürlükçüler yabancıların boyunduruğundan	T.	Yûğ	يوغ

	kurtulmak için mücadele ediyorlardı.			
İri ve çirkin yapılı.	(Knş.) İri ve çirkin yapılı.	T.	Yuğûr	يغور
	(Knş.) → Yuğûr	T.	Yûğûr	يوغور
Tatlı bir çörek.	Sevilen tatlı bir ekmek çeşidi.	T.	Yuhe	يخه
	(Knş.) → Yuğûr.	T.	Yukûr	يقور
Kayıkçı.	Kayık sahibi ve onu yönlendiren kişi.	A. T.	Zu[v]reḱ-çî	زورقچی، زورقچی

SONUÇ

Asya kıtasının ortasında, İran ve Türk toplulukları tespit edilmiş yaklaşık iki bin yıllık –bu sürenin daha uzun olması muhtemeldir– müşterek bir geçmişi çeşitli etkileşimlerde bulunarak geride bırakmışlardır. Özellikle *İpek Yolu* vasıtasıyla Çin, Türk, İran ve Bizans’ın hâkimiyet alanlarında savaştan ticarete, göçten siyasi ilişkilere kadar çok çeşitli temaslar gerçekleşmiştir. Bu temaslar Sâsânî devrinden itibaren artarak devam etmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Doğal olarak bu çok yönlü ilişkilerin her zaman diller arası bir boyutu olmuş ve böylece karşılıklı köklü dilsel etkileşimler meydana gelmiştir.⁷⁵

Farsçayla Türkçe arasındaki ilişkilerin önemli bir bölümünü teşkil eden kelime alışverişleridir. Tarihsel süreçte ödünçlenen kelimelerin tamamı bugüne kadar gelmemiş, pek çoğu geçen zamanla birlikte konuşma dilinden düşürek unutulmuş veya eski metinlerde kalmıştır. Ancak günümüz Farsçasına ulaşan önemli ölçüde Türkçe unsurun varlığı söz konusudur. Bu unsurların günümüz Farsçasında varlığı ve yoğunluklarının hangi boyutlarda olduğu ve ne şekilde kullanıldıkları, ne tür anlam kayma ve kazanmaların olduğu, bugün İran’da konuşulan Farsçanın en önemli sözlüklerinden olan *Ferheng-i Rûz-i Suhen*’de varlığı tespit edilen Türkçe kelimeler üzerinden belirlenmeye çalışılmıştır.

Ferheng-i Rûz-i Suhen günümüz (özellikle İran) Farsçasında kullanımda olan sözcükleri ihtiva eden geniş kapsamlı güncel bir sözlüktür. Bu sözlük, pek çok alandaki yazılı kaynaklara ve alan araştırmalarına dayanarak hazırlanmış ve günümüz Farsçasının hemen her alanında kullanılan kelimeleri bir araya getirmiştir. Bu yönüyle de bugün konuşulan Farsçanın sınırlarını belirleyen sözlüklerden biri olduğu söylenebilir. Sözlükte yer alan her bir madde için köken bilgisi verilmiştir. Birçok farklı dilin yanı sıra, köken itibarıyla Türkçe olarak belirlenmiş yüzlerce kelimenin varlığı söz konusudur. Bu Türkçe kelimelerden yine yüzlerce birleşik kelime, pekiştirme, deyim, terim, söz grubu, tamlama, atasözü ve cümle gibi türetilen unsurlar bulgulanmıştır. Bu sözcüklerin türetiliş biçimleri, kullanım alanları, sahip oldukları her bir anlam ve varsa telaffuz farklılıkları da gösterilmiştir. Bu açıdan bakıldığında,

⁷⁵ Sürer, Eker, “Orta İran Pahlavi (Parsig) ve Eski Türkçe Dil Temasları Üzerine”, *Acta Turcica*, (Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi), Yıl: 2019, Sayı: Özel Sayı Polonya ve Türk Dünyası, s. 100.

Farsçada kullanımı olan Türkçe bir unsurun söyleyiş şekli ve kazandığı yeni anlamlarla, eğer o kelime Türkçede de bulunuyorsa aralarında ortaya çıkan farkları görmemizi sağlayabilmektedir. Dolayısıyla günümüz Farsça ve Türkçesinde ortak olan bir kelimenin her iki dilde nasıl yaşadığı, ne şekillerde türetildiği, hangi anlamlara geldiği ve birbirine ne kadar uzak veya yakın olduğunu tespit etmemize yardımcı olabilecektir.

Bugünkü Farsçada kullanılan Türkçe kelimelerin varlığı, Türk ve İranî topluluklar arasında, özellikle İslâmiyet'ten sonra gerçekleşen derin kültürel etkileşimin dilsel boyutunu göstermek açısından önemli ipuçlarını vermektedir. Günümüz Farsçasında siyasetten ticarete, ordudan pek çok meslek gruplarına ve argo diline kadar yaygın bir şekilde kullanılan Türkçe kelimelerin mevcudiyeti, Türklerin ve Türkçenin İranî kavimler ve Farsçayla olan ilişkisinin bugünkü durumunu ve bu ilişkinin geçmişte daha çok hangi alanlarda ve boyutlarda gerçekleştiğini görebilme olanağını sunmaktadır. Geçmişte bir konuda veya alanda onlarca kelime transfer edilmiş ve yagınlaşmışken, bazı konu ve alanlarda ise bu oranın düştüğü görülmüştür. Bu kelimelerin de bir kısmı tarihsel süreçte kullanımdan düşerek günümüz Farsçasına ulaşamamıştır. Dolayısıyla günümüz Farsçasında bulunan Türkçe kelime varlığı üzerinden, Türkçenin hangi alanlarda ve ne oranda kelime ödünç verme suretiyle Farsçaya nüfuz ettiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan, bugün geniş bir coğrafyada konuşulan Yeni Farsçada, ödünç alınan bu Türkçe kelimelerin, daha çok hangi alanlarda kullanıldığı, kelimelerin nasıl türetildiği, yaygınlaştırıldığı ve hangi anlamları kazandıkları görülebilmüş, birnevi Türkçenin günümüz Farsçasındaki belirgin izleri sürülmüştür.

Çalışmanın sonunda, 400'e yakın kelime, ek, pekiştirme, söz grubu ve bunlardan türetilen 502 birleşik kelime, cümle, terim, deyim, atasözü gibi unsurların günümüz Farsçasında çeşitli alanlarda aktif bir şekilde kullanıldığı belirlenmiştir. Tabii bu sayı nihayi ve kati bir sonuç değildir, çünkü ihtilaflı veya kökeni belirlenemeyen pek çok kelimenin de varlığı söz konusudur. Ayrıca bu çalışma, özellikle *Ferheng-i Rûz-i Suhen*'in köken itibariyle Türkçe olarak kabul ettiği unsurları tespit etmiştir. Bu yüzden çalışmada, bazı kelimelerin, farklı yorumlamalardan kaynaklanan köken bilgisi konusundaki bir birtakım çelişkili bilgilerle hataların olması öngörülebilir; çünkü bu bir köken bilgisi sözlüğü iddiası taşımadığından, bir kelimenin

kökeni tartışılmamış, sözlüğe kaynaklık eden eserlerin verdiği köken bilgisi esas alınmıştır. Bundan dolayı, eğer Türkçe ve Farsçadaki ortak kelimelerin daha kapsamlı köken bilgisi çalışmaları yapılırsa ulaşılan bu sayının değişeceği öngörülebilmektedir. Ayrıca *Ferheng-i Rûz-i Suhen*, günümüz İran coğrafyasında kullanılan dili esas ve kaynak olarak aldığından ve Tacikistan, Özbekistan, özellikle de Afganistan'da konuşulan Farsçayı barındırmadığından, bu ülkelerde kullanılan Farsçada Türkçenin kelime varlığı ve oranı belirlenememiş ve çalışmaya dahil edilmemiştir.

KAYNAKÇA

- (Kaşgarlı Mahmut), *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi I*, (Çev.: Besim Atalay), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1985.
- AĞABABA, Naile, “Fars Dilinde Türk Dilinden Sözcükler”, *Turkish Studies*, Yıl: 2013, C.: 8/1, 667-675.
- AKTAŞ, Erhan, “Tuğrul Bey Döneminde Oğuzların İran Coğrafyasında Yayılmaları”, *5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları, Sempozyumu Bildirileri*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2015, 161-178.
- ATALAY, Mehmet, *İran Edebiyatı Tarihi-Başlangıçtan Gaznelilere Kadar*, Demavend Yayınları, İstanbul, 2018.
- ATEŞ, Ahmet; TARZÎ, Abdülvehhâb, *Farsça Grameri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971.
- AYDİNLÛ, Seccâd, “Nigâhî Be Vâjehâ-yi Turkî-i Şâhnâme-i Firdovsî”, *Metnşinâsî-i Edeb-i Farsî (İlmî-Pejûheşî)*, Sayı: 2, Yaz 1397 hş., 11-36.
- AZMUN, Yusuf, “Farsçadaki Türkçe Sözcükler Üzerine”, *V. Lefke Edebiyat Buluşması-Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi (29-30 Nisan 2004)*, haz. Günay Karaağaç, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, 243-252.
- BÂKİRÎ, Mihrî, *Tarih-i Zebân-i Fârsî*, Neşr-i Ketre, Tahran, 1382 hş.
- BALCI, Mustafa, *Türkçe-Farsça İlişkileri-Türkçenin Farsça Üzerindeki Etkisine Dair Bir İnceleme*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 2014.
- BARTHOLD, V. V. *Orta Asya Türk Tarihi Dersleri*, (Haz. Hüseyin Dağ), Çağlar Yayınları, Ankara, 2004.
- BARTHOLD, V. V., *Orta Asya Türk Tarihi Dersleri*, (Haz. Hüseyin Dağ), Çağlar Yayınları, Ankara, 2004.
- BAŞAR, Umut, “İran’da Azerbaycan Türkçesinin Öğretimi”, *İran Araştırmaları Merkezi (İRAM)*, Ankara, 2019.

- CLAUSON, Gerard, “Altay Teorisinin Leksikoistatistiksel Bir Değerlendirmesi”, (Çev.: İsmail Ulutaş), *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2004, Sayı: 10, 153-174.
- ÇOKOL, Elmas, “Farsçaya Kopyalanmış Türkçe Kelimler Üzerine Anlambilimsel Bir İnceleme”, *Türkoloji Dergisi*, Yıl: 2019, C.: 23, Sayı: 2, 288-311.
- DENY, Jean, *Türk Dilbilgisi-Modern Türk Dilbilgisi Çalışmalarının Kapsamlı İlk Örneği*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2012.
- DİLBERÎPÛR, Aşgar, “Te‘âmul-i Zebân ve Edeb-i Fârsî Bâ Zebân ve Edeb-i Türk”, *Nâme-i Pârsî*, Yıl: 8, Sayı: 3, 79-97.
- DOERFER, Gerhard, “Akraba Olmama Kanıtlanabilir Mi? Altay Dilleri Sorunu”, (Çev.: Faruk Gökçe), *Türkbilig*, Yıl: 2003, Sayı: 5, 157-168.
- DOERFER, Gerhard, “Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu”, (Çev.: Semih Tezcan), *Belleten*, Yıl: 1980, C.: 28-29, Sayı: 1980-1981, 1-16.
- DOĞAN, Cihan; KAYA, Harun, “Orta Türkçede Moğolcadan Alıntı Bir Ek (U)GsA(n)”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, Yıl: 20019, C.: 23, Sayı: 2, 255-270.
- DOULATABADÎ, Ferzaneh, “Fars Edebiyatında Nesir” *Sivrihisarlı Sinan Paşa ve Nesir Edebiyatı*, (ed. Ahmet Kartal, Zafer Koylu), Sivrihisar Belediyesi, İstanbul, 2017, 515-524.
- EBU DÜLEF, *İran Seyahatnamesi-10. Yüzyılda Kafkasya'dan Fars Körfezi'ne Yolculuk*, (Çev.: Serdar Gündoğdu), Kronik Yayınları, İstanbul, 2020.
- EKER, Sürer, “Divanü Lugâti’t-Türk ve İran Dillerinden Kopyalar”, *International Journal of Central Asian Studies*, Yıl: 2009, C.: 13, 233-284.
- EKER, Sürer, “Orta İran Pahlavi (Parsig) ve Eski Türkçe Dil Temasları Üzerine”, *Acta Turcica*, (Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi), Yıl: 2019, Sayı: Özel Sayı “Polonya ve Türk Dünyası”, 99-110.

- EKER, Süner, “Modernleşme Sürecinde Türk ve İran Dil Devrimleri”, *Uluslararası Türk Dili Kurultayı Dildirileri I, (20-25 Ekim 2008)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013, 1465-1486.
- EKER, Süner, “Orhon Yazıtları: İran Dilleri İle İlk Temaslar ve Benzer Birkaç Öğe Üzerine”, *III. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 1. C, 321-332.
- EKER, Süner, “Türk İran Dil Temasları-I Türk-İran Dil Coğrafyasına Genel Bir Bakış” *Bengü Beläk. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013, 491-500.
- ENVERÎ, Hasan; GÎVÎ, Hasan Ahmedî, *Destûr-i Zebân-i Farsî 1-2*, İntişârât-i Faîmî, Tahran, 1390 hş.
- ENVERÎ, Hasan, *Ferheng-i Bozorg-i Suhen*, İntişârât-i Suhen 1-8, Tahran, 1381 hş.
- ENVERÎ, Hasan, *Ferheng-i Fişurde-i Suhen*, İntişârât-i Suhen 1-8, Tahran, 1393 hş.
- ENVERÎ, Hasan, *Ferheng-i Rûz-i Suhen*, İntişârât-i Suhen, Tahran, 1393 hş.
- ERCİLASUN, Ahmet B. *Başlangıcından Yirminci Yüzyıla Türk Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.
- ERCİLASUN, Ahmet B., *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.
- EREN, Hasan, “Türkçede Moğolca Kalıntılar” *Belleten*, Yıl: 2003, C.: 51, Sayı: 2003/1, 171-186.
- EREN, Hasan, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basım Evi, Ankara, 1999.
- ERSOY, Feyzi, “Altay Dil Ailesinin İki Önemli Kolu: Moğolca ve Türkçe”, *Asya Araştırmaları Dergesi*, Yıl: 2019, C.: 3, Sayı: 1, 65-85.
- ERSOY, Feyzi, *Türk-Moğol Dil İlişkisi ve Çuvaşça*, (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara, 2008.

- ERŞEDÎ-FER, Adil, *Ferheng-i Vâjegân-i Turkî Der Zebân ve Edebiyât-i Fârsî*, İntişârât-i Bâğ Endişe, Tahran, 1379 hş.
- ETİK, Arif, *Farsça-Türkçe Lûgat*, Salâh Bilici Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1968.
- EYVAZOVA, Roza, “Karşılıklı İlişkiler Zemininde İran Türklerinin Eski Tarihine Bir Bakış”, *XII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiriler Kitabı (İhsan Doğramacı’ya Armağan)*, 25-28 Eylül 2017, Bükreş-Romanya, 214-218.
- FURÛZÂNFER, Bedî‘uzzaman, *Târîh-i Edebiyyât-i Îrân-Be ‘d Ez İslâm Tâ Pâyân-i Tîmûriyân*, Vezâret-i Ferheng ve İrşâd-i İslâmî, Tahran 1383 hş.
- GHARAKHANY, Batoul Maryam, “Geçmişten Günümüze Farsça ve Türkçe Arasındaki Etkileşimler”, *III. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi-Bildiriler Kitabı IV*, (15-18 Mayıs 2014-Sakarya), İstanbul, 2014.
- GÖKDAĞ, Bilgehan Atsız, “İran Türkleri” *Yeni Türkiye*, Yıl: 2013, Sayı: 53, 1-11.
- GÜL, Bülent, “Orta Asyadan Anadoluya Moğol Yayılımının Dilsel Sonuçları” *Türkbililig*, yıl: 2015, Sayı: 30, 187-200.
- GÜLENSOY, Tuncer, “Eski ve Orta Türkçede Moğolca Kelimler ve Moğolca-Türkçe Müşterek Kelimler Üzerine Notlar”, *Türkoloji Dergisi*, Yıl: 1974, C.: 6, Sayı: 1, 235-259.
- GÜLENSOY, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- GÜLENSOY, Tuncer, “Yaşayan Farsça ve Arapçadaki Türkçe Kelimler Üzerinde Notlar”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Yıl: 1973, C.: 21, 127-157.
- GÜNALTAY, M. Şemseddin, *İran Tarihi-Eski Çağlardan İskender’in Asya Seferine Kadar*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1948.
- GÜZELYÜZ, Ali, ““Enâşir-i Fârsî Der Turkî-i ‘Uşmânî ve Kârburd-i Be‘zî Ez İn ‘Enâsir Der Turkî-yî İstâbulî” *Suhen-i ‘Eşk*, Yıl: 1386 hş., Sayı: 33-34, 113-118.

- ḤÂNLERÎ, Pervîz Nâtil, *Tarîḥ-i Zebân-i Fârsî I-2*, Neşr-i Lû, Tahran, 1365 hş.
- ḤÂ'İFÎ, Abbas, *Tarîḥ-i Zebân-i Fârsî*, İntişârât-i Dânişgâh-i Gîlân, (y.y.), 1382 hş.
- HEYET, Cevat, *İki Dilin Karşılaştırması (Mukayesetü'l-Lügateyn)*, (Çev.: Mürsel Öztürk), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2003.
- İNAN, Kayhan, “Geçmişten Günümüze İran’ın İzlediği Dil Politikaları ve Türkçe Öğrenimi”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 9, Kasım-Aralık 2013, Sayı: 55, 1207-1220.
- İNALCIK, Halil, *Şair ve Patron*, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2019.
- KARAAĞAÇ, Günay, “Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi”, *II. Uluslararası Türk Uygarlığı Kongresi Bildiriler Kitabı*, 4-6 Ekim 2004, Bişkek, 415-462.
- KARAAĞAÇ, Günay, “Türkçenin Komşu Dillerine Verdiği Giyim Kuşam Kültürüyle İlgili Kekimler”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Yıl: 1998, Sayı: 5. 261-387.
- KARAAĞAÇ, Günay, “Türkçenin Komşularıyla İlişkilerine Genel Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Yıl: 1998, C.: 28, 359-406.
- KARAAĞAÇ, Günay, *Dil Tarih ve İnsan*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017.
- KARADEMİR, Fevzi, “Türk Dilinin Tarihi Dönemlerini Adlandırma Sorunu”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Yıl: 2016, Sayı: 5/2, 545-564.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, “İslâm Öncesinden Osmanlıya Doğu Şiiri”, *Bilig*, Yıl: Bahar 2000 Sayı: 13, 67-76.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, “XX. Asırda Doğu’daki Klâsik Edebiyat ve Kültürler Üzerine Yapılan Genel Değerlendirmeler”, *Nüşa*, Yıl: III, Güz 2003, Sayı: 11, 41-46.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, “Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Açısından Klasik Türk Edebiyatı ile İran Edebiyatı” *Bilig*, Yıl: 2002, Sayı: 23, 141-156.

- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, “Osmanlı Dönemi Türk Şiirinin İran Edebiyatı İle Münasebeti Üzerine Düşünceler”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 2001, Sayı: 17, 81-93.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, “Tarih Boyunca Türkler ve Farsça: Modern Yaklaşımlara Bir Eleştiri”, *Sosyal Bilimler*, Yıl: 2013, C.: 3, Sayı: 1, 6-15.
- KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, *Klasik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2019.
- KARATAY, Osman, *İran ile Turan-Hayali Milletler Çağında Avrasya ve Ortadoğu*, Karam Yayınları, Ankara, 2003.
- KARİNİ, Jahangir, “Türk-Fars Dil İlişkileri: Farsçada İyelik Eklerinin Kullanımı”, *Turkish Studies*, Yıl: kış 2014, C.: 9/3, 833-843.
- KARTAL, Ahmet, “Farsçada Türkçe Kelimeler ve Fars Edebiyatında “Türk” Kavramı İle İlgili Unsurlar”, *Bilig-II*, Yıl: Güz ’99, 31-54.
- KARTAL, Ahmet, *Hakikate Düşen Gölge*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul, 2019.
- KIZILÖZEN, Cihangir, *Farsçada Türkçenin En Eski İzleri*, Akçağ yayınları, Ankara, 2019.
- KOCA, Selim, “Türkler” maddesi “Türk-İslâm Devletleri”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 41. C., TDV Yayınları, İstanbul, 2012, 480-482.
- KORKMAZ, Zeynep, “Türkçe ile Moğolca Arsında Ortaklaşan Unsurlar ve Moğolcanın Türk Dili Araştırmalarındaki Yeri”, *Belleten*, Yıl: 1986, Sayı: C.: 34, Sayı: 1986, 43-52.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, *Osmanlı’nın Etnik Kökeni*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1999.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1980.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad, *Edebiyat Araştırmaları II*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2014.

- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2015.
- ĞURBÂNZÂDE, Ferhâd, “Neğd ve Ber-resî-i Mecnû‘e-ferheng-hâ-yi Suhen”, *Ferheng-nivîsî*, Yıl: 1394, Sayı: 10, 183-2010.
- KURU, Selim Sırrı, “İki Şehrin Şiiri: Gazelde İstanbul ve Galata İkilişi”, *YILLIK: Annual of Istanbul Studies*, Yıl: 2020, C.: 2, 133-141.
- MALEKÎ, Elnaz, “Türk Kùltür ve Dilinin Fars Kùltür ve Diliyle Etkileşimi”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 17, C.: 173, Sayı: 173, 2014, 129-150.
- MA‘ŞÛM, Seyyid Muğhemmed Huseynî; EMÎNÎ, Heyder ‘Alî; NÎ‘METÎ, Mesîhullah, “Tebekebendî-i Tegÿîrât-i Sâhtvajî Der Ferâyend-i Vâmğîrî-i Vâjehâ Ez-Zebân-i Turkî Be-Fârsî”, *Feşlnâme-i Muţâle ‘ât-i Zebân ve Gûyeşhâ-yi Ğerb-i Îrân*, Yıl: 1, Sayı: 3, 53-72.
- MERÇİL, Erdoğan, “Sâmânî Devleti’nde Türklerin Rolü”, *Tarih Dergisi*, Yıl: 1994, Sayı: 35, 253-266.
- MUSALI, Namıq, “Kaçarlar Döneminde Türk Kimliğı ve Türkçenin Konumu Meseleleri Üzerine”, *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2018, Cil: 2, Sayı: 4, 131-171.
- NAĞISOYLU, Möhsün, “Klasik Farsça-Türkçe Sözlüklerin Dil Tarihi Bakımından Değeri”, *XIII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiriler Kitabı*, 25-28 Eylül 2018, Varşova-Polonya, 214-222.
- NEVÂÎ, Emîr Nizamuddîn Alî Şîr, *Muğakemetu ‘l-luğeteyn*, (Çev.: Turhân Genceî), Çâphâne-i Firdovsî, Tahran, 1327 hş.
- OLGUN, İbrahim; DRAHŞAN, Cemşit, *Farsça-Türkçe Sözlük*, İntişârât-i Telâş, Tebrîz, 1464 hş.
- ÖZ, Yusuf, *Tarih Boyunca Farça-Türkçe Sözlükler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1996.

- ÖZGÜDENLİ, Osman G., *Ortaçağ Türk-İran Tarihi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2006.
- ÖZLÜK, Doğan, *Türkiye Türkçesinde Farsça Kökenli Kelimeler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2016.
- REZAI, Mehdi, “Tarih-i Beyhakî’dekî Türkçe Unsurlar Üzerine”, *Turkish Studies*, Yıl: yaz 2013, C.: 8/8, 1087-1095.
- REZA, ‘Înâyetullah, *Îrân ve Turkân Der Rûzgâr-i Sâsâniyân*, İntişârât-i ‘İlmî ve Ferhengî, (y.y.), 1374 hş.
- REZA’Î, Mehdi, “İrtibât-i Zebânhâ-yi Turkî ve Muğûlî ve Hecât Der Teşhîş-i Vâjehâ-yi Dehîl-i Turkî ve Muğûlî Der Zebân-i Fârsî”, *Feşlnâme-i ‘İlmî-Pejûhişî-i Zebânpejûhî-i Dânişgâh-i Ez-Zehrâ*, Yıl: 10, Sayı: 30, 7-20.
- ROUX, Jean-Paul, *Moğol İmparatorluğu Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2018.
- ROUX, Jean-Paul, *Türklerin Tarihi*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2008.
- ROUX, Jean-Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, (Çev.: Aykut Kazancıgil), İşaret Yayınları, İstanbul, 1994.
- ŞAFÂ, Zebîhullah, *Tarih-i Edebiyyât Der Îrân 1-3*, İntişârât-i Firdovs, Tahran, 1369 hş.
- ŞAFÂ, Zebîhullah, *Muhteserî Der Tehevul-i Nazm ve Nesr ve Nazm-i Fârsî*, Çâphâne-i Dânişgâh, (y.y., y.t.).
- SÂMÎ, Ş. *Kâmûs-i Turkî*, İkdâm, Dersa‘âdet, 1317 hk.
- SPULER, Bertold, *İran Moğolları-Siyaset, İdare ve Kültür-İlhanlılar Devri 1220-1350*, (Çev.: Cemal Köprülü), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011.
- SPULER, Bertold, *İran Moğolları-Siyaset-İdare ve Kültür-İlhanlılar Devri, 1220-1350*, (Çev.: Cemal Köprülü), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

- ŞAHİNOĞLU, M. Nazif, *Farsça Grameri-Sarf ve Nahiv*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1997.
- TEKİN, Talat, *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı*, Simurg Yayıncılık, Ankara, 1997.
- TEMİR, Ahmet, “Moğolca İle Türkçe İlişkileri”, *Belleten*, Yıl: 1989, C.: 37, Sayı: 1989, 295-300.
- TEMİR, Ahmet, “Türkçe İle Moğolca Arandaki İlgiler”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Yıl: Mart-Haziran 1995, C.: XIII, Sayı: 1-2, 1-25.
- TEMİZEL, Ali, “Ruhani Döneminde Etnik Politikalar: Mahalli Dillerin Öğretimi Örneği”, *VIII. Uludağ Uluslararası İlişkiler Kongresi-Küresel ve Bölgesel Sistemde Devlet ve Devlet dışı Aktörler (28-29 Kasım 2016)*, Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 2016, 101-113.
- TİETZE, Andreas, *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati 1-10*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 2016-2020.
- TUNA, Osman Nedim, “Altay Dilleri Teorisi”, *Türk Dünyası El Kitabı İkinci Cilt-Dil-Kültür-Sanat*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1992, s. 7-58.
- TUNA, Osman Nedim, “Osmanlıcada Moğolca Kelimeler”, *Türkiyat Mecmuası*, Yıl: 1976, C.: 18, 281-314.
- TUNA, Osman Nedim, “Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler”, *Türkiyat Mecmuası*, Yıl: 1972, C.: 17, 209-250.
- ÜNAL, Oçun, “Klasik ve Orta Moğolca Söz Varlığında Türkçe Kökenli Kelimeler I (A-D),” *Journal of Old Turkic Studies*, Yıl: 2019, C.: 3, Sayı: 2, 502-615.
- YALIÇ, Süleyman Kaan, “‘Ten’ Sözcüğü Üzerine Etimolojik Bir Deneme”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2015, C.: 25, Sayı: 2, 103-108.
- YILDIRIM, Nimet, *İran Edebiyatı-Başlagıcından İslâmiyet’e Kadar*, Pinhan Yayıncılık, İstanbul 2017.

YILDIRIM, Nimet, “Sûzenî” *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 38. C., TDV Yayınları, İstanbul, 2010, 3-4.

YÜCE, Nuri, “Türk” maddesi, “Dil ve Edebiyat”, TDV İslâm Ansiklopedisi 41. C., İstanbul, 2012, 493-497.

ZERRÎNKÛB, ‘Abdulhuseyn, *Ez Guzeşte-i Edebî-i Îrân*, İntişârât-i Suhen, Tahran, 1383 hş.

ZERRÎNKÛB, ‘Abdulhuseyn, *Rûzgâran-i Târîh-i Îrân-Ez Âgâz Tâ Sukût-i Salţanat-i Pehlevî*, İntişârât-i Suhen, Tahran, 1378 hş.

Dijital Kaynakça

<https://sozluk.gov.tr/>

<http://lugatim.com/>

<https://www.nisanyansozluk.com/>

<https://cheshmandaz.org/>

<https://www.etimolojiturkce.com/>

<https://ganjoor.net/>

<http://www.vajehyab.com/>

<https://dic.b-amooz.com/tr/dictionary>

<https://tr.glosbe.com/>

<https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce>

<https://ekitap.ktb.gov.tr/>

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/anasayfa/>

<http://www.meb.gov.tr/>

<https://iramcenter.org//>

DİZİN

- Abbasîler, 16
 Acem, 60, 204
 Ağabey, 37, 110, 198, 232
 Ahameniş, 2
 Ahar, 190
 Aile, 34, 41, 51, 124, 196, 252, 302, 313
 ajan, 182, 301
 akraba, 107, 247
 alfabetik, 2, 12, 14, 19
 Ali Şîr Nevaî, 17
 Almanca, vi, 19
 Alp-Tegin, 5
 Altay, 3, 358, 359, 365
 Amarsitör, 132, 169, 242, 282
 Amerika, 190, 351
 amiyane, 19
 Anadolu, 3, 17
 anatomi, 18
 Arapça, vi, ix, 3, 5, 11, 14, 15, 16
 argo, iv
 Argo, 37, 45, 59, 62, 63, 70, 107, 108, 117, 129, 198, 205, 206, 207, 234, 240, 241, 248, 249, 309, 324
 Aryai, 2
 askeri, iv, 43, 66, 70, 78, 83, 92, 94, 101, 128, 216, 221, 228, 303, 319, 321, 327, 328, 332
 askerlik, 15, 16, 18
 aslî, 11, 12, 19
 Aslî, 19, 89, 214
 Asya, 3, 5, 6, 15, 20, 66, 150, 272, 337, 354, 357, 359, 360
 Aşîret, 51, 52, 252, 253
 Atabetü'l-Hakayık, 17
 atasözü, 11
 âvâz, 46
 Avnî, 8
 Azerbaycan, 7, 8, 357
 Basım, 95, 224, 359, 364
 Basketbol, 74, 330
 başkent, 19
 bayrak, 63, 64, 129, 164, 293, 307, 308, 328
 Bayrak, 61, 63, 164, 206, 293, 307
 bedevi, 16
 beyit, 6, 15
 Beyzade, 37, 198
 bilardo, 74, 77, 330, 333
 biyografi, 19
 boy, 51, 252
 Brüksel, 114, 236
 bukağı, 55, 209
 Camî, 17
 Caus, 182, 301
 coğrafya, 16, 18
 Cümle, 21
 Çağdaş Türkçe, 3
 Çağtayca, 3
 çevirmen, 117, 234
 Çin, 106, 246, 354
 Çince, vi
 Dakîkî, 15
 damat, 39, 119, 121, 200, 310, 314
 Deri, 3, 146, 268
 deyim, 11, 16, 18
 dil politikası, 8
 Dilbilim, 3
 din bilimi, 18
 Doğu, 3, 4, 6, 18, 44, 304, 361, 362
 Doğu Türkistan, 3, 6
 edebî, 6, 15, 17
 Edib Ahmet, 17
 Ege, 3
 ek, iii, 2, 10, 12, 16, 18, 20, 21, 51, 122, 136, 141, 170, 186, 253, 255, 261, 263, 283, 312, 346
 Enişte, 39, 200
 Eski Türkçe, 3
 Eskici, 58, 262
 Eşkâniler, 2
 Farsça, iii, iv, vi, ix, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 357, 360, 362, 363, 364
 Farsçalaştırma, 1
 Fatih Sultan Mehmet, 8
 Fatiha, 131, 241
 Fayton, 112, 238
 fer'î, 19
 Ferâlavî, 15
 Ferheng, ii, iii, iv, v, 1, 5, 19, 20, 355, 359, 360, 363
 Ferhengistân, 9
 Firdevsî, 4, 6, 15, 17
 Fransızca, vi, 13, 19
 futbol, 36, 79, 198, 335
 Gazneli Mahmut, 6
 Gazneliler, 1, 6
 giyim-kuşam, 16
 Giyotin, 158, 275
 Gol kralı, 36, 198
 Göç, 171, 286, 287
 göçebe, 4, 51, 252
 gök bilimi, 18
 Göktürkçe, 3
 gramer, 18
 Güvenlik, 96, 225
 Hadım, 42, 240
 Hafız, 8, 17
 Hakan, 106, 246
 Hakanî, 17
 hakaret, 19, 77, 333
 han, 106
 Harizm Türkçesi, 3
 Hatâyî, 7
 Hayyam, 15
 Hidrolik, 179
 hilâfet, 16

- Hindistan, 2
Hint, 2
Hint-Avrupa, 2
Hintçe, vi
Horasan, 6
hukuk, 18
I. Mehmet, 7
I. Selim, 8
II. Murat, 8
Irak, 16
İdil Bulgarcası, 3
İndus, 4
İngilizce, vi, 19
İpek, 45, 70, 305, 325, 354
İran, iii, iv, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16, 17, 46, 63, 67, 82, 98, 149, 177, 223, 291, 295, 307, 327, 338, 354, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365
İranî, 2, 4, 354
İranlılar, 5, 16
İsakmbil, 176
İslam, iv, 3, 5, 6, 17, 362
İslâmiyet, 16, 17
İspanyolca, vi
İstişare, 170, 271
Japon, 3
kabile, 51, 252
Kacar, 137, 147, 257, 269
Kacarlar, 1
Kâçâr, 51, 252
Kaçar hanedanlığı, 8
Kaçarlar, 7, 16, 363
Kamp, 43, 44, 303, 304
Kânûn-i Esâsî, 9
Kanuni Sultan Süleyman, 8
Kar tavuğu., 54, 201
Karahanlı, 3, 16
Karahanlılar, 6, 15
Karşıtı, vi
Kaşgarlı Mahmut, 17, 357
Kaşkây, 51, 252
Kav, 101, 226
Kıpçak Türkçesi, 3
Kışla, 44, 304
Kızak, 123, 124, 316
Kirkit, 142, 263
Klarnet, 149, 150, 272
Komünist, 44, 304
konargöçer, 52, 171, 253, 287
Konargöçer, 171, 287
konuşma dili, 1, 16
Konuşma dili, vi
Kore, 3
kök, 10, 19
köstek, 55, 209
Kravat, 123, 312
Kurd, 61, 204
Kuşan, 4
Kutadgu Bilig, 6
küfür, 19, 77, 333
Küfür, 62, 63, 103, 205, 206, 230, 309
kültürel alışveriş, 15
Kürt, 8
Latin, 19
Latince, vi
Lokum, 54, 202
Mâhur, 172, 291
makale, 19
maliye, 15
Mars, 176
Maveraunnehir, 5
Medyum, 180, 298
Memlük, 3
Menengiç, 95, 99, 101, 224, 228
Mersin balığı., 49, 343
Mevlevî, 8
Mizah, 37, 41, 46, 51, 117, 130, 134, 141, 144, 156, 177, 198, 234, 239, 243, 244, 252, 253, 254, 263, 266, 290, 299, 343
Moğol, 3, 4, 6, 7, 18, 106, 247, 359, 360, 364
Moğolca, ii, iv, vi, 18, 21, 359, 360, 362, 365
Muarreb, vi
Muhibbî, 8
Musiki, 60, 66, 147, 154, 172, 176, 204, 269, 270, 291, 300, 337
Muzari, vi
Mülteci, 44, 304
Müslüman, 6, 17
Müşahede odası., 39, 306
mütercim, 117, 234
Müzisyen, 177, 180, 299, 300
oba, 51, 252
Ocak, 41, 302
Olimpiyat, 63, 307
ordu, 1, 15, 43, 66, 303, 321
Ordu, 44, 83, 304, 327
Orta Türkçe, 3
Osmanlı, 7, 9, 17, 107, 248, 362
oymak, 51, 252
örgüt, 101, 228
Özbek, 45, 343
pamuk, 37, 69, 199, 338
Pan-Türkizim., 62, 307
Pehlevî, 8
pekiştirme, 21
Persçe, 4
Pinpon, 75, 333
Pipo, 97, 100, 222, 231, 232
Pranga, 55, 209
Radyo, 121, 311
Rahvan, 191, 352
resmî dil, 9
roman, 19
Rûdekî, 5, 15
Ruh, 144, 265
Rusça, vi
rûtbe, 16
Sa'dî, 17
Safevî, 7
Safevîler, 1
Saffâriler, 5
Salon beyefendisi, 36, 197

Sâmânî, 1, 6, 363
saray, 1, 6, 15, 17
Sâsânî, 3, 354
Satrançta, 33, 195
Selimî, 8
ses bilgisi, 18
Seyhun, 4
Sirderya, 4
Siyasi, 103, 230
söz dizimi, 16, 18
sözdizimi, 18
Spor, 77, 158, 275, 276,
331
Suhen, ii, iii, iv, v, 1,
19, 20, 355, 359,
360, 363, 366
Sûzenî, 15
sülale, 41, 302
Süryanice, vi
süsleme, 16, 46, 129,
135, 174, 175, 186,
245, 255, 293, 328,
349
Şah İsmail, 7
Şahnâme, 4, 17
Şahnâme, 6, 15, 357
Şam, 16
Şarlattan, 183, 251
Şûr, 46, 60, 61, 147,
176, 204, 269, 300

Tabu, 19
Tâhirîler, 5
Tahran, 2, 3, 5, 6, 17,
19, 357, 360, 361,
363, 364, 366
Târih-i Beyhakî, 6
Tayca, vii
TELAFFUZ, 13, 32,
194
tenis, 74, 330
Tercüman, 117, 234
Tıp, 71, 325
ticaret odası, 39, 306
Timur, 7
toplumsal, 4, 103, 230
Tugay, 83, 327
Tuğra, 129, 328
Turan, 4, 6, 362
Turna, 43, 112, 238,
303
Tüfek, 95, 96, 224, 225
Türetilmiş unsurlar, vii
Türk, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8,
9, 10, 15, 16, 17, 18,
46, 66, 67, 106, 137,
150, 239, 246, 247,
257, 272, 337, 338,
354, 357, 358, 359,
360, 361, 362, 363,
364, 365, 366

Türk Dil Kurumu, 9,
359, 360, 361, 362
Türkçe, ii, iii, iv, vii, ix,
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,
10, 11, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 18, 20, 21, 22,
28, 66, 337, 354,
357, 358, 359, 360,
361, 362, 363, 364,
365
Türkî, 4, 354
Türkistan, 6
Türkiye, 7, 8, 9, 18, 66,
337, 360, 361, 363,
364
Türkler, 5, 6, 9, 15, 17,
66, 338, 362
ulus, 8
unvan, 16, 34, 53, 106,
107, 109, 196, 246,
248, 249, 316
Uygurca, 3
vezin, 17
Yapay, 54, 203
yapı, 18, 266
Yayla, 192, 351
Yazlık, 192, 351
Yeni Türkçe, 3
Yunanca, vii
Yusuf Has Hacib, 17

